

**IK BEN
(NIETS VERGETEN)**

< Boeiende bio over een leven als schrijver en schoolvos >

SJORS DNO

Ik ben ...

- (1) De schreeuw*
- (7) Wind en sterren*
- (60) Drie bomen*
- (22) Hippië?*
- (55) Hippopotomonstrosesquipedaliofobie*
- (26) Meet & Greet*
- (17) Love*
- (30) Onrust*
- (10) A la recherche...*
- (58) Europa*
- (40) Feest*
- (11) De grote K*
- (39) Kust ze*
- (14) Onze Vader*
- (31) Linksdrinkers*
- (27) Yang*
- (59) Cyrillisch bericht*
- (5) Een beer op zijn knieën*
- (56) De grote L*
- (12) Doodlopende straat*
- (7) Leesbeest*
- (37) Een pot van Tsjok*
- (16) E.T.*
- (59) Schipholland*
- (25) $2 + 2 = 4 - 2 = 2$*
- (40) Pluche*
- (22) Een ronde cirkel*
- (60) Een ronde cirkel bis*
- (9) Bunkers*
- (35) Mijn binnenverblijven*

(55) *Vlakke landjes*
(22) *Dichter*
(59) *Feestjes*
(10) *Mijn eerste Frans*
(23) *In the Army now*
(14) *Leeshonger*
(38) *Nu of nooit*
(59) *De HDP*
(3) *Het Chinasyndroom*
(33) *Een schrijven aan A.*
(50) *Blogger*
(39) *Plagiaat*
(13) *Perpetuum mobile*
(29) *Verkeerde lieveheer*
(11) *Moordenaar*
(59) *Te Kemmel op de bergen*
(38) *Prijs!*
(46) *Weer prijs!*
(20) *Quo Vadis?*
(45) *Bewijsbegeerte*
(12) *Dienaar des Heren*
(37) *Splendid Island*
(49) *Dag B.*
(28) *Soelaas*
(30) *Schaak*
(4) *Vrouwtje Miserie*
(62) *Samenzwering*
(55) *Oud-student*
(35) *Canadezen, kerst, cognac*
(11) *Vieze Madeleine*
(2) *Sleepless in T.*
(15) *Liberale schoenen*
(56) *Siet hier dees mispels van den tijt...*
(37) *Kip ik heb je!*
(8) *Ruimt nu de baan alwaar wij gaan*
(32) *Zoet*
(18) *Mama*
(16) *Gezondheid*
(59) *Tijdverlies*
(6) *Bronstijdperk*
(27) *Ruilhandel*
(9) *Slecht weer*
(61) *Oude wereldsmart*
(40) *Kindermond*

- (57) Donkere kamer**
- (29) Wat je zegt, ben je zelf**
- (10) Koorts**
- (13) Zuurtgraad**
- (60) Een oude meester**
- (65) Boze bui**
- (56) Het knetteren der letteren**
- (22) Jong en sexy**
- (50) Papier hier**
- (29) Openbare vervoering**
- (37) Cutty Sark**
- (59) Bedelbrieven**
- (38) Woord en beeld**
- (41) The Old Man at the Sea**
- (23) Nagedacht over nageslacht**
- (50) Cultiver son jardin**
- (25) Rijmnood**
- (28) Wiens vinger heb ik vandaag nog niet gezien?**
- (33) BV en TV**
- (10) Een klad kraaien**
- (56) Innovatie**
- (28) Het hoge noorden**
- (32) Blauwe laarsjes**
- (9) Heemkunde**
- (24) Bevriend dichter 1**
- (31) Bevriend dichter 2**
- (49) Stommeling**
- (8) Kasteelheertje**
- (58) Oude tijden**
- (35) Heidens gebed**
- (46) Italië**
- (41) Episteltje aan C.**
- (11) Dief**
- (55) Slachtoffer**
- (13) Choco**
- (26) Starcke Tronck, Altijt Jonc!**
- (48) Kroniek**
- (6) De Goede Man**
- (39) Ene haneschree**
- (9) Appelsientje**
- (58) Onder de zon**
- (20) Alles in het klein**
- (32) Hof van Heden**
- (43) Pikant**

- (54) Menslief**
- (36) Bring in the kloons**
- (15) Wereldsmart**
- (55) Een ander soort schrijven**
- (22) De arbeidsmarkt**
- (17) Tears of a clown**
- (6) Achterklap**
- (19) Taal- en letterkunde**
- (52) Lachaise et la langue**
- (14) Drie biebs, vier borsten**
- (24) Het etteren der letteren**
- (50) Parnassus of Golgotha**
- (59) Master**
- (35) Kwaliteit**
- (47) Barre grond**
- (29) Hinase hic enda thu**
- (57) Olla vogala**
- (44) Jekyll, Hyde & Hide**
- (16) Hair**
- (55) Hair bis**
- (32) Copywriting**
- (39) Fantoempijn 1**
- (47) Fantoempijn 2**
- (54) Fantoempijn 3**
- (54) Fantoempijn 4**
- (27) Brugge die Scone**
- (31) Commissie**
- (35) Orgie**
- (26) Boekendief**
- (36) Naast Hugo**
- (33) Debuut**
- (29) Een lage streek met eenzame hoogten**
- (8) American connections**
- (27) Mijn schrijven dd. twintigste eeuw**
- (56) Weg**
- (60) Beenderman**
- (45) Op de fles**
- (31) Mooie oude god**
- (6) Monster**
- (44) Burger van Darlingen**
- (28) Friends**
- (46) Een blad voor de mond**
- (42) Enjoy teaching, enjoy learning**
- (10) Handelaar in vrouwen**

- (45) Studenten met talenten**
- (29) A Lovin' Spoonful**
- (35) Anderikken & Papermates**
- (59) Bent u beroemd?**
- (21) Literatuur onder invloed**
- (26) Oefening in sentiment**
- (11) Vlaamse Filmkens**
- (60) Hogeschoolvos**
- (36) Gladde paling**
- (48) Living Mail One**
- (39) De hee en de haa**
- (50) Gejaagd door de wind**
- (46) Met verve**
- (51) De dood van een blad**
- (34) Een Rus getoetst**
- (17) Dagelijks woord**
- (53) Lionhunter (Epistel aan een paus)**
- (33) Van het westelijk front geen nieuws meer**
- (44) De Muur**
- (38) Remarquabel**
- (24) Jotie**
- (40) Een Europees geboorteplekje**
- (30) Kalligrafie**
- (42) Vallen en opstaan**
- (23) Een nerveuze alchemist**
- (40) Mijn buitenland**
- (20) Koninklijk hofleverancier**
- (..) De Heerlijkheid, amen**
- (47) Spookschrijver**
- (30) Ick sie boven uut mijnen throne**
- (45) Op de planken en in de velden**
- (13) Seriewoordenaar**
- (42) Schoolvos of literator**
- (27) Ik heb stiekem met je ~~gedansd~~ gedanst**
- (06) Aloysius**
- (39) Leven voor de pen**
- (36) Keukenpiet**
- (26) Voor de ziel van het kind**
- (42) Mijn politiek programma**
- (18) En nu serieus**
- (31) Golgotha**
- (34) Etmaal**
- (48) Rood licht**
- (38) Kersteningstijd**

- (49) *Op de planken, straks ertussen***
- (55) *Bijna-doodervaring***
- (17) *Schuine teksten***
- (24) *Moorddorp***
- (56) *Stokheer***
- (41) *Grensgevallen***
- (16) *Mijlpaaltjes***
- (38) *Boekbabbels: een lezing***
- (56) *Grappa***
- (27) *Un taxi mauve***
- (50) *Onedaystand***
- (27) *Gedachtebrief aan B.***
- (33) *De onbekende dichter***
- (11) *Apen en stinkende vis***
- (59) *D-day***
- (48) *Lezerstralen door het niets***
- (28) *Beurs***
- (52) *Korte satisfactie***
- (28) *Naar de knoppen***
- (53) *Ster***
- (35) *Alcohol geeft u duizend namen***
- (26) *Junior bij sinjoren***
- (54) *Partituren***
- (7...) *Mijn meesters***
- (45) *Jef***
- (37) *Kilometervreter***
- (29) *Losse flodders?***
- (58) *Putain***
- (8) *Naaimachinist***
- (32) *Nauwe schoentjes***
- (28) *Beste D.***
- (59) *Lieve ouders***
- (20) *Kerfstok***
- (59) *Hardziek***
- (7) *Respect***
- (53) *Leven en dood***
- (35) *Hotel Focus***
- (46) *L1***
- (3) *Gezichten op 't behang***
- (58) *Armoede***
- (60) *Zwanenzang***
- (..) *Gedenk***
- (..) *Niet van gisteren; nader tot u***

- (..) *Lichterveldestraat*
(..) *Het laatste oordeel*

DE SCHREEUW

Ik ben één. Ik ween.

WIND EN STERREN

Ik ben zeven. De muren, deuren en ramen die me dan omringen, zijn allang verpulverd. Vele mensen zijn ondertussen tot stof en as vergaan. Soms is er al eens sprake van het jaar 1984, wanneer alles gevaarlijk anders zal worden. Dat rare boek, nietwaar. Ook het jaar 2000 doemt in de verre verte op, als een onbekend ruimteschip, met al zijn robots die het leven op aarde dan zullen beheersen. Ik woon in een middelgroot provinciestedje waar koektrommelplaatjes en eierboerpraatjes welig tieren. Twintig kilometer verder naar het noorden klotst de Noordzee. Vlak voor mijn geboorte buldert die stevig, opgezweept door springtij en een storm die zich in Schotland ontwikkelt, klaar om de Lage Landen te bespringen. Ik ben zeven en hou van de sterren en de wind.

DRIE BOMEN

Ik ben zestig. Elke dag kijk ik met genoeg uit op drie bomen in mijn blikveld. Ze staan niet in mijn eigen tuin, want die is daar te klein voor. Ooit stond hier wel een bescheiden exemplaar, maar dat vloog op een mooie zomeravond in brand door onachtzaamheid met een kaars. De drie bomen zijn dus geen familie van mij. De notelaar bevindt zich op een openbaar lapje groen. De plataan ook, vijftig meter verderop. En bij mijn rechterbuur prijkt een berk. De drie kruinen schilderen en borstelen met hun tentakels mijn luchten. Soms ruisen ze. Soms druisen ze. Soms zwiepen ze. Het is er me vooral om te doen de wind aan die bomen af te lezen. Wind is te vaak onzichtbaar. Je hoort hem wel tolleren en gieren, maar het oog wil ook wat. Mijn drie bomen noem ik Els (de notelaar), Petra (de plataan) en Katrien (de berk). Kunnen bomen vrouwnamen dragen? (Nou: eens waren dat meisjesnamen). Zoals orkanen?

HIPPIE?

Ik ben tweeëntwintig. Mijn debuut in het onderwijs doet zich voor in het Sint-Lodewijkscollege in Brugge. Het zijn moeilijke tijden om werk te vinden; ik prijs me gelukkig. De vlotte kleurrijke mode en de Zweedse klompen tieren nog welig. Het zijn de remsporen van een hippietijdperk. Soms geef ik les in een grasgroen post-hippieshirt dat de aaibaarheid van een kattenpels heeft. Op een dag word ik door een oudere ervaren schoolvos Frans daarover aangesproken: 'Ah! Draag jij dat?' 'Ja.' 'Aha.' Meer hoeft niet gezegd te worden. De man zelf is verpakt in kostuum en das. Wel chic; ik vind het ook mooi. Maar oud. Vijf weken later wordt de man in zijn eigen tuinvijver aangetroffen, levenloos. Hij heeft zich van het leven beroofd. Waar moeide hij zich mee? Dat was

en is nog altijd mijn bedenking. Ondertussen heb ik zeven mooie dassen in mijn kast hangen. Maar ik draag die uiterst zelden.

HIPPOPOTOMONSTROSESQUI(P)PEDALIOFOBIE

Ik ben vijfenvijftig. Ik heb geen hippopotomonstrosesqui(p)pedaliofobie (angst voor lange, moeilijke woorden). Bij de deelnemers (categorie 'liefhebbers') aan de preselecties van een nationaal dictee eindig ik als eerste van alle provincies. In de finale (in het Vlaams parlement in Brussel) ben ik vijfde. Een jaar later (bij de 'specialisten') ben ik derde in de preselecties van mijn provincie. Ik zit daardoor op de wip – die in mijn nadeel kantelt. Ik mis de finale in Brussel. Na een aartsmoeilijk dictee in Breskens, Nederland, (onomatopeeën in diverse talen, woordspelerige vergezochtheden) geef ik de brui aan het spellingspecialisme. Spellens? Ik kan het. Vlekkeloos. Het is maar techniek. En soms wat geheugen. Ja: er moet een t bij 'hij wordt'. Er zou er eigenlijk één bij 'hij eet' moeten ook. En wanneer iemand kan bewijzen dat $1 + 1 = 3$, dan zal ik dat ook onthouden.

MEET & GREET

Ik ben zesentwintig.

Tom Lanoye: 'Voor Joris Denoo, sympathico'. (Een opdrachtje in zijn gefotokopieerd miniboekje 'Van oor tot oor', met gele flap).

Herman Brusselmans: 'Rol je nog altijd je sigaretten?' (Bij een gezamenlijke voorleesbeurt in Antwerpen).

Leo Pleysier: 'Volgend jaar weer op de BB?' (Jaarlijkse afspraak op de Antwerpse Boekenbeurs in november).

Jotie T'Hooft: 'We moeten er voor zorgen dat we niet dezelfde boeken bespreken' (Op blauw luchtpostpapier, in het kader van de redactie van het tijdschrift Yang).

Pamela Koevoets: 'Kalkoeien! Een gier uit waaibomenhout! Vergeet ik nooit!' (Bij een gezamenlijke voordrachtbeurt met de Nederlandse schrijfster in Assenede, 'Holderdepolder').

LOVE

Ik ben zeventien. Zij is veertien: Frieda. Een heel mooi meisje met een gitaar. Liefde kent geen leeftijd. We zwemmen samen (stiekem). We lopen samen naar school (stiekem). We wisselen briefjes uit (stiekem). Mijn pa ontdekt een van die briefjes en slaat groot alarm bij de schoolpsycholoog van het toenmalige PMS (voorloper van het CLB). In het onderschepte briefje is er namelijk sprake van 'het doen'. Ik krijg een behandeling in verhouding tot de veronderstelde euveldeed. Ik ben te beschaamd om mijn pa diets te maken dat 'het' alleen maar om een zoen gaat. Ik heb Frieda dus nooit gezien. Na haar drie weken vakantie in de Ardennen lijdt onze liefde schipbreuk. Het is mijn laatste zomer als scholier. Ik ga dan maar studeren.

ONRUST

Ik ben dertig. Alom hoor ik van mijn collega-schrijvers en kunstenaars: 'Het moet voor je dertigste gebeuren, anders mag je het vergeten. En probeer vooral op de televisie te komen'. Maar ik ben een laatbloeier. En ik haat dat scherm van afgrijzen hartgrondig. Mijn talent voor volleybal en verspringen wordt pas ontdekt wanneer het al bijna te laat is. Mijn schaakoverwinningen nemen toe naarmate ik ouder word. Mijn beste boek moet nog komen. De televisie bekommert zich in die tijd nog niet echt om schrijvers en dichters. Ik ben vooral met onrust bezig. Ik wil overal en nergens zijn. De meisjes-tweeling en daarna de zoon (die moeilijk behandelbare epilepsie blijkt te hebben) hap-pen grote stukken tijd en energie weg. Dat is het leven. We nemen met de dertigers wraak op de voldongenheid van het bestaan door het om de haverklap op een stevig drinken te zetten, zeg maar: zuipen. Ik slaap per week twee nachten niet. Bijna elk jaar publiceer ik een boek. Ik beleef pieken en dalen. Mijn vrouw 'groeit mee in het toernooi', om eens een cliché als een kathedraal met duivenstront op te gebruiken. Ze is sterk in het afwimpelen van interviewers. Hoe houdt ze het in hemelsnaam met mij uit? Misschien doet ze dat door de lange kilometers en de vele uren samen in de auto, op weg naar en komende van onze zoon, die jarenlang aan de andere kant van het land ver-toeft, noodgedwongen. We kennen alle naden in de snelweg vanbuiten, en we zijn vaste klanten in de diners onderweg, met hun slecht en te duur *comfort food*.

A LA RECHERCHE...

Ik ben tien. Met Nieuwjaar is er de gezellige lekkere geur van gebraden konijn-in-bruin-bier bij mijn grootouders. Jarenlang associeer ik die feestgeur met ze, terwijl ze hoogst-waarschijnlijk zeer uitzonderlijk konijn eten – namelijk wanneer wij in groten getale aanrukken om het nieuwe jaar te vieren. Zelfs kip is in die tijden een feestmaal. 'Pépé' en 'mémé' wonen erg klein, in een rijhuisje net aan de rand van het stadje. Het is een mirakel dat we daar met z'n allen in kunnen. En vele zondagen (maar dan zonder konijn) is dat ook zo, op de koffie. Mijn grootouders hebben namelijk al heel vroeg een televisietoestel. Dat trekt aan. We kijken op zondag bijvoorbeeld naar Het Manneke vlak voor het avondjournaal, waarin Jef Cassiers een grappig ventje vertolkt dat niks zegt maar van alles meemaakt. We zitten, hangen en liggen verspreid over stoelen, sofa's, fauteuils en leuning. Ik herinner me ook een opera waarin een mechanische pop speelt – Hoffmanns Vertellingen – en waar ik bijzonder gefascineerd en bijna-bang naar kijk. Het gezellige nestje in de Oostendestraat in Torhout wordt later voor een prik verkocht. Het krijgt een update. En wordt weer doorverkocht. Te laat beseft ik dat ik het zelf had moeten kopen en er mijn schrijf-honk van maken, in mijn geboortestad, waar ik uiteindelijk bijna vier decennia lang werk aan de hogeschool voor lerarenopleiding. *A la recherche du temps perdu*: de geur van gebraden konijn.

EUROPA

Ik ben achtenvijftig. Wilma en Leo (Wil-mààààà!!! Le-o! Le-he-he-o!!) zijn twee bronnen van vreugde in ons leven. Mijn twee kleinkleuters. Ze leren leven met het bestaan van een tante die als twee druppels water op hun mama lijkt. Die tante woont in Brussel, maar duikt steevast op om haar steentje bij te dragen. Tornado Wilma en luchtkusser

Leo wervelen gezwind door het leven. Leo heeft een hoog teddybeergehalte; Wilma is de verbale vlotheid en fysieke kwiekheid zelve. Ik probeer mijn oparol naar behoren in te vullen; tot mijn verbazing lukt me dat, denk ik. Ik ben meer dan een europa: zo'n opa die met Nieuwjaar eenmalig wel es financieel uit z'n sloffen schiet, maar verder op de achtergrond blijft. Over Wilma en Leo kan ik maar schrijven wat elke opa over zijn kleinkinderen zegt: 'Het zijn de twee toekomstige wereldleiders'. Of minstens toch de eerste ministeres van dit apenland en haar staatssecretaris van welgezindheid. De opinie van een opa.

FEEST

Ik ben veertig. Dat is in een mensenleven een mijlpaal: hét moment voor een mega-feest. Deze gedenkdag mag en kan en zal niet onopgemerkt voorbijgaan. Samen met eenjarige generatiegenoot huur ik voor een prikje (nou: prik, het werd eerder een aderlating) een failliete dancing af voor een nachtje *midlife bullshitten*. We inviteren ieder honderd gasten, formule 'de heer en mevrouw'. Een dikke driehonderd genodigden laven zich met gratis champagne en coronabier.

Voorspelling nummer 1: over tien jaar geef ik vast en zeker geen zo'n verjaardagsfeest. Voorspelling nummer 2: mocht ik dat alsnog wel doen, dan zal de helft van mijn genodigden er niet meer bij zijn, en de andere helft zal alleen of met iemand anders dan voorheen opdagen. Dat zal niet alleen de schuld van de Beenderman zijn. Een vriendenkring is een broos ding. Daar kan niemand wat aan doen. Tijd. Afstand. Omstandigheden. Veranderingen.

Begint het leven bij veertig? Het eindigt ermee, voor de helft. Vadertje Tijd sluipt door ons leven met gestrekte vinger op zijn lippen. En de Beenderman slaat inderdaad toch toe, totaal onverhoeds, als een dief in de nacht.

DE GROTE K

Ik ben elf. Mijn eerste ontmoeting met de dood is een feit. In het ziekenhuis ligt klasgenoot Roland te sterven. Ik durf hem geen laatste bezoek te brengen, ondanks aandringen van mijn pa en ma. De dood is te groot, te rood, te zwart, te wit. Ik ben acht. Mijn allereerste ontmoeting met de dood is een wazig feit met vraagtekens omhuld. Er is een foto van een dode baby, met een raadselachtig gedicht eronder. Drie broers en een zus snappen het wel en snappen het niet. Het was een meisje. Ik ben dertien. Daar is de vervangzus.

KUST ZE

Ik ben negenendertig. De Vlaamse kust zit op vakantie dagen eivol. Dus wijk ik uit. Bray-Dunes, Cadzand. De beide buitenlandse uiteindjes van de Noordzeekust. Het rustige Nederlandse badplaatsje geniet jarenlang mijn voorkeur (... tot ze er op het VRT-journaal twee jaar na elkaar reclame voor maken: 'Daar is het nog rustig') – het levert me zelfs een verhaal ('Een kraai in Cadzand') en een reisgedicht op. Ik ben er graag, eender welk seizoen. Graag wind. Ik zie er ook af en toe het oudere mensdom in al zijn naakte glorie. Bijna altijd zijn dat derdeleeftijders. Bray-Dunes vormt mijn

back-up. Via (o.a. Noord-Franse) leuke binnenwegjes rij ik er graag naartoe. Ik maak er op een zomerdag in 2011 een van de hevigste stortbuien van mijn leven mee. Zelfs mijn briefgeld in mijn portefeuille is doorweekt. Soms stap ik er urenlang door het water en het zand tot voorbij Zuydcoote, met de hijskranen van de haven van Duinkerken in het vizier. Soms ga ik voor De Panne en verder.

ONZE VADER

Ik ben veertien. In mijn tijd ben je verdacht als je jong bent. Bezinningsdag geblazen! Een hele kostbare lesdag wordt daarvoor uitgetrokken: donderpreek, heilige mis, biecht, bezinning, karige maaltijd. Een gouden dag voor het economaat van de school. Zelfs in mijn scholierentijd heeft het al iets middeleeuws: die donderpreek van een of andere gekapmantelde kaalkop met een vreselijk kruis om zijn nek. Wij, het luistervee, worden daartoe in een grote studeerzaal samengedreven. Zes surveillantten (vijf ervan dragen lange zwarte rokken met 79 knopen van boven tot onder) houden ons in de gaten. Eén woord en we vliegen naar voren, om daar openbaar boete te doen op onze knieën. De preek duurt ellendig lang. Tijdens de mis verliezen we ongeveer het bewustzijn. Van de verplichte biecht maken we een haastklus. De soep en het brood vreten we liefdeloos op. Na de middag worden we verplicht twee uren lang in een grote cirkel (nou: vierkant in het rond, gezien de vorm van onze 'speelplaats') te wandelen (zoals in een gevangenis: lucht-tijd) en zoals een brevierende priester te lezen in een godsdienstig boek dat we zelf van thuis mee moeten brengen. Wie thuis niet over zo'n geheimzinnig boek beschikt, krijgt er eentje uit de schoolbieb door zijn strot geramd. Mijn beide oerkatholieke verwekkers bedenken me voor die blijde dag met een baksteen van een boek, getiteld: Onze Vader. Het ding weegt minstens driekwart kilogram. Met deze ballast vat ik mijn twee uur durende strafwandeling aan. Die dag heeft iedereen van ons zijn 'geloof' verloren.

LINKSDRINKERS

Ik ben eenendertig. Er is niets nieuws onder de zon. Een paar keer al (vooral omdat ik beroepshalve elke dag met hogeschoolstudenten omga) stuit ik op een 'clubje' van zg. linksdrinkers. Het protocol hoeft wellicht geen uitleg. Het idee is jammer genoeg voor de steeds 'nieuwe' clubjes niet origineel. Gewoonlijk denken ze een vondst gedaan te hebben, maar dat warm water is al uitgevonden. Linksdrinkers zijn van alle tijden. Het slaat overal toe, jarenlang al waar gefuifd en gedronken wordt. Iedereen heeft overigens ook een linkerhart.

YANG

Ik ben zevenentwintig. Een decennium lang ongeveer zal ik redacteur en redactiesecretaris zijn van het tijdschrift Yang. Officieel: Yang, tijdschrift voor literatuur en communicatie. We komen 's zaterdags samen op de Ham in Gent, in het ruime huis van hoofdredacteur Daniël Van Rijssel. Ik werk er samen met Roland Jooris, Luuk Gruwez, de Nederlander Jules Welling, Carlos De Vrieze, Paul Van Aken, Julien Vangansbeke, Achilles Gautier en tijdelijke of gastredacteuren (Hans De Greve, Jotie T'Hooff, Tonko

Brem, e.a.). De hele Vlaamse literatuur passeert onze revue. We runnen ook de Yang Poëzie Reeks, waar dichters mits financiële tussenkomst hun ei kwijt kunnen. Het tijdschrift zelf is een lijvige pocket en verschijnt ongeveer vijf à zes keer per jaar. We zijn gesubsidieerd en boeren goed: tot 1 000 abonnees. We kunnen concurreren met de drie 'grote' verzuilde en zwaar betoelaagde literaire bladen (Nieuw Vlaams Tijdschrift, socialistisch – De Vlaamse Gids, liberaal – Dietsche Warande & Belfort, katholiek – ik publiceer ook in alledrie). Elke zaterdag rennen we met z'n allen omheen tafels waarop de losse vellen liggen die samengeraapt moeten worden. Daarna lijmt drukker Julien die professioneel. Christa is onze vaste typiste.

We zijn de erfgenamen van Jan-Emiel Daele (zelfmoord) en Roger Serras (zelfmoord). Het nieuw-realisme bloeit nog volop, maar het engagement en de Nieuwe Romantiek kondigen zich alras aan. Na een lange bloeiperiode gaat Yang over in altijd maar nieuwe en jongere handen. Onze laatste redactievergadering – een oefening in het ontbinden van factoren – is in Assenede, ten huize van Hans De Greve. Daar wordt de oude Yang ten grave gedragen. Jaren later zal ik – onder het pseudoniem Bjarne Donderdag – nog 'incognito' het introgedicht leveren voor een themanummer van Yang over de Vlaamse literatuur. Het blad wordt in de loop van de jaren erg academisch.

CYRILLISCH BERICHT

Ik 'vier' (nou: herdenk) mijn negenenvijftigste verjaardag in Bulgarije, met name in de streek van Bourgas, aan de Bulgaarse 'Riviera'. We zitten aan de Zwarte Zee in een paleisachtig resort met alles erop en eraan. De week die hieraan voorafgaat, is gedenkwaardig, met pieken en dalen. Mijn voorlaatste volle werkjaar aan de hogeschool voor lerarenopleiding is voorbij. Ik heb andermaal met verve gespecht op de diplomaeringsplechtigheid van de afstuderende bachelors in het onderwijs. Bovendien ben ik peter van een project 'Schilder Op School' (S.O.S.): een samenwerking tussen een lagere school en een technisch middelbare school, ter bevordering en waardering van het beroep schilder-decorateur. Dat houdt alweer een speech in. Tussendoor wordt mijn laptop gehackt. Ik schrik me een bult: ik word beschuldigd van illegale en criminele digitale activiteiten door de Gerechtelijke Politionele Crime Unit. Na onderzoek van het kaduke taalgebruik in het bericht (ondertussen is echter wel alles op mijn computer 'disconnected'; ik word verzocht een boete te betalen via een tankstation) begeef ik me spoorlags met mijn laptop naar de politie. Daar verneem ik dat ik niet het eerste slachtoffer ben. De laptop gaat noodgedwongen even naar Eli van De Computerfabriek voor een opschoon- en herstelbeurt. Eind goed, al goed: mijn vlieger gaat op in Zaventem, richting rozenland Bulgarije. En ik zucht niet in de cel. Happy birthday. Zelfs even op de foto met Leo Tolstoj, in het Zuid-Bulgaarse dorpje Yasna Polyana (tevens de naam van zijn Russische landgoed), waar hij een standbeeld heeft. Ik zal na deze reis het cyrillisch schrift missen.

PS Het tijdstip van mijn 59ste verjaardag breng ik zwemmend in de Zwarte Zee door. Weer opdoemend uit het heldere warme water lees ik op mijn mobieltje een sms'je van een van mijn dochters: Gerrit Komrij is dood. Nou, elke zomer sterft er wel een bekend

figuur. Neem nou koning Boudewijn. Een jaar later vier ik mijn 60ste verjaardag alweer in Bulgarije, op dezelfde plek, met een iets uitgebreider gezelschap. Even later ben ik op Kreta. Daar word ik bijzonder hartelijk bejegend: ik blijk de perfecte dubbelganger te zijn van de Griekse singer-songwriter Nikos Karvelas.

EEN BEER OP ZIJN KNEIËN

Ik ben vijf. Schrijven wil ik, dikke boeken, spannende verhalen, rijmende verzen. Juf Magda en zuster Serafien helpen me op weg. Wanneer ik zes word, kan ik met mijn griffel op mijn lei mijn eigen naam schrijven. Later volgen nog de namen van de dagen. Als ik die onder elkaar schrijf, vormen ze een perfect rijmend gedicht. In die tijd koester ik ook al het sterke vermoeden dat de sint een papa is. Samen met een andere klasgenoot heb ik dat in de gaten. Die jongen kan ook al wat schrijven. Omstreeks 6 december worden we allebei door zuster Serafien vlak bij de deur gezet, in dezelfde bank. We moeten maar niet schrikken als er plotseling hard op de deur wordt gebonkt, nietwaar, grote jongens?

Een jaar later probeer ik – op echt papier – mijn eerste gedicht te schrijven. Dat lukt maar half: het ding rijmt wel in mijn dialect, maar niet op papier, in dat mooie Nederlands dus. Ik ben boos op mijn pa, die dat euvel met handen en voeten probeert uit te leggen. Mijn onderwerp betreft een beer die op zijn knieën zit. Een poos later ontcijfer ik in de krant mijn eerste langwerpige woord: liefdesverdriet.

DE GROTE L

Ik ben zesenvijftig. Ik sta op het oude kerkhof in T. Daar ligt Roland begraven, mijn klasgenoot-buurjongen die 'zo vroeg van ons werd weggerukt'. Er is een weerbestendige foto in zijn zerk verwerkt, die de tand des tijds heeft getrotseerd. Het lijkt me een eeuwigheid geleden en toch pas gisteren: hoe we samen als buurjongens elke dag naar school stappen. Ik fantaseer onderweg vaak over kosmonauten, marsmannetjes en raketten, onder invloed van ruimtevaartprentjes die tussen chocoladewikkels zitten. De pa van Roland belt op een avond bij ons aan. Hij heeft een vreemd verzoek aan mijn pa: of die kosmosverhalen kunnen ophouden, want ze maken Roland bang en doen hem akelig dromen. Waarschijnlijk heeft een pa nooit een vreemder vermaning aan zijn zoon moeten geven. Een jaar later is Roland zelf een marsmannetje ... ver-eeuwigd in een foto op een zerk. Fictie wint het alweer niet van de alles overtreffende werkelijkheid.

De 'nieuwe' begraafplaats in Torhout (wanneer er een oude versie overleeft, wordt een tweede versie soms levenslang 'nieuw' genoemd), aan de rand van de stad, lijkt heel goed op een Engelse militaire *cemetery*. Te wijten aan diverse crisistijden en een toename van de bevolking annex eenzelfde mate sterven is dit slagveld pijnlijk symmetrisch en doodeenvoudig geconstrueerd. Er staan hoofdzakelijk witte stenen zerken in slagorde. Het leger van God. Vaak prijkt reeds de naam van de nog in leven zijnde partner van iemand op zo'n kruis. Verder zijn er nog zuilen en een strooiweide (voor de goddelozen en zij die twifelen), een apart compartiment voor kinderen en

kloosterzusters en even bezijden deze oorverdovende stilte toch nog een twintigtal monumentale graven. Bij elke stap die ik er momenteel zet, kan ik een naam noemen: Geert, Jef, Lilian, Rita, Ivan, Vincent, Franky, Mario, Herman, Rik, Paul, Luc ... Gemiddelde leeftijd: 20. Het verkeer, drugs, de zee, de ziekte die Leven heet. De grote L. In de loop der jaren sneuvelen opvallend veel van mijn vrienden: in het verkeer en door overmoedig gebruik van middelen. Op een bepaald ogenblik schiet ik vrijwel als enige over van de basisploeg volleybal in mijn geboortestad. Mijn ploeggenoten zijn onthoofd, aangespoeld, ontploft.

DOODLOPENDE STRAAT

Ik ben twaalf. De spoorwegboom aan het einde van onze straat wordt definitief neergelaten. Vanaf nu woon ik in een doodlopende straat. Maandenlang nog worden onbedachtzame autobestuurders in deze fuik gevangen. Onverrichter zake moeten rechtsomkeer maken. Vlak bij de tot in der eeuwigheid bevroren spoorboom is daartoe een halve draaicirkel voorzien. Wij, durfnieten, staan achter onze vensters de slachtoffers uit te sliepen. Alleen nog de buurtbewoners bezoeken in het vervolg de winkels in onze gefnuikte straat: Depuydt versch inlandsch vlees, zaden en planten J.B., melkcentrale M., modiste C., kleermaker L. en, in noodgeval, de Franssprekende zerkenkapper V., die o.a. drie bloedmooie dochters heeft. De Dood herbergt de Liefde. In die tijd, de middeleeuwen van mijn jeugd, wordt mijn straat ook grondig opgebroken. Dat gebeurt in verband met ingrijpende ondergrondse werken waar ik niets van snap. Nachtenlang hoor ik het tappen van pompen. De nacht voor we met een deel van de zesde klas op sneeuwkamp naar Zwitserland vertrekken, tel ik op die manier tot 10 000. Ik ben niet graag thuis en ik ga niet graag weg.

In Zwitserland is elke dag in tweeën verdeeld: we leren er skiën en we krijgen er les, zoals op het schoolthuisfront. Ik raak er definitief verslaafd aan chocolade in paarse wikkels. De leerlingen van wie de ouders zich de 'skiklas' niet kunnen permitteren, worden ongenadig bij een lagere klas gearpeneerd voor de duur van een dikke week.

LEESBEEST

Ik ben zeven en ik ben eenenzestig. Suf heb ik me gelezen: fictie, en gaandeweg meer en meer non-fictie. De minderheid: thrillers, detectives, fantasy. De meerderheid: literatuur, binnen- en buitenland. Sommige boeken en auteurs lees ik twee- tot zevenmaal: Alain Bosquet, James Joyce, Michel Déon, Alexandre Jardin, Donna Tartt. En Reve met De Avonden, waar ik op uitnodiging van de literaire tijdschriften Dietsche Warande & Belfort en het Nederlandse Parmentier (een coproductie) een vervolghoofdstuk aan brei. Bij de non-fictie ben ik vooral op zoek naar werken over de Koude Oorlog, de maffia, geheime diensten en spionage en (begrijpelijke) economie en wis-kunde annex kwantumtheorie, kosmologie, etc... Naarmate ik ouder word, groeit mijn leergierigheid (zoals toen ik jong was – dat stopte tijdens de ijdele betweterjaren tussen twintig en vijfendertig). Gelijk groeit mijn twijfel. Onderweg sneuvelen immers ook zoveel mythes, legendes, aannames, veronderstellingen, heilige huisjes, zekerheden,

nou: standbeelden. De Muur bijvoorbeeld. Of die ene Melkweg. De Kerk. De Staat. Water op Mars. De Mens, quoi. Ik mag glimlachen bij dit beroemde lijstje:

E=mc² (E.)

E pur si muove! (G.)

Trop is te veel (VDB, één ervan)

Et alors? (M.)

Yes, we can! (O.)

Ik snap het wel. Er is altijd meer. Daarom blijf ik lezen. Om het af te leren. Tussen 'Van een konijntje en een ei' en 'Ulysses' liggen duizenden boeken. Ik heb daar alleen mijn leesleven aan toe te voegen. De boeken die ik zelf heb geschreven (en soms gepubliceerd) zijn 'een broodkruimel op de rok van het universum'.

EEN POT VAN TSJOK

Ik ben zevenendertig. Ik moet schrijven over de potten van Tsjok. Ik mag Tsjok graag. Sinds die griep op zijn zestiende, toen de dokter hem zei: 'Tsjok, draag iets op je kop', loopt Tsjok met een gehaakt rood pausmutsje op zijn hoofd. Maar er zit natuurlijk meer onder; Tsjok is ook pottenbakker. Dat omgekeerde bord op zijn kop, van waaronder lange onmodieuze haren vertrekken en pas halt houden als ze worden afgelost door een al net zo lange onmodieuze baard, is dus ook, tja: een pot. Het is een onheus drieletterwoord en het staat omgekeerd op Tsjoks kop. Deze wakkere pottenbakker heeft niks te maken met de pikorde onder de kunstkippen en hun kraaiende haantje-de-voorsten. Dat bakken van hem gebeurt ook wel om den brode, maar veel liever om de kunst. Nutteloos werk dus. Ik luister vaak naar hem. Hij is met zijn potten overal ter wereld geweest. Hij woont in een tochtig Vlaamse honk, ergens bij een dorp met veel te lange naam. Het landschap is er dooraderd met kronkelende weggetjes en doodgewone boerenbeken. Bezoekers zeggen dat het een lelijk landschap is. Ik vind van niet. Het waait er namelijk altijd. 's Winters hangt de maan er soms staalhard boven volstrekke roerloosheid. Nooit verdwijnt de modder er helemaal. 's Zomers koekt die aan tot grijze prehistorie van toen het er nog winter was. 's Winters herleidt die modder de berijdbaarheid tot een smalle pechstrook die zich naar een langverwachte zomer gooit. Eigenlijk is het een landschap om altijd herfst in te zijn. Die modder is desem en droesem, grondsop en zever van Moeder Aarde. Je kan pottenbakker Tsjok en zijn potten daar niet weg bij denken.

Zijn stem heeft het zachte ruige van een pot waar één oponthoud in zit verwerkt. Op een nacht, tijdens een van onze eerste ontmoetingen, na enkele flessen rode wijn bij de beeldhouwer José Vermeersch, klopt Tsjok met zijn knokkels op enkele kruiken. 'Hier zit mijn tante in', oordeelt hij. 'Vier uur, koffie'. En bij een tweede: Een achternoenklank uit het jaar 1919'. Van dan af – hoe we in die godgenagelde, afgejakkerde auto van hem nog thuis geraken, is een mirakel – zit Tsjok aan de voorkant van mijn hart, in de kamer van de goede blues. Die kruikennacht gloeien de ovens en bloeit de beeldspraak. Zwijgen hoort er ook bij. Wanneer ik een etmaal later weer met mezelf

alleen ben, heb ik een deugddoende injectie gekregen. Alle academies en hogescholen mogen ze voor mijn part ombouwen tot hoogovens, tochtthonken, herfstzolders.

Ik sta op een dag voor Tsjok (of staat hij voor mij?). Hij vraagt: 'Wil je iets schrijven voor een project in verband met borden?'

'Teljoren, Tsjok?'

'Welja', zegt hij. 'Geen schoolborden, vrees niet'.

En hij herschikt even zijn rooie mutsje.

'Bah ja, graag hoor'.

Ik heb al zoveel geschreven. En een bord van Tsjok, dat is Griekenland en New York en Alaska en Japan in een notendop. En echte goeie modder uit de Vlaanders. Slijk dus.

'Goed Tsjok', zeg ik nog eens. 'Verdomme goed. Wat moet het worden hé?'

En Tsjok legt het uit, met die zachte barst in zijn stem, craquelé bijna. Ik hoor hoe de krekel in de schors van zijn keel zijn poten tegen elkaar wrijft, net zolang tot er begrijpelijke geheimtaal ontstaat. Daarna grijpt hij naar zijn mondharmonica.

Dat zijn zo van die ontmoetingen die goud waard zijn. Je maakt er twee per decennium mee. Ze hebben een eeuwigdurende vergunning. Ik kan niet beweren dat ik Tsjok veel ontmoet. De wetenschap dat hij ergens werkt en het besef van wederzijds welkom zijn me voldoende. Natuurlijk, ik weet het: de bevolking loopt niet te hoop voor een pot of voor een gedicht. Ze zijn niet onnozel. Ik deel alleen maar mijn eigen enthousiasme mee.

Misschien draagt iemand ooit een kruik van Tsjok voor zich uit. Daarin bevindt zich dan mijn stof en as, wanneer ik deze elementaire wereld van aarde, lucht, water en vuur voor een andere elementaire wereld van begrip heb geruild. Langer dan die iemand zal ik niet leven. Op die oorloze urne mag te lezen zijn: 'Hier heb je geen vat op'.

E.T.

Ik ben zestien. In Japan woont mijn persoonlijke E.T. De zestienjarige Emiko Takamori is door mijn leraar Engels uitverkoren om met mij te corresponderen. Papier viert dan nog hoogtij. Zij doet het in het Duits; ik in het Engels. Ik zend haar o.a. enkele Vlaamse herfstbladeren op. Onze briefwisseling doet zich voor op hemelsblauw luchtpostpapier. Op de foto die ze me zendt, zit ze met twee vriendinnen op een indrukwekkende boomstronk. Ikzelf twijfel heel lang of ik wel een beeltenis van mezelf naar Japan zal laten geworden. Ik haat mezelf en zou me het liefst wegcijferen uit deze wereld.

Veertig jaar later zal ik de collectie goedbewaarde hemelsblauwe velletjes vernietigen, samen met de rest van mijn uitgebreide correspondentiearchief, waarin zich ook nog brieven bevinden van de Vlaamse dichters Jotie T'Hooff, Herman De Coninck en Tom Lanoye. Ik krijg het niet over mijn hart alles nog eens te lezen. Neen: het zijn niet de tijden die veranderen. Het zijn de mensen die veranderen, namelijk: verouderen. Tijd is door ons uitgevonden opdat niet alles tegelijkertijd zou gebeuren. We zijn zo ijdel

die om onze pols vast te binden of aan wanden op te hangen, in de waan dat we die dan beheersen. Nee.

SCHIPHOLLAND

Ik ben negenenvijftig. Schiphol is een 'vertrouwde' plek geworden. Raar maar waar. Bijna elk jaar stijgt en daalt mijn zoon Marius er op en neer met het Nederlands Epilepsie Fonds (NEF Utrecht). Gran Canaria, Duitsland, Italië, Turkije, Engeland en Cyprus prijken ondertussen op zijn lijstje. Het NEF biedt intense en vakkundige begeleiding door vrijwilligers. Marius is de enige Vlaming in het (wisselende) reisgezelschap. We zoeken in dat verband ons heil in en onze toevlucht tot Nederland, want Vlaanderen blijft in gebreke. De zorg voor mensen met beperkingen laat hier te wensen over. Nederland neemt wat dat betreft flink de maat van België. Het is alleen maar jammer dat er op die NEF-reizen onder die vrijwilligers nooit eens jongeren zijn. Een teken van de tijd.

In Schiphol voel je de polsslag van de wereld. Het is ook een gezellige en 'duidelijke' luchthaven. Er hoort altijd een bezoek aan de Starbucks Coffee bij. Ritueeltje, weet je wel. Kikkerland? Mijn sympathie.

2 + 2 = 4 – 2 = 2

Ik ben vijftientig. Ik word vader van een tweeling: Hanne en Sarah. Op 4 en 5 oktober om tien voor en tien over twaalf. Twintig minuten verschil. De verlosser-met-dienst stelt voor daar één geboortedag van te maken, 'voor het gemak'. Wij protesteren uitdrukkelijk en op hetzelfde moment unaniem. Onze dochters krijgen ieder een aparte verjaardag. De echografietechniek is nog maar net in gebruik. Zoveel is duidelijk. Een dokter wijst ons vier witte vlekken op het scherm aan: 'Vier schedeltjes' zegt hij. 'Een vierling'. Prompt wordt mijn vrouw in een rolwagen geduwd en naar de oudere RX-afdeling gereden. Nee hoor. We zijn gekomen voor een tweeling. Het blijken later een subsidiologe voor de stad Kortrijk te zijn, die hoofdzakelijk in het Engels werkt, en een televisiemaakster-romanschrijfster.

PLUCHE

Ik ben veertig. Ik ben getuige van een verdwijnende wereld. Aan de kleine periferie van Kortrijk overleeft de niet meer zo jonge homo Polke in zijn te groot café het woeden van de wereld. Alles klinkt er gedempt: pluche overheerst. Er staat een jukebox met snertnummers en tearjerkers. Zijn flesjesbier is lauw. Alles is nep, maar tegelijkertijd vrolijk en treurig. Zelfs de bloemen. Sporadisch land ik daar, in wisselend gezelschap. Polke is namelijk laat open: er is een periode waar de Kortrijkse horeca er de brui aan lijkt te geven – op naar Polke dus. Zo verdient hij in zijn nadagen nog een frank. Hij is lakoniek in de omgang. Vaak heeft hij het over zijn islamvriend, met wie hij er door toedoen van de familie maar niet in slaagt te trouwen. We verdenken hem ervan dat het zijn imaginair vriendje is. Mocht Polke in meer moderne tijden geleefd hebben, dan

zou hij waarschijnlijk niet veroordeeld zijn tot die solitaire droevige pluche nadagen in zijn te groot sofacafé. Er heerst geleidelijk meer openbaar begrip voor andersgeaardheid, hoewel na het eerste decennium van de eenentwintigste eeuw homohaar ook alweer de kop opsteekt.

EEN RONDE CIRKEL

Ik ben net tweeëntwintig. Mijn allereerste werkjaar als leraar-germanist speelt zich af in het secundair onderwijs in het Sint-Lodewijkcollege Brugge. Dat valt mee, maar na twee maanden heb ik er grote behoefte aan een doodgewone doordeweekse dag te stelen en voor mijzelf voor te behouden. Aldus geschiedt. Ik meld me ziek en rij in de auto spoorwegs naar een studiemakker in Menen die even thuis zit: Werner Duthoy. Werner werkt in zijn korte leven voor het tijdschrift *Ons Erfdeel*, de radio en de Taalunie. Hij zal vrij jong sterven. In Leuven is hij vaak mijn lees- en drinkgenoot: we discussiëren en drinken (kleine, betaalbare) Duvels in het bekende café Den Appel, vlak bij de faculteit Wijsbegeerte en Letteren. Het wordt een mooie, gestolen dag, ware het niet dat ik met een (weliswaar afgedankte) auto van mijn pa rijd en geflitst word. Die boete (die dag dat tijdstip op die vreemde plek) zal in zijn bus arriveren. Dat verknalt mijn dag voor een flink stuk. Gestolen goed gedijt niet.

EEN RONDE CIRKEL BIS

Ik ben zestig. Mijn allerlaatste werkjaar als docent-germanist aan de lerarenopleiding in Torhout kondigt zich aan. Ik geef heel graag les en heb een deugddoend en wederzijds respectvol contact met de studenten, maar de betuttelende snertvergaderingen en de immer extra verse opdrachten hangen me de keel uit. Balorig spijbel ik tijdens de openingsweek een hele dag met 'vergaderingen'. Eigenlijk spijbel ik ook een lezing over mijn boeken ergens te lande. Ook daar meld ik me afwezig wegens omstandigheden. Ik rij gezwind naar enkele van mijn voorkeurplekken. In Cadzand zet ik er flink de pas in; op de pier in Nieuwpoort hou ik de vissers gezelschap. De golven zijn bijzonder onstuimig die dag. Dan belt dochter Sarah dat ze een goed gesprek heeft gehad met een uitgever over haar debuutroman. De zon en het water splinteren en splijten op het staketsel: het leven is mooi vandaag. Dit gestolen goed gedijt. Ik had het veel vaker moeten doen.

BUNKERS

Ik ben negen. De bunkers aan de Noordzeekust oefenen een vreemde aantrekkingskracht op mij uit, ondanks hun pisgeur. Lang zullen ze er niet meer staan, die lelijke bruten. Binnenkort worden ze opgeblazen. Met belendende strandgezinnen vechten we wel eens om het tijdelijke meesterschap over zo'n bunker. Tijdens de terugrit van de zee naar het binnenland bid ik voorwaar om een Derde Wereldoorlog, opdat er nog meer bunkers zouden komen. Ook verspreid over dat West-Vlaamse binnenland, als grijze vlekken in wiegende weiden als zeeën, tref je hier en daar nog van die schutplaatsen aan. Boeren en hun koeien maken er gebruik van. Puur winst uit verlies. Welke dialogen vonden ooit plaats in die staalgrijze biotopen van beton? Wat als die

besnorde bruin driftkikker het pleit gewonnen had? Gelukkig moeten we heden ten dage de naamvallen niet gebruiken die toen in de bunkers weerklonken. We hebben al ellende genoeg met het Diets.

MIJN BINNENVERBLIJVEN

Ik ben vijfendertig. De schrijver in mij heeft vaker en vaker behoefte aan afzondering. Het is verdomd druk op het thuisfront; we wonen vrij klein. Uitkijken dus naar een schrijfruimte – ‘a room of your own’. Dat kost natuurlijk ook centen. Hopen maar dat ‘het’ opbrengt...

Mijn eerste optrekje – met instemming van mijn vrouw; zij begrijpt beter dan wie ook mijn noodzaak – is een ruime zolder met een gaskacheltje en zes grote dakramen. Onder mij worden zoete koekjes gebakken en verhandeld. Een ijskoude winter jaagt me er weer weg. Ik betaal mijn laatste huur aan de kettingrokende huisbaas en verdwijnt rillend. Enkele jaren later doet zich een kans voor in Oostende. Dat is wat ver voor elke dag, maar toch waag ik de stap: ik huur samen met een bevriend beeldend kunstenaar twee-en-een-half verdiepingen van een groot huis net buiten het echte centrum van de Koningin der Badsteden. De eigenaar woont in onze eigen deelgemeente; dat zit dus mee. We kalefateren de werkruimtes in blauwe en gele kleuren; mijn collega huurder/kunstenaar leeft zich bovendien grondig uit met glas en ijzeren buizen. Het is er hallucinant mooi. Weekends en vrije dagen breng ik daar door, schrijvend, lezend. In de nabije verte hoor ik in de avonden het monotone microfooncommentaar van de Wellington paardenrenbaan. Soms komen de kinderen en mijn vrouw: mijn schrijfverdieping blijkt een ideale basis te zijn in verband met strand, zee, zon, zand en ... afstand. Na drie jaar ongeveer is het afgelopen met die ‘ostentitude’: het pand wordt afgebroken; er komt een school met sportcentrum in de plaats. Dat wordt dus andermaal verkassen. Niet lang daarna ontdek ik bij het oude gerechtsgebouw in Kortrijk een gedroomde schrijfstek: betaalbaar, gelijkvloers, binnen wandelafstand van mijn deelgemeente en huis. Daar blijf ik ongeveer twaalf jaar. Ik zie vele gekleurde medemenssen gaan en komen in het pand: overwegend politieke vluchtelingen die door het OCMW hier een kamer toegewezen krijgen. Ik maak – *en passant* – kennis met ministers en functionarissen uit Togo, Liberia, Tsjaad, Soedan en creaturen uit Rusland of een of ander Verweggistan... Soms wordt er in de kelder verdieping duchtig gefeest. Ik schrijf er in de loop der jaren enkele boeken, toneelstukken en essays. Ik werk er ook aan een taalmethode en stapel er kilogrammen boeken waar ik thuis geen plaats meer voor heb. Op het ogenblik dat het financieel even moeilijk wordt (de auto van mijn vrouw wordt gestolen, de dochters kopen of (ver)bouwen huizen, de zoon moet onderdak krijgen, er zijn geneeskundige kosten), zeg ik de huur van mijn derde binnenverblijf op. Niet alleen besparingsmaatregelen zijn daar de oorzaak van: ondertussen is ons huis ook veel rustiger geworden, want de drie vogels zijn uitgevlogen. Ik breng mijn ouwe boeken naar diverse containerparken en lever mijn racefiets plus collectie verkeerde lieveheren in de kringloopwinkel af. Tabula rasa. Een vierde en laatste

binnenverblijf zal zich allicht niet aandienen. Ik heb immers (voorlopig toch nog) mijn bureauimte in mijn hogeschool en mijn vrijgekomen kamers in mijn thuisbasis. Vooruit: schrijven, lezen, bloggen!

VLAKKE LANDJES

Ik ben vijfenvijftig. Wat is het verband tussen het West-Vlaamse Zwevegem en het Friese Harlingen? Niets. Toch grijpt twee jaar na elkaar, telkens in september, een meerdaags kunstproject plaats dat de twee vlakke landjes even verenigt. Het ene jaar gebeurt dat in Transfo Zwevegem, een prachtige leegstaande industriële site, het andere jaar in het havenstadje Harlingen, zowat het compleet omgekeerde. Telkens is er schilderkunst en poëzie. We lezen voor en we kijken kunst. We tafelen en we drinken. We leren Friese kunstenaars en dichters kennen, van beider kunne. Voor het tweede jaar (in Friesland) nodig ik zelf de Vlaamse dichters Peter Theunynck, Peter Holvoet en Steven Pollet uit. Ook de bekende pottenbakker Tjok Dessauvage waait over. Zelf ben ik er van bij het begin bij. En dan gebeurt plotseling iets wat zich nogal vaak voordoet in dergelijke projecten: er is gedonder in de beeldende afdeling. Initiatiefnemer en galerijhouder krijgen het met elkaar aan de stok. Er komt geen derde editie meer van 'Ons vlakke land: twee vlaggen, één code'. Dat is jammer, want het was telkens beregezellig. En professioneel.

DICHTER

Ik ben tweeëntwintig. Mijn eerste echte boek verschijnt, in druk op papier. Het is een gedichtenbundel. Na de vierhonderd exemplaren van de eerste druk – die ik met veel ijver aan de man breng – volgt een bescheiden tweede druk. De uitgeverij opereert in de marge van het bekende literair-plastisch tijdschrift Yang. De auteur moet zelf een kleine financiële inspanning leveren. Het loopt in mijn geval zo lekker dat het blad me als redactielid vraagt. Ik ga er gretig op in: in die redactie zitten bekende Vlaamse dichters. Ik ontmoet er bijvoorbeeld opnieuw Luuk Gruwez, met wie ik Germaanse Filologie in Kortrijk en Leuven studeerde, en die al vlug een bekend dichter is geworden. Een poos later word ik ook redactiesecretaris van Yang.

FEESTJES

Ik ben net geen zestig. Feestjes alom. Nee: niet te mijner ere. Zomaar. Algemeen. De trend. Whatever. Hoe dieper de crisis erin hakt, hoe meer er gefeest wordt – zo lijkt het. Traiteurwagens, frietmobielen en springkasteelbusjes verschijnen meer en meer in het straatbeeld. Viert de mensheid de ondergang van de wereld? Is dit de zoete prelude op een Apocalyps? Ikzelf – die eertijds zelden ontbrak op zulke gelegenheden – ga minder en minder in op dergelijke invitaties. Het zegt me niet zoveel meer als voorheen. Bovendien spitst mijn aandacht zich toe op 1 augustus 2013: als de huidige pensioenheisa mijn plannen niet dwarsboomt, wordt dit de datum waarop ik mijn onderwijs carrière afsluit. Daarna hoop ik mijn andere loopbaan een flink kontje te kunnen

geven, als de gezondheid dit blijft toelaten: het schrijven, de boeken, het bloggen, de blogs, het publiceren, het redigeren. Maar eerst moet ik zestig worden. Bij leven en welzijn. Met niet te veel feestjes dus. Ik vier alleen het touw.

MIJN EERSTE FRANS

Ik ben tien. Ik lees 'Sans famille' voor de tweede keer. Of, voor de kijkers en de beeldbuizerds onder u: 'Alleen op de wereld'. Rinkelt er een belletje? Ontsnapt er u een traan? Het is inderdaad het boek dat het grootste debiet aan tranen ter wereld heeft veroorzaakt. Arme Rémy! Arme Joli-Coeur! Arme vioolspeler Vitalis! Schuin tegenover het huis waar ik de eerste zeventien jaren van mijn leven op aarde gedeeltelijk doorbreng, ontdek ik de blinde Rémy. Zijn enige dagelijkse houvast in het eeuwige zwarte gat betreft een spuugbak. Rémy is dan achter in de zeventig (denk ik), blind en Fransman. Hoe en waarom hij daar in onze oer-Vlaamse straat verzeild is geraakt, heb ik nooit geweten. Bij hem woont een bejaarde, mooigeweeste vrouw: Angèle. Ze is nog altijd mooi, maar oud. Voor beiden ben ik bang, maar nog veel bangere ben ik voor die spuugbak. Als ik er ook maar aan denk, doet zich een omgekeerde reflex bij mij voor: ik slik zo vlug en zo veel mogelijk speeksel in, als een fanatieke mohammedaan tijdens de ramadan, tot ik achter mijn opeengeklemd lippen een kurkdroge mond heb. Het is een manier om niet te moeten kokhalzen. Rémy en Angèle bewonen een piepklein rijhuisje. Je komt er onmiddellijk binnen, na één deur al. Vlakbij die deur zit Rémy in een diepe fauteuil, om toch maar iets van het straatleven mee te kunnen pikken. Maar als een verdomde magneet, waar mijn ogen altijd weer naartoe getrokken worden maar toch bijtijds halt houden, is er ook die afschuwelijke spuugbak, waar Rémy om de haverklap ongegeneerd gebruik van maakt. Ex-mijnwerker? Longziekte? Hij leunt ook op een oudtestamentische stok, die hij tussen zijn knieën gekneld houdt. Voor geen geld ter wereld wil ik die stok aanraken (hij daagt me af en toe uit). Of, voor nog meer geld voor nog veel minder: ook maar een blik op die spuugbak van hem werpen. Ik weet dus aanvankelijk niet eens hoe dat onding er echt uitziet. Ik weet alleen dat het er is: onvermijdelijk, afschuwelijk, voldongen, vies.

Wat me ook verontrust: de blinde Rémy kan exact en nauwkeurig mijn uiterlijk beschrijven, details inbegrepen. Heeft hij dat misschien van mijn pa of mijn ma voorgekauwd gekregen, die hem en zijn vrouw al eens een pannetje eten bezorgen? Maar hoé hij me beschrijft, tot in mijn edelste trekken, kan onmogelijk van hen komen: mijn verwekkers met wie ik altijd overhoop lig. Vooraleer ik op de basisschool mijn allereerste Frans te horen krijg (meester Devriese van de vijfde klas zingt ons een aanvankelijk liedje voor: '*C'est un éléphant, qui marche, qui marche ...* '), geeft Rémy me in deze welluidende aanpalende taal een persoonsbeschrijving annex karakterschets van mezelf, waardoor ik keer op keer denk: 'O nee, ik ben niet een van hen. Ik ben een vondeling, alleen op deze wrede wereld, *sans famille*, maar hier door die wezens

aan de Vlaamse overkant geadopteerd omdat ik zo mooi ben.'

Weet Rémy hetzelfde te vertellen over mijn broers en mijn zussen (van elke soort twee)? Ik vraag het ze nooit, want ik wil niet door de mand vallen. Zussen zijn er om in te knipen, broers om naar te stompen: grootmoedig is mijn hart. Deze blinde zie-ner die – net als ik – toevallig in die stomme straat verzeild is geraakt, predikt het evangelie volgens mij: alleenzaligmakend, en over mij alleen. Jammer dat die ellen-dige spuugbak zo in de weg zit.

Wanneer ik eindelijk weer eens meer mijn drempelvrees overwin, nodigt hij me plot-seling uit om zelf in die spuugbak te spuwen. Nou: spugen, eigenlijk.

'Mais non!' articuleer ik onhandig. 'Mais non!'

Hij lacht tot hij hikt, en van dat hikken komt dan weer ... ajakkes.

'Ma, als je nog eens een pannetje eten over hebt, draag het dan maar zelf naar de overkant hé.'

'Waarom, jongen?'

'Pff ... die viezerik.'

'Het is goed voor je Frans. Meester Devriese zei gisteravond nog dat je ver voor staat op je klasmakkers.'

'Maar ik moest in zijn bakje spugen!'

'Wat?'

'Dat vieze bakje dat daar bij de deur staat. Ik durf er zelfs niet naar te kijken, anders moet ik ... En Angèle lacht altijd zo raar.'

'Ach, het zijn oude mensen hé. En ze verstaan onze taal niet goed.'

'Pff.'

Het omslagontwerp van mijn exemplaar van 'Sans famille' – 'Alleen op de wereld' toont in droevige kleuren een vioolspelende oude man (Vitalis) met een aapje op zijn schouder (Joli Coeur) en een bedelend jongetje in de sneeuw (Rémy). De tranen knallen uit mijn kop tijdens het lezen, wan IK ben dat jongetje.

(Later sla ik boeken over boeken er op na, en ik leer: 'Alleen op de wereld' van Hec-tor Malot is eigenlijk 'een uit de hand gelopen aardrijkskundeleerboek' voor de Franse scholieren, geschreven op verzoek van de Franse minister van Onderwijs. Klimaat, industrie, arbeid, landbouw ... Aardrijkskunde? Sentiment! Maar inderdaad ook: kinderarbeid, mijnen. Het blijkt ook een geëngageerd verhaal te zijn.)

Telkens als ik bij overbuur Rémy zit (terwijl Angèle met haar koolzwarte ogen tussen die massa witgrijs haar door het kleine huisje spookt), komt die tekening op mijn boek me weer voor ogen. Rémy gelijkt heel erg goed op die oude vioolspeler. En hij heet verdorie ook zo.

Op een keer probeer ik hem in mijn aanvankelijk Frans over het boek te vertellen. Dat ik het gelezen heb. *Livre. Lire. Sans famille: en flamand, oui.* Hij knikt begrijpend en schraapt andermaal onrustbarend zijn keel. Het komt van heel diep, als van uit de steenkoolmijnen. Ik ben op het ergste voorbereid: soms barst hij in een hoestbui uit die duurt tot lang nadat ik het huisje al verlaten heb en de straat overgestoken ben. Dan hoor ik hem nog rochelen tot aan de overkant, als een oude apotheker na ver-valdatum. Plotseling tikt Rémy nadrukkelijk met zijn stok tegen de spuugbak. Met

veel hoofdgeknik wijst hij me het ding aan. In de sofa lacht Angèle me bemoedigend toe, met sneeuw witte tanden die opflikkeren in het halfduister, hoe doet ze het, op haar leeftijd, nee: ouderdom. Ik haal mijn schouders op, probeer mijn wang te onderdrukken, schud vragend van nee. Wat willen ze dat ik doe? Ze wijst godverdomme ook al naar de spuugbak. Ah nee hé! Of even maar?

Ik overwin mezelf, besluit niet te kokhalzen of toe te laten dat *mijn hart keert* en glijd met mijn ogen langzaam naar dat obstakel naast Rémy bij de deur. Ik kijk scherper toe. Het is een oud vioolkistje. Het is potverdorie net zo'n vioolkistje als mijn moeder op zolder liggen heeft, omdat ze al enkele jaren niet meer *de viool strijkt*, zoals het op een bepaalde bladzijde in 'Alleen op de wereld' luidt. Het kistje van Rémy is bekleed met een materie die ik het best als 'teilachtig' kan omschrijven. Is hij dan ook violist geweest??

En dan komt dat weke projectiel eraan, na oorverdovend geschraap.

'Merde!' roep ik.

Pats! Roos!

Rémy en Angèle barsten in lachen uit. Ik ruk de deur open en vlucht de straat over, naar de beschaafde Vlaamse overkant, naar mijn liefhebbende familie. Die dag begint het te sneeuwen, zoals het ook in 'Alleen op de wereld/Sans famille' soms zo onbarmhartig sneeuwen kan.

IN THE ARMY NOW

Ik ben drieëntwintig. Door familiale omstandigheden gedwongen verbreek ik mijn statuut als gewetensbezwaarde en ga ik voor tien maanden naar het leger. Ik ben getrouwd, er is een tweeling op komst en ik rij door onverwachte gladheid mijn auto in de prak. Na een maand opleiding aan de andere kant van het land beland ik als dienstplichtige in het Militair Hospitaal van Oostende. Daar breng ik negen maanden door op de Sectie Personeel. Wat moeten ze daar immers met een intellectueel? Mijn adjudant-chef is een papieren tijger die elke week twee namiddagen dronken wordt in de kantine. Het zijn, raar maar waar, eerder intense dagen.

Op een bepaalde ochtend schuift adjudant-chef D. me de krant toe: 'Kijk, uw vriend is dood'. Jotie T'Hooft wisselt dan inderdaad het tijdelijke met eeuwige, zoals aangekondigd in zijn gedichten. In diverse omstandigheden heb ik in die periode contact met hem, o.a. via het tijdschrift Yang. Bevreemdende omstandigheid: die dag arriveert op mijn SP (Sectie Personeel) een kerel die – zoals zovele opgeroepen dienstplichtigen – zijn legerdienst wil ontwijken. Die gevallen belanden bij ons, of in het andere Militair Hospitaal in Brussel. Hij draagt een soortement adellijke naam en zou bij de laatste uren van Jotie T'Hooft in Brugge aanwezig geweest zijn. Met de overdosis. Negentien maanden lang verricht ik overdag administratief werk op de Sectie Personeel in Oostende. Ik schrijf marsbevelen en treintickets uit. Elke maand komen de beroepsmilitairen hun loon bij mij in een envelop ophalen. Met adjudant-chef D. ga ik dan gewapenderhand (revolver in holster aan de riem) in een kaki renault naar de bank om geld. Soms, bij wacht- of piketdienst, ben ik ambulancier of medisch assistent. We krijgen met bizarre gevallen te maken: beroerte, zelfdoding, zwaar ongeval, uitzinnige

dronkenschap of besmettelijke ziekte. Even ook is er de dreiging van Shaba/Katanga, waar misschien een deel van de medische dienst naartoe gezonden zal worden. Zover komt het echter niet. We worden wel in staat van paraatheid gebracht wanneer in de winter andermaal een combinatie van springtij en storm voorspeld wordt. Diverse straten lopen onder water en we evacueren meer dan duizend veldbedden uit de kelders van het Militair Hospitaal. Ook die dreiging wordt afgewend. Wanneer ik afzwaai, kan ik veel meer dan de pen en de nietjesmachine hanteren. En een maand later wordt mijn tweeling geboren.

LEESHONGER

Ik ben veertien. Mijn provinciestad op een boogshot van de Noordzee telt drie bibliotheken, netjes verdeeld volgens de zuilen: de katholieken ('kaloten'), de socialisten ('sossen'), de liberalen ('blauwen'). Bij de nonnen in de katholieke boekerij zijn de boeken op z'n schools gekaft in bruin papier, voorzien van blauwe etiketten op de rug waarop een nummer prijkt dat leeftijd en genre aangeeft. Heel schools en goedbedoeld didactisch, tevens omhullend, beschermend en betuttelend. In de twee andere biebs zie je de covers en de achterflappen van de boeken. Zo zie ik in de sossenbieb mijn eerste blote borsten op de cover van een boek van Henry Miller, netjes geplastificeerd. Ik bezoek de bibliotheken in mijn stadje alle drie wekelijks op woensdag, zaterdag en zondag, afhankelijk van hun openingsuren. Tot vijf boeken per week verslind ik, want de terreur van de teevee heeft nog niet toegeslagen: Biggles, Pim Pandoer, Arends-oog, De Hardy's ... En ja: Claus, Wolkers, Miller en later Geeraerts en Roger Vandevelde en vele anderen. Sommige auteurs vind je niet in elke bieb. De liberale bibliotheek bevindt zich toevallig in mijn eigen (doodlopende) straat. Schoenengroothandelaar V. is er de baas. Een sympathieke volslanke man met een brilletje boven op zijn kale hoofd. Op het 'koertje' tussen bieb en schoenenmagazijn waakt een vervaarlijke hond aan een ketting. Een echte blafmachine. Belust op leesvoer en kindervlees. Mijn mama koopt er onze schoenen. Het zijn de lelijkste puntschoenen ter wereld. Maar ik betrek er ook mijn boeken en stil er mijn leeshonger. Gemengde gevoelens dus, wanneer ik viermaal per dag vijfmaal per week (plus tweemaal op zaterdag, er is dan ook nog les) de immer geopende poort van die bieb/schoenenmagazijn voorbij spurt uit angst voor dat inktzwarte boebeest.

NU OF NOOIT

Ik ben achtendertig. Het is nog altijd nu of nooit. Het vege lijf doet nog dapper mee, na vroegere intense jaren van topvolleybal en atletiek. Ook die dagelijkse spurtjes in mijn doodlopende straat hebben geholpen. Alleen chronisch slaapgebrek speelt me parten. Ik hou ook zoals elke man van alle vrouwen ter wereld. De meeste toch. ondertussen is mijn nageslacht druk aan het puberen. Mij valt het onnoemlijke geluk te beurt dat mijn vrouw kiest voor thuiswerk, omwille van de kinderen. Ik ben een van de zeldzame eenverdieners op mijn werk. Het is inderdaad niet voor de poes: een tweeling en een zoon met een ernstige beperking. We spelen het spel ook zuiver op de graat: ondanks het feit dat mijn vrouw voorheen twee jaar buitenhuis gewerkt heeft, wil ze geen

aanspraak maken op 'dopgeld', waar ze recht op heeft. Ze vindt dit niet kunnen. Vrouwen uit de omgeving die daar wel gebruik van maken, sommigen zelfs zonder ooit buitenhuis gewerkt te hebben, droppen 'en passant' op weg naar 'de dop' wel hun kroost bij haar, want ze is immers altijd thuis, nietwaar. Kunnen ze gelijk lekker gezellig even shoppen. Met hun dopgeld. Ten hemelschreiend is het.

DE HDP

Ik ben negenenvijftig. We zitten volop in de opnames van een bescheiden fictiefilm waar ik het verhaal annex scenario (met steun) voor geschreven heb. Tineke van Heule, icoon en fictieve hoofdinvesterster van onze gelijknamige deelgemeente, wereldbekend door het liedje van het duo René De Clercq-Emiel Hullebroeck, is het hoofdpersonage. In mijn film, 'Tine', beleeft ze een avontuur. Ze wordt ontvoerd omdat ze een leidende rol vertolkt in de HDP: de Heulse Defusionerings Partij die Heule weer van Kortrijk los wil scheuren. We filmen in Heule en in Kortrijk (de stad waarmee we sedert 1977 gefusioneerd zijn) en bespelen op badinerende manier het thema van het Heulse patriotisme versus de stad Kortrijk. Ooit stond ook in de nationale geschiedenisboeken 'Het drama van Heule' of 'De moord van Heule' getekend en beschreven, in verband met een moord door Kortrijkse gendarmes tijdens de eerste Schoolstrijd eind negentiende eeuw. De jonge Stijn Streuvels is er getuige van en schrijft er ook over in zijn dagboek 'Heule'.

Voor de film 'Tine! Een mokkel van haar sokkel' (duur: 55 minuten; making-of: 30 minuten) beschikken we over een pelotonnetje theater- en filmdeskundigen plus tientallen medewerkers, figuranten en amateuractrices en -acteurs. Ze doen het allemaal gratis, maar we zorgen via sponsoring voor kilometervergoedingen en catering. We hebben ook de volledige steun van de Werkgroep die de jaarlijkse Tinekesfeesten in Heule organiseert; onze film is immers een project in het kader van een halve eeuw Tinekesfeesten (altijd hoofdletter, altijd meervoud) in 2013. Ook de stad Kortrijk doet een duit in het zakje.

De rode draad in mijn verhaal is het latente gevoel van onvrede dat er in Heule altijd al geweest is ten aanzien van die fusie anno 1977. Heulenaars beschouwen die fusie als een fusillade, omwille van diverse redenen. In mijn filmverhaal richt ik de HDP op, de Heulse Defusionerings Partij. Daarenboven bespeel ik ook uitdrukkelijk het thema van de Stoten van Heule (alweer hoofdletter): fameuze openbare grappen die elk jaar weer opduiken en in competitie met elkaar gaan voor de Blikken Trofee. Alle acteurs en actrices spelen zichzelf. Gelukkig zit daar heel wat ongedwongen talent tussen. Toneel is geen film. Ook wat de hoofdrol van Tine(ke) betreft, zitten we goed: ze is een paar jaar geleden zelf daadwerkelijk ook als Tineke van Heule verkozen, voor de duur van een jaar. Dat helpt. De rode loper voor de film 'Tine' wordt diverse keren uitgerold in september 2013, wanneer de bekende Tinekesfeesten in Heule een halve eeuw bestaan. Gelukkig hebben het folkloregehalte en het klompengevoel allang een update gekregen. Tine is van deze tijd.

HET CHINASYNDROOM

Ik ben drie. Bij nacht en ontij sta ik op om in de po te plassen. Plotseling staat er een Chinees vrouwtje naast mij. Haar inktzwarte haren zijn in een lange vlecht samengebonden. Ze knikt vriendelijk naar mij, maar zegt niets. Wanneer ik weer in mijn bed kruip, verdwijnt ze als bij toverslag uit mijn kamer. Ze is er echt geweest. Zoals je solfer ruikt nadat de duivel weer verdwenen is, zo ruik ik na haar verdwijnen ... iets Chinees. Mijn hele leven lang – dat zweer ik – denk ik af en toe aan die nachtelijke verschijning. Ik ben er heilig en heidens van overtuigd dat het Chinese vrouwtje in levenden lijve die nacht in mijn kamer staat. Ze ziet ook mijn piemel, terwijl ze veinst dat ze er niet naar kijkt. Zelfs dat zie ik met zekerheid.

EEN SCHRIJVEN AAN A.

Ik ben drieëndertig. Hoe hoog is de klokkentoren in jouw stadje? Staat hij wel degelijk in het midden? Hoe ver en hoe breed gooit hij zijn schaduwen van zich af? Het socialisme laat me in al zijn saaiheid koud. Het liberalisme laat me in al zijn dubbelzinnigheid koud. Politieke uitzinnigheid kan alleen maar domheid invullen. Misschien, mijn jeugdig honinghoertje, ben ik alleen maar een afvallige katholiek: iemand die zonder wereldbeschouwelijke of economische visie opgroeit. Een product van de enerzijds-anderzijds mensen. Eén die, op het vlak van de geestesvoeding, tussen school en kerk moet pendelen. (De dan nog dun gezaaide culturele centra en de feestzaaltjes mijner jeugd bevatten alleen een handjevol dronken en pijpsmorende parka-nationalisten). Ik ben nu te oud geworden om nog modieus met de Bijbel te staan zwaaien. Ik ken het kortste evangelie wel. Het eten van zeewier laat ik aan anderen over. 'Ik ben geleerd', zeggen ze hier in Flander's Fields. Ik heb uit onze gesprekken menen op te maken dat jij aan dezelfde verwarring lijdt als ik toen ik zelf negentien was. Star burgerdom en saai catholicisme, en het samenvallen van die twee. Wat een biotoop voor een kind, een puber! In mijn kerk zaten zelden boeiende mensen. Onder de toren leefden voor-spelbaren. Zelfs het buitenbeentje, de eeuwige frituur naast het Huis van God, bakte ze nog op z'n grootmoeders. Neen, het Leger van God was één grote vlakte van verving, waar je over de eendere koppen kon lopen, met aan de einder onbestaande vijanden: zwijgende minderheden, onbekende randbewoners. Later heb ik er wel een paar andere leren kennen, een paar en een verdwaalde paardenkop. Het oude geloof heeft namelijk menig wijnkelder doen bloeien. Sommige pastoors zijn pure heidenen. Hun lieveheer aan het kruis kijkt naar links, luisterend naar het alibi van de slechte moordenaar. De afvalligheid loopt als een rode draad door alle gelederen. Waar afgevallen wordt, blijft een leegte. Drank, seks of bevrijdingstheologie vullen die op. Maar zoeken naar boeiende katholieken blijft speuren naar de fameuze speld in de hooiberg.

'Ik geloof niet dat er hierna nog iets is.' Dat is wat je antwoordt als ik vraag: 'En hoe denk jij hier over?' Daar gaat het niet eens om. Niemand immers zal het ooit te weten komen, doorvertellen of simpelweg verklappen. Het gaat erom dat angst hier en nu afschilfert of aanzwelt. Want soms is de leegte hier en nu al. Zelfs de hel. Daarenboven bedrijven de katholieken politiek op nefaste wijze. Ze hebben daarover zelfs niets te zeggen. We zitten er dus mee: jij en ik en al die klokkentorenjongetjes en bimbambei-erenmeisjes.

We kopen friet bij Christine Steeds Beter, of Guy of Pilatus of Iskariot of Herodes (mayonaise), terugkerend van een bal in een Gildehuis of Bondshuis. De vijand komt van een vijandelijk bal in de Germinal of het Volkshuis, en betreft zijn vette hap van bij Nancy of Pol of 't Putje of de Poort (ketchup). Allemaal zijn we even dom, saai, onnozel en jong. De friet verwekt bij iedereen dezelfde ongemakken. Alleen de nationalisten boeren iets harder, diegenen wier pa een baard heeft en thuis in de kast een boek van de Pillecijn heeft staan, als boekensteun voor reisgidsen.

Hoe is de situatie onder jouw toren, A.? Hoe graag zou ik eens op je schaduw trappen om te zien hoe je bestaat. Het zal je wel eender zijn in welke zaal zich iets afspeelt. Mij ook. Ik val er niet meer over. De parochie en de cinema blijven wedijveren in saaiheid. Ik zie je evenmin een conversatie met een ebbenhouten, verkeerde lieveheer voeren. Of hem een zweetdoek aanreiken. En de friet is godgeklaagd duur geworden. Hoeveel worden er uit één patat gemaakt? En ach, de jeugdbeweging. Die altijddurende puberteitscrisis die zich tegen piepschuimen decors afspeelt. Die voorbereiding op Het Veilige Gevoel, De Groep, Het Gelijkmakend Geloof, Het Grijs. Eentje met mayonaise? En alvast inpakken en wegwezen maar? Dat is dan vijfenzestig Belgische frank. Da-ag.

BLOGGER

Ik ben vijftig. Omdat schepen vergaan, bloemen verwelken, papier verkleurt en verpulvert, maar woorden wel blijven bestaan, start ik niet minder dan acht literaire blogs op het internet. Sedert 2001 heb ik ook al een officiële website. Ik kies voor vier Seniorenblogs en vier Skynetblogs. Mijn seniorenkeuze komt er doordat ik vijftig ben en door het besef dat er veel senioren zijn (met vrije tijd ...) die meer en meer digitaal gaan surfen. De babyboomers hebben al geruime tijd de voordelen en geneugten van het internet ontdekt. Ook Skynet is drukbezocht. Mijn blogs gedijen prima. De bloemlezing: Moordverhalen, Columns, thema Epilepsie & Jong Dichter Dagboek, Onderwijs & Kind, Parlandopoëzie, Romans, Vreselijke Verhalen en Biobibliografie & Slechtweefragmenten uit proza in binnen- en buitenland. Later komt daar nog een blog bij: Miljarden Flarden, waar ik ultrakort oogwenkproza op parkeer onder het motto: 'Schrijver van Miljarden Flarden, geheel de uwe'.

Aan Facebook en Twitter en dergelijke doe ik niet mee. Nog niet. Als docent aan een hogeschool is dat delicaat. Ik kan ook beroepshalve volstaan met mijn blogs, mijn e-mailverkeer en tientallen internetservices.

PLAGIAAT

Ik ben negenendertig. Een tijdlang al ben ik collega en opvolger van Roger Verkarre, priester-leraar aan de Normaalschool Torhout en ook dichter. We lezen elkaars schrijfselen uiteraard. Omdat hij ooit mijn eerste dichtbundel recenseerde, vraag ik Roger nu om mijn Voltooid verwarmde tijd (uitgeverij Manteau) mondeling in te leiden ter gelegenheid van de presentatie in een kunstgalerij. Het zou een leuke dag moeten worden, want ik heb ook net de prijs Tielt Boekenstad gewonnen voor mijn manuscript 'Eén

paar kinderen, graag' – een jeugdboek. Er hapert echter iets in ons contact. Het wordt een 'rare' speech; de toehoorders vinden het maar vreemd. Ook ik snap het niet goed. Er heerst iets wrangs tussen zijn woorden. Later (Roger Verkarre is dan al gestorven) ontdek ik de oorzaak. Ik heb, onbewust, een vondst van hem geplagieerd in een van mijn gedichten, nl. 'Hij was een Ali Baba met wel veertig alibi's'. Jaren geleden moet ik dat hebben gelezen in een van zijn gedichten. Het is blijven hangen: zolang tot je eigenlijk niet meer weet van wie of waar het komt. Ik ben me lange tijd van geen kwaad bewust, overigens. Klap op de vuurpijl: in een (positieve) recensie over mijn bundel in Poëziekrant wordt nou net die zinsnede eruit gelicht en neergesabeld...

PERPETUUM MOBILE

Ik ben dertien. Thuis hebben we een abonnement op het Nederlandse weekblad Tap-toe. Daar staat een boeiend geïllustreerd vervolgverhaal in. Het regent en waait er voortdurend. De wind giert door de bomen. Takken kreunen. Lampen zwiepen geheimzinnig heen en weer. Gestaltes en schimmen haasten zich door het duister. Bij nacht en ontij worden in het dorp staande klokken gestolen. Wie is de dader?? Het zal de knecht van Douwe Tjaarsma blijken te zijn, die in opdracht van zijn baas werkt en des nachts in het donker met staande klokken op zijn rug door het dorp sluipt. De opdrachtgever is namelijk verbeten op zoek naar een uitvinding waar hij veel staande klokken voor nodig heeft: het perpetuum mobile.

Mijn hele jonge leven al hou ik van regen en wind, maar na dat stormachtige verhaal ben ik levenslang verslingerd aan 'slecht weer'. Ik vind het ook doodjammer dat de dader gevat wordt. Mijn liefde voor de donkere of de linkerkant krijgt er een deuk door. Later vertaalt mijn sympathie voor de dader of de underdog zich in mijn eigen collectie verkeerde lieveheren. En mijn voorliefde voor stormweer breng ik op een blog onder: ik bloemlees er per proza-auteur één beduidend slechtweerfragment. Uiteraard word ik ook een bewonderaar van het paard van Sinterklaas: Slechtweervandaag.

VERKEERDE LIEVEHEER

Ik ben negenentwintig. Ik hoor op een bepaalde dag in een antiekzaak het begrip 'verkeerd lieveheertje' vallen. Een verkeerde lieveheer is een gekruisigde christus die (vanuit zijn standpunt gezien) het hoofd naar links buigt. Het is zoiets als een verkeerd getande postzegel, waar bepaalde filatelisten tuk op zijn. Bij een pausbezoek aan België moeten naar het schijnt hier en daar dergelijke verkeerde lieveheren verwijderd worden. Mijn bron is een bejaarde man. Ik wil hem wel geloven. De werkelijkheid overtreft zo vaak de fictie. Van dan af begin ik zelf verkeerde lieveheren te collectioneren. Ik verbind er, schrijver zijnde met een passie voor het passieverhaal op Golgotha, wat metaforiek aan: de verkeerde lieveheer legt zijn oor te luisteren bij de slechte moordenaar. Hij heeft aandacht voor de duistere linkerkant. Het gebaar staat symbool voor bevrijdingstheologie en houdt kritiek in op de officiële canon, die alleen de goede moordenaar propageert. Ik schrijf er een novelle over en win er in Amsterdam eind twintigste eeuw een literaire prijs mee ter gelegenheid van het honderdvijftigjarige bestaan van het bekendste literaire tijdschrift: De Gids. Mijn novelle verschijnt dan ook in dit

jubileumnummer. Voor die wedstrijd zijn er meer dan 700 inzendingen. Een van de hoofdpersonages in mijn novelle is de Vlaamse beeldhouwer José Vermeersch, met wie ik een decennium lang zeer nauwe contacten onderhoud. Vijftien jaar later draagt mijn collectie verkeerde lieveheren 208 eenheden. Anno 2011 zal ik me van de grootste exemplaren ontdoen, wegens plaatsgebrek. Samen met mijn correspondentiearchief verdwijnen ze in diverse containerparken.

MOORDENAAR

Ik ben elf. Heb ik een moord begaan? De slagboom aan het einde van mijn straat wordt in de vroege jaren zestig van de vorige eeuw definitief neergelaten. Het betreft de tweede overweg nadat de trein zich hijgend en puffend uit het station los heeft geweekt, richting Zuidpool. Of, omgekeerd, de voorlaatste wanneer hij als een dampend en sissend monster uit vreemde streken aan komt zetten, steeds groter wordend. Onze straat 'loopt' dus 'dood'.

Maandenlang nog rijden auto's blindelings in die fuik. Heen en terug. Het is wennen voor de inwoners van het stadje, die voorheen vaak gebruik maken van mijn straat om te ontsnappen naar de grote wereld. De bewoners van de getroffen straat lijken de 'vreemde' nummerplaten wel te kunnen ruiken. Telkens als er zo eentje passeert, bewegen de gordijnen nieuwsgierig. Lippen articuleren dan spottend '*weer eentje*', of iets met '*dom*' erin. Hoofden worden meewarig geschud. En in de auto zelf kun je liplezend '*godverdomme*' ontcijferen.

Na enkele maanden wordt het weer stiller in de straat. Vlak voor de werkeloze slagboom wordt nog een draaischijfmogelijkheid voor auto's voorzien, zodat het plaatselijke en het verdwaalde verkeer zich daar uit nesten kunnen manoeuvreren. Achteruitrijden met piepende banden en loeiende motor hoeft niet meer. Ongeruste ouders dienen in verband met hun schoolgaande kroost nog slechts één richting in de gaten te houden.

Tussen de Franse zerkenkapper en de Vlaamse houthandel in woont de kleermaker Lievin. Het huis is des avonds flets verlicht. Nadat ik mijn buurjongen Roland wekenlang de stuipen op het lijf heb gejaagd met schrikbarende vertellingen over het heelaal (via mijn pa bezweert zijn pa me in het bijzijn van zijn zoon nooit meer de woorden '*kosmos*' of '*marsman*' in de mond te nemen), beginnen we ons op het geheimzinnige kleermakershuis te concentreren. Roland wil wel sloop met mij gaan voor een nieuw avontuur, als ik mijn bakkes maar hou over ontplofte kosmonauten. (Droevig spel van het lot, noodlot: amper een jaar later sterft Roland aan een laffe ziekte. Hij neemt zelf een kijkje in het heelaal.)

We spoken allerlei elfjarigs uit: dreigbriefjes schrijven en die met bonzend hart snel door brievenbuskleppen proppen, smoezen over moord en misdaad in de flauwe lichtplas van een straatlamp, over stapels hout klauteren om te kleermakerstuinte bespioneren, onzichtbaar zijn tussen zwiepende takken van bomen en struiken. Dat alles gebeurt bij voorkeur op dinsdag- en donderdagavonden, na de les notenleer in de maffe stedelijke gebouwen, wanneer het al dik donker is geworden.

Wij, kapmantelromantiekers, denken dat de kleermaker voor de maffia werkt. Hij is

het die de fameuze slappe hoeden, lange jassen en zwarte handschoenen vervaardigt, in deze stille doodlopende straat van dit provinciestedje. Ideale dekmantel! En dat terwijl in de grote wereld achter de slagboom alle andere rages en trends in de loop der tijden aan zijn neus voorbijgaan: houtjetouwtje, parka, *chapka*, minirok, jeans, zwartevogelmode, *grunge*houthakkersmode, *Millet*, gekke petten, ... Wat de Westerse modeslagvelden wel overleven: Lievin, de eeuwige jeansuniformen en de vreselijke maatpakken-met-das, amen.

De schrik slaat me om het hart wanneer hij op een avond bij ons thuis aanbelt. Het betreft echter een euvel aan de pantalon van mijn pa. Lievin brengt het ding zelf aan huis terug. Op het bruine pakpapier is een stukje papier geprikt waarop in potlood de rekening gekrabbeld staat. Het halfuur dat hij bij ons in de sofa zit – nee, hij wil niks hebben om te drinken, nee, nee, en hij wil evenmin zijn (lange!) jas uitdoen – bespied ik hem van achter mijn dampende mok avondmelk. Hij is witgrijs, heft borstelige wenkbrauwen met zwart in en een stekelige snor. Ondanks dat maakt hij een zachte indruk, door zijn woorden en gebaren. Typischer kleermaker dan Lievin heb ik zelfs nooit in sprookjes ontmoet.

De volgende dag breng ik buurjongen Roland op de hoogte van mijn bevindingen. Het staat dus vast dat de kleermaker voor het misdaadsyndicaat werkt: hij heeft een perfecte dekmantel gekozen, in een doodlopende straat. Niets laat vermoeden dat hij jassen, handschoenen en hoeden voor gangsters maakt.

Wijzelf vinden het om nog een andere reden ook een gevaarlijke straat. Vier keer per dag (er is geen ontkomen aan, onze straat loopt nu eenmaal dood) passeren we een vreselijke blafmachine van een hond, die op het binnenplaatsje van schoenenmagazijn Vanneste vastgeketend ligt. Telkens als die harige loebas ons door de immer openstaande poort opmerkt, slaat hij aan en rammelt hij als een bezetene met zijn ketting. Door dat dagelijkse voorbij hollende kindervlees krijgt hij visioenen zo bloedendig als de vitrine bij de slager. Nu, niks aan te doen. Dat obstakel maakt ons sterk. Daarenboven worden mijn broer en ik enkele jaren later daardoor heuse atletische spurtkampioenen op de korte afstanden.

‘We moeten een verslag maken,’ zeg ik ernstig tegen Roland. Die knikt.

‘Dat moet jij dan maar doen. Als mijn vader het vindt, dan zwaait er weer wat.’

Even zie ik een marsmannetje boven Rolands hoofd zweven.

‘Ik schrijf het vanavond in mijn detectiveboekje. Dat verbergen we tussen de stapels planken in de houthandel. Niemand zal het vinden. Dat wordt onze geheime bergplaats.’

‘De Club van de Zwarte Hand moet gewaarschuwd worden.’

Op het schoolplein brengen we Eric op de hoogte. En om vier uur wacht Marina ons op aan de meisjesschool. Het geheime teken wordt uitgewisseld (we trekken allen even aan ons linkeroorletje) en beleggen een korte vergadering. Ons plan is als volgt: ik zal een kort verslag schrijven. Dat zullen we de avond erop verbergen in de houtstapel naast de beukenhaag van Lievin. Vervolgens zullen we op verkenning uitgaan. De duisternis zal ons beschermen, zoals in de avontuurlijke jongensboeken, want we hebben op donderdagavond alle vier notenleer tot zes uur. Zo gezegd, zo gedaan. Die avond zit ik lang op mijn balpen te kauwen. Mijn geheime notitieboekje

ligt opengeslagen voor mij. En plotseling heb ik het gevonden.

**- Geheimz. licht kleerm. Huisnr. 18 – B-straat/onderzoek gewenst/
houthandel V. geheime basis/misdadig opzet?/9-11-1963//
dCvdZH: H, R, M, E /stop /// -**

Tevreden kruip ik tussen de lakens. Het kriebelt in mijn buik bij de gedachte dat we morgenavond door de tuin van de kleermaker zullen sluipen.

Roland doet de volgende dag wat lacherig over mijn detectiveboekje, maar Eric kijkt hem streng aan. Dit is een ernstige zaak. Marina schenkt me een bewonderende blik. 'Staat er nog iets anders in je boekje?' vraagt ze.

'Nee, niks.'

'Vind je het niet jammer om het daar achter te laten?'

'Telkens als er iets gebeurt, moet het aangevuld worden,' antwoordt Eric in mijn plaats. 'We zullen het dus af en toe moeten zoeken. Het is het dagboek van de Zwarte Hand. Alleen daar zit het veilig.'

Ik knik en voel me plotseling heel belangrijk. Misschien zal het later een Echt Boek worden, met de avonturen van onze club erin.

Na de les notenleer op donderdagavond trekken we naar mijn doodlopende straat, beschermd door de duisternis. Eric en Marina beschrijven een omtrekkende beweging, zoals in de avontuurlijke jongensboeken, om hun eigen straat te vermijden.

Roland en ikzelf volgen onze gewone weg, dicht tegen de huizen aan. De gevaarlijke poort van schoenenmagazijn Vanneste is gelukkig al dicht op dit spokuur. Het is koud en het waait wat. Het ruikt naar november. We stappen vlug door. Veel tijd hebben we niet: ongeveer acht ouders houden ons elke dag in de gaten.

Om tien over zes glijpen we het hol van de leeuw binnen: de houthandel die aan de tuin van kleermaker Lievin grenst. In en om een grote open loods is een wirwar van houtstapels. Vlak bij de beukenhaag verstoppen we ons bendeboekje, tussen de gestapelde planken en geplette spinnen. Daarna klauteren we op de stapel. Marina als laatste, want ze moet het licht in het kantoortje van de houtbaas in de gaten houden én ze heeft een rokje aan. Voor ons, lenige apen, is het een koud kunstje. Met een kwieke sprong landen we even later op volstrekt verboden terrein: de tuin van de maffiakleermaker! Ik krijg een verdubbelde aanval van kriebels in mijn buik.

'Hé, je rokje leek wel een parachute!'

'Hihihi!'

'Sst! Stil!' sist Eric. Misschien is hij ook alweer knalrood aan het worden van de spanning, maar dat kunnen we in het donker niet zien. Zijn bijnaam is immers De Rode Ridder. Voorzichtig schuifelen we naar het grote venster aan de achterkant. We kunnen elkaars hart horen bonken. Het mijne bonkt plotseling dubbel zo hard, want Marina grijpt een seconde lang mijn hand vast. Ik beleef een geheimzinnig avontuur met het mooiste meisje van de aardbol aan mijn zijde! Om de beurt loeren we door een kier in de overgordijnen naar binnen. De kleermaker krijgen we echter niet te zien. Natuurlijk niet: die is nu ergens met een gangsterbaas in een rokerig hol aan het vergaderen, met een zeppelin van een sigaar tussen zijn lippen. Wel zien we een oude, witgrijze vrouw in een schommelstoel. Er ligt een geruite deken over haar knieën.

'Ze is dood!'

‘Niet waar. Kijk: de stoel schommelt nog.’

‘Is dat zijn moeder?’

‘Het is zijn vrouw, slimmerik! Hij is toch zelf ook al oud!’

‘Wat ligt daar op de tafel? Zie je dat? Kijk!’

‘Vampierkleren! Zie je well!’

We verdringen elkaar voor het venster. Onze ogen zwenken als zoeklichten over een vreemde collectie zwarte, grijze en witte kledingstukken die kriskras over de tafel gedrapeerd liggen. Maatpakken voor gangsters?

‘Morgen schrijf ik dat in ons geheime boekje. Wat een ontdekking!’ fluister ik opgewonden. Ik raak Marina’s hand hoopvol weer even aan, maar daar blijft het bij.

Roland probeert een fluitend geluid tussen de spleet in zijn tanden te maken. Ik bekijk de vrouw in de schommelstoel nauwkeuriger. Het lijkt wel een mummie. Haar ogen zijn gesloten.

‘Kom,’ dringt Roland dan aan. Eric kijkt hem spottend aan.

‘Ben je bang?’

‘Nee, maar de kleermaker kan ...’

‘Je hebt gelijk. Ik moet eigenlijk ook naar huis.’

We trekken ons terug in het duister. Onze ogen moeten weer aan de vreemde omgeving wennen.

‘Voor we weg gaan: eerst nog de geheime groet,’ fluistert Eric. Op het ogenblik dat vier handen naar een linkeroor grijpen (wat heb ik zin om in Marina’s oortje te knijpen!), wordt plotseling het zijhekje aan de rechterkant van de tuin geopend. Het fletse licht van een fietslamp flakkert één keer op. We horen het geschraap van een keel en het gerammel van een ketting. Opgeschrikt tot in ons ruggenmerg duiken we de duisternis in, naar de verste hoek van de tuin. Geritsel van bladeren, gekraak van stengels, paniek.

‘Hé, jullie! Wat ...’ De stem stokt. De fiets klettert op het tuinpad. Dan is er geen honden meer aan. De Club van de Zwarte Hand vlucht halsoverkop voltallig weg, rakelings langs de kleermaker heen, door het halfgeopende tuinhekje. De geheime groet kan ons verder gestolen worden: we rennen als hazen naar huis, zonder nog een woord te wisselen. Heeft Lievin ons herkend? Zullen we met de maffia te maken krijgen?

Diezelfde nacht wordt Lievin dood aangetroffen in zijn tuin. Zijn fiets ligt over hem heen. Het is een vreselijke klap voor ons. Als geslagen honden sluipen Roland en ik langs de huizen in onze doodlopende straat, ieder aan zijn kant. Zelfs de hond in het voorportaal van schoenenmagazijn Vanneste raakt onze koude kleren niet meer. Liever hebben we honderd van die ondieven te trotseren dan langs het huis van de dode kleermaker te moeten. Er telt maar één ding: Lievin is dood. Misschien hebben wij de kleermaker vermoord? Een paar dagen later constateer ik tot overmaat van ramp dat de fameuze houtstapel bij de beukenhaag verdwenen is. Dat geeft een knauw in mijn hart: het geheime notitieboekje!

En ik word nog erger gestraft. Zes dagen later wordt kleermaker Lievin – slachtoffer van een hartinfarct; hartzwakte zit er in de familie – begraven in de hoofdkerk van het stadje. Ik word (zoals ik het elke week wel een paar keer meemaak) door de koster

aangewezen om als misdienaar de begrafenisplechtigheid van de kleermaker te dienen. Wanneer het zover is, durf ik de kerk niet in te kijken: overal lange jassen, slappe hoeden op de knieën en zwarte handschoenen. En waar in hemelsnaam is dat domme notitieboekje? Deelt God echt straffen uit? Of is Hij mild voor dromers? Nog nooit heb ik me na een begrafenis mis zo vlug uit de voeten gemaakt dan die dag, richting school.

TE KEMMEL OP DE BERGEN

Ik ben negenenvijftig. Om de twee jaar trekken we in januari met het voltallige hogeschoolteam van de Lerarenopleiding in Torhout naar Kimmel voor een tweedaagse. Anno 2013 wordt het mijn laatste Kemmelsessie. Op het einde van elke tweedaagse wordt 'iets' van mij verwacht als schrijver/spreker, net zoals ik al jaren het woord voer op de diplomeringen in juni. In 2009 heb ik iedere collega met een aparte zeispreuk bedacht en gepubliceerd in een minibookje. Dit is mijn laatste Kemmelse speech.

HET KEMMELGEVOEL

januari 2013

Hij mag dan al op wereldschaal bekeken de dimensies van een molshoop hebben, de Kimmelberg is voor ons Renoviëten tweejaarlijks een Berg van Barmhartigheid, bijwijken (leze: nacht en ontij) een Golgotha. Zelfs ministers en hoge onderwijsfunctionarissen worden er top-down naartoe gelokt, om door ons belaagd te worden met vragen en kruisverhoren. Zolang wij maar betoelaagd worden. De jeugdherbergerigheid van etablissement De Lork blijkt voor ons nooit een probleem te zijn. Iedereen gaat op eigengereide gezette tijdstippen slapen, of doen alsof. Iedereen fladdert vrij en vrolijk rond in de Kemmelse gebouwen, omgeven door ruisende boomkruinen en winderig januarigehakketak. En hoewel we na twee dagen waartussen een zogenaamde nacht geprangd zit ongeveer uiteenvallen in gruzelementen, is de cement meer dan ooit voelbaar. Ouderwetse progressievelingen zouden dit 'teambuilding' noemen. Tweejaarlijks buigen we ons ook altijd over actuele onderwijsthema's. We hervormen er diverse keren het Vlaamse onderwijs totaal, nadat deze of gene minister weer is vertrokken. Januaristormpjes noch lorkgeluiden kunnen ons daarvan weerhouden.

De avondtocht naar De Alverman gaat alvast 'en danseuse'. Het is het voorspel op een piconesk ingeluide avond, waarna de God van het Heuvelland uit de ribben der verblindende vrouwen gerenoveerde mannen met ballen scheidt. Een mini Reno de Janeiro is andermaal geboren. Omwille van hogervermeld top-downbezoek diezelfde dag valt het te begrijpen dat de liquide die avond en nacht een heftig debiet vertoont.

Hoofdrolspeleers bij het Kimmelgevoel: het tijdstip van het jaar, de vrolijk aanvaarde collectieve verplichting erbij te zijn, de aanloop naar een examenkans bij onze studenten, de naweeën van kerst en oudnieuw, de wind, de takken, de januarigrijsheid, de eilanderigheid van De Lork, het horecaanse elan in De Alverman, de nabijheid van een buitenland (waardoor er BOUYGUES op onze mobiele schermjes verschijnt, alleszins

iets Frans toch) en last but not least een legioen van pakweg een kleine honderd re-novieten plus de invités.

Het moet me van het hart dat de stoelen er doelbewust staan. Ze doen pijn aan de kont. Het zijn martelstoelen. Vooral bij bepaalde sprekers. De meeste dus. Na een Kemmelse tweedaagse, waarbij je zitvlees en rug tot een zachte camembert verwor-den zijn, is rugschool aangewezen. Plus een ontwenningsskliniek.

Tijdens een recente Kemmeleditie kwam Finland meermaals ter sprake als school-voorbeeld van bepaalde onderwijskundige praktijken. We koesterden de stille hoop dat we met de opbrengsten van Samen Sterk, Taalbeleid en nog vele andere projecten naar Finland konden vliegen om aldaar onze Kemmelse tweedaagse te beleven. Een aswolk verduisterde deze plannen en dreef ons alweer naar de Heuvellandse glooiin-gen. Ach, geen nood: we geloven toch allang niet meer in de Kerstman (die volgens oude boeken in het Finse gehucht Rovaniemi woont). En we hebben hier immers ook onze eigen KathoKerstman, die kwistig met percenten gooit en goochelt. Het stijgings-percentage van de Kemmelberg is adembenemend. Dit was een metafoor. Ik dank u.

PRIJS!

Ik ben achtendertig. Met mijn tweede jeugdboek win ik een interessante 'prestigieuze' manuscriptenprijs. D.w.z.: een vakkundige onbevooroordeelde jury, alleen maar de tekst die spreekt, groot prijzengeld, professionele publicatie door een bekende uitge-verij. Al mijn literaire prijzen zullen manuscriptenprijzen zijn, en daar ben ik blij om: het maakt ze onverdacht, want de gegarandeerde anonimiteit van de inzendingen staat borg voor een onbevungen oordeel over de tekst. Dat mogen we toch hopen. Vele andere prijzen voor reeds gepubliceerde werken zijn 'gekleurd'. Dergelijke competities zouden eigenlijk niet mogen bestaan. Het tweede beste boek is vaak het beste. Het beste heeft gewoon geluk. Een schaker kan bijvoorbeeld ook een prachtig opge-bouwde partij verliezen.

Ik bewaar aangename herinneringen aan mijn jeugdboekenprijs omdat het verhaal over mijn eigen tweelingdochters gaat, wanneer ze twaalf zijn. Een bepaald jurylid looft uitdrukkelijk mijn dialogen. Hij is op dat ogenblik de bekendste Vlaamse jeugdschrijver. Jaren later wordt hij veroordeeld en moet hij naar de gevangenis wegens pedofilie.

WEER PRIJS!

Ik ben zesenvieftig. Met een dichtbundel in manuscript win ik de Vijfjaarlijkse Guido Gezelle Prijs van de Stad Brugge. Veel centen. Er blijken bekende dichters meege-daan te hebben. Ik krijg diverse reacties. Ook jaloerse. Een Nederlandse uitgever vraagt me waarom ik in hemelsnaam niet bij zijn (bekende) uitgeverij publiceer, en wel bij een kleinere Vlaamse. Ik reageer omgaand: een jaar daarvoor al heb ik hem mijn manuscript bezorgd, en daarenboven is een cyclus van twaalf gedichten van mijn hand in het literaire blad van zijn uitgeverij verschenen. Nou: waar bleef dat aanbod dan? Ligt mijn bundel dan nog altijd bij jullie onder andere inzendingen of onder het stof?

Het wordt dus die Vlaamse uitgeverij. Gepruts alom. Foute vormgeving, weinig public relations, uit de hand lopende timing. Uitgeven in Vlaanderen? Ik kan er een boek over schrijven ... Voetnoot: de titel van mijn bekroonde dichtbundel is 'Linkerhart'. Hij is regelrecht geïnspireerd op mijn collectie verkeerde lieveheren.

QUO VADIS?

Ik ben twintig. In de lijvige weekendkrant waar ze thuis een abonnement op hebben, ontdek ik een pietepouterige advertentie die me interesseert. Dat rechthoekje zal mijn verdere leven bepalen. Het tijdschrift Muze, blad van de jeugdclub Quo Vadis in het zuiden van mijn provincie, zoekt ('zkt') gedichten om te publiceren. Het is op zich al vreemd dat een jeugdvereniging een ad plaatst, maar daar sta ik niet bij stil. Soms wil men de wereld veroveren, tegen beter weten in.

Mijn laatste jaar universiteit komt eraan en ik zie enig geschrijf wel zitten. Alleen mijn thesis (over de Nederlandse dichter Sybren Polet) neemt tijd in beslag. De schaarse colleges die ik nog bijwoon, zijn een fluitje van een cent. Ik kan me dus ook aan de lyrische schrijfkunst blijven wijden, zoals ik al geruime tijd doe. Vanuit studentenstad Leuven vertrekken bijgevolg een vijftal gedichten naar het prachtblad Muze. En zie, voorwaar: al vlug arriveert een positief wederwoord. De gedichten zullen gepubliceerd worden, en of ik er nog heb. O ja. Andermaal komt er vlug een brief: ook de tweede zending is goed ontvangen. Kom ik een bepaald weekend niet eens afzakken naar het jeugdhonk? Die tweede brief is ondertekend door twee meisjes die zich 'secretaresse' noemen. De ene tekent in de linkerbenenhoek, de andere in de rechter. Ik reageer enthousiast en kondig aan dat ik op zaterdagavond daar zal verschijnen, vragend naar een reep fondant chocolade. Ze kennen me ginder namelijk niet en weten niet hoe ik eruitzie. Ik ben verslaafd aan fondant, en ik vind mijn voorstel een poëtische vondst. Bij aankomst op de bewuste dag (omslachtig openbaar vervoer, daarna te voet nog tweemaal de weg vragen) introduceer ik mezelf middels de chocoladevraag bij wat blijkt een collega-dichter achter de toog te zijn, tevens jeugdclubleider. En ik tref inderdaad twee meisjes aan, met bungelende benen op een koelkast gezeten. Een ervan wordt een poos later mijn vrouw.

BEWIJSBEGEERTE

Ik ben vijfenveertig. Het begrip 'meetbaarheid' bezoedelt diverse segmenten van onze maatschappij. De wereld van de meetbare dingen is helemaal niet boeiend. Een liter is saai. Een meter is saai. Een horloge is het bewijs en symbool van de menselijke ijdelheid: men denkt de tijd te kunnen beheersen door die om de pols vast te binden, aan muren op te hangen of in klokkentorens te metselen. Allemaal bewijsbegeerte. De broederschap der voordehandliggende logica predikt overal meetbaarheid, veilige meetbaarheid. Menselijke prestaties op het werk moeten 'meetbaar' zijn. Wat meetbaar is, is vaak voorspelbaar. Adieu creativiteit, verrassing, flexibiliteit, humor (om maar vier kenmerken van intelligentie te noemen). Van wijsbegeerte naar bewijsbegeerte. Volgende stap: het uniform. O, er zijn nog zaken meetbaar. Maar gewoonlijk doet men daar niks aan, als na meting blijkt dat bijvoorbeeld stress, belasting en

werkdruk hoog scoren. Dan worden de meetlatten vlug weer weggemoffeld. Het is geweten, dus het volstaat. Marleen Vanderpoorten wou ooit tijdens een hete onderwijs-herfst ook eerst wachten op de steun van iets meetbaars vooraleer ze onderhandelingsbereidheid aan de dag legde. Ze wou zelfs even de 'privé' en het onderwijs met elkaar vergelijken, wat bijzonder dom is, en wat eigenlijk neer zou komen op 'zich meten met elkaar'. Een appel en een peer meten zich nooit met elkaar. Tja, al dat gemeet. Het beantwoordt aan het veiligheidsgevoel van een grijze meerderheid. Wat meetbaar is, is overzichtelijk, in te tomen, te controleren, te manipuleren. Als het al moeilijke resultaten oplevert, omdat het menselijkheid en prestaties betreft, en een en ander duidelijk maakt, wordt er gegoocheld met percenten en percentages: die zijn zo onduidelijk en rekkelijk, dat je er makkelijk mee kunt schuiven en jongleren naar eigen goeddunken en willekeur. Het zijn de eufemistische stiefbroers en –zusjes van de getallen en de aantallen. En toch klinken ze 'meetbaar'. O, ik heb heimwee naar en verlang naar onmeetbaarheid, wijsbegeerte van de twijfel, variatie, alles wat uitdijt, krimpt, uitdijt, krimpt, en weigert zich in liter, kilo, meter, watt, percent of cijfer te vertalen. Het is ook pas in oneindigheid dat het perfecte samenkomt. Zoals het scalpel van de chirurg het bewijs is van de onkunde van de geneeskunde, zo is de meetbare eenheid het bewijs van de angst van de bewijsgeer. Maten en gewichten zijn de werktuigen van de kruidenier. Horlogemakers hakken de tijd in mootjes. Ze verdelen om beter te heersen. We weten nu allemaal hoe laat het is.

DIENAAR DES HEREN

Ik ben twaalf. De hoofdkerk van mijn stad (pal in het midden van de provincie, een lage streek, een boogschot van de zee, een steenworp van Frankrijk, lange jaren buiten westen) draagt een vreemde naam: Sint-Pietersbanden. Het gebouw heeft indrukwekkende brandglasramen en is duizelingwekkend hoog. In een nis worden enkele beenderen van een zeker Heilig Kindje Achas bewaard. Ik verlies er elke zondag het bewustzijn tijdens het verplichte bijwonen van de mis, vlak voor of na het geschraap van honderden stoelpoten over de stenen vloer, wanneer iedere kerkganger haar of zijn stoel richting preekstoel draait. Elke zondag word ik weer wakker buiten in een zijportaal van Sint-Pietersbanden, waar het stinkt naar kots, ouwe frieten en kattenpis. Heb ik een probleem met God? Zijn wierook? Er zit niets anders op dan zelf het podium op te gaan en misdienaar te worden. *If you can't beat them, join them.* Ik maak de overgang mee van de ruggelingse Latijn mompelende priester naar de frontale Kerknederlands murmelande celebrant. En ik word dus misdienaar. Soms ben ik alleen; soms met z'n tweeën. Blijkbaar heb ik een rouwkop, want ik word ook vooral aangeduid voor het dienen van begrafenismissen. Het grote voordeel: ik kan daardoor de voormiddaglessen in de basisschool op sommige dagen voor een flink stuk 'missen'. Dat is toegestaan. Ik lijd daar niet onder, in alle opzichten. Het grote nadeel: ik deel nooit in de gulle duitenworp, zeg maar: zakgeld, bij een huwelijksmis. Nu, dat is niet erg: we staan onder streng toezicht van Charles, gezegd Charel, een schriel mannetje dat geld ophaalt tijdens missen, kaarsen aansteekt en uitdooft en de baas is over de misdienaars. Geen centiem gaat verloren. Hij leert ons ook wat aanvankelijk Latijn: *etcumspirituuo*,

meaculpameaculpameamaximaculpa. We krijgen ons getuigschrift van akoliet na een tweedaags kamp in de provinciehoofdplaats. Met de opbrengst van de duitenworpen bij huwelijken (en onze eigen zuurverdiende kerkcenten) reizen we ook een keer met alle misdienaars – *strictly masculin* – naar de nationale luchthaven Zaventem. Dat jaar gaat de schoolreis toevallig ook die kant uit: ik kom tot tweemaal toe in een halfjaar tijd op de landelijke vlieghaven zonder ook maar één keer te vliegen. Maar weldra vlieg ik buiten. Ik pik het niet langer dat ik soms tot vier begrafenissen per week moet ‘dienen’ (er wordt blijkbaar druk gestorven in mijn stad) en dat ik soms ook ’s ochtends heel vroeg op moet om daarenboven eerst nog een mis te ‘dienen’ in de kapel van het bejaardentehuis. Die verzuchtingen botsen met de opvattingen van Charel. We krijgen in de door God bewoonde sacristie een hoogoplopende discussie daarover. Ik ontdoe me rukkend van mijn gewaden, ren naar buiten en verwond bij het moeizame dicht-trekken van de vreselijk zware sacristiedeur van Sint-Pietersbanden mijn duim adembenemend. Andermaal verlies ik het bewustzijn. Andermaal word ik wakker met de reuk van kattenpis in mijn neusgaten. Dat is het ogenblik waarop ik mijn geloof definitief verlies. Van dan af schrijf ik god met een kleine letter.

SPLENDID ISLAND

Ik ben zevenendertig. Zuid-Engeland en Cornwall hebben zich al enkele keren verheugd in ons bezoek. Iets op dat koppige linksrijdende eiland blijft me fascineren, zonder echt anglofiel of jingoïst te zijn. Deze eilanderigheid zint me. Twee hoogtepunten in dat verband: het Wereldkampioenschap Snooker in The Crucible in Sheffield (elk jaar omstreeks april) en wekelijks op BBC het gezellige kookprogramma Saturday Kitchen (waarin de Britse keuken zich toch van zijn betere kant laat zien). Beide evenementen volg ik op televisie, eenmaal ’s jaars en vrijwel wekelijks. Topsport vanuit de sofa; gastronomie met een whisky binnen handbereik: meer moet dat niet zijn.

DAG B.

Ik ben negenenveertig. Op papier neem ik afscheid van je. Jij wordt elk jaar een jaar jonger; ik word elk jaar een jaar ouder. Tussen mijzelf en de verse studenten gaapt elk jaar – trouw als een boeddha die om de twaalf uur even geeuwt en weer krek dezelfde tijd aangeeft – een grotere leeftijds kloof. Ik heb daar nooit problemen mee gehad; zij evenmin. We schieten goed met elkaar op. De ziel, weetjewel, dat weke stukje kippenvel aan je linkeroorlel.

De tijden gaan vlug. Of zijn het alleen maar de mensen die veranderen, lees: verouderen? Het is alsof er aan het einde van de tijd een stokoud, pisinidig mannetje zit dat via een katrol de tijd alsmaar vlugger naar zich toe trekt. Dat mannetje is jaloers op jeugd. Het is ook jaloers op wie het een behoorlijk lange tijd uitzingt op deze planeet. Daarom trekt het harder naarmate je ouder wordt. De tijd vliegt op den duur alsmaar sneller.

De laatste jaren ontstaat her en der op onze campus een erectie aan bouwlust. Dat resulteert in nieuwe gebouwen. Het is mijn laatste decennium als docent in mijn oude lichaam en die geur van nieuwigheid voelt wel prettig aan. Ik ben die oude wijn in

nieuwe zakken. Misschien wordt het ook weer even tijd om de studenten wat af te stoffen. Die zitten sedert de jaren '80 vrij roerloos en lijdzaam lessen te ondergaan, dociel of zelfsturend, *whatever*. Je krijgt ze zelfs met moeite nog naar een betoging in onze prachtige hoofdstad van Europa. Ze doen me heden ten dage zelfs qua uiterlijk vaak denken aan mijn grootoudersgeneratie. Alles keert terug. Misschien is daar geen ontkomen aan.

Ik schat dat ik ondertussen al enkele duizenden studenten onder mijn taalhoede heb gehad. Die zwermen soms over Europa en de wereld uit in het kader van internationalisering. Sommigen blijven definitief in het buitenland en werken daar nu. Hier in deze druilerige binnenlandse driehoek volgen verse generaties vermoeide generaties op, die met golven of gulpen de arbeidsmarkt verlaten. Soms is er werk, soms niet. Velen oefenen nu zelfs een totaal ander beroep uit. En er zijn er ook gestorven, gesneuveld, verongelukt, verdwenen.

Het beroep van schoolvos kan bij de bevolking niet op sympathie rekenen. De meesten hebben immers zelf niet zulke prettige herinneringen aan hun eigen schooltijd. Toch vind ik het een voorrecht aan de Normale Schole te werken en de nieuwe generaties schoolvossen te mogen begeleiden. En een oude vos verliest wel zijn haren, maar niet zijn streken. Ik groet iedereen vanuit mijn lage streken.

SOELAAS

Ik ben achtentwintig. Drie keer per week breng ik onze jongste naar een revalidatiecentrum. De jongen heeft wat hulp nodig. Ze leren er het ventje de fijne handelingen beter coördineren. Drie keer per week kost me dat een taartje van bij de belendende bakker, of een dol autoritje naar het bos, of een blikjescola. Deze volgorde illustreert meteen ook zijn voorkeur. Op maandag duurt de sessie maar drie kwartier. Nadat een juffrouw hem meegetroond heeft (het wuiven is door gewoontevorming en slijtage al achterwege gebleven), sta ik weer van mijn wachtstoel op (ik doe wel nog altijd alsof ik daar op hem blijf wachten) en spoed me naar 'Bij de St.-Elooisvrienden' op het nabijgelegen marktje: een café om de hoek. Alle cafés zijn cafés om een hoek. Ik spoed me daar dus heen, om een dik halfuur te doen alsof ik niet naar Rita kijk terwijl ik er wel verdomd hard naar kijk. Gewoonlijk zit ik vlak voor de met de hand geschreven mededeling 'ZONDER TOELATING VAN RITA NIET ACHTER DEN TOOG - RITA'. Die hangt naast een kastje met sigaretten, chocola en wafels in plastic omhulsels. Er prijkt een 'diploma' onder. Als je je wat voorover buigt, kun je de tekst op dat diploma hier en daar nog ontcijferen: *'Hierbij verklaren ... (onleesbaar) ... dat Rita (onleesbare achternaam) ... als de beste kan vogelen, neuken, masturberen, ... (onleesbaar) ... alle standjes ... (onleesbaar) ... gies en frustratiën ... deze akte ... Getuigchr... gegeven den ... Get...'*

Rita moet een verrekt mooi meisje geweest zijn. Ik schat dat ze eind veertig is. 'En nog goed bewaard,' zouden ze er hieraan toevoegen. Zeer zeker heeft ze haar 'diploma' vele keren kunnen verzilveren. Hoewel ze nu te dik geworden is, zendt haar vlees nog altijd stralen uit. De versierselen en de kleren helpen daar wel bij. Haar stem

is wonderbaarlijk rauw. Ze spreekt hard en rap. Niet vlug, niet snel: rap. (Lang voor er 'gerapt' wordt, 'rapt' zij al.) Ze zegt dingen waar het mannenvolk van schrikt, maar die tonen dat niet. Ja, buiten de cocon van de school heeft de wereld mooie dingen te bieden. Al enkele keren ben ik er in geslaagd haar benen te zien. Die zijn stevig, maar ook te dik. Dat komt door te vaak en te goed de liefde te bedrijven. Als alles in de benen kruipt, blijft er niet veel meer over voor de borsten. Niet zo bij Rita. Ook die zijn overrijp. Laat ik een samenvatting geven: het gezicht plus het haar, de stem en wat die zegt, het lichaam dat geweest is, amen. En dat diploma. Rita heeft alles met seks en drank te maken. Zij is vruchtbaar land tussen Tigris en Eufraat, Babylonische tongval, oudtestamentische krullenbol. Daarenboven staat er nog zo'n echte, oude, namaak-Würlitzer jukebox in 'Bij de St.-Elooisvrienden'. Vlaamse schlagers zijn er niet van de lucht! En er is ook de onvermijdelijke poster waarop een koppel één vlees ofte *the beast* aan het worden is. Dat 'Sint' in de naam van het café wijst op iets zondigs. Ik kan niet uitleggen waarom. Ik voel het zo aan. Het is het 'sint' van 'zond', 'zonde', 'zondvloed', 'overvloed'. Het hoerendom heeft iets heiligs. De Mariaverering is er groot. 'Bij de St.-Elooisvrienden' is echter geen hoerenkast. Men is gewoon vriend. Rita is alleen maar een lekker stuk voor invités, vermoed ik. Nie-mand achter den toog zonder de toestemming van Rita!!

Ik zit daar dus te doen alsof ik naar niks kijk. Ik zit aan heel ingewikkelde dingen te denken. (Ze vroeg me eens of ik misschien een artiest was. 'Nee,' schudde ik, want met 'artiest' bedoelen ze hier 'kunstschilder'). Terwijl die heel ingewikkelde dingen mijn hoofd opvullen, zie ik tietten en billen en een festivalheuvel. Ik tel de kettingrokende Rodenbachdrinkers in haar café. Ik weet waarom ze kettingroken. Ik weet waarom ze godverdomme veel bier drinken: omdat ze er niet op mogen, of omdat het gvd geld moet kosten. Nee, bij de heilige St.-Elooi en alle andere uit de kalenders geschrapte heiligen: 'Bij de St.-Elooisvrienden' is het geen hoerenkast. Dat niet. Verre van. Maar je weet maar nooit, nietwaar. En net dat maakt het zo godallemachtig aantrekkelijk. De vuile glazen neem je erbij. En dat dik halfuur vliegt daar gewoon voorbij. Op school gaat een halfuur veel trager. Aan een tweede koffie bijvoorbeeld ben ik nooit toe. Ik heb het te druk met kijken en wegstaren. Misschien heb ik het ook te druk met mijn moeilijke gedachten, want ook ik ben potverdorie gediplomeerd! Ik ben de eerste de beste niet. De groeten vanuit een blauw café waar een oude engel woont.

SCHAAK

Ik ben dertig. Er zijn al enkele bescheiden wetenschappelijke werken over mijn publicaties verschenen, bijvoorbeeld aan de Bibliotheekschool in Tilburg. Nu beslist een student aan de KULeuven om een volledige thesis over mijn dichtbundels te schrijven. Wanneer blijkt dat hij ook schaakliefhebber is, zetten we een correspondentieschaakpartij op. Elke week zenden we elkaar één brief, waarin we onze nieuwe zet aankondigen. Thuis oefenen we op diverse borden. De partij neemt ongeveer een academisch jaar in beslag. Af en toe komt de student ook bij mij aan huis, want hij woont tijdens weekends in mijn omgeving. Dan is het andermaal schaken geblazen. In die tijd begin ik ook schaakliteratuur te verorberen. Die microbe zal altijd blijven, met intervallen van

schaakloosheid, omdat het vaak zo druk is. In een van mijn boeken geef ik een kladje duiven – vaste kruimelklanten in een stadspark – ook namen van wereldbekende grootmeesters. Wanneer ik de zestig nader, heeft de schaakmicrobe me weer heel stevig te pakken.

VROUWTJE MISERIE

Ik ben vier. Vrouwtje Miserie. Hoe zal ik haar beschrijven? Ik kom haar één keer in mijn leven tegen, in de Papebrugstraat in het stadje waar ik als uk papschool loop. Ze beantwoordt volledig aan mijn verwachtingen, die vorm hebben gekregen door de vertellingen van mijn grootmoeder, die ook nog de moeder van mijn mama is. Die begeleidt me af en toe te voet naar de kleuterschool, tijdens die winderige jaren vijftig van de vorige eeuw. Daar leer ik over vrouwtjes die in februari hout sprokkelen, terwijl de storm aan hun zwarte hoofddoeken rukt. En over het witte paard van de goede man, dat nooit over daken uit kan glijden.

In die tijd doet zich een groot drama in mijn leven voor: het handvat van mijn schooltasje laat aan één kant los. Dat schooltasje is de klassieke, kindvriendelijke oplossing tussen echte boekentas, broodtrommeltje en beautycase avant-la-lettre. Sommige van die tasjes hebben bijvoorbeeld de vorm van een huisje.

KNAP! doet mijn handvat. Doodbeschaamd ben ik. Ik kan wel door de grond zinken, verdwijnen via dat verborgen luik waardoor je pijlsnel naar China wordt ontvoerd. De hele mensheid kijkt op mijn ellende toe. In volle straat is dat oor afgebroken! Op dat ogenblik heb ik nog liever dat de linkerhand van mijn oma afbreekt, linkerhand waarmee ze liefdevol mijn rechterpolleke vastknijpt. Want er rijden al enkele auto's door de straten. De tranen springen me in de ogen. Ik wil geen stap meer verder. Het schooltasje staat als een vreemd voorwerp naast mij op het hobbelige trottoir, waar in die tijd nog grassprietten uit priemen.

'Maar dat is toch niet erg!' probeert grootmoeder sussend. 'Dat naai ik er zo weer aan, hoor.'

'Neenee! Ik wil naar huis terug! En jij moet dat ... dat daar dragen!'

Ik wil het kapotte ding zelfs geen naam meer geven, zo verontwaardigd ben ik.

'Allez, wat zullen de anderen wel zeggen hé.'

'Ik wil terug! Ze zullen me uitlachen!'

En het begint natuurlijk te regenen. Mijn hele kleuterschoolloopbaan lang regent het godgenageld oude wijven.

'Kijk: nu worden we nog nat door jouw schuld!' moppert mijn grootmoeder, maar ze blijft vriendelijk, zoals altijd, want ze heeft een wipneus.

'En wat zal mama dan zeggen hé? Dat ik niet goed voor je heb gezorgd?'

'Maar mama is jouw kind!'

'En daarom wil ik niet dat je nu nat wordt en een verkoudheid krijgt.'

God, ik kan wel in mijn broek plassen van schaamte en ellende. Ik knijp in haar hand.

'Au, je doet me pijn hoor!'

'Het is jouw schuld.'

'Ah ja? En de regen ook? Het zijn de engeltjes die eh ... die hun piespotje uitgieten.'

Wist je dat? Ik kan dat niet, hoor: het doen regenen.'

'Maar het oor van mijn tas is stuk!'

Ik sta niet toe dat van dat prangende voorwerp wordt afgedwaald.

'Dat kan ik wel weer naaien.'

'Je moet het nu doen, nu!'

'Dat gaat toch niet, zo op straat.'

'Ja. Jawel.'

Normale kinderen met normale schooltassen brengen ondertussen hun moeder of grootmoeder of grote zus naar school. Wanneer ze ons voorbij stappen, werp ik ze een blik vol haat toe. Mijn schaamte escaleert tot balorigheid. Tegen twee ervan steek ik zelfs mijn langste tong uit. Steeds dieper zak ik weg in deze poel van ellende. Is er dan niemand die me redden kan?

Dan gebeurt het.

'Ha! Adrienne!' roept mijn grootmoe-met-de-wipneus plotseling uit. 'In zo'n weer! En zo vroeg?'

Ik verstijf helemaal. Want wie houdt daar halt, vlak bij ons, gehuld in een zwarte gebreide hoofddoek, gerimpeld als een appeltje uit de vorige herfst, gekromd als een vraagteken? Vrouwtje Miserie!

Ze lijkt zo uit bladzijde twee van zovele verhalen van mijn grootmoeder gestapt. (Of, wanneer ik er nu aan terugdenk: ontsnapt aan de turbulentie van de Hongaarse Opstand). Met ogen als schoteltjes bekijk ik haar. Angst ebt weg en wordt verwondering, mondt uit in bewondering, en daarna dobberen mijn ogen naar mijn eigen grootmoe, die een beetje op Vrouwtje Miserie lijkt, en die nu geluidloos naar mij lacht, lacht ... Een eigenaardig februarigevoel doorstroomt me plotseling. Ik voel dat hier iets aan het gebeuren is. Vrouwtje Miserie en mijn grootmoeder wisselen wat gemompel. Tussen hun in kijk ik naar boven, beurtelings naar de een en de ander, die twee kathedraaltjes van ouderdom.

En dan wendt Vrouwtje Miserie zich tot mij – ze buigt nog wat dieper voorover dan gewoonlijk en spreekt de magische woorden uit: 'Maar wat zie ik hier nu op het trottoir? Een ... een ... een verborgen schat?! Zo'n mooi ding? Maar ... kijk nu eens: dat is een echte boekentas! Als dat geen echte boekentas is! Zonder zo'n gek oor dan nog wel! Wel wel wel. Zeg, weet je: echte grote jongens dragen hun schooltas zo, onder hun rechterarm. Kijk, zo.'

En Vrouwtje Miserie doet me voor hoe het echt moet, hoe het hoort in de grote school. Ze pakt het geamputeerde ding stevig beet en knelt het klemvast onder haar arm. Misschien heeft ze in het woud wel met grote takkenbossen geoefend.

'Gezien, grote kerel?'

Ik knik. Boven mijn poel van ellende breekt de zon door. Ik zal straks in één stap groot geworden zijn. Ik geloof haar, en voer haar bevelen uit, want ik geloof (en geloof nog steeds) veel meer in verhalen dan in mensen. En Vrouwtje Miserie is een waar gebeurd verhaal: oud, en dus waar. Want ik ben nog bitter jong. Zo bitter.

SAMENZWERING

Ik ben tweeënzestig. Nu nog, zoveel decennia later, geloof ik in twee grote samenzweringen: die van de peuters en die van de gerimpelden (de ex-peuters dus). En die helpen en steunen elkaar. Er is iets wat de cirkel steeds weer rond maakt. Er is geen ontkomen aan. Soms moet een detail dat duidelijk maken, bij voorkeur een onfeit. Als God in het detail zit, dan mogen we vitten. Maar de duivel is er soms mee gemoeid.

OUD-STUDENT

Ik ben vijfenvijftig. Een oud-student lerarenopleiding kiest voor zelfdoding. Er zijn verschillende van mijn (duizenden) oud-studenten die deze stap gezet hebben, maar dit keer is het speciaal. L. woont in mijn gemeente, en daardoor hebben we jarenlang vrij veel vriendschappelijk contact. Hij is een gedreven onderwijzer en is ook cultureel bijzonder actief. L. is net geen vijfenveertig geworden. Op verzoek van zijn vrouw schrijf ik een gedicht dat op zijn doodsprentje wordt afgedrukt. Mijn beste herinnering aan hem blijft een valavond aan het einde van een zomer, bij hem thuis in de tuin, onder de boom waar hij jaren later een einde aan zijn leven op deze aarde zal maken. Ik passeer toevallig zijn huis en ik merk in mijn achteruitkijkspiegel dat hij me wenkend terugfluit. We drinken met z'n drieën pilsjes en preluderen in ondergaande zon al op de nakende septemberfeesten in ons dorp. *The sky is the limit.* Wanneer we een half decennium later een film maken, missen we L. nadrukkelijk.

CANADEZEN, KERST, COGNAC

Ik ben vijfendertig. In de stille meetkunde van soldatenkerkhoven herdenken oudstrijders weer hun doden, geschaard rond groenbemoste monumenten. Amerikanen, Engelsen, Australiërs, Indiërs, Belgen, Canadezen. In de gangen van de pedagogische gebouwen te T. hangt de weken voor Kerstmis en de jaarwisseling zachte, vredevolle elektriciteit. Hulpverlening, begrip en menslievendheid sneeuwen overal neer. Muzikale talenten komen daarbij de kop opsteken. Joost speelt dwarsfluit. Griet trommelt iets boogiewoogieachtigs uit het meubel dat de entreehal van de hogeschool ontsiert. Moet kunnen.

De kamer van priester-leraar Daniël geurt naar cognac en een ouwerwetse kachel. Op een middag vinden we met ons vijven dat we plotseling behoefte hebben aan alcohol. Daniël zegt dat hij ergens nog wel een fles opduikelen kan. Cognac. Kerst vraagt cognac. Daniël jongleert met deze nectar, die hij met het debiet van cola in te grote glazen klokken laat. Daar zit onder ons natuurlijk ook weer zo'n strontvervelende etikettenbestudeerder/connoisseur. Hij laat de fles in zijn handpalm rusten, de hele dranksessie vertragend, en spreekt tot ons, na de miljoenen flessen die hij in zijn bestaan op aarde reeds ontkurkte: 'Dit mag er zijn.'

Priester-leraar Daniël hangt kunst aan muren op. Hij houdt van kunst. Van boeken. Van vogels ook. Een van zijn schilderijen doet me aan de film 'Un taxi mauve' denken. Ik deel het hem mee. Daniël is echter te opgetogen om te reageren: opgetogen over zijn kamer, opgetogen over al die lichamen in zijn kamer, neen, neen, hij zou die middag zelfs het middagmaal overslaan, we moeten absoluut blijven!

Linda neemt een te geweldig hink-stap-slokje van haar cognacie. Een behaarde

mannenhand aarzelt even in de omgeving van haar schouderbladen als engelenvleugeltjes. Uche-uche-uche-uche. Het snerpt door merg en been.

‘We moeten haar eens goed doen schrikken.’

Hik!

‘Een glas water in één keer ...’

Hik!

‘Zeventien seconden je adem ophouden en je neus ...’

Hik!

‘Telefoon voor je, Linda! Vlug! De brandweer!’

Hik!

De storm luwt; de schade is beperkt: een rood aangelopen gezicht.

‘Gaat het, Linda?’

De fauteuils en sofa's waar we in zitten, lijken voor reuzenlichamen ontworpen te zijn. Toch heeft iedereen twee armen te veel. We hinderen elkaar voortdurend bij het grijpen naar de glazen en het aanreiken van de vuren voor de sigaretten van de vrede. Collega Daniël, thuismatch, steekt zijn dertigduizendste vredespijp op. Voor de fameuze minuut stilte die elk gesprek met te veel deelnemers kenmerkt, hebben we het achtereenvolgens nog over spiegeleieren (ketchup daarbij doet wonderen), de fazantenjacht (het recht om dieren te doden is een eh ... een recht), het onbegrijpelijke ongeval van P. (hij heeft er niks van gevoeld) en enkele oud-studenten (eentje deelt nu het bed met meneer en mevrouw X!). Dan die stilte. Slikken alleen al kan oorverdovend zijn.

‘Wanneer ik voel dat ik doodga,’ spreek ik in stilte tot de kosmonaut Aloysius, die zich in de warmte van mijn broekzak ophoudt, ‘wanneer ik voel dat het gaat gebeuren, dan breng ik jou het eerst naar je laatste rustplaats. Wat verkies je: een linde, een vijver of een boekenkast?’

Iedereen krijgt honger. Daniël wil eigenlijk nog een bad nemen. Een deel van de mensheid verlaat zijn kamer weer: welgezind, babbelend, gecognact. Buiten hangt de loden lucht als een zeil over de wereld. Er steekt geen sneeuw in, geen neerslag, geen vorst. Scherpe beelden dienen zich aan. In de kruinen van de Canadese kandelars rond het aanpalende kerkhof laat de wind een weinig van zijn overmoed achter. Af en toe verlaat met een lichte buiging een boom de rij. Ik kies een zijpad en ga naar het graf van Roland, een vriend die nu buiten de tijd leeft. Zijn eerste kreet dateert ook uit 1953. Zijn eerste woorden leert hij ook hier op de lagere school schrijven. Ook hij staat op de klassenfoto's, zijn hoofd tegen de wind buigend, als een verkeerde lieveheer. Het wordt dan plotseling doodstil rond hem. Kanker.

Staande voor zijn steen spel ik zijn naam. Ik zie weer dat ijsje in het pretpark uit de beginjaren zestig. Die gatenplant in de hal van de nationale luchthaven Zaventem, een schoolreis. Dat klokhuis op de speelplaats. De pijp van meester Fiems. Vrede op aarde.

VIEZE MADELEINE

Ik ben elf. Lang voor ik mijn mond een paar keer per dag met wodka spoel, ben ik gefascineerd door een roestbruine onbereikbare paraplu. Vier keer per dag, op en af naar school, passeer ik onder dat ding: het steekt zes meter hoog met zijn handvat in de gevel van een groot huis in de Zuidstraat. Dat huis moet vroeger een winkel geweest zijn, in het steentijdperk van de koloniale waren. Nu zijn er alleen nog de vele ramen met de half neergelaten rolluiken en een deur met een bordes. In de muur onderaan, rechts van de deur, zit nog zo'n schraapijzer: daar kon je vroeger wellicht je beslijkte rechtersvoerpoot wat schoonschrapen vooraleer 'koloniale waren' uit de winkel in te slaan. Maar waarom in hemelsnaam steekt die roestbruine paraplu daar hoog uit de voorgevel? Uit welk materiaal is die dan wel gemaakt, zodat hij jarenlang weer en wind in onze platte provincie trotseert? Niemand geeft ooit een afdoend antwoord op mijn vragen. Telkens weer krijg ik hetzelfde te horen: 'Aha, da's Vieze Madeleine die daar woont. Ze kocht eens ...'.

En dan vertelt men steevast het verhaal van Vieze Madeleine: hoe ze ooit eens in de kerk verscheen, ter gelegenheid van een chique begrafenis, met een gebloemde badmuts op haar hoofd, en 'uren in het rond' stinkend omdat ze boven een verwarmingsrooster ging plaatsnemen (een variatie op wat Marilyn Monroe overkwam). Ze had die badmuts gekocht in de waan dat het een mooi en vooral goedkoop hoofdedeksel was voor speciale gelegenheden. En ze stonk altijd. En ze ging boven dat rooster postvatten.

'En leeft ze nu nog?'

'Ik geloof dat ze daar nog woont, ja. Waarom moet gij dat weten?'

'O, zomaar.'

Met de regelmaat van een ruitentikker controleer ik hoogstpersoonlijk of ze daar inderdaad nog woont. En in leven is. Geen antwoord. Om de haverklap katapulteer ik nijldige kiezeltjes tegen die stomme paraplu. Tik. Tik. Tik. Geen reactie. Niet eens een raam dat woedend opengegooid wordt. Stiekem aan de bel hangen gaat niet meer: die lijkt vastgevroren tot in der eeuwigheid.

'Ze stinkt geweldig. 't Is niet te doen. 't Is daarom dat ze zeggen: Vieze Madeleine. Blijf daar maar weg. Neem de Oostendestraat in plaats van de Zuidstraat. En knoop uw jas dicht, of ge vangt nog een valling.'

'Is het besmettelijk misschien?'

'Wat? Een valling?'

'Nee, die stank.'

'Ga maar uw huiswerk maken.'

Bij gebrek aan communicatie (het moet altijd allemaal van mijn kant komen) laat ik het parapluhuis dan maar een tijdlang met rust. Maar wanneer de aanpalende drukkerij en het andere (enige) buurhuis gesloopt worden en er niks anders in de plaats lijkt te komen, zodat in de onmiddellijke omgeving het nest van Vieze Madeleine als een eenzame rotte tand overschiet, groeit mijn belangstelling weer. Waar blijft die heks? Hoe ziet ze er uit? Nog nooit heb ik ook maar een glimp van haar opgevangen. En hoe zit dat met die uitdagende paraplu? Dat ding straalt iets dreigends uit. Kon ik die er maar eens uit of af krijgen, en als trofee op mijn kamer hangen, zoals

het gewei van een zelf geschoten eland! Zou dat ding ook stinken uren tegen de wind in? Bij de jacht mag je niet kieskeurig zijn.

Hier moet dus ingegrepen worden. Hier moet ik tijd vrij voor maken, tijd die door de school als een monopolie wordt beheerd of in een ander en beter geval veel te vlug verzwindt door het lezen van boeken waarin dingen gebeuren die zich in het echt toch nooit voordoen. Schoollopen en lezen zijn te gemakkelijk. Ik wil die onbereikbare roestbruine Graal daarboven bemachtigen. Die Graal wordt bewaakt door een onzichtbare, vieze, walmen uitstotende draak. Ik doop mezelf tot Stadsridder om: mij is de wrake, hebben zal ik dat ding!

Het is het laatste jaar dat we permanent korte broeken dragen. Ik wil alleen maar maten die al met een polshorloge om hun pols pronken, zoals ik er zelf nog geen heb, maar zelfs dié gelukkigen betrek ik niet bij mijn Stadsridderschap: een roestbruine paraplu is niet deelbaar door twee. Een Graal dien je allenig te veroveren, zoals een meisje.

Wanneer de drukkerij en het buurhuis helemaal gesloopt zijn, kan ik tussen de verse brokstukken door *een volledig omtrekkende beweging rond het parapluhuis beschrijven*. De allereerste keer dat ik het er op waag, de wind giert als een bolide door de straten van het stadje, sta ik al voor een verrassing: de achterkant van het huis waar Vieze Madeleine onzichtbaar woont, is een exacte kopie van de voorkant, met een verwaarloosde stadstuin erbij die open en bloot te kijk ligt. En God zit dan al in het detail: mijn tweede verrassing betreft een roestbruine paraplu, zes meter hoog met zijn handvat in de achtergevel stekend. Perplex blijf ik staan, als een wassen beeld midden een nu braakliggende woestenij, gehypnotiseerd door die ene, overgebleven kathedraal met de dubbelgraal. Het is een van die zeldzame, beklivende momenten uit mijn jeugd.

Toen ik drie was, kreeg ik eens een kleine Chinese vrouw met inktzwarte haarwring in mijn slaapkamer op bezoek, terwijl ik bibberend van de koorts in mijn nachtpo te mikken stond.

Als vierjarige uk ontmoette ik Vrouwtje Miserie in levenden lijve in mijn eigen stadje. Nu, als elfjarige detective en stadsridder, ontdek ik twee van die roestbruine dingen uit onvergankelijk materiaal!

Waar zal ik dié getverderrie op mijn kamer etaleren? Veel ruimte heb ik niet. Ik zwijg als vermoord over mijn hernieuwde belangstelling voor het huis met de paraplu's. Mij is immers een geheim geopenbaard dat ik met niemand kan of mag delen, in een wereld van neon en beton. Ik dien nu alleen nog het slot van die deur (voordeur? achterdeur?) te slaken en de vele raadsels op te lossen.

'Ma ... eh ... die Vieze Madeleine, komt die nog wel eens in de kerk?'

'Maar jongen toch, waar dat gij nu nog over spreekt! Ge valt in herhaling, zulle!'

Na deze allerlaatste voetnoot in de communicatie met mijn vrouwelijke ouder (tegen mijn mannelijke ouder spreek ik al minder en minder, dat polshorloge zal er te gelegener tijd toch wel komen, ze groeien niet op onze rug) zwijg ik verder echt als vermoord. Als zovele goedbedoelde schimmen uit zovele goedbedoelde jongensboeken uit de goedbedoelde jaren zestig blijf ik rond het parapluhuis zwerven. Magnetisme. *Iets in mij vertelt me dat ...* Maar wat kan ik doen?

Ik kan niemand de pas afsnijden.

Ik kan niet uit smeulende as berekenen hoeveel uren voorsprong ze op mij hebben. Ik kan mijn kapmantel niet met een woeste snauw opzij zwieren en een flitsende degen trekken.

Ik kan geen erwtensoep zitten lepelen in opdracht van de Britse Geheime Dienst.

Ik kan verdorie nog geen Vieze Madeleine van een Gewone Madeleine onderscheiden, want al die oude vrouwen uit mijn jonge jaren heten allemaal Madeleine.

Ik neem dus mijn toevlucht tot intellectuele arbeid. Ik maak schetsen van het geheimzinnige huis. Ik teken een robotfoto van de onbereikbare Vieze Madeleine. God, ik teken ze zo erg in het bruin, de kleur van de stank, met zoveel wasco erop, dat ze echt begint te stinken. Ik schrijf een dreigbrief en prop die tussen wekenoude advertentiebladen in haar bus.

Madellaine! Kom woensdag klokslag 12 uur (kerktoren) naar buiten, zoniet ...

Ik neem zelfs mijn mondvoorraad van vier uur mee om tussen school en notenleerles in post te vatten in het smalle donkere Wolstraatje, vanwaar ik steelse blikken werp op de door mij begeerde Graal. Ik kom echter niet te weten of Vieze Madeleine daar wel degelijk nog woont.

Een ladder? Biedt een ladder de oplossing? Misschien wel aan de achterkant, om het gevaar van pottenkijkers te vermijden? Of, een heel andere hersenkronkel: zend ik haar een brief met de post?

Geachte Vrouw ... Madeleine (laine? lleine? llaine?), ik zou graag uw paraplu hebben. Ge hebt er toch twee. Het is voor een goed doel van de jeugdbeweging (kamp). Of huur ik een spitsbroeder in (twee weken zakgeld) die op de voordeur staat te bonken terwijl ikzelf me achteraan toegang tot het huis verschaffen zal?

Elke gedachte die ik hieromtrent opper, bezorgt me prettig kippenvet.

Maar zie: ze pakken me weer de kaas van het brood. Op een middag (ik kom van school terug en ben mijn jas al dicht aan het knopen, want ik nader stilaan de straat met mijn ouderlijke woning en de vele spionnen) leunt een blinkende brandweeladder tegen de voorgevel van het parapluhuis. En in de Zuidstraat staan twee wagens van het Stedelijk Ziekenhuis klaar met openstaande deuren. Met open mond kijk ik toe hoe vlak na elkaar twee draagberries moeizaam naar beneden worden gezeuld. De brandweelui dragen smoeltjes. Al vlug strijken omwonenden en voorbijgangers als een klad kraaien bij de ambulances neer. De stilte bij zo'n reikhalzende kleine menigte kan oorverdovend zijn. Spannend. Ik nader en baan me een weg. Op elke draagberrie ligt een dik ingepakte bobbel, in de verte gelijkend op een menselijk lichaam. Bruine dekens beletten verder elk detail. De toeschouwers deinzen achteruit en knijpen hun neus dicht.

'Wie is het?'

'Ewel: Vieze Madeleine. Ze hebben haar boven gevonden. Al vier maanden dood, kunt ge u dat voorstellen? En haar tweelingzuster ook. Niemand wist dat die hier inwoonde. Wist gij dat? Geen wonder dat die rolluiken hier nooit een keer bougeerden. En ziet die propvolle brievenbus eens!'

'En vuil, schijnt het, en vuil! Ze moeten alle twee tegelijkertijd doodgegaan zijn.'

'Dat hebt ge veel met tweelingen. Als de één iets voelt ... '

'Ze zullen wel iets gepakt hebben, zeker!'

'Ge zaagt ze nooit meer op straat.'

'Het zijn nu waarschijnlijk al geraamten geworden, na al die tijd?'

't Is misschien maar best dat ge Madeleine nooit meer op straat zag. Weet ge 't nog, van die keer in de kerk ... '

'Amai, die zullen er nu lief uitzien!'

'Jaja ... '

'Achteruit, mensen, achteruit!'

Verbouwereerd kijk ik naar boven, naar die stomme paraplu. En tussen het rumoer en het brandweergedoe door haast ik me dan langzaam naar de achterkant van het huis, voor ze de politielinten rond de plaats des onheils draperen. Die identieke paraplu hangt er natuurlijk ook nog.

Thuis wordt mijn allerlaatste voetnoot van een week geleden nu een volledig hoofdstuk.

'Gij waart daar nog veel mee bezig hé, gij?!'

'Wist jij dat er daar twee paraplu's hangen, ma?'

'Zijt ge daar waarlijk toch gaan rond snuisteren, ja? Ge leest te veel boekskes.'

Einde hoofdstuk. Ze zijn nogal kort van stof, thuis.

Anderhalf decennium later ongeveer word ik zelf vader van een vrouwelijke tweeling. Op de dagen van hun geboorte (S. om tien voor middernacht, H. tien minuten erover) regent het pijpenstelen.

SLEEPLESS IN T.

Ik ben twee. Zo jong, en toch al slapeloos. Dat vele woelen is ook niet goed voor de nachtrust van de nabijgelegen beide ouders. Dus binden ze hun eerstgeborene op een kindvriendelijke manier aan zijn matrasje vast. Op een nacht slaat de slapeloosheid echter weer zo hard toe, dat ik waggelend met mijn matras op mijn rug als een enorm gordeldier bij de sponde van mijn verwekkers opdoem. Ze schrikken zich een aap. Ja, ik ben de zoon van mijn mama. Via haar ben ik deelgenoot aan slapeloosheid en gedeeltelijke kleurenblindheid.

LIBERALE SCHOENEN

Ik ben vijftien. Liberale schoenen: daar zijn mijn jongere broer en ikzelf gloeiend kwaad op, jarenlang, totdat de oude Vanneste zijn teringschoenengroothandel in onze straat op moet doeken omdat hij gek geworden is. Maar dan zijn we zelf al halfgek, en bijna de deur uit thuis.

Liberale schoenen, definitie: foeilelijke schoenen met te grote, te spitse of te brede punten. Ze zijn alomtegenwoordig in de magazijnen van de liberaal Vanneste. Het is godgeklaagd, maar de oude liberaal Vanneste, die tot meters boven zijn dikke kop duizenden dozen schoenen gestapeld heeft, beschikt nooit over ook maar één paar schoenen waarvan mijn broer en ikzelf eindelijk eens kunnen zeggen: voila, dat is het. Het blijft een onbereikbare droom in een Deense koekendoos. En het veroorzaakt nachtmerries bij ons, waarin we schoensmeer te vreten krijgen. Onze

vrouwelijke ouder kent in die donkere vervloekte tijden maar twee donkere vervloekte adressen: de groothandel Vanneste en de schoenlapper Dekeyser. Die schoenlapper woont aan de andere kant van de stad. Als we er weer eens op uitgestuurd worden voor een zoveelste schoenenmissie is ons schoeisel vanzelf al versleten, nog voor we op de plaats van herstel arriveren: door de afstand, en door de lizigheid waarmee we ons naar dat duistere hol met draaiende wielen, schijven, borstels en oorverdovend geslijp slepen.

‘Hef je voeten op!’

Zelfs dié gesnauwde toverformule kan niet beletten dat groothandel Vanneste blijft bestaan. Om de haverklap hebben we toch nieuw schoeisel nodig. En alsof de duivel ermee gemoeid is, moeten we ook ettelijke keren per dag haaks daarop het tegenbevel ondergaan: ‘Veeg je voeten!’

Geen wonder dat teringschoenengroothandel Vanneste blijft bestaan. En schoenlapper Dekeyser blijft evenzeer de handen vol hebben. De ene keer kunnen onze punt-schoenen niet lang genoeg ‘meegaan’, de andere keer moeten we zowat door de zolen heen wrijven. De logica van de grottemensenwereld!

Nog iets. Ik kan er niet over ophouden. Op de binnenplaats van het schoenenmagazijn ligt een grote, harige, gevaarlijke waakhond aan de ketting. Een berg agressief hondenvlees. Altijd slaat hij hemeltergend razend waanzinnig aan wanneer we daar passeren, op weg naar of terug van school, vier keer per dag, noodgedwongen, want onze straat is een fuik die ‘doodloopt’, en de poort van Vanneste is altijd geopend, zodat eventuele klanten zo naar het magazijn kunnen. Maar ... dat godgenagelde schurftbeest blijft als een comateuze koe met zijn laffe kwijlmuil braafjes op de grond suffen wanneer we er, met onze moeder, langsheen passeren op weg naar het magazijn, voor de aanschaf van andermaal twee paar afgrijselijke teringpuntschoenen. Wel lonkt hij ons dan vol leedvermaak na, het rolluik van één lodderig oog half geopend. Hoe graag zou ik die blafmachine eens een flinke trap in zijn reet verkopen, met mijn rechterpuntschoen van de groothandel Vanneste, spitse uitvoering! Een royale, liberale knal tegen zijn kont!

Op zondagvoormiddag is dat beest spoorloos. Ergens diep in de ingewanden van het aanpalende huis hoor ik hem dan even dof aanslaan. Hij ruikt kindervlees. Op zondag houdt Vanneste namelijk zijn eredienst van het boek, van 10 tot 12 (ongeveer de uren van de hoogmis in de dekanale kerk, tiens): hij is ook de geëngageerde patron van het ‘liberale’ bibliotheekje in onze stad en verleent er in een voorpost van zijn schoenenmagazijn onderdak aan een paar duizend boeken. Schoon van hem. Edel. Op twee andere plaatsen in de stad wordt hij, op krek hetzelfde tijdstip, beconcurrerd: in de Langepijpestraat door de socialistische bieb, in het Beerstraatje door de katholieke boekerij, in de schaduw van de hoofdkerk. De schoenen van de liberaal Vanneste, die zijn een ramp. Zijn hond ook. Maar de boeken die ik in zijn liberaal fonds aantref, daarmee neemt hij een grote voorsprong op de anderen. Vanneste beschikt over hersens. Met zijn bril boven op zijn dikke, kale kop en zijn slimme varkensoogjes wijst hij mij op Claus, Elsschot, Walschap en Henry Miller, lang voor mijn officiële leraren Nederlands dat doen. Overigens: in de katholieke boekerij ontbreekt

dan dat viertal, en nog een heleboel anderen. De in lelijk bruin schijtpapier 'gekafte' boeken aldaar hebben alle één thema gemeen: veiligheid. De ziel van het lezende kind mag niet bezoedeld worden. En bij de sossen is het huilen met de pet op: hun biebje ligt veel te ver van het stadscentrum verwijderd, en ze lijken er een abonnement te hebben op pulp, tuinieren, koken en domme beeldverhaaltjes voor mensen met een IQ op kamertemperatuur.

Op zondag ga ik dus gewoonlijk, met mijn spuuglelijke liberale teringpuntschoenen aan, naar de liberale bieb van schoeiselgigant Vanneste. Hij houdt me altijd nauwgezet in de gaten, want hij weet dat ik de grootste lezer van de stad ben, in de categorie opstandige jongelingen, wel te verstaan. Als straf voor het distribueren en verkopen van afgrijselijke puntschoenen ontvreemd ik er op een zondag 'Nexus' van Henry Miller. Op de cover prijkt de foto van twee bloedmooie vrouwen met ontbloot bovenlijf, die mekaar vastpakken. Inventaris betreffende het vrouwenvlees: 1 volmondige borst, een dubbele halve borst en 1 x het vermoeden van een borst. Op de rug van het geplastificeerde boek kleeft een etiketje, met daarop de mededeling MI 6! Vanneste heeft het verstand zijn boeken niet te verpakken in van dat uniform treze-kespapier (blauw voor op school, bruin voor de katholieke boekerij, hier en daar wat plastic bij de sossen). Hij laat de kleuren, coverontwerpen en wervende flapteksten zichtbaar door elk boek met een transparant beschermingsvliesje te laten overtrekken. Schoon van hem. Edel.

Maar als wraak voor die leren gewrochten van hem steel ik dus een deeltje uit het indrukwekkende en adembenemende oeuvre van Henry Miller. (Wanneer ik later foto's van de kerel onder ogen krijg, ontdek ik dat de schrijver heel goed op Vanneste lijkt).

Het liberale bibliotheekje in mijn doodlopende straat helpt me onrechtstreeks ook even van die razende hellehond af, die mij en mijn vrienden uit de straat vier keer per weekdag met verscheurende bloeddoorlopen blikken en wildgraaierende voorpoten van in de verte bedreigt. Maar dat is van korte duur. De gedachten van dat monster zijn zoals gezegd en geschreven al zo rood als de vitrine bij slagerij Depuydt, 'Versch Inlandsch Vleesch'. Ik weet wel wat er in zijn harige kop omgaat. Daarom moet hij eraan, want vroeg of laat, bij volle maan bijvoorbeeld, zal die los-vaste ketting het be-geven en dan zijn alle rapen gaar.

Ik zoek inspiratie in het hol van de leeuw zelf: in de liberale boeken van Vanneste.

'Meneer Vanneste, hebt u geen boek over paddenstoelen?'

'Daar in dat zijrek gaat het over de natuur,' wijst hij. Ietwat verbaasd kijkt hij me na. Ik blader, tref wel giftige paddenstoelen in de boeken aan, maar niet in de natuur. Er is niet veel natuur in het stadje waar ik woon. Als die er al is, ligt die veel te ver of is die ingepalmd door lelijke huizen van mensen uit het onderwijs. Daarenboven is het bijna zomer. Plan afgevoerd.

'Meneer Vanneste, ik wil een spreekbeurt over hondenrassen houden.'

'Ge moet nog dat boek over paddenstoelen weer binnenbrengen, zie ik hier op uw kaart.'

'Ah ja, vergeten.'

'Boeken over honden? Die hebben we niet, denk ik. Kijk eens bij de H. We hebben

wel iets over paardendressuur.'

'Tja.'

Ik zoek dan maar in de katholieke boekerij naar methodes om honden om zeep te helpen, maar daar tref ik alleen hondvriendelijke boekdelen aan: 'Braaf!', 'Mijn baasje en ik', 'Wat geef ik mijn puppy te eten?' In dat laatste werkstuk staat bijvoorbeeld niet: 'Vergiftigd vlees', of 'zeer veel suiker'. Dat vergiftigd vlees duikt wel eens in crimiverhalen op, variant: salamiverhalen. Maar daar heb ik de centen niet voor, voor versch vergiftigd inlandsch vleesch. En elke dag trouw als een hond dat beest met klonten suiker langs lijnen van geleidelijkheid blind maken, zie ik niet zitten. Te duur, te langdradig, te barmhartig.

Dan vind ik het, plotseling, als het ei van Columbus. Ik zal het kwaad met wortel-en-al uitroeien. Die ingeving krijg ik na lectuur van het dagboek van dokter Che Guevara, ontleend uit het liberale boekenbestand van Vanneste, baas van dat boebeest, upperdog over die underdog. Ik analyseer de toestand op historisch-materialistische wijze.

Het kwaad: de hond.

De wortel: die ketting.

(Nou, eigenlijk: het kapitaal van Vandamme, maar dat leidt ons nu te ver).

De strategie: ik zal mijn vijand bestrijden door het paradoxale te doen. Ik zal hem zijn vrijheid geven. Hij zal, wild als hij is, met slingerende ketting achter zich aan, uit mijn leven verdwijnen en hopelijk onder een zware wegereus terechtkomen of ergens op een verafgelegen plek als straathond eindigen.

Ik heb al gemerkt dat die ketting makkelijk los te krijgen is van zijn houvast: hij is simpelweg met zijn laatste schakel los-vast over een gekromde ijzeren pin in de grond geschoven. Wat voor een viervoeter onmogelijk is, blijkt voor mij, tweevoeter, kinderspel.

Mijn broer en ikzelf slaan ongenadig toe wanneer we onze mama en onze jongste broer (jawel, die heeft het intussen ook al zweten: liberale puntschoenen geblazen!) vergezellen naar groothandel Vanneste. Terwijl de pas- en wrikverrichtingen zich in het labyrint van de hooggestapelde schoenendozen voordoen – doos open, doos dicht, andere kleur, geritsel van papier, nieuwe gang, trapje op, andere serie, en Vanneste met zijn killersblik maar bewonderenswaardig rustig blijven! – maakt mijn broer (een durver) op het binnenkoertje vliegensvlug de ketting los, nadat ik het beest een stuk uit mijn eigen mond gespaarde oude cervelaatworst heb toegegooid, veilig vanuit de deuropening in het magazijn.

Zoeff!!

Weg is hij, snel als de wind, door de open poort, zijn vrijheid tegemoet, die ketting als een serpentine achter hem aan wapperend. We infiltreren weer in het magazijn. Niemand heeft iets gemerkt. Na de financiële verrichtingen in het kantoorje ergens in een uithoek van het schoenenmagazijn (getverderrie, mijn moeder betaàlt dan nog ook voor die lelijke puntschoenen!), blijft Vanneste – gelukkig – ter plekke uitblazen van de gedane inspanningen. Mijn jongste broer houdt zijn klep, wanneer we over het koertje stapten: ik heb hem gisteravond met snoep omgekocht. Mijn mama, vervuld van de aankoop, valt niks op. Weg hondje.

Maar de volgende ochtend, het is hondgeklaagd, ik zweer het: de volgende ochtend alweer klinkt om veertien minuten over achten dat razende waanzinnige bloeddorstige tumult dat geblaf heet, terwijl de kwijl in het rond spat, ten teken dat wij daar passeren: drie schoolgaande broertjes op lelijke liberale puntschoenen.

SIET HIER DEES MISPELS VAN DEN TIJT ...

Ik ben zesenvijftig. Ik heb het met voorbedachten rade niet over de bemoeizucht en de betutteling door de opeenvolgende onderwijsministers die alle hun 'vernieuwende' stempel willen nalaten, of het leger van experts, vrijgestelden, doorlichters en inspecteurs, die zelf niet 'in het veld' werken, of de maatschappij, waarvan de meeste stervelingen eerder wrange herinneringen aan hun eigen schooltijd(en) overhouden. Ik heb het met opzet daar niet verder over. De wal barst van de beste stuurlied. Er zijn ettelijke colloquia nodig om weer vele zoden aan de dijk te zetten. Wie problemen heeft met het onderwijsberoep, raad ik aan: 'Had dan zelf voor meester geleerd.' De Normalschool ofte 'Normale Schole', waar vroeger de normale vakken lezen, rekenen en schrijven werden aangeleerd, is de laatste decennia voortdurend geëvolueerd. Meester Prikkebeen en Juffrouw Zonnebloem behoren tot *the old skool* van wijsvingers, stofjassen en krijtlongen. Er zijn fusies gebeurd (sommigen zeggen: 'fusillades'), andere leerroutes worden bewandeld en nieuwe inhouden worden aangeboden. Een oude, vierkante wereld is opgedoekt. Het eiland van de Kwekelingschool bestaat niet meer.

Dat begint jaren geleden concrete vormen aan te nemen. De fusies doen zich voor: de normaalscholen – dan nog bastionnetjes van didactisch hogeschoolonderricht – worden ingebed in grotere hogeschoolgehelen. En die grote broers associeren zich op hun beurt met universiteiten. Internationaal en Europees gaat iedereen plotseling wat betekenen, want zie: je kan hier nu Bachelor of Master worden. Of allebei. De klassieke normaalschoolstudent kan nu meer pijlen op zijn boog hebben dan vroeger. Hij leeft ook anders. En er zijn diverse types studenten bijgekomen, in tijd en ruimte: qua leeftijd en afstand. Dat kan maar goed zijn: wat stil blijft staan, kan de tand des tijds niet aan. *'Siet hier dees mispels van den tijt'*, Jacob Cats. Heimweemoed kan de vrouw of de man sieren die, zij het aan de ene kant, zij het aan de andere kant van het spreekgestoelte de normale leergangen met de beste bedoelingen onderging. Meester - leerling: na 2 000 jaar is nu ook deze verhouding aan twijfels en vragen onderhevig. Men leert anders. Maar iedereen heeft recht op zijn eigen historie en herinneringen. Ook al is het oude vak Geschiedenis op zich momenteel vermomd in een andere gedaante.

KIP IK HEB JE!

Ik ben zevenendertig. Iemand trekt me aan de mouw in de hogeschool.
'Hei'.

Het is de oudere pedagoog P.

'Hallo. Alles goed?'

'Alles kits, ja'.

'Waar blijft het kippengedicht?'

'... ?'

Vijf lange seconden lang daalt stilte over me neder, als een stolp over een camembert.

'Ik vroeg je het verleden jaar ook al, weet je het nog?'

'Ha! Een lichtgewichtgedicht over een pluimgewicht! Ja! Een vers! Een kakelvers vers over een kip! Ja hoor. Eh ... niks nog, sorry. Nog niks. Het wordt ook niks, vrees ik. Heb je een foto? Een prent? Van daaruit vertrekkend kan ik misschien ... '.

Collega P. is hobbyist-kippenboer. Daar hoort verenigingsleven bij, en een tijdschrift. Een periodieke prestatie op glanzend papier. Veel 'info': *Wist Je Dat?*, *Wij Huldigen*, *Wij Gedenken*. In een goed tijdschrift hoort ook een gedicht te staan. Pedagogen-pluimveeboeren schrijven geen gedichten. Na vier rijmen worden ze al moe. Ik wel. Ik niet. Verhip, dat gedicht over die verdomde kip! Alweer verjaard, deze misdaad.

'Nou, we zien dan wel hé'.

'Ja, we zien wel. Tot ziens.

Jezes, wat een lijdensweg bijwijlen. Ik bel mijn vrouw op aan het thuisfront.

'Als ze Kerk en Staat gescheiden wensen te houden", zegt ze, 'waarom dan meteen ook niet Lerarendom en Dichterschap? Je gaat dat vers over die vervloekte kip toch niet maken?'

'Wie weet is het een kip met gouden eieren'.

'Pluimvee', gnuift ze.

Ik knik. Kippen bieden geen poëzie. Blauwe laarsjes wel. Rode schoenen. Met iemand liefs erin.

'Het kan vanavond wat later worden', zeg ik. 'Wat is er mooier dan een dooier?'

RUIJT NU DE BAAN ALWAAR WIJ GAAN

Ik ben acht. Ik draag elke zondagmiddag een oranje das, blauw hemd en een korte zwarte fluwelen broek en ben volwaardig lid van de jeugdbeweging KSA: Katholieke Studenten Actie. We vormen om de namiddag te beginnen een vierkantsformatie, waarbij de vlag wordt gehesen en de groet wordt gebracht. Daarna volgen de 'activiteiten', buiten in de stad of op het platteland, of binnen, in onze souterrainverdieping in de lagere school, eigenlijk een oude aardappelkelder. We gaan ook jaarlijks op kamp, na een 'wake' de avond ervoor in de schoolkapel. Mijn eerste kamp vindt plaats in het Nederlandse Hulst. Ik ben er leider van een 'vendel' en mag zelf een naam voor mijn groep bedenken. Ik kies voor Menseneters. Onze leuze: Menseneters ... eet!! We liggen ook permanent overhoop met de Scouts, die even verder aan de overkant hun lokalen hebben, in een gebouw van de stad. Wij noemen de Scouts (VVKS: Vereniging van Vlaamse Scouts) Vorte Vis Kan Stinken. Zij noemen ons de Kongolese Slinger Apen. Wanneer we in het gelid over de straat marcheren, zingen we een staplied: *Ruimt nu de baan alwaar wij gaan/Omdat wij zingend door het leven gaan/De vijand*

kijkt en ziet ons grimmig aan/Omdat wij fier door 't leven gaan/Ja Ja Ja/Rustig en blij/Zo stappen wij ...

Op een sneeuwmiddag pleeg ik drie misdaden op een rij. Eerst kegel ik met een onverwachte sneeuwbaltreffer een man van zijn bromfiets. Vluchten geblazen. Even later gooi ik alweer met een sneeuwvoltreffer een raam van de Scouts aan diggelen. Prompt word ik achternagezeten door hun aalmoezenier. Ik ren voor mijn leven door het park van het nabijgelegen bejaardentehuis annex enkele straten en haal het nipt, want de man glijdt uit. Bij het naar huis gaan beklim ik een verkeerspaal. Net op dat ogenblik passeert er een politieman op een brommertje. Mijn spitsbroeder Jef vlucht laffelijk. Ik sta er alleen voor. Wat doe je daar? Wie ben je? Waar woon je? Wie is je pa? Vanwaar kom je? Met knikkende knieën ga ik naar huis. Na ettelijke doemdagen, waarbij ik mezelf telkens weer heel hard straf door voortdurend aan mijn misdaden te denken, begint mijn schuldgevoel eindelijk te tanen. Ik voel me eindelijk weer veilig en kies niet langer grote omwegen om op school of weer thuis te geraken. *De vijand kijkt me niet langer grimmig aan, omdat ik weer fier door het leven wil gaan.* Ik blijf lid van de KSA tot ik ongeveer vijftien ben. Dan bekeer ik me tot het communisme en predik ik revolte en opstand. Mijn eerste daad is het mede helpen oprichten van een jeugdclub. Alle revolutionairen zijn onze helden. We spijbelen de zondagsmis en boycotten de katholieke boekerij. Het vervangprogramma betreft een voormiddag-pint aan de flipperkast in café 't Zwart Leeuwte. Een prima voorbereiding voor de universiteit. *Waarover heeft de priester gepreekt? Over de evennaaste.*

ZOET

Ik ben tweeëndertig. 'Je bent wat je eet'. Mensen met iets ergers dan een opinie, namelijk een overtuiging, proberen je dat wijs te maken. Vleeseters hebben dikke nekken en zijn agressief. Viseters zijn doetjes. Goed, als dat zo is, dan ben ik een bijzonder zoete, zachtaardige jongen. Ik ben verslaafd aan chocolade. Zowel de echte donkere fondant als de bleekbruine nepchocolade als de blanke versie. De bitterste en de zoetste dus. Als ik echter al aan rauwigheid doe, dan heeft dat niets met eten te maken, maar alles met drank. 'Drank' zijnde metafoor voor alcoholhoudende drank. Dan ben ik misschien wat ik drink. Ik sta dan heel ver van de huisbelprofeet, die op zaterdagmiddag verkondigt: 'Zeewier eten is erg gezond'. (Eigenlijk verwoordt hij het Bijbels: 'Het eten van zeewier is gezond'). Dan verkoop ik zo iemand bijvoorbeeld een verbale dreun, zowel voor de inhoud als voor de verpakking van zijn boodschap, en ook voor zijn slechte timing. Dan gedraag ik me zouteloos. Dan staat rauwkost tot mij zoals olie tot vuur, Saddam tot Bush. Ik kan de gezondheid van betuttelaars ernstige schade toebrengen.

MAMA

Ik ben achttien. Mijn moeder staart jarenlang met afgewende, alles- en nietsbegrijpende blik naar de verte gestaard. Ook als ze naar ons kijkt. Door ons heen kijkt. Naast ons kijkt. Of als ze midden mompelend, feestend, gekscherend of doodgewoon aanwezig volk is. Na dat jarenlange oponthoud trekt weer zoals vanouds woeste bewolking

over haar gezicht, dat gelaat wordt, ja: aangelaat. Reddeloos gered, opdrachten volbracht, bijna mystiek onthecht, verzandt ze andermaal in de verlichte schemerzone waar dichters met hoge koorts rondwalen, knettergekke dansers in hoekjes vertoeven en allerlei andere fijne lieden van de Laughing Academy halfopendeurdag houden. Ik heb altijd gehoopt dat ze mij eensklaps haar Russische afkomst zal openbaren, maar het enige wat bij haar echt uit het niet zo verre oosten komt, is haar viool van Hongaarse makelij. Ze was ooit een prima violiste. Vijf kinderen en een man pakken haar die viool af. Al die jaren blijft het muzikaal stil op haar Titanic. Het is een cliché als een kathedraal met duivenstront op, maar de viool van de moeder belandt op zolder, terwijl beneden het irritante getokkel van wellicht getalenteerde kinderen op de piano weerklinkt.

GEZONDHEID

Ik ben zestien. Tijdens mijn kinder- en jeugdijaren eet ik per ongeluk gezond. Geld voor allerlei exotisch, pikants en ongezonds is er niet echt. Zelfs niet voor doodgewoon veel. Fruit vergezelt alleen brood. Bijna alles wat in de tuin groeit, belandt ook op tafel. Een aardappel is een aardappel, gekookt in water. Melk is goed voor elk. Luxe is voor later. Je bent wat je eet, beweren ze. We zijn dus mager. Op dagtrip aan de Vlaamse Noordzee zijn we nog magerder. Elk jaar weer kijk ik uit naar de herfst, de winter: dikkere verpakking. Iedereen gelijk voor de wet van Celsius, iedereen koud. Op die oude foto sta ik aan de IJertoren in Diksmuide naast mijn vader vooral veel kleren aan te hebben en meer op de wereld te zijn dan in de dunne werkelijkheid daarbuiten het geval is. Die foto verklikt mij. Ik maak me dik. Ik ben wat ik niet eet. En niet alleen god, maar ook de duivel zit in het detail: ik draag een chapka op mijn hoofd, een soort Oostbloks soldatenmutsje dat dan overal verkocht wordt. Russisch bloed, dan toch? Nee, gewoon een stomme kop met een vreemd voorwerp op.

TIJDVERLIES

Ik ben negenenvijftig. Op een muisgrijze augustusdag, wanneer ik stilval bij het componeren van een moeilijk verhaal, pluk ik uit een van mijn thuisbibliotheken lukraak een pocketje. Het is een vertaald Zweeds thrillertje van de jaren tachtig. Typisch Zweeds: dubbel auteurschap (Jaensson- Norlin), titel: De bloedzuigers, de geur van gegiste haring is al van in het eerste hoofdstuk uitdrukkelijk aanwezig. Na twee uur heb ik het ding uit. De dader is... een vampier. Wat zich voor tachtig percent als een thriller afspeelt en ontwikkelt, verzandt in goedkoop vampirisme. Ik had de titel letterlijk moeten nemen. Grote ontgoocheling. Bijna belediging. Nou: Larsson is beter. Maar inmiddels zijn we 2012, nietwaar. Levenslang al huiver ik bij het woord 'thriller'. Dan weet ik hoe laat het is. Tijd om weer zelf aan de slag te gaan.

Noot: kun je 'tijd verliezen'? Neen. Tijd hangt aan wanden, op kerktorens en om polsen. IJdelheid, ja. Men denkt tijd aan banden te kunnen leggen. Maar tijd is onveranderlijk. Het zijn de mensen die veranderen, nou: verouderen. Tijd zorgt voor immer verse exemplaren van die menselijke soort. Altijd krijgen ze nieuwe tijd. Denken ze.

BRONSTIJDPERK

Ik ben zes. In haar bronstijdperk brandt mama echte kaarsjes in de kerstboom en bakt ze vrolijke pannenkoeken. Ze draait bakelieten muziekplaten die in bruinpapieren hoezen steken. De glazen en wat erin gewalst wordt, zien er duur en feestelijk uit. Ooms, tantes zijn jong en willen wat. De grote overstroming van 1953 bezorgt de lage landen rimpels en rillingen. Met al dat badwater komt een eerste kind mee aangespoeld. Het oudste kind, ik. Daarna breekt de lange duisternis aan. Zomers te zwaar van gemis; winters te scherp van besef. Het elementaire bestaan op aarde wordt onvoldoende doordeesemd met wat het net aanvaardbaar maakt: geluk, toeval, desnoods respectievelijk stom en dom. Of bijvoorbeeld iets van een hogere orde dat na gebruik toch weer met de glimlach weg kan worden gegooid. Nee, de wereld is een blauwe plek. Kinderen moet je vooral hebben. Kinderen dienen om naar school te stappen. Deze kinderen vormen een archipel van eilandjes. Deze eilandengroep verklaart de koude oorlog aan de mama. De papa kan alleen maar lijdzaam toezien, met van woede trillende handen, zelf al in volle oorlog met zijn trouwfoto.

RUILHANDEL

Ik ben zevenentwintig. Het is niemands schuld dat ik verslaafd ben aan chocolade, gedichten en verhalen schrijf, mensen verbaliseer als ik gedronken heb, een onverklaarbaar heimwee heb naar een land waar ik nooit ben geweest. O, heimwee, ja, zoals eenieder, *'want bij elke wieg heeft een deur opengestaan, al was het nog zo kort en op een kier, naar wind en licht buiten de tijd'*. Mijn mama heeft evenmin aan de goden gevraagd om die mama te zijn, een mama of geen mama. Desgewenst moeder. Ik heb het wel herkend in mijn liefjes: die weerschijs die me aan haar doet denken. De gloed van de pre-mama; de icoon van de avant-moeder. In de ogen van de mensen om je heen loopt alles zo vaak verkeerd af. Maar eigenlijk red je bijwijlen jezelf. Waar ik haar jaren later andermaal ontwaar, in de gezichten, zeg maar: blikken van de anderen, daar vlucht ik. Tijdelijk lijf ik me dan in het leger van de zoetekauwen in, de drinkers, de dromers, de dichters. Ik wil haar niet meer nog eens meemaken. Waar ik als eerstgeborene haar viool afpak, daar geeft zij als moeder mij mijn poëzie. We ruilen. *It was an offer I couldn't refuse*. Het is mijn underground railway. Ik schrijf haar af. Van mij.

SLECHT WEER

Ik ben negen. Wind, storm, zee, woestijn: de fascinatie van de moeder en de zoon voor 'slecht weer' en 'weidsheid' is gemeenschappelijk. *Objective correlative?* Zijn het weer en de natuur zoals we die graag hebben de spiegels van de ziel en het gemoed? *Whatever*, als het bestaan op deze blauwe plek in het heelal toch maar een langge-rekte hoofdpijn is. Laat maar waaien dan. Waar we het, natuurlijk onuitgesproken, totaal oneens over zijn: gewicht, omvang van het menselijk lijf. Ik droom ervan meer op de wereld te zijn, minder mager. Toch vind ik dijen die over stoelzittingen uitdijen afstotelijk. Mama wil dun zijn, worden, blijven. 'Fijn', zeggen ze bij ons. 'Mager', luidt de feitelijke diagnose. Het is in die vreselijke tijd van voor de woorden 'slank' en 'volslank'

bestaan. Magerzucht, eigenlijk is het meer angst voor dikheid, bepaalt onder andere ook de stillevenen op de eettafel thuis. In die tijd deel ik het lekkerste onder het lekkerste, friet, ook nog eens met Aloysius, mijn teddybeer. Die heeft een gaatje in zijn holle buik, zoals bij de mensen. De moeder merkt het niet; ze staart over de tafel heen. Ze is niet dik, dun, mager, slank of volslank. Door erfelijkheid en afstamming is ze van dat alles niets. Ze is fysiek volmaakt en ontnemt mij het recht op vet.

OUDE WERELDSMART

Ik ben eenenzestig. Herinnering. De geluiden veroorzaakt door het eten van een appel. Het geschuij van de accordeondeur. Het nachtelijke tappen van een zuigen van een waterpomp in de opgebroken straat. Het matineuze gegil van een stoomfluit. Geroffel van regen op een golfplaten dak. Geprevel van gebeden. Gelui op zondag. Zomers belgerinkel. Soldatenhalfuurtje. De knal bij het doorbreken van de geluidsmuur. Donder, bliksem, geruis van bladeren. Verstikte stemmen. Het zinderen van stilte: sneeuwstilte, hittestilte, ruziestilte, ziektestilte. Oorverdoving van schoolpleinen. Klokhuisen, kleren na regen, pijtabaksrook, chloor, gymzweet, putlucht, warme melk, zure pis, moederspeeksel, de stoppelbaard van een buurman, houtkrullengeur, de kachel. Troost door herfst. Genezing aan zee. Voelen, ruiken, smaken, horen, zien, zwijgen. Mamamia. Schrijven. Wereldsmart.

KINDERMOND

Ik ben veertig. 'De ijstijger woont in de winter', antwoordt het kind in de eerste klas van de lagere school. De juffrouw knikt verbaasd. Dat is prachtig gezegd. Diezelfde dag leert ze haar klas het woord 'vis' aan. 'Het is een dier ...', zegt ze vragend, '... dat in zee zwemt en het heeft hetzelfde buikje als 'kip'. Wie weet het al? ... zwemt in de zee en ...'. 'De witte haai!' 'Een goudvis!' 'Een ... een walvis!' 'Maar nee!' roept de juf wanhopig uit. En stiekem barst ze ook in lachen uit. Even later gaat het over het woord 'boompje', want dat staat in de titel van een gedicht. Oei, wat een dik buikje heeft dat woord! Maar een boom ken anders iedereen wel. 'En nu,' zegt de juf, 'nu wil ik het woord nog eens horen voor 'een kleine boom'. Het is dus een kleinere boom, maar een langer woordje. Een kleine boom is een ...? Wie weet het nog?' 'Miniboom!' 'Dwergboom!' 'Maar nee!' roept de juf wanhopig uit. En stiekem barst ze ook in lachen uit. Dan duidt ze Suzanne aan om te antwoorden. 'Suzanne, weet jij het?' 'Hé, juffrouw!' protesteert Paul-Edouard op de eerste rij. 'Het is niet Suzanne. Je moet zeggen: Suzan. Want als je zegt Suzanne, dan zijn er veel Suzannekes. En er is er hier maar één'. 'Ik zal het nooit meer doen', belooft de juffrouw ootmoedig. Paul-Edouard knikt ernstig, en Suzanne zit hem met grote ogen aan te kijken. Wanneer ik die avond thuiskom – ik ben ter gelegenheid van een stagebezoek aan een studente getuige geweest van deze tafereeltjes – schrijf ik op: 'Mijn hond woont in de winter'. Het wordt de eerste regel van een vers gedicht. Die is dus eigenlijk uitgevonden door een kind uit de eerste klas. Het is een prachtige blikopener voor een gedicht. De moderne spits-spraaktechnologie is zo schilderachtig niet. Zij brengt geen poëzie van dat gehalte voort. Zij maakt fouten. Iemand commandeert de computer:

'*Make it ...*'. En wat krijgen we op het scherm te lezen? '*Naked ...*'. Nou, misschien is dat toch wel schilderachtig. Maar het is de bedoeling niet. Besluit: terug naar aanvankelijke spreek- en spraaklessen. Eerst dictie volgen, dan pas met de computer praten. Een ouderwets expressietrainingslokaal zou nog zin hebben. Want als de uitspraak van de boodschapper aan de computer verkeerd is, kan dat een zaak van leven of dood worden. *La plupart des occasions des troubles du monde sont grammairiennes*, schreef Montaigne, de vader van het essay. Het woord is machtig. Met of zonder computer. Wat als ik zo'n computer dicteer: 'ik vlei meneer'. Net zo goed schrijft hij: 'Ik vlij me neer'. Of 'keek je?' en 'cakeje?' Ander voorbeeld: 'Ik verklaar u de oorlog'. Dat schrijft hij wel neer. Maar ga ik dan vechten of het uitleggen? Begrijpt hij het? Nee. Een computer woont niet graag in de winter. *He is too naked*.

DONKERE KAMER

Ik ben zevenenvijftig. Hoe ouder ik word, hoe dichter alles weer komt. In de lichtplas van een oude straatlamp uit de jaren vijftig van de vorige eeuw zie ik steeds beter hoe wazig de foto's van dan zijn en hoe scherp de rest is net buiten beeld. Ouders kijken vaak weg van foto's. Een van de kinderen neemt zo'n foto, maar de anderen voeren ondertussen iets in het schild. Uitkijken geblazen. Kinderen kijken wel naar het vogeltje, tijdelijk verblind door hooggespannen verwachting. Een foto is een poging in het kader van een eeuwigheid. Mama kijkt door alles heen. Of gewoon opzij. Geen kader of rand houdt haar tegen. Op een foto zie je veel duidelijker dan aan de echte mens hoe goed of hoe slecht de ziel er aan toe is die in beiden huist. Vele ziektes hebben mama nooit bezocht, want zij wil nooit echt op de foto. Haar ziel is al lang vooruit gehold naar een ander bestaan, vanaf de dag wellicht dat haar vioolkist definitief dichtgaat. Reddeloos gered dicht ze zichzelf daarna jarenlang allerlei ziektes toe. Ik, dichter, ben de eerste zoon van een gesmoorde diva.

WAT JE ZEGT, BEN JE ZELF

Ik ben negenentwintig. Het wordt maart. De goden fronsen weer al hun bedenkelijkheid samen in grote regenrimpels. Aarde wordt modder. We begraven een student. Maart is de gevreesde sterfmaand. Het is een laffe tijd met stijlloos weer. De studenten klitten samen in sombere kraaienkladden. Verstrooid ruk ik aan de dobber van hun moedertaal. Er zijn uitgestelde proefexamens die niet echt meetellen voor de eindafrekening. De lessen vallen weg. Het wordt stil in de pedagogische gebouwen. Docenten bewegen druk, maar hebben niet veel omhanden. Tijdens het mondelinge en schriftelijke defilé van Nederlandse Taal ziet iedereen me met andere ogen. Het liefst wil ik de hele verzameling er in één gulp 'doorlaten'. 'Stralen' en 'zakken' schrap ik voorlopig uit mijn jargon. Goodwill door omstandigheden. Ik laat de zeppelins van kromtaal en schuinschrift voorbijzweven zonder erop te schieten. De collega's kijken niet eens verbaasd op wanneer ik met mijn cijfers voor de dag kom. Ze zijn dan ook te zeer met hun eigen kolommetjes bezig. En ach ... taal ... dat vehikel waar ook de meeste andere vakken mee voortjakkeren ... die dommekracht ... dat noodzaakje... 'Iedere docent is docent Nederlands.' Je zal dat maar gezegd krijgen.

Na de proefexamens kraaien de pedagoogchelaars weer als haantje-de-voorsten. Schitterende besluitende oordelen wedijveren met slimme gevolgtrekkingen en hoogstandjes van deductiekunst.

'Peter heeft het in de vingers, maar het moet er nog uit komen. In juni moet hij het bewijzen.'

'Jan mist inzicht. Hij ordent wel het gegeven materiaal, maar doet er verder niets mee.'

'Rita is nog niet rijp genoeg. Op de zevende vraag bijvoorbeeld ...'

'... want eigenlijk draait Myriam telkens rond de kern van de zaak. Ik vroeg haar bijvoorbeeld...'

'Een zwak tekort!'

'Ik moet altijd zelf hun antwoorden structureren. Tja, dat peil ...'

Zo projecteren ze, in amechtige volzinnetjes. Zo flamberen ze hun eigen ongenoe- gen in een sausje waar spruitjeslucht uit ontsnapt. Ik knijp mijn neus dicht en kijk ge- wetenloos en spijtig voor me uit. Naar niets. Het is erg om een student te moeten be- graven.

KOORTS

Ik ben tien. Je bent wat je eet; je wordt wat je niet vergeet. Met de planken waar ze maar twee of drie keer op staat en de koorts die ze dan bezweren moet, bouwt de moeder zich een levenskist om levenslang ziek in te zijn zonder te moeten sterven. Ongespeelde vioolmuziek begeleidt haar; de noten worden ontlokt aan een onbe- staande partituur. In de plaats van een strijkstok komt een grimmige wasstok. Aaien, strijken, plukken worden vervangen door hardere werkwoorden. Bijgevolg slaan de ei- landjes op drift: bedplassend, marathonhuilend, verbitterd, vernederd. Wanneer we beginnen te begrijpen dat een man zijn lul in zijn vrouw moet steken om een kind te kunnen maken, vragen we ons af of dat bij ons thuis niet totaal anders is gebeurd. Hoe, dat weten we niet, maar alleszins niet 'zo'. Nochtans spoken we met z'n allen rond in een tijd waar overal ijverig kinderen worden gekocht. Schoolpleinen zijn volge- stouwd met snel op elkaar volgende ukken, meestal fotokopietjes van elkaar, met uit- zondering van de buitenbeentjes. 'Mooi', 'schoon', noemen pastoors en opvoeders dergelijke gezinnen. Maar de jaren vijftig en zestig van die oorlogseeuw stinken naar zuurpruimen, zure pis, zure melk, zuur kindervlees. De vaders zuigen aan sigaretten zonder filter; de moeders schillen een appel. In de grote wereld wordt er ondertussen ook duchtig wat afgehakt. Men transplanteert een eerste hart, men kogelt een presi- dent neer, op de voorpagina van de krant poseren zwarten zonder handen, in 'Nam' flamberen ze de huid van de roden. Het lot dat de moeder treft, is echter veel erger. Niemand kan dat begrijpen, bevatten. Er bestaat geen zielenzalf tegen. Niks helpt: zangkoor, huishoudhulp, gebedsgroep. Vaatdoek en valium voeren het bewind.

ZUURTEGRAAD

Ik ben dertien. Vernielende woordenstormen en langdurige balorige stiltes volgen elkaar op. Een oudtestamentische kinderslachting behoort onzes inziens een tijdlang tot de mogelijkheden. We duiken onder in onszelf en vertrouwen zelfs mekaar niet meer, broers en zussen. De vader fossiliseert in zijn pantoffels en deelt uit pure wanhoop en frustratie wel eens klappen aan zijn evenbeelden uit. Het is nochtans de tijd van de UNO, NATO, BENELUX, EGKS: samenwerking, begrip, verstandhouding, vooruitgang, menselijkheid. Mijn reet, godverdomme. De terreur ten huize van de 'schone' of 'mooie' gezinnen verminkt menige babyboomerpuber grondig.

Mama kunstenaars. Mama middelares. Mama troosteres. De vader is een stuk groter dan zijn vrouw; de moeder kleiner dan ze heeft gewenst. Het moedergedicht, nou: Moedergedicht van Eerwaarde Heer Hugo Claus moeten wij later als student ooit tot op het bot meemaken. Elk woord, elke regel wordt omringd door en ingesmeerd met vele uitleggende citaten, teksten, boeken. Nooit, onderweg in dat gedicht, heb ik daarbij ook maar bij één jota aan u gedacht: mijn mama. Noch mijn pen, noch mijn beenderen hebben bij het lezen vuur gevat. Integendeel: in die tijd pleeg ik een vadergedicht. Ik ontdek de vaderfiguur aan de overkant van een straat, dubbel weerspiegeld via een etalageraam. Ik dicht hem wat kingewas toe, waarachter hij zich verbergt: zo'n kutbaardje dat de mond, dus de woorden camoufleert. Die vaderweerschijn trilt mee met dat etalageraam – zij het door de hitte, zij het door voorbij denderend verkeer. Fata morgana of doodgewoonheid. Het betreft de etalage van een winkel voor kinderspullen: kleren, speelgoed, aanvankelijkheden. De zuurtegraad is er hoog. Ik zweet. Mama, moeder van mij: ik zweet.

EEN OUDE MEESTER

Ik ben zestig. Het laatste halve decennium van mijn beroeps carrière als docent/lector Nederlandse taal aan de hogeschool voor lerarenopleiding voel ik me als een otter in het water. Ik krijg er nochtans (zoals veel collega's) op gezette tijdstippen nog wat hooi bij op mijn reeds ruim bedeelde vork: titularisschap (als niet-pedagoog) van een aanzienlijke ouderejaarsgroep, extra engagement uitdieping keuzevakken Drama en Expressie, hoofdredactie studenten- en docentenblad, inhoudelijk trekker werkgroep Taalbeleid op nationaal niveau, medebetrokkene Muzische vorming, docent optie 'Omgaan met anderstaligen' (ik noem het OMA), docent Taalvaardigheid en Expressie voor zowel lager als secundair onderwijs. Er dient geregeld opgedraafd te worden. Sommige zaterdagen zijn niet meer zo *sabbatical* als voorheen. Daarenboven worden bijna elk academisch jaar de organisatie en het programma van ons derde jaar bachelor lager onderwijs ('curriculum') telkens weer anders ingevuld. En daarnaast hebben we met de lesgevende collega's vaak het gevoel geregeerd te worden door een papieren tweede klasse. Perfectie is saai ...

Ik hou echter voldoende grip op de zaak, zodat arbeidsvreugde en welbevinden niet teloorgaan. Een goede agenda is belangrijk; die strikt bijhouden en desgewenst realiseren, is nog belangrijker. Termijndenken, weet je wel. Er schiet bijvoorbeeld nog genoeg tijd over voor dat andere beroep van mij: schrijven en publiceren. Literatuur, met

name. Er komt zelfs in deze heuglijke tijden een tussenschotprestatie, zich situerend tussen mijn twee werelden in: ik publiceer bij een universitaire uitgeverij een praktisch leerboek Taalmuzische vorming voor (hoge)scholen en aanverwanten: *'Amuzementen – Muzische momenten met taal'*. Een buitenbeentje in mijn lange reeks literaire fictie. En dat krijgt er (vlak na mijn afscheid aan de hogeschool) een broertje bij in de vorm van *Verlichte gedichten – Omgaan met poëzie in het lager en secundair onderwijs* (die Keure Brugge). Ondertussen ben ik – jawel – verhaallijnen aan het ontwerpen voor een *gaming project* bij diezelfde Keure. Mijn uitgever is een oud-student... Mijn eigen hogeschool heeft het eerste decennium van de eenentwintigste eeuw ook een upgrade gekregen wat faciliteiten betreft. Oude en nieuwe gebouwen en voorzieningen communiceren nu perfect met elkaar en lopen naadloos in elkaar over. We hebben altijd geflirt met de termen traditie en toekomst. Vele externe organisaties maken nu gebruik van onze accommodaties. De lampen blijven er laat branden, niet alleen voor het Open Avond Regentaat.

Het is september 1975 wanneer ik effectief in het onderwijs stap. Op 1 september 2013 stap ik er weer uit. Ik beklaag me die 38 jaren niet. Mijn generatie (en ook die ervoor en erna) heeft op korte tijd veel veranderingen meegemaakt. Alleen al de opeenvolgende afko's waarmee de lerarenopleiding basisonderwijs in onze hogeschool aangeduid wordt! PS (Post-Secundair), PHO (Pedagogisch Hoger Onderwijs), PA (Pedagogische Academie), LNS (Lagere Normaalschool), ILLO (Initiële Lerarenopleiding Lager Onderwijs), BALO (Bachelor Lager Onderwijs): Latijn voor velen, voor ons epoques met een etiket. Ik hou wel van die afwisseling, maar niet altijd van die woordkeuze. Vooral bij PS en BALO steigert mijn taalgevoeligheid. En ik ga al helemaal niet akkoord met de term 'lager'. Ik sta ook in de BASO-lerarenopleiding, en daar luiden de termen: 'secundair' of 'middelbaar'. Ook al verdacht. Klinkt zo tweedehands. Iedere minister wil via veranderingen en omvormingen zijn of haar stempel drukken en beklievende realisaties nalaten voor de geschiedenisboeken. Dat voelen we dan ook duidelijk aan den lijve. Alom wordt gefusioneerd. Tussendoor doet de computer zijn intrede, rekenen we plotseling in euro, behoren we tot Europa en wordt er op regelmatige basis aan de spelling gesleuteld. Vakken en hun leerinhouden verdwijnen; nieuwe vaardigheden en manieren van evalueren palmen de roosters en gemoederen in. Onderricht en de organisatie ervan worden anders georganiseerd. Aan de oeroude verhouding leraar – leerling, gebaseerd op orde, tucht en respect, lijkt een einde gekomen te zijn.

Ondanks alle (pogingen tot) gelijkstrijkerij en betutteling van her en der (vooral van de hierboven vermelde papieren tweede klasse) is mijn hogeschool altijd een schoolvoorbeeld geweest en gebleven van autonomie en tolerantie. De docent wordt er gewaardeerd in zijn eigenheid. Hij is, haaks op de zucht naar uniformiteit en fusie (die vreemd genoeg ook paradoxaal haaks staat op de roep om creativiteit en diversiteit), in hoge mate onafhankelijk. Intern moeien zich weinigen met zijn leerinhouden en de wijze waarop hij die doorgeeft. Als het maar 'klopt' met wat de buitenwacht aan papieren tijgertjes de wereld in zendt. En dat klinkt nog veel te pejoratief. Want we weten altijd

van wanten. We tellen een behoorlijk aantal bekende vakpublicisten in ons korps. In een notendop: vertrouwen is belangrijk. De docent moet zijn gang kunnen gaan. Ik loof mijn hogeschool daarvoor.

De term 'hogeschool' kan wat stijf klinken, maar sedert de democratisering van het onderwijs biedt ook die hogeschool een staalkaart of doorsnede van onze maatschappij. Ik maak zowel verwende paardrijdende wereldreizende studenten mee als jobstudenten die noodgedwongen zelfs tijdens weekavonden werken. Zelfdodingen. Verslavingen. Affaires. Familiale drama's. Succesverhalen. Doffe ellende. Er zijn er gehuldigd, verguisd, geprezen, veroordeeld, vermoord, bekroond, gevangen, verongelukt. De hogeschoolstudent ontsnapt niet aan het woeden van de wereld. Een opvallende wijziging doet zich wel voor in de samenstelling van onze groepen lerarenopleiding basisonderwijs: sedert een half decennium zijn de mannelijke studenten erg dun gezaaid. Dan te weten dat o.a. mijn hogeschool vroeger zo'n stevig masculien bastion was, bewaakt door strenge mannen in lange rokken. En het begrip 'vader' krijgt al vaker het voorvoegsel 'stief' bij zich.

(Een deugddoenertje zowel als een nadenkertje: *I wish I had a father like you*. Dit anonieme snippertje, netjes maar 'onnaspeurbaar' gekalligrafeerd, tref ik in mijn leraarschuif aan, enkele jaren geleden. Ik heb er weken over lopen piekeren: vereerd, maar ook verontrust. Ik denk er nog vaak aan: het hangt voor mijn neus op mijn docentenkamertje in de hogeschool. Het zal het enige stukje papier zijn dat ik niet weg zal gooien).

En, over papier gesproken: in de loop der jaren is er nog iets uit het zicht verdwenen. De vensterbank in de voorhal ligt niet langer vol met papierale brieven van liefjes en lieven, elke dag via de ouderwetse post besteld en aldaar geëtaleerd. Niets blijft hetzelfde. Alles verandert. Van dit alles kan ik telkens de polsslag van heel nabij voelen. Ik ben blij in twee eeuwen gewerkt te hebben: zelfs aan het einde van een millennium en aan het begin ervan. Deze tijdsgewrichten hebben de zaken misschien doen accelereren. En ik heb ook geluk met mijn hogeschool, pal in het hart van de meest westelijke provincie van dit land.

A propos: ik tel meer dan zesduizend oud-studenten. Een legertje herinneringen dus. Elke dag één zo'n herinnering is goed voor een dikke vijftien jaren mijmering. Maar misschien mag het een ietsje meer zijn, zolang de voorraad gezondheid strekt. Want niets blijft hetzelfde. Alles verandert.

BOZE BUI

Ik ben vijfenzestig. Heb ik het leven geleid of heeft het leven mij geleid? Ik hou niet van carrièrebuilding en geloof niet meer in boeken of boekhouding. De wind is de beste hark om de bladeren in een bloemlezing bijeen te vegen. Zo worden er geen verdomhoekjes gevormd, want de wind heeft vele streken. Hij doet de strakste bomen en de

strafste takken buigen en strijkt alles zonder onderscheid glad. Er steekt beweging in leven, natuur en taal: veren, buigen, plooiën, groeien, vouwen, kraken, vallen. Ik kies dus, trouw aan mijn gemoed, de warrige weg. Niet de chronologische. Niet de alfabetische. Niet de cyclische. Zelfs niet de logische. Ik kies dus, trouw aan mijn gemoed, toch voor een boek. Een bioboek. De enige ordening betreft de paginanummering. Wind uit oude tijden blaast ze om en om.

In mijn herinnering zijn er zomers zinderend van hitte en winters rillend van ijs. Ik hou van geen van beide. Omdat er geen beweging in steekt. Stilstand is ongezond. Ik voel me niet goed bij voorspelbare structuur. Ik heb het meer voor taal dan voor wiskunde, hoewel getallen ook woorden zijn en wiskunde ook moet weten, al is ze nog zo zeker. Geef mij maar najaars- en voorjaarsstormen. Zo zit ik als ik in mijn hoge kinderstoel door het raam naar wind te kijken. Ik kan die alleen maar aflezen aan het bewegen van bomen, aan haren die steil achterover worden geharkt, en aan stuivend zand, opbollende kleren, buitelandse krantenpapier, onverwachte blote billen, dwaas wapperende broekspijpen, schuine regen, stuifneeuw of koppige paraplu's. Soms kan ik de wind ook horen, wanneer hij zich boos maakt. Later leer ik hem proeven: nat, zoet, zuur, oud, fris, zilt, droog of kil. Schrijvenderwijs laat ik het vaak regenen of waaien in mijn verhalen. Wind: mijn eerste abstracte sensatie waar ik concrete beelden voor nodig heb. Ik wil sterven in een storm.

HET KNETTEREN DER LETTEREN

Ik ben zesenvijftig. Ik heb me al vroeg de woorden eigen gemaakt en hoop nu nog de juiste te vinden om me tot u te richten. Er zijn er immers miljoenen: moedertaalwoorden. Maar in de goede volgorde gebruikt, kunnen ze misschien wel iets gaan betekenen.

In de middeleeuwen van mijn jeugd zet spreken nooit zoden aan de dijk en lezen hindert de studies. Je bent jong, je wil wat, maar je bent verdacht, want je bent jong. Bibliotheken pullen vooral uit van non-fictieboeken, 'gekaff' in bruin papier of geüniformeerd verpakt in blauw schoolpapier met een etiket erop. No-nonsense letterkunde, vaak door nonnetjes bewaakt: 'De grote oorlogen', 'Mijn hond en ik', 'Paddenstoelen', 'Jongens en Wetenschap', 'De hoogste bergen'. Ontspannende series zoals Arends-oog, Pim Pandoer en Biggles lees je in een verdomhoekje. Wanneer ik op de wip tussen elf en twaalf zit, beland ik in iets wat ze 'eerste middelbaar' noemen. Na amper een week al krijg ik nablijfstraf. Ik word in de avondstudie betrapt met 'Villa des Roses' van Elsschot op mijn knieën – stiekem ontleend uit het liberale bibliotheekje in mijn stadje. De priester-bewaker, een grimmige figuur die middels tientallen knoopjes van enkels over kruis en balg tot kop is opgeknoopt, heeft zelfs nooit een jota uit Elsschot gelezen. Wanneer ik vijf jaar later met 'Gangreen' van Geeraerts en het Rode Boekje van Mao op beide knieën lig, heb ik al grote stukken uit het toenmalige oeuvre van Claus en Boon en Cremer en Walschap en Teirlinck gelezen, in tegenstelling tot sommige van mijn leraren Nederlands. Ik ken zelfs fragmenten uit het dagboek van Che Guevara uit mijn hoofd, in twee talen. Een jaar later, uniefwaarts, volgt alles wat ik maar op de kop kan tikken, tussen de verplichte lectuur door. Ondertussen vergeet ik

daardoor wel het spreken ietwat. Boekentaal beheers ik; het spreken komt gaandeweg. Tot mijn afgrijzen word ik als germanist richting onderwijs gestuwd – in de vaart der volken. Thuis hebben ze een heilig ontzag voor alles wat ‘school’ betreft. Nou, mijn mannelijke ouder toch. Leraar te worden! Moeder verlaat al jong een krantenredactie om kinderen te kopen en huis te houden en haar viool definitief op zolder te deponeren. Vader geeft een job in een grote Gentse drukkerij en zijn tekentalent op om secretaris te kunnen worden van een kudde schoolvossen, tot overmaat van ramp in ons eigen provinciestadje, toevallig een onderwijscentrum. Ikzelf ben later nog geworden wat ik als uk al wou: schrijver, dichter, journalist, publicist. Maar ik geef ook al meer dan dertig jaar lang les, moerstaal en letterkunde, aan een hogeschool voor lerarenopleiding. Met plezier. Letteren doen mijn leven knetteren, soms etteren. Ik heb vijftig boekuitgaven in alle genres op mijn naam staan, diverse literaire onderscheidingen, ik bezit meer dan tienduizend boeken, ik publiceer honderden bijdragen in tijdschriften en kranten, ik geef duizenden lessen aan duizenden hogeschoolstudenten. Ik heb drie goede leraren gehad: één onderwijzer, één leraar Nederlands, één leraar Frans. Aan de universiteit krijg ik les van mompelende grijsaards, verlegen doctoraatsassistenten en alcoholici over houdbaarheidsdatum. Ik leer er alles af en lees zelfs gedurende de laatste twee licentie jaren niet meer, met uitzondering van de opgelegde lulkoek.

Terwijl ik dit schrijf, ben ik al een ervaren vijftiger. Ik slaap met mijn navel naar de aarde gewend en mijn kont naar de sterren gekeerd. Ik lees niet veel binnenlandse letterkunde meer, want die is ingepalmd door en verdeeld tussen schreeuwerige middenstanders, elkaar subsidiërende would-be academici, plagiërende jonge grote muilen en BV’erige mediageile meninghebbers die de Boekenbeurzen ontsieren. Tv-koks worden nu ook al ‘auteurs’ genoemd. Ben ik dan ook ‘kok’ omdat ik goed kook? Ach, ik ben beurs van boeken. Ik lees weer mijn lievelingsauteurs van weleer: Michel Déon, Alain Bosquet, Jeroen Brouwers, Jan Wolkers, en alles wat ik vinden kan over MI5, Mossad, Maffia, Cosa Nostra, N’drangheta, Camorra en het Verzet tijdens WO II. En bij een glas Dahlwinnie doet zich soms een visioen aan mij voor. Ik zie vuur. Ik hoor geknetter. Geen ijs. Puur. En als ik het erop giet, werkt het als brandversneller. Het ettert, het knettert, al dat werk vuurt, en het is heerlijk. En dan steekt de wind op. Zui-verende wind.

JONG EN SEXY

Ik ben tweeëntwintig. Te jong vink ik de taalfouten in andermans teksten aan. Het klopt wel. Maar ik ben te jong. Te vroeg afgestudeerd, te vroeg in oordeelfuncties actief: als letterkundig redacteur, als docent taal. Dat kan niet. Men neemt dat niet. Men wil oudere leeftijd. Dan is ‘jong’ nog ‘verdacht’. Nu zou dat heerlijk zijn. Men zou gewagen van ‘sexy’. En men zou me geloven en aanvaarden. Want ik zou in de media verschenen zijn. Vroeger niet. Want ik heb het over ‘verschijnen’. In beeld. Beeld is evangelie. Tekst is oubollig. Eertijds gebeurt pr via tekst: kranten, magazines. Geloofwaardigheid wordt per verzuilde kolom gekocht en verkocht. Kranten moeten geen jonge snaken.

Redacties worden bevolkt door dinosaurussen die de baas spelen over grijze muizen. In die bronstijd van mijn leven worden culturele katernen alleen nog door anderhalve man en een paardenkop gelezen.

PAPIER HIER

Ik ben vijftig. Medio eerste decennium van de eenentwintigste eeuw begin ik stevig literair te bloggen. In 2001 is mijn literaire website ook opgestart. Eind 2008 begin ik diverse papierale toestanden naar containerparken te verkassen: boeken, magazines, jaargangen van letterkundige magazines, correspondentie. Oorzaak: plaatsgebrek. Ik beschik over twee aparte werkplekken plus een huis waar de kinderen al jaren uit verdwenen zijn, maar toch kan ik mijn archieven geen onderdak verlenen. Daarenboven groeit mijn geloof in digitaliteit voortdurend. Ik schrijf en publiceer zelfs druk op het internet. Ik geloof ook dat alles ooit weer opgevist zal kunnen worden, door nieuwe toepassingen van digitaliteit of nog onbekende technieken. De brieven (op hemelsblauw luchtpostpapier) die Jotie T'Hooft aan me schrijft, bijvoorbeeld, wanneer we beiden recenseren voor het tijdschrift Yang. Ook die zijn in een container beland, verdronken tussen duizenden andere dringende berichten: getypt, geprint of met een dichtershand geschreven. Plus zovele liefdesbrieven. Halen die de eeuwigheid? Welke eeuwigheid?

OPENBARE VERVOERING

Ik ben negenentwintig.

DAT ZIT HIER WEL SNOR VOOR WIE VAN SHOWS HOUDT. IK GEEF ER TWEE PER DAG.

Ik glimlacht naar de zeehond op het affiche van de Nationale Zoo. 'Een zeer schrandere dier voorwaar', denk ik. 'Telkens hij een speelbal op zijn snoet neemt, gooit zijn oppasser hem een vis toe. Wie traint hier wie? Voor wie is het applaus?'

Wanneer ik nog eens scherper toekijk, herken ik mijn eigen kop in de weerkaatsing van het glas. De trein vertrekt; de zeehond glijdt het water van de vergetelheid in. Openbaar word ik vervoerd.

Onzichtbaar regent het. Wind wakkert aan. De trein penetreert het Vlaamse landschap moeiteloos, glanzend en glad: een mes dat door boerenboter ploegt. Ik kijk naar buiten, naar niets. Over het raam biggelen druppels. Lelijke huizen staan als boetezegels lukraak op het land geplakt. Nucleair gazongras gaat gemillimeterd de winter in. De eerste oostenwind blaast een 'Joepie' en wat maandverband onder coniferen. Een verkouden koe draait haar kont naar de trein die over de IJzeren Weg raast. Mijn hoofd begint als een te zware pompoen aan zijn steel tussen mijn schouders heen en weer te rollen. Ik word een slaperige vennoot van openbare vervoering. Ik droom even dat ik al bij L. ben, de gelijkbenige vrouw met de herderinnenvouw.

We luisterden naar de percussie van de pijpenstelen. De kinderen zijn alsnog niet van hun scholen teruggekomen. Het is vier uur in de namiddag.

'Hoe was het vandaag in het instituut?' vraagt L. Het woord 'school' komt nooit meer over haar lippen sedert ik haar gezegd heb dat alleen makrelen en haringen

schoolhouden.

‘Vlekkeloos’, antwoord ik. ‘Als een pianoconcert voor de linkerhand, terwijl de rechter aan de pralines zit’.

‘O, heb je weer naar de billen van de studentes geloerd terwijl je zat te doceren?’

‘Stond te doceren, geliefde, stond’.

‘Wel, ijsbeer?’

‘Het wordt winter’.

‘Ja, en? Je spreekt totempaal’.

‘Ondanks zachte maritieme invloed dragen de meisjes heden weer het jeansuniform met lange broek. Ze krijgen het koud aan hun meisjesvlees’.

‘Pech voor jou hé. En ouwe snoepers. Doe maar een winterslaap’.

‘Nee, de lessen hebben voorrang’.

‘Gelukkig wonen we ver genoeg, of dat meisjesvlees wordt hier elke dag aan huis gebracht. Hapjes voor Grijs Wolf. Zeven broodjes-kut graag’.

‘De trein is mijn beste vriend. Hij geleidt mij in goede en in kwade dagen. Ik lees er al jaren dezelfde boeken in: Michel Déon, Henry Miller’.

‘Je hebt ook al jaren dezelfde vrouw’.

‘Hoe laat is het?’

‘We hebben nog een zee van tijd’.

CUTTY SARK

Ik ben zevenendertig. Alcohol en literatuur. Twee gevaarlijke minnaressen. Ik vergrijp me aan allebei. Met hun goedvinden. En met wisselende smaak en succes. Soms koketteert men met alcohol. Soms bestaat de trend in het negeren van alcohol. Stoppen met drinken kan een oeuvre of een schrijversleven een andere wending geven. Ikzelf zweer bij regelmaat. Tevens ontdek ik het geheim van geslaagd alcoholgebruik (weliswaar met gevaarlijke pieken): dat het in sommige gevallen het schrijfproces een kontje kan geven. Maar dat durf ik zelden hardop te prediken. Te veel bedenkingen zouden erop volgen. En toch. Maar als ervaringsdeskundige kan ik op schrijfsessies bezwaarlijk jonge schrijvers whisky voorschrijven. Overigens zie ik ook hoe alcohol hevig toe kan slaan, bij anderen en bij mezelf. Er gaan soms kansen door verloren. Of er sneuvelen vriendschappen. Ik raad rode wijn aan. Je valt er in slaap van vooraleer je het uitschreeuwt dat de allerindividueelste expressie van de allerindividueelste emotie et cetera ... Men kan je nog afvoeren en onderstoppen vooraleer je met meubeltjes gaat gooien of mensen onrake klappen toedient.

BEDEL BRIEVEN

Ik ben negenenvijftig. Wederom arriveren omstreeks januari in de mailbox smeebedes van vijf Vlaamse dichters die in het kader van de jaarlijkse Gedichtendag ‘genomineerd’ zijn met hun ‘beste’ gedicht. De ‘winnaar’ wordt dan op een poster verspreid. De uitverkorenen ronselen stemmen. Want zo zit dat in elkaar. Sommigen doen dat via hun cursisten of leerlingen waar ze les aan geven. Sommigen rechtstreeks. Plotseiling kent iedereen je weer, ook al was je voorheen niet interessant voor ze. En kan

er eigenlijk competitie tussen gedichten bestaan? Walgelijk. Januari is op zich al een klotemaand; dit maakt het elk jaar nog erger. Dichters kunnen net als politici zijn.

Prijzen. Lauweren of doornenkronen. Ach. Wat zal ik daarover mompelen? Ik heb er maar één mededeling over te doen: al mijn literaire prijzen worden voor manuscripten toegekend die anoniem onder pseudoniem worden ingezonden. De tekst spreekt dus voor zichzelf. Ik heb anders bij toekenning van literaire prijzen wel vaker grove onregelmatigheden (bewezen) gezien. Maar ach, eieren, mosselen en schoenen verkopen nu eenmaal beter dan woorden. Ieder doet zo zijn best, nietwaar. Kunstenaars hebben het daarbij extra moeilijk, mevrouw. Ellebogen en schouderklopjes, meneer. Het is een knelpuntsector. Laten we begrip aan de dag leggen voor de schijnheilige slijmjurken, tekstdieven, uitvinders van het warm water, omhooggevallen pluimstrijkers, penvoerende meninghebbers en over het paard getilde warmeluchtleveranciers. Betreft literatuur niet vooral fictie? Hebben onze succesvolste schrijvers het niet over moord en doodslag? Whodunit, verdomme?

WOORD EN BEELD

Ik ben achtendertig. Zeer geregeld ga ik op stap met de oudere beeldhouwer José Vermeersch. Of ik zit bij hem thuis. Of hij bij mij. Woord en beeld. En wijn. We delen ook onze passie voor rode wijn. Diverse keren hoor ik hem zeggen: 'Die wijn is zo goed dat ik zou kunnen blèten'. Of, iets grimmiger: 'De vrouwen verstoren de wijn'. Wat me fascineert bij Vermeersch, '*Der Mensch aus Erde geformt*' (zoals een Duits blad over hem en zijn werk titelt): zijn intensiteit, zijn 'gewarigheid'. Ik weet ook zijn beelden wonen, in levenden lijve. Eind jaren negentig publiceer ik een novelle waarin hij het hoofdpersonage is, samen met mijn collectie verkeerde lieveheren. Ik laat hem sterven in het verhaal. De novelle wordt in Amsterdam bekroond n.a.v. 100 jaar literair tijdschrift De Gids.

THE OLD MAN AT THE SEA

Ik ben eenenveertig. Via via kom ik in contact met een echte smokkelgeneraal. Hij is dan al hoogbejaard en wil graag zijn verhaal op papier zien, o.a. in de krant. Ik maak er een summiere en een uitgebreide reportage van, gedocumenteerd met tientallen Noord-Franse kranten die ik van hem leen. De korte reportage verschijnt in een krant; de uitgebreide krijgt in feuilletonvorm onderdak in een nationaal tijdschrift voor douane en accijnzen. De 'generaal' van de Gang du Tabac smokkelt tijdens en na de Tweede Wereldoorlog gigantische hoeveelheden tabak naar Frankrijk. Daartoe brengt hij een heel legertje op de been, Vlamingen en Fransen. Het front: De Moeren/Les Moères, Duinkerken, Pas de Calais. Ik dineer met het gezelschap van de generaal en frequenteer een poos de chique villa in De Panne. Blijkt dat hoge politieke pieten in de loop der tijden daar hun opwachting maken. Peperdure schilderijen sieren de muren. Ik leer ook hallucinante feiten kennen over de smokkelarij, o.a. het gebruik van miniduijbootjes, versplinterde slagbomen, gepantserde auto's, vrouwenhistories en zelfmoorden. En de bedragen zijn indrukwekkend. De generaal wordt bij verstek veroordeeld, maar verschijnt nooit op voor zijn rechters in Duinkerken. Hij zit immers 'in het buitenland'.

Ten tijde van mijn reportage is de man hoogbejaard, maar hij maakt nog net het 'grenzeloze' Europa mee ...

NAGEDACHT OVER NAGESLACHT

Ik ben drieëntwintig. Vormen eigen kinderen verdragingsmanoeuvres in mijn creatieve carrière? Kan ik (m/) meerdere taken tegelijk aan? Tweelingdochters plus een zoon met moeilijk behandelbare epilepsie helpen mijn schrijverschap alleszins niet vooruit. Hoe jonger ik ben of probeer te blijven (zelf ooit zijnde de oudste van vijf, de eeuwige babysit, de gedoodverfde wegbereider), hoe moeilijker ik het er mee heb. Nochtans offert mijn vrouw twintig jaar van haar openbaar/sociaal leven op en kiest ze in dat verband voor onbetaald en onbetaalbaar thuiswerk. Drie van mijn boeken bieden een weerkaatsing van dat leven: een kinderboek over een tweeling (een bekroond werk) en twee jeugdromans over epilepsie. Mijn respect voor thuiswerkende mensen is al zo groot als dat voor de dorpsonderwijzer(es). Beide beroepen worden geminacht en zijn (alweer) onbetaalbaar en onderbetaald. Waar lees je het respect van een maatschappij aan af?

CULTIVER SON JARDIN

Ik ben vijftig. We zijn vijftig. We: wij, de naoorlogse babyboomers, het intellotuig van de jaren zeventig. Onze wanden bekleden we met boeken en cd's. Een vorige generatie deed dat met kruiken, vazen, potten, kandelaars, beelden en postuurkes. Bij een volgende zie je niets meer: alles zit compact in tabletvorm verpakt. Zelfs 'wallpaper' krijgt er een extra dimensie. Draadloosheid dicteert nu de interieurs. Wij struikelen nog af en toe over een draad, maar dat gebeurt steeds minder en minder. Tegen de warmste muur in mijn tuin zie ik in de loop der jaren achtereenvolgens een druivelaar, een braamstruik, een wilde wingerd, een vijgenboom en hop floreren. Denk ik dat maar of steekt daar evenzeer een evolutie in? Ik heb altijd het geluk gehad in een tuin te kunnen vertoeven die mijn vrouw nauwgezet dirigeert. Hij heeft iets Engels en iets Frans. Des winters kijk ik ernaar; des zomers zit ik erin; in de lente verlang ik ernaar; in de herfst geniet ik er bovenal van. Vooral wanneer wind in de boomkruinen lispelt.

RIJMNOOD

Ik ben vijfentwintig. Hoe beland je in de literatuur? Ik schrijf al van in de hoogste kleuterklas en ontdek dan via rijmnood het verschil tussen een dialect en een standaardtaal. Ik word er opgevoed door zuster Serafien, een kathedraaltje van ouderdom. Het is de eindtijd van een oude koloniale epoëe; ik herinner me foto's van Belgische para's en negers met afgehakte handen op de voorpagina's van de kranten. Mijn buurjongetje naast mij in de bank is net uit 'De Congo' overgevlogen. Volgens mijn mama ontcijfer ik in zo'n vreselijke krant mijn eerste meerlettergrepige woord: liefdesverdriet. Mijn tweede leven is een schrijvend en lezend leven. Voortdurend. Het is mijn tweede huid en die vervelt constant. Het is nooit ergens begonnen en het zal nooit ergens eindigen. Het hoeft niet altijd per se met papier te maken te hebben. Of met boeken. Als het nodig is, dan beitel ik in steen. Zo bekeer ik me in de jaren negentig van de

vorige eeuw ook vlot tot digitaliteit. De dragers waarop de woorden staan of waardoor ze geproduceerd worden, zijn van minder belang. De vermenigvuldiging waarmee ze gepaard kunnen gaan daarentegen ...

Ik leer al vlug mensen kennen waarvan ik de namen op papier heb zien staan door studie en lectuur. Dichters, schrijvers, beeldend kunstenaars. Ik ontmoet Claus, Raveel, Landuyt, Ruyslinck, Lampo, De Coninck, Snoek, Vinkenoog en vele anderen. Vluggers dan ik verwacht heb, beland ik in de redactie van een 'literair-plastisch' tijdschrift uit Gent, dat het tussen andere tijdschriften landelijk bekeken helemaal niet on aardig doet: 'Yang'. Aanleiding is mijn eerste dichtbundel, die ik bij de kleine uitgeverij van datzelfde tijdschrift kan realiseren. Na een bescheiden tweede druk word ik gevraagd om bij de redactie te komen. Ik ben er de enige West-Vlaming (met Luuk Gruwez, tevens studiegenoot Germaanse Filologie, die echter dan al uitgeweken is naar Hasselt). Yang biedt me kansen en ontnemt me er ook. Ik heb er een spreekbuis, maar ik krijg vroeg of laat ook te maken met mensen wier inzending(en) wordt(en) geweigerd of polemisch afgeslacht. Ik zou niet jong en wild geweest zijn mocht ik daarbij mijn duit in het zakje niet gedaan hebben. Enkele verbanningen uit andere bladen of magazines zijn daar dan bijvoorbeeld het gevolg van. Of een idem dito neersabelende kritiek op een van mijn boeken. Voor wat hoort wat. Zo wordt mijn naam jarenlang uit het prachtblad 'Knack' geweerd: ik omschrijf namelijk een van hun succesjournalisten (een mislukt dichter die de recensietoer opgaat) als 'veelschrijver' in 'Poëziekrant'. Hoe dan ook: de gezellige zaterdagmiddagen aan de Ham in Gent ten huize van Daniël Van Ryssel kunnen me niet meer ontnomen worden. Als Leuvens germanist leer ik daardoor ook Gent kennen, de geschiktste stad ter wereld. Beklemmende feiten uit die epoëque: de zelfmoorden van Roger Serras en Jan-Emiel Daele. Voor de totale geschiedenis van het tijdschrift Yang verwijs ik naar de papieren annalen van de universiteiten en hogescholen voor bibliodrama. Dat men doctorere!

WIENS VINGER HEB IK VANDAAG NOG NIET GEZIEN?

Ik ben achtentwintig. Ik volg ook van nabij de kandidaat-leraren in hun praktijk-opleiding. Daarover moet ik rapporten invullen. 'Evalueren'. De Taalgod die altijd en overal boven de hoofden zweeft en als een grote gelijkmaker clichés rondstrooit, houdt ook hier duchtig huis.

Ik heb twee jongens nodig.

Ik moet alle vingers zien.

Ik mag maar één hoofd zien.

Wie heb ik nog niet gehoord vandaag?

Wie onder jullie zou er mij eens kunnen vertellen ...

Goed.

Inderdaad.

Is het cliché het watermerk waar je het genie aan herkent? Verwarren we eenvoud met slimheid, zwijgzaamheid met eenvoud en slimheid met zwijgzaamheid? Is het kosmonaut of astronaut? (Hier zwijgt mijn talisman Aloysius in alle talen, wijselijk.)

Bedraagt het verschil tussen 11 en 15 november 4 november? Kromtaal. Behoort de nare varaan tot de orde der reptielen? Leopold de Hoeveelste vond de leerplicht uit? Schoolplicht ook? Tijdens de Stedentijd dreven we handel. In de Vorstentijd vroor het dat het kraakte, zodat ook de koning in zijn kasteel het te koud kreeg. Alle lichtjes floepten aan in de Kersteningstijd. Daarvoor maakten we vuren in spelonken. Daarna veroorzaakte de Stomme van Portici nog even een hels kabaal. Ook versloeg België twee keer het zoveel grotere Duitsland. Enkele andere landen hielpen.

Jongens, we gaan dat nu even spelen hé!

Joepie! Meneer! Meester! Ik!

Ook de docenten-beoordeelaars-pottenkijkers bedrijven ijverig de clichés.

'De kandidaat stond goed voor de klas. Er was een goed contact met de leerlingen. Hierna genoemd Iln. Het lesdoel werd bereikt. De voorbereiding was goed gestructureerd. Het zonlicht kwam maar van één kant. De Iln. waren geboeid. Het gebimbam van de kerkklokken werkte storend tijdens de les catechese. Waarom deed je in 's hemelsnaam de vensters niet dicht? Je cassetterecorder ruiste als de Niagarawater-vallen. Op de Schaal van Richter een les die weinig deining veroorzaakte. Op de schaal van zeven een dikke drieënhalf+. Met een tendens naar beneden. Verzorg tevens uw ha naar omhoog en uw gee naar omlaag. Werk voort.'

Sommige kandidates lopen erbij als de zoveelste verplichte fotokopie van een moederblad dat al lang gedateerd is. Ze 'dragen' kleren om les 'in' te geven. Ze steken hun haar op grootmoeders wijze op. Ze verminken zich tot met de grond gelijkge-maakte muizen. Ik heb er vaak mee te doen. Patrick verwijderd het ringetje uit zijn oor om les te geven: weg ziel. Wie een product verkoopt, moet met dat product samen-vallen. Braafheid. Stiptheid. Gehoorzaamheid. Uitmuntendheid. Grijsheid. Veiligheid. Het is ook de epoqe waarin de Amerikaanse president zich binnenskamers opwindt over de kleurrijke kleding van kolonel Khadaffi. Gelukkig zijn er uitzonderingen. Ik denk aan Kurt met zijn uitzonderlijk acteertalent en zijn obsessie voor geel. Hij wordt in clichés door de docenten gewogen en te licht bevonden. Het geel doet hen pijn aan de ogen. Het heeft blinde vlekken veroorzaakt. Ik onderhoud nog lange tijd daarna briefwisseling met Kurt, op blauw papier. Ik denk ook aan het paars van Bet-tina. Aan de tatoes en de kleren van Steve. Aan het kleurlokje van Gino. Aan de blauwe laarsjes van Marianne. De Modegod valt op haar. De Taalgod verleidt ze zelf. Zwijzaam is ze niet. Eenvoudig evenmin. Wel slim.

BV EN TV

Ik ben drieëndertig. Lectoren. Redacteurs. In Vlaanderen waren en zijn dat vooral afgeleiden: schrijvers die al tot het fonds van de betreffende uitgeverij behoren en voor wat zakgeld gevraagd wordt een oordeel te vellen over een manuscript en vrienden/be-kenden/intimi van de uitgever die dat ook doen, want ze geven les of ze lezen af en toe een boek. Vreselijk dus als je ziet wat (en waarom iets) wordt gepubliceerd, bijna nog vreselijker als je weet wat (en waarom iets) wordt geweigerd. Er bestaan talloze voorbeelden van. Het in literaire kringen jarenlang verdachte woord 'commercieel' is ook allang vervangen door 'televisioneel': alleen wie met zijn kop op tv verschijnt,

verkoopt boeken. Er zijn zelfs literaire uitgevers die alleen nog bekende tv-koppen willen publiceren. Ze komen er voor uit. De laatste jaren is de Boekenbeurs in Antwerpen daar een schrijnend voorbeeld van. Mensen die nooit boeken lezen of kopen, komen koppen kijken en tv-boeken kopen. Koks en televisielingen voeren de hitlijsten aan. Vervang alvast BV (bekende Vlaming) maar door TV (televisie-Vlaming). Wie als letterkundig schrijver nog iets wil betekenen, moet hopen op krachtige rugwind vanuit veelgelezen tv-magazines. Cijfer in Vlaanderen het blad Humo weg en drie, vier bestsellerschrijvers verdwijnen in het niet, zoals alle anderen. Zonder medestanders in de media ben je onbestaande. Ik kan er van meespreken.

EEN KLAD KRAAIEN

Ik ben tien. *Een klad kraaien*. Drie woorden waar ik sedert mijn tiende bijzonder trots op ben. Vooral op het tweede. *Klad*. Hoe komt dat? In de dagen van olim kan je een jaarlijkse studiebeurs verwerven door in de provinciehoofdplaats examens rekenen en taal te gaan afleggen. Op een van de gevorderde mondelinge sessies taal krijg ik een invuloefening: een (kudde) schapen, een (roedel) wolven, een (vlucht) eenden, et cetera. Het venijn zit in de staart: daar komen de inktzwarte kraaien eraan. Ik heb in mijn eerste bewuste decennium op deze aarde al zoveel boeken gelezen, dat ik het fraaie woord *klad* kan geven. Mijn ondervraagster kijkt me met grote ogen aan en deelt me dan bijna ontroerd mee dat ik het enige jongetje ben dat die invuloefening helemaal correct heb. En hupsakee, kassa: daar komen ook de centen voor mijn verdere educatie. Mijn beide ouders juichen stil. Leve de taal en het volk.

INNOVATIE

Ik ben zesenvijftig. Tijd voor Amuzementen: muzische momenten met taal. Het is mijn concrete leerboek voor leuke en toch zinvolle omgang met taal in een muzisch kader – taal is er altijd ietwat het stiefkindje geweest, naast drama, beweging, beeld en muziek. Ik hoop dat het ook vooral een leuk boek is. Het is gebaseerd op vele jaren ervaring. Mijn (oud-)studenten vinden het alvast *pico bello*. ‘Heel erg bruikbaar’, luidt het. Een jaar later publiceert mijn afstudeerstudente Katrien R. haar bachelorproef (waar ik begeleider/promotor van ben) bij dezelfde (universitaire) uitgeverij. Haar thema is ‘voorlezen’, meer bepaald... voor senioren. Een origineel onderwerp. Daarom ook heb ik haar manuscript aan uitgeverij Acco Leuven voorgesteld. En die happen toe. Een unicum op onze hogeschool: studente publiceert een halfjaar na haar bachelorproef de boekversie ervan. Hoewel ik met eerdere bachelorproeven tweemaal een Innovation Award win, valt Katrien R. met haar werk niet in de prijzen. Ongelofelijk maar waar: een paar juryleden (schoolhoofden, nota bene) vinden haar werk ‘niet kindgericht genoeg’. En dat terwijl godsammestrafte onze expliciete doelgroep uit senioren bestaat... annex uiteraard hun kleinkinderen. Doe dan eens iets innovatiefs. Begrijpe wie kan...

Twee jaar later publiceer ik nog het leerboek *Verlichte Gedichten*. Uitgeverij die Keure in Brugge (waar ik al een aantal jaren medeverantwoordelijk ben voor de taalmethodiek en klassenbieb Kameleon LO plus de methode Smoes MO plus redigeer- en correcteerwerk) maakt er een soort brevier van. De erediens van de poëzie! Mijn onderwerp:

leuk en zinvol omgaan met gedichten. Zovele jaren op zoveel plaatsen uitgetest. Doelgroep: van 7 tot 27, maar 70 kan ook. Op het einde van mijn onderwijs carrière waag ik me dus ook aan educatief publiceren. Vroeger was ik jong, dus verdacht. Nu ben ik ouder, dus...

HET HOGE NOORDEN

Ik ben achtentwintig. Natuurlijk solliciteert iedere Vlaamse schrijver bij onze noorderburen, waar het er een stuk professioneler aan toegaat en waar de centen en het pr-talent en de kunst van het koopmanschap zitten. Deze culturele collaboratie valt voor honderd procent goed te praten, want de Vlaamse literaire uitgeverijen bakken er niks van en verdwijnen zelfs mettertijd. Echter!

'Een goed en vlot geschreven verhaal, maar u bent net die ene Vlaming te veel.'

'Ik wou dat ik ook zo kon schrijven, jammer dat onze fondslijst voor de komende jaren reeds helemaal is ingevuld.'

'Waarom publiceerde u uw dichtbundel niet bij ons? Er waren toch al twaalf gedichten van uw hand in ons blad verschenen?' (Mijn bundel ligt een jaar lang ongelezen bij hen; ik publiceer die uiteindelijk bij de Vlaamse uitgeverij Manteau, die eigenlijk al door een Nederlandse uitgeverij is opgeslorpt).

'Wij zullen met plezier uw bundel publiceren.' (In een brief op de dag dat mijn boek bij een Vlaamse uitgeverij wordt uitgegeven, na anderhalf jaar wachten op nieuws uit het noorden).

'Ik vind uw proza heel goed en zou graag uw verhalen uitgeven, maar hoe vind ik er een publiek voor?'

Mijn bescheiden bloemlezing van dergelijke vriendelijke brieven vanwege Nederlandse uitgeverijen heb ik inmiddels (cf. hoger) naar het containerpark verwezen. Ik kan alleen maar verzuchten, samen met vele andere schrijvers: arm Vlaanderen. En je moet ook meer dan een zucht geluk hebben met je timing. In de jaren tachtig van de vorige eeuw breng ik op uitdrukkelijke uitnodiging en na inzending van een romanmanuscript twee dagen door in en met uitgeverij De Bezige Bij, Amsterdam. Ik drink er vele borreltjes en pier er menig sigaretje met de sympathieke redacteur W. Een letterkundige vriend-streekgenoot van mij die meegereisd is, brengt ondertussen een bezoek aan de dichter Hans Faverey. Het blijft echter wat mijn inzending betreft bij de conclusie: 'Jouw proza is een enorme voorraadkamer waaruit je kunt putten. We laten je niet los. Kom nog es langs.' De luie inkttaap in mij vertikt het. Ik kom uit het hoge noorden terug met griep en probeer van de ontgoocheling te herstellen in het zomerse Wissant.

BLAUWE LAARSJES

Ik ben tweeëndertig. De bladeren haperen langer dan gewoonlijk aan de bomen. Vaak is de lucht blauw, met de witte remsporen van een late zomer erin. De kosmonaut Aloysius is gelukkig heelhuids uit een onverwachte, machinale wasbeurt gekomen. Hij moet de schrik van zijn plastic leven hebben meegemaakt. Ik neem me voor meer aandacht aan mijn talisman te schenken en hem niet zonder meer als een voorwerp

op mijn lichaam mee te torsen. Talismans willen aangesproken worden. De nieuwe studenten aan de lerarenopleiding op mijn hogeschool die ik onder mijn hoede heb, zijn al niet nieuw meer. Wederzijdse nieuwsgierigheid begint slijtage te vertonen. Achter het doceerschavot treed ik op als een goedmenend humanitair expressionist. Met het thuisfront heb ik harmonie bereikt. Synoniemen: berusting, routine, sleet, ervaring, gewoontevorming. Enkele kinderen groeien onder ons oogluiken op: zegevierend, eigengereid, niet onaardig. Eind oktober krijg ik verdubbelde aandacht vanwege mijn kwekelingen. Ik heb me namelijk ontdaan van mijn - iedereen beaamde het: indrukwekkende – Theo Thijssen-snor. Wezenlijk naakt (zal ik ze iets over de filosoof Levinas vertellen?) sta ik voor mijn klassen, maar ik blaas zelf de aanval. De schok der verandering los ik handig op. Ik kijk ze wat langer in de ogen. 'Waarom?', vragen die ogen. 'Om niet herkend te worden', antwoord ik niet. 'Een vermomming die nu eens niet tot stand komt door toevoegen, maar door weglaten. Poëzie dus'.

Ooit verscheen een foto van mij en mijn snor in een krant. Ze prikten die aan het bord. Hij bleef er hangen tot ik op een bepaald baldadig ogenblik zoveel ruimte nodig had om een taalprobleem uit de doeken te doen dat ik met een energiek bordwisergebaar het vod overlans en middendoor stukschaatste. Die scheve schaats werd op enig kleinschalig boegeroep onthaald, maar mijn aangelaat was ten minste wegge-wist.

Omstreeks die tijd wordt Gino uit het eerste jaar het slachtoffer van het 20ste-eeuwse verkeer. Gino met het gekleurde haarlokje boven het linkeroor en de oubollige rock-'n-rollbril. Naar verluidt heeft hij niet geleden. Ze zullen hem nooit vergeten. Het is vreselijk om op die manier weggeplukt te worden. De dood schuwt geen banaliteiten. Maar ze te lang in de ogen kijken, mag je ook niet. Voor de jongens ben je zoiets als het heersende mannetje van de kluit. En dus te bekampen. De meisjes ... Op een ochtend word ik wakker met de bedwarme herinnering aan een droom: Marianne uit het tweede jaar vraagt me een zakdoek. Meer niet. Gisteren nog zat ze in de klas zo wezenloos voor zich uit te staren. Het weekend was voorbij. Verleden schooljaar bekende ze eens dat ze nooit meer op iemand verliefd zou worden. Met mij had het niks te zien. We klonken toen daarop: zij klonk overmoedig, ik vond het een haalbaar iets. In september kwam ze een taak inleveren. Ze droeg de blauwste laarsjes die ik ooit aanschouwen mocht, met iets zwarts daarboven. En hogerop weer iets blauws. Heel mooi. Ik geloof dat ik daar toen iets over gezegd heb. Gewoonlijk doe ik dat niet, nooit ofte nimmer.

'Wil ik er morgen weer zo uitzien?', stelde ze voor.

Nee, zei ik.

Tijdstippen, plaatsen, gemoedsstemmingen. Hoe lopen de mensen er op deze blauwe planeet bij? Ik ben er heilig van overtuigd dat je je medebewoners van deze aardkloot zoveel mogelijk met rust moet laten. Je kan de jongens niet het slachtoffer van hun geslacht laten zijn. Je moet je hoeden voor seksistische uitspraken, want af en toe zit zo'n meisje even militant te wezen. Je mag geografie evenmin een rol laten spelen.

'Meneer, heb ik u zaterdagavond niet gezien in ... ?'.

Hoewel de rollenconflicten aldus zo te grabbel liggen, taxi ik ik als docent Nederlands vrij hygiënisch door deze schootsvelden. En Mieke kijk wat smachtend, en Francis heeft een boontje, en Ben heeft een broertje dood, en Lieve scoort laag, en Koen, en Geert, en Heidi, en Ann, en, en, en. En Gino is dood.

HEEMKUNDE

Ik ben negen. In de middeleeuwen van mijn jeugd rijd je om mijn stadje heen: je laat Torhout rechts liggen als je van het zuiden naar de kust trekt. En bij de terugtocht laat je Torhout links liggen. Althans: de grootste stukken ervan. Heden ten dage moet je Torhout 'aandoen', wil je het hart van het Houtland treffen. Ikzelf (sedert het fusiejaar 1977 Heulenaar/Kortrijkzaan geworden, maar wel nog ijverig aan het werk in de Sparrenstede) vind als brave belhamel van pakweg tafelhoogte Torhout een geheimzinnig stadje: zijn groot kasteel op de buiten, zijn ellenlange bozewolfachtige weg ernaartoe met reusachtige kastanjabomen, zijn gegil van stoomfluiten van locomotieven die richting Noord- en Zuidpool rijden, zijn smalle straatjes, zijn spookhuizen, zijn hoedenwinkels die deukhoeden voor de maffia leveren, zijn twee sinterklazen in mijn doodlopende straat, en vooral zijn wind en regen uit de jaren vijftig-zestig. Ik heb er de Club van de Zwarte Hand met twee kornuiten die helaas al lang in de betere wereld vertoeven. We begraven onze statuten op een snipper papier achter een reclamepaneel in de Maria van Bourgondiëlaan. Het spookachtige pikante (zijn mosterd!) Torhout doet mijn verbeelding op hol slaan en levert stof voor mijn jongensboekenfantasie. Ik lees er drie bibliotheken uit (Lichterveldestraat, Beerstraat, Langepijpestraat) en begin dan zelf maar te schrijven. Zielenzalf! Niet zelden vormt nu een stuk van Torhout de biotoop voor mijn verhalen. Daarenboven brengt de beste mosterd ter wereld mijn letteren natuurlijk telkens weer op smaak – vaak scherp op smaak. Het gebeurt dat ik heden, terwijl de 21ste eeuw haar Plechtige Communie doet, ter gelegenheid van evenementen of gewoon zomaar in Torhout vertoeft: paarden, muziek, theater, lopers, markten, een whisky ter hoogte van De Warande bij mijn ouders, een glas in een van de kaffaten waar ik soms nog eens een vriend uit vervlogen tijden terugzie. Niet zelden doemen dan oude spoken en geesten weer op: spannend, gezellig, geheimzinnig. Soms hoop ik dat de tijd stil blijft staan. Te Torhout bijvoorbeeld. Maar we moeten vooruit. Ik weet wel zeker waar ik mijn mosterd blijven halen moet. Mijn thuis is waar mijn mosterd staat. In Torhout, een thuishaven in het Houtland.

PS Ik ben al levenslang kwaad op Turnhout. Ik vind dat hun naam te veel op de onze lijkt.

BEVRIEND DICHTER 1

Ik ben vierentwintig en win in Brussel mijn eerste literaire prijs. Volle zaal, veel volk. De minister van Cultuur (Rika De Backer) overhandigt me de prijs. Vriend en dichter Ph. kan zijn jaloersheid niet onder stoelen of banken steken. Daarenboven heeft hij problemen met zijn vrouw. De hele avond wordt erdoor ontsierd, want we hebben met het koppel afgesproken voor een nadronk op hun appartement. Gelukkig is er nog de terugweg: ik ga met mijn vrouw waterzooi eten in een gezellig Gents restaurant.

BEVRIEND DICHTER 2

Ik ben eenendertig. In een epoëque waar het bijzonder moeilijk is als Vlaams dichter in een Noord-Nederlands literair blad te publiceren, slaag ik er in één klap in om een cyclus van 12 gedichten te plaatsen in het dan toonaangevende blad *Maatstaf*. In de zomer die daarop volgt, ontmoet ik een Vlaams middenmootdichter ter gelegenheid van een kunstzinnig zomerfestivalletje in de Oost-Vlaamse polder- en krekenseek. Ik ken de kerel al een tijdlang; hij mij ook. Ik vergeet nooit zijn reactie wanneer ik hem vertel van mijn *Maatstaf*-publicatie: *'O? Dan zal ik ook wel eens iets naar Maatstaf opzenden.'* Vlaanderen op z'n smalst. Je zult maar met wat collega's des zomers de poëzie zitten vieren.

PS Er is nooit wat van zijn dichtershand in *Maatstaf* verschenen. Talloze verhalen van die aard kan ik vertellen, maar het zou jammer zijn daar het alfabet voor te misbruiken.

STOMMELING

Ik ben negenenviertig. Ik doe een uitvinding. Spelling is techniek. Spelling is ook een vaardigheid. Spelling speelt ons parten. Aanpassingen, amendementen, discussies en vereenvoudigingen maken het er vreemd genoeg niet makkelijker op. En wie onvolkomen spelt, wordt daar ook op beoordeeld. Daarom is het wenselijk de meest voorkomende letter en klank uit de Nederlandse taal, die nu ten minste acht levens leidt, één duidelijk teken te geven: een omgekeerde e. Het is eenvoudig en logisch. Het bestaat al in de fonetiek en op computer. Het schrijven van deze dofferd levert daarenboven een nieuwe leukerd op: een aardig, probleemloos lusje, klein of groot. Taal leeft toch, niet? Tja, en moet alles dan opnieuw worden gedrukt? Op naar die tweehonderdduizend nieuwe jobs die ons door de politiek zijn beloofd! De taal is immers 'gansch het volk'!

Stommeling. Dofferd. Doffe e. Sjwa. De ə. Het is niet omdat ik vooral fictie bedrijf dat ik niet met de 'echte' taal bezig ben. Ik heb immers filologie gestudeerd, en dat is altijd mijn cup of tea geweest. Ik heb een zelfstandig statuut als schrijver, maar mijn hoofdberoep luidt: docent Taal, met name: moedertaal. O dat gezellige oubollige woord dat 'Standaardnederlands' moet betekenen en niet 'dialect'. Bijna vier decennia ben ik in een lerarenopleiding actief op het vlak van Nederlands: theorie, didactiek, spelling, taalbeschouwing, expressie, noem maar op. Door ook zelf educatief te gaan schrijven (taalmethodes, AVI-boekjes) kom ik op het spoor van lees- en schrijfproblemen. Bijvoorbeeld bij kinderen en iedereen die het Nederlands wil leren. Wat heb je aanvankelijk echt wel nodig als je onze taal wil leren beheersen? *De, het, een, er, werkwoorden, meervouden, woorden op -ig, woorden op -lijk*. Doffe e'tjes dus. Stommelingen. Sjwa'tjes. In vergelijking met andere klanken komen ze veel meer voor. Daarenboven heeft zo'n doffe e niet minder dan negen verschillende schrijfwijzen, o.a. als e. Dan te bedenken dat de e ook al staat voor de uitspraakklanken e (bek) en ee (leven). Hij is dus al 'gewoon' driemaal bezet. Voeg daaraan toe: *lelijk, bezig, sinaasappel, Lotharingen, avond, m'n, een, er, Bussum*. Het is een eenmanscategorie met negen vermommelingen. Mijn conclusie: geef die alomtegenwoordige stommeling een apart teken.

Schrijf hem zoals in het fonetisch schrift gebeurt als ə. Geen probleem: hevel hem op de computer over van Symbolen naar het Toetsenbord. En handschriftelijk valt die omgekeerde krul ook best mee. Ook als hoofdletter. En waar parkeren we onze stomeling in het alfabet? We hebben de keuze. Als alomtegenwoordige mag hij helemaal voorop. Als nieuwkomer kan hij ook naar de rodelantaarnplaats verwezen worden. Neveneffect: 200 000 nieuwe jobs, want alles moet worden herdrukt. Na de Dikke Van Dale nu ook de Stomme Denoo!

Voor alle duidelijkheid betreffende deze doffe ellende: het gaat er me dus niet om het arme kereltje af te schaffen. Alleen: hij moet een apart schriftteken krijgen. Hij wordt dus opgewaardeerd. Mijns inziens zou dat een veel zinvoller spellingingreep zijn dan dat salongemompel over de spelling anno 1995, waar een beukenboom naast een lindeboom geplant wordt. Idem dito anno het ideeëloze 2005. Zit God immers niet in het detail? Mogen we dan niet even zinvol vitten? Dof maar duidelijk. Noot: mijn bevindingen en voorstellen worden her en der gepubliceerd, zelfs in enkele vakbladen. Ik krijg leuke en interessante brieven. En steun. Alleen de Taalunie ziet publicatie niet zitten. Ze vrezen voor de andere letters.

KASTEELHEERTJE

Ik ben acht. Er is een magische combinatie van kastanjes, kaarsen, kilometers, een kasteel, een ijskelder en een kapel. Het kasteel van Wijnendale ligt op enkele steenworpen en boogschoten van mijn stadje. Op woensdagmiddag neemt grootmoe ons soms mee op stap: drie kilometer lang onder een sprookjesachtig gewelf van kastanjekruinen, die de beide kanten van de weg overkoepelen en in het midden met elkaar lijken te vervlechten. De kroon op het werk is het aansteken van een kaarsje bij de kapel en het bestijgen van de heuvel naar de gapende holte van de donkere ijskelder. Daarna gooien we kastanjes in de kasteelgracht, wat aan grootmoe meermaals het woord 'politie' ontlokt. De kilometers terug zijn minder magisch. Met de jaren neemt het automobiel verkeer bezit van de kastanjeweg. Het geheimzinnige kasteel zet ook zijn poorten open. Het toerisme heeft toegeslagen in mijn stadje.

OUDE TIJDEN

Ik ben achtenvijftig. Mijn dorp ofte 'deelgemeente' bestaat negenhonderd jaar. Er verschijnt een kanjer van een boek. Het weegt drie kilogram. Ettelijke foto's moeten het ding verteerbaar houden. Op alle foto's prijken dode mensen. Er is maar één foto waarop twee levenden staan: ikzelf en mijn eloquente kompaan huisarts Pol Vermeersch (zoon van de beeldhouwer José Vermeersch). De foto is genomen vlak na de opvoering van de monoloog 'Braem en Duyck', die ik voor hem geschreven heb. Ik evoceer in het verhaal de apocriefe historie van Heule, ietwat gebaseerd op de Moord van Heule (Schoolstrijd eind 19de eeuw). De monoloog is helemaal 'op het lijf' van mijn spitsbroeder Pol geschreven. Het evenement vindt plaats in de jaren tachtig, in de zaal van kaffaat De Heerlijkheid. Ik schrijf; Pol gaat de planken op. Op de foto in het

gedenkboek zie je duidelijk dat we en heel tevreden en boven ons theewater zijn. Het betreft dan ook een adembenemende beklievende prestatie, waar een eivolle zaal ademloos zit naar te kijken. Anno 2001 zullen we ter gelegenheid van Valentijn samen optreden, voor een volle Kortrijkse stadsschouwburg, met het programma 'Rood licht'.

HEIDENS GEBED

Ik ben vijfendertig. Ik bid allang geen Onzevaders meer. Ik schrijf er zelf één. Mijn 'Zwinnegebed' (West-Vlaams voor 'Zwijnsgebed') is een heidens Onzevader voor een club van huisartsen uit mijn streek. Het is op verzoek van mijn kompaan en dokter Pol Vermeersch geschreven en heeft de structuur van het religieuze Onzevader, hoewel ik er iets langer over doe. Het te slachten varken is de hoofdfiguur in mijn Onzevader: het is de 'bisschop onder de beesten'. Voorzitter Pol van de Zwinnebende, zoals ze zichzelf noemen, laat het gedicht op chique roze kartonpapier afdrukken. Bovenaan prijkt de afbeelding van een oud penseelvarken, hun embleem. Ze dragen dit ook als amulet bij het maandelijks diner; het is een ontwerp van beeldhouwer José Vermeersch, de pa van Pol. Bij elke gelegenheid wordt mijn Zwinnegebed door de voorzitter hardop voorgelezen. Op het einde is een strofe voorzien waar de groep gezamenlijk kan invallen. Het wordt een stevige smakelijke traditie. Het Zwinnegebed is mijn meest gedeclameerde gedicht. A propos: varkens zijn schrandere beesten. Ook de jezuïeten wisten dit. Een zwijn deinst ook nooit achteruit. En het weet de truffel te vinden onder de Boom der Kennis.

ITALIË

Ik ben zesenvieftig. Italië wenkt eindelijk eens. Kortrijk is verbreed met 'zustersteden' in Duitsland, Frankrijk, Engeland en Italië. Er is een poëziewedstrijd in elk van die steden. Ik win in Kortrijk. Daardoor dingt mijn gedicht mee naar de bekroning in de internationale wedstrijd. De uitreiking gebeurt in Frascati, niet ver van de heuvels van Rome. Mijn gedicht eindigt er tweede. In oktober vlieg ik er heen, met de plaatsvervangend burgemeester en diens vrouw. Het wordt een memorabel weekend in een chique Romeinse villa. De Italiaanse vertaling van mijn gedicht klinkt erg mooi. Ik leer de Italianen kennen als dure Romeinse dandy's. En de meegereisde Duitse burgemeester drinkt als een Zwitser.

EPISTELTJE AAN C.

Ik ben eenenveertig. Die betoging in de hoofdstad, weet je nog? We vormen allen één front en gaan door met de strijd! Bolle wind buitelt door de straten. De spandoeken zijn onleesbaar. Het onderwijs op straat! Op sympathie van andere 'drukkingsgroepen' en van 'het publiek' kunnen we niet rekenen. Maar het is een beregezellige wandeling in weer en wind geworden, vind je niet? In bussen rijden we naar onze platte provincie

terug. Of beter: worden we naar onze provincie teruggewaaid. Het condens op de ramen van Reizen De Kievit belet uitzicht op een prachtig panorama: Vlaamse regen en lelijke huizen. Vier docenten zijn in deze bus aanwezig. Een ex-pater met Trotsky-sympathieën, een historicus met een liberale villa, collega S. die Kerouac en Ginsberg afgezworen heeft en ikzelf. (Over mezelf niks dan goeds.) We improviseren een kaarttafel. Ik zie je van in de verte verbijsterd toekijken hoe ik me aan dat platte, domme, voorspelbare, tijddodende spel overgeef. Er doen zich echter meer onderbrekingen voor dan wat anders. Studenten formuleren commentaar. Collega S. houdt blonde Rita in de gaten. De geschiedkundige is ergerlijk verstrooid. En ik heb jou in mijn vizier. Spits gedoe, gein en ongein kleuren ons gezelschapsspel. Maar we vormen allen één front en gaan door met de strijd. Bijna krijgen we ruzie. Twee collega's zitten met hun rug naar de inhoud van de bus toe. Ze vinden dat we eens van plaats moeten wisselen. Maar S. is te lijk voor deze operatie. En P. wil per se niet boven het wiel zitten. En het bijhouden der gescoorde punten zal ook een probleem vormen daardoor. Het komt hierop uit dat alles blijft zoals het is.

Ik zie hoe je met je vinger een opening wrijft in de wasem op het busraam. Zo zet ik tijdens de terugtocht een dubbel pokerface op: één voor het spel, één voor jou. Je blijft verbijsterd kijken: eerst naar mij, dan naar buiten.

De volgende dag, weet je nog, hebben driekwart van de betogers schorre stemmen. Oorzaken: strijdlustige onderwijskretten en gecondenseerd busjargon. We geven dus ex cathedra les, tegen enkele onderwijsprincipes in. Maar na de lessen vullen de wandelgangen zich met vele stemmen op. In het binnenland wieken meeuwen rond. Het wordt koud. We dragen dikke jassen. Nietwaar, medestrijder?

DIEF

Ik ben elf. Ik heb een stuk van 5 BEF in mijn zak gestoken dat niet van mij is. Elke weeknamiddag van juli en augustus leggen we de lange weg af naar speelplein De Warande, gewapend met boterhammen en een pul koude koffie. Daar doden we de tijd met al dan niet begeleide spelen en spelletjes. Het liefst fladderen we gewoon rond tussen de speeltuigen: vooral schommels en tredmolens. In het zand onder zo'n speelgevaarte vind ik tot mijn grote vreugde een vijffrankstuk. Daar kan ik dus echte coca cola mee kopen! De zoon van de allereerste jeanswinkel in mijn geboortestad protesteert echter heftig. Hij ziet me het stuk weggraaien en beweert bij hoog en bij laag dat het het zijne is. Ik weet vrijwel zeker dat dat klopt, maar ik weiger teruggave. Ik straf mezelf door niet die dag zelf een koele cola te kopen, maar pas de dag erna, buiten het zicht van mijn broer, die zoals elke dag ook tot koude koffie veroordeeld is.

SLACHTOFFER

Ik ben vijfenvijftig. *'Gestolen auto van jeugdschrijver Joris Denoo teruggevonden te Tielt'*, lees ik tot mijn stomme verbazing in de krant Het Laatste Nieuws. Ik weet helemaal van niets. We maken immers tot dan toe de meest hallucinante kafkaïaanse situatie mee die we ons in dat verband kunnen voorstellen. De auto van mijn vrouw is

inderdaad door een heerschappij gestolen: hij ontvreemdt op een parkeerplaats eerst de nummerplaten, achtervolgt haar dan, doet haar stoppen en spreekt haar in hoedanigheid van 'politie in burger' (met valse identificatie) daarover aan. Hij biedt haar een lift aan in zijn eigen auto, maar haar auto moet blijven staan. Nadat hij haar (en mijn zoon, die ook in de auto zit) thuisbrengt (en zelfs nog bagage helpt dragen!), verdwijnt hij spoorloos. De auto van mijn vrouw is natuurlijk ook al foetsie ondertussen. Daarna begint een ten hemelschreiend stuk Vlaamse dienstverlening en administratie. We worden in de driehoek Roeselare – Kortrijk – Tielt onophoudelijk van het kastje naar de muur gestuurd. Mijn vrouw heeft namelijk eerst nog na constatering van de verdwijning van haar nummerplaten het politiecommissariaat in Roeselare bezocht (blijkbaar met haar geduldige achtervolger in haar kielzog), want ze kwam van Gits die dag. 'Roeselare' moet dus 'Kortrijk' verwittigen, waar we wonen. Dat vormt blijkbaar een groot probleem. Alles hapert, hort en stokt. Plotseling verschijnt dan weken later dat krantenbericht. Een plaatselijke politieagent van Tielt heeft blijkbaar (mits betaling?) de krant getipt. De auto blijkt in die korte tijdspanne driemaal (!) doorverkocht te zijn, o.a. aan een kennis van een buur van ons. Maar die mocht ons daar niks over zeggen, blijkt ook achteraf. Door wie? Van wie? Groot raadsel. De auto wordt onbeschadigd teruggevonden. Alleen onze parkeerkaart voor mensen met een beperking is verdwenen. Dat vraagt ook alweer extra werk. En ik moet ook alweer naar de autokeuring ermee. Maar waar is onze auto eigenlijk weergevonden? Hoe belandt hij in die Tieltse garage? De vraagtekens en raadselachtigheden stapelen zich op. We raken er geen wijs meer uit. Op een namiddag enkele maanden later ga ik het vehikel ophalen in Tielt. Ondertussen hebben we een andere auto gekocht. Wanneer Slachtofferhulp na het proces informeert of we zin hebben de dader een brief te schrijven, zeggen we nee. De kerel is gevat en zit in de gevangenis. Hij is niet aan zijn proefstuk toe en heeft al meermaals toegeslagen. Mijn vrouw heeft ook duidelijk gezien en meegemaakt hoe hij voortdurend toneelspeelt. Van dat berouw geloven we dus niets. En hij staat in het krijt bij ons: een kleine vierduizend euro.

CHOCO

Ik ben dertien. De roos is het symbool van de liefde. De duif betekent vrede. De chocopot staat voor kinder- en jeugdijaren. Een van de eerste teksten die we, bewust of onbewust, lezen, of althans proberen te ontcijferen, is het etiket op de chocopot. Sommigen onder u zullen nu opmerken: nee, dat is op de cornflakedozen. Toch niet, jonger grut, want die dingen bestaan nog niet wanneer wij piepjonge virussen zijn. Chocopotten dus. We beleven onbewust onze eerste lessen Frans dankzij *'La vache qui rit'*: kleine driehoekjes amper smeerbare smeerkaas zonder smaak. Wie die heeft uitgevonden, moeten ze levenslang op water en smeerkaas zetten. Later voegen ze smaken aan die driehoekjes toe, maar ondertussen gaan hele generaties reddeloos verloren door smaakloosheid. Dat zijn de piepjonge helden uit de tijden van de soldatenradio, soldatenkoeken, vellen met melk onder verborgen en 'zoetekoek' waar je mond en je kont dagenlang van dichtplakken. Na al die martelingen doet zich dan des zomers in de vakantie een ander drama voor: die vreselijke rabarber duikt op. In plaats van

ons die zure stokken als wapens te laten gebruiken, maken de ouden van dagen er godgenageld confituur van. We plakken dan nog meer, en honderden vliegen uit de late jaren vijftig en de vroege jaren zestig landen ononderbroken op ons gestel. Een van mijn broers wordt zelfs door een boze verdwaalde vogel aangevallen die op zoek is naar zoete weerwraak. Mijn angst voor overvliegend pluimvee en mijn fascinatie voor katapulten en schietlappen dateren van dan. Maar terug naar de choco. Elk jaar omstreeks december krijg ik weer de geur van ouwe choco in mijn neus. Zou dat door de Goede Man en zijn Zwarte Piet komen? Ach, net zo goed doet een doordringende sinaasappelgeur hetzelfde. Nee, dat chocoaroma stamt nog uit onbestemde tijden, wanneer de dagen maar 'open en toe gaan', de wind in de boomkruinen oud is, de zomers warmer zijn, het struikgewas geheimzinniger, de straatlampen spookachtiger, de sneeuw witter en hoger, de postbode op Nieuwjaardag gezellig dronken. Mijn choco komt misschien uit de allereerste chocopotten ter wereld. Wat eerst komt, is vaak het best. De rest is gewoonte, herhaling. Gewoonte wordt luxe. Luxe wordt snobisme. Snobisme wordt blasé. Blasé is ... Geef de choco eens door, Proust. Of heb je liever een madeleinekoekje gedrenkt in bloesemthee?

STARCKE TRONCK ALTIJT JONC!

Ik ben zesentwintig. Ik ben oververmoeid. Het leven is soms niet eenvoudig. Je hebt bijvoorbeeld niet eerst één kind, maar onmiddellijk twee. Vaak zijn de portieken te klein (of ontbreken ze gewoon) om in te schuilen als weer eens een oud-student naderd. Ze zouden 'wel eens afkomen'. Ze zouden 'eens iets van zich laten horen'. Mijn gesprekken met oud-studenten vallen die eerste jaren op door stiltes. Vroeger predikte ik nog dat momenten van stilte in een les of tijdens een verhaal de spanning op kunnen drijven of de aandacht verscherpen. Jongens jongens, zo had ik dat allemaal gezegd. Nu zit ik zelf met de gebakken peren. De ontmoetingen (noteer het verwante dwangwerkwoord 'moeten') met oud-studenten die door hun partner zijn vergezeld, verlopen nog het vlotst.

'Nou, we stappen maar eens op, hé, Martine.'

'We hebben nog een heleboel te doen, hé Bolleke.'

Ik zegen in gedachten de partner die er voor spek en bonen bijstaat: de garantie voor een bondige dialoog.

'Al ergens werk gevonden?'

'Ja, maar ... '

'En op school, nog altijd hetzelfde?'

'Ja, maar ... '

Het zijn twee vragen die zo vaak worden gesteld dat ik de afwezigheid van ouderwetse winderige portieken om in weg te duiken heel erg betreur. Misschien moet ik een slappe hoed met brede rand kopen, tegen weer en wind en mensen. Het verleden moet je gewoon verleden laten zijn. Boeken dicht. Niet meer in lezen. Basta. In het tijdperk van onze nieuwbakken tweeling lijden mijn vrouw en ikzelf twee jaar lang ongeveer elke nacht slaapgebrek. Een moderne allergie aan gezond voedsel

houdt kinderen en ouders wakker. Het gehuil en getier kwadrateren zich: de dochters hebben niet samen verdriet, maar ieder apart, de één door de ander en de ander door de één, simultaan en ook ieder voor zich op eigengereide tijdstippen. Maal twee? Nee. In het kwadraat.

Overdag brengt de vader zijn uren in de pedagogische gebouwen te T. verdoofd door. Zijn bloed doet hem pijn. Zijn lymfklieren hangen als rinkelbellen in zijn lichaam. Zijn hoofd is te klein voor al het onfraais dat erdoorheen spookt, spoelt, sputtert. Komt dan, bijvoorbeeld enkele jaren na de onfeiten, zo'n ex-broekie oud-student me op de trappen van het station in K. even mededelen 'dat ik toen niet veel van mezelf gegeven heb'. Tot zover zijn analyse. Hij is in kakiplunje gehuld. Er hangt een bierpulletje aan zijn linkerschouder en er hangt een bierpulletje aan zijn rechterschouder. Ten oosten en ten westen van zijn hoofd stinkt het naar drankmisbruik. Mijn innerlijke mens wenst hem een zeer grote vruchtbaarheid toe, waardoor, als het even kan, ook hemzelf enkele dubbele zwangerschappen te beurt zullen vallen. Ja: een bij nacht blèrend koppel kleinste kinderen in een benepen, vochttrekkend rijhuis met vlak voor de enige, lelijke deur de voorbijdreunende spitsuurbussen van 6 uur en 6 uur 15 en 6 uur 30 en 6 uur 45 enzovoort. Kan hij daarna ook bij daglicht op wc-brillen zitten suffen, iets van 'hooikoorts' mompelend om zijn zonnebril en zijn roodomrande ogen goed te praten.

Ik woon op een zekere afstand van mijn instituut. Dat is handig. Maar nooit is het ver genoeg. Altijd vinden ze je. Tot in Hongarije, als het moet. Men zal 'eens afzakken', zoals Jeroen tot drie keer toe belooft. Die belofte grijpt plaats op drie kilometer van waar ik woon, na een gesprek van een halfuur. Ik vraag me dan af wat hij in 's hemelsnaam mede te delen zal hebben, eens ter plekke, tegen mij. Dertig minuten lang kneed ik het plastic lijf van Aloysius, tot het bont en blauw ziet, en ik er kramp in mijn duim door krijg. Neen, niet in mijn woonplaats mag ik de sympathieke oud-student Jeroen wederom hartelijk begroeten. Nergens overigens mag ik ... ach. Laat me met rust. Ga weg. Het stadje waar ik heden woon, is verzegeld. Lieve vriend, vriendin, ooit in pedagogisch verband opgetrommeld: hoepel op. Ga. Weest allen eens echte flinke oud-studenten. En koopt kinderen.

KRONIEK

Ik ben achtenveertig. Weer of geen weer: we kunnen niet om de vergrijzing van ons klimaat heen. De lentes en de zomers zijn niet meer zoals in de vorige eeuw. Op 2 juli van het scharnierjaar 2000 floept om 16:01 in de middag de straatverlichting in mijn randstedelijke gemeente Heule aan. (*Population: 17 000 en een paardenkop*). Een indrukwekkend onweer nadert. Het blijft maar naderen. De Vlaamse luchten vertonen het hele gamma aan grijswaarden. Lijkwitte duiven zwieren statig in de loden geladenheid van het zwerk. Een uil denkt dat het nacht wordt (daarom is het ook een uil) en verlaat het galmgat in zijn kerktoeren. Hem wacht misschien een rat. Om 18:06 voorspelt een glimlachende weervrouw na het journaal alom overstromingen. Het betreft een ernstig te nemen waarschuwing. Op de tweede o van 'overstromingen' doet zich een algehele elektriciteitspanne in Heule, West-Vlaanderen voor. Die heeft niks met

dat naderende onweer te maken. Wel met een rat die een flinke kluif heeft gehad aan een belangrijke kabel in de omgeving. (Ach, stel je voor dat je een kaars brandt om je huis te beschermen tegen allerlei onheil en dat je huis door simpele onoplettendheid in de fik vliegt daardoor! Een eeuwigdurende vlam, als het ware. Ik bedoel maar: het is altijd uitkijken geblazen). Het distributiehuisje ontploft; de rat wordt herleid tot smurrie. Men schrijft het euvel aanvankelijk toe aan blikseminslag. Dat euvel blijft maar duren. In Frankrijk wordt de eerste rit-in-lijn van de gelijknamige Ronde gereden. In de Rotterdamse Kuip geven Italië en Frankrijk elkaar partij in de E.K.-voetbalfinale. Er is ook tennis en formule 1-geloei. Een ware sporthoogdag, voorwaar. Alle fauteuils en sofa's zouden volzet geweest zijn. Helaas: zowel de magnetrons als de telefoontoe-stellen in het Zuid-West-Vlaamse Heule geven verstek, om van het allerergste nog maar te zwijgen: de televisietoestellen. Kaarsen en batterijen krijgen een grotere marktwaarde. Maar het is dus na ampel onderzoek een simpele grijze rat gebleken. Het onweer drijft over; de aangekondigde overstromingen, meervoud, beperken zich tot plaatselijke rioolgekolk en extra gegorgel in goten. De Heulse brandweer laaft zich in een café zonder voetbal en muziek. De ex-rat wordt postuum nog getroffen door een verdwaalde vogel. Die uil, jawel. Ge zoudt al een uil moeten zijn om daar niet van te profiteren. *Gefundenes Fressen* noemen ze dat in een andere taal. Ja, in mijn dorp, een leuke deelgemeente van de stad Kortrijk, gebeurt er altijd van alles.

DE GOEDE MAN

Ik ben zes. Hoeveel keer nog slapen vooraleer het weer zover is? Dan komt de goede man. In mijn tijdperk als ik rookt mijn pa sigaretten van het merk Almos. Zoals alle mannen in die tijd pakt hij er duchtig op los. Het gebeurt wel vaker dat hij in het donker nog om een pakje holt, naar zo'n gezellig winkeltje uit oude tijden. Het ruikt er altijd naar zaterdag. Je kan er alles krijgen. Ik heb er eens mijn broer met zijn kont in een emmer haring geduwd. Elk jaar op één welgemikte decemberavond mogen we mee op stap om een pakje sigaretten te kopen. De wandeling heen en terug duurt een halfuur. Het is 5 december. Wanneer we weer thuiskwamen, mijn pa gehuld in verse Almoswolkjes, is een andere goede man hem voor geweest. De sint is verdorie gepasseerd! We hebben de gebaarde weldoener nochtans niet gezien. Toch wonen we in een doodlopende straat. De heilige man heeft wat speelgoed gedropt, vooral gezelschapsspellen. Zo moeten we nooit wachten tot 6 december: vaak een ellendige schooldag waar Pieten op deuren bonken en meesters vraagstukken opgeven met picknicken erin. ('Jan heeft 10 picknicken. An 7. Als Jan er 6 opeet en An 2, hebben ze samen ... veel pret'). Elk jaar echter ben ik sterk ontgoocheld in de sint. Want ik hoop altijd op een echt berenvel. Jarenlang prijkt het bovenaan mijn verlanglijstje. Ik wil een heus berenvel om me in te vermommen en de mensen de stuipen op het lijf te jagen. Nooit krijg ik het. In de derde kleuterklas al heb ik sterke vermoedens omtrent de identiteit van de goede man. Hij ruikt namelijk naar Almossigaretten. Samen met mijn vriend Pol (nu reeds -zaliger) deel ik die vermoedens. Zijn sint ruikt naar Zemir, ook een toenmalig merk. De juf heeft dat door en parkeert ons op 6 december in een bank vlakbij de deur. 'Niet te hard schrikken als er hard gebonsd wordt hé. Je weet wel

wie er dan komt hé ... Maar: mondje dicht, hé!' We knikken ijverig. Maar op 6 december wippen we net als alle andere babyboomers geschrokken op, wanneer er knoert-hard op de deur gebonsd wordt en een regen van picknicken over de kortgeknipte koppen scheert. Pol en ik kijken ondertussen onderzoekend door de baard van de goede man heen: herkennen we één van onze vaders? Buren? Meesters van de grote school? En wat betekent dat gedoe met die vier Pieten? 'Hulppieten,' legt de juf uit, na het gewelddadige sintbezoek aan onze klas. 'De goede man wordt oud en kan niet alles zelf meer doen.' Ze kijkt Pol en ik staalhard in de ogen. Het leven gaat later door. Ik krijg nooit een berenvel en Pol sterft jong. En mijn pa stopt met roken.

ENE HANESCHREE

Ik ben negenendertig. De dood loert overal, 'op ene haneschree'. Op een woensdag zit een van onze studenten plotseling in de allerhoogste dakgoot van de gebouwen. Er staat een schuimige wind. Hij rookt sigaretten en speelt met een mes. Anderhalf uur lang probeert een vriendin hem te overreden, geruggensteund door de stedelijke brandweer. De voormiddaglessen zijn bevroren; ik formuleer een vage opdracht voor de groep waar ik mee bezig ben. Hoewel mijn studenten niks van het gebeuren kunnen volgen, zitten ze allen naar buiten te staren, waar af en toe die overslaande meisjestem te horen is. Op het secretariaat wordt de steekkaart van de ongelukkige dakhaas uit de mappenboy gelicht. Tegen de middag verdwijnt hij uit school. Hij laat vraagtekens achter. Het meisje blijft de rest van de dag op haar kamer. En het wordt donderdag, vrijdag, met een levende dode erbij.

APPELSIENTJE

Ik ben negen. We zijn al een stuk over de helft van de 20ste eeuw. Ik heb geluk gehad: al die jaren hebben de soldaten van kindermoordenaar Herodes me als eerstgeborene over het hoofd gezien. Dat blijft dus op mijn romp staan. In die donkere tijden lees ik magazines. Die zijn altijd wel ergens te vinden. Ik heb nooit graag strips gekeken. Laat staan gelezen. In die tijd echter blader ik gewoonlijk vlug naar de bewuste bladzijde, helemaal achteraan. Het is de tijd van Robbedoes, Taptoe, Sjors en Sjimmie. En ook van ene Appelsientje: de perikelen van. Zoals je een koekjesdoos opent en door de geur herinnerd wordt aan de keukenkast van opoe op zaterdagavond in de herfst, zo krijg ik door het pellen van een minizuidervruchtje eensklaps Appelsientje weer voor ogen. Ik weet er helemaal niks meer over. Welke perikelen dat Appelsientje overkomen, is in de mist der tijden verdwenen. Ik ruik en hoor en zie en voel en proef wel weer een beetje hoe het is wanneer ik net boven de tafel heen kan gluren. Aanvankelijk breng ik enkele jaren onder die tafel door. Dat is mijn geheime leeshok. Het tafelkleed is aan de twee langste kanten voldoende overgeslagen om me bescherming te bieden tegen de grote boze wereld. Later, wanneer ik zelf kan schrijven, zet ik me aan die tafel. De avonturen ofte perikelen van Appelsientje, die ik elke week onder die tafel verslind, hebben me er misschien toe aangezet later boven die tafel zelf wat op papier te zetten. Ik vind het wel vreemd dat iemand Appelsientje heet. Zelf zou ik niet graag aangesproken worden als 'banaan', 'kiwi' of 'mango'. Nog een paar jaar later, Herodes

is dan zelf al dood, lees ik de avonturen van uitvinder Douwe Tjaarsma in een jeugdtijdschrift van Hollandse makelij. Zijn knecht steelt bij nacht en ontij staande klokken in het dorp. Daarmee probeert Douwe Tjaarsma het perpetuum mobile te realiseren: de eeuwigdurende beweging. Die avonturen herinner ik me wel nog, want het waait en regent altijd gezellig op die geïllustreerde bladzijden, elke aflevering weer. Soms heb ik heimwee naar de magazines uit de spookjaren van mijn jeugd. Appelsientje zet me heel even weer op het spoor.

ONDER DE ZON

Ik ben achtenvijftig. Het is (eindelijk) een eerste zonnedag, bijna eind mei. Het voorjaar kwakkelde tergend. Vandaag lijkt de zon een lang geleden verloren maar nu teruggevonden voorwerp. Ik zit op het bescheiden terras van een stadscafé in Kortrijk, een dagje 'workshops' annex jaarlijkse personeelsreceptie van mijn hogeschool spijbelend. Belle komt plotseling op mij af: de verblindende Belle met de waterval van ravenzwarte haren. Ze komt erbij zitten, in de schaduw van winkelcentrum K in Kortrijk. Voor Belle bepaalt een andere K al enkele jaren haar leven. Misschien haar dood.

We praten twee uren in de meizon. Het is prettig.

De volgende dag neem ik de trein naar Brussel. Ik bezoek er een van mijn tweelingdochters in hartje hoofdstad. Sarah heeft onlangs een ingrijpende operatie ondergaan aan beide kaken plus gebit, bij een beroemde Iraanse chirurg die in Antwerpen woont en werkt. Het wordt alweer een zonovergoten dag, waarbij alle beelden des te scherper en duidelijker overkomen. We kiezen 's middags voor rijst en 'stoemp' in Den Talurelekker': makkelijk te prakken. Een perfecte dag.

ALLES IN HET KLEIN

Ik ben twintig. Alles is er klein in het groot. Alles is er groot in het klein. Het regent onverdroten. Wind uit oude dagen houdt grote schoonmaak. Buiten is de vorige eeuw volop aan het woeden: de midlifecrisis van de jaren zestig, zeventig. In mijn herinnering zit zij aan het enige raam in de kleine woonkamer: wipneus, krulhaar, altijd lachend. Hij zit in de fauteuil in de omgeving van de kachel: pet, bril bijwijlen, stofjas. Ze zijn met pensioen na een druk leven op de arbeidsmarkt van de jaren dertig, veertig, vijftig. Ze lezen boeken of vertellen verhalen en anekdotes. Dat is nou natuurlijk het moeilijke van herinneringen: die zijn gekleurd. De twee mensen waar ik het over heb, zitten daar niet voortdurend. Ze hebben waarschijnlijk moeten knokken om daar af en toe eens zo bedaard te kunnen zitten, tijdens weekends en op feestdagen bijvoorbeeld. En het waait zo vaak en zo hevig omdat mijn herinnering dat zo wil. Nu, en dan nog. Er is de feestelijke geur van konijn-met-bier. De drukte van een wielervedstrijd in de straat in de provinciestad. Renners komen zich achter in het kolenhok omkleden, insmeren en bananen vreten. In de keuken wedijveren ook de geuren van scheerzeep, zwarte zeep en prinsessenbonen voor bij het konijn. Alles feestelijk dooreen. Het is in de Oostenchestraat in Torhout. We trekken op woensdagmiddag te voet onder het bladerdak van grote kastanjabomen tot aan het kasteel van Wijnendale, hand in hand met haar. We gaan in het overgebleven groen van het uitbreidende stadje op zoek naar wilgenhout

om fluitjes van te snijden. Dat kan hij ook. Hij kan alles: vertellen, zingen, toneelspelen. We plukken braambessen, gluren met afgrijzen in het gapende zwarte gat van de ijskelder bij de kapel aan het Wijnendaals kasteel, duwen in gedachten enkele van onze onderwijzers in die bodemloze vergeetput, maken vuisten in onze jaszakken tegen de vrieskou van de twintigste eeuw en rapen kastanjes wanneer het waaier begint te worden. Op zondagavonden zien we er onze eerste televisieprogramma's; de grote wereld komt binnengeflikkerd, met zijn witte en zijn zwarte sneeuw. Nergens smaakt een boterham-met-kaas beter dan daar. Wanneer het handvat van mijn allereerste broodtrommeltje (de voorloper op de schooltas, de beautycase en de rugzak) op weg naar de papschool loslaat, redt grootmoe me van de schande op straat. En het regent godgenageld oude wijven die dag, en haaiantanden en pijpenstelen. Ja, ik weet het zeker: Elvis leeft, Kroetsjov loopt nog rond, Tony Corsari leidt ergens een gezellig leven en mijn grootouders doen dat ook.

HOF VAN HEDEN

Ik ben tweeëndertig. De eerste donderslag van het seizoen valt heel laat in de zomer. Ik schrijf die elk jaar in mijn dagboek op. (Mijn dagboek: mijn zonovergoten Elba, mijn woordgeworden toren van wanhoop, mijn ziekte, mijn vel, mijn ziel.). Het duurt ook ellendig lang voor de wilde wingerd, de beukenboom en de druivelaar in de tuin hun volle glorie beleven. Elk jaar pluk ik van elk een volgroeid zomerblad. Ik droog en bewaar het. In de herfst herhaal ik dat met een blad van de wingerd, die dan vlammend rood, soms paars, soms purper kleurt.

Nee, een ziekelijke natuurfanaat die op kringlooppapier zit te huilebalken ben ik niet. Als een waterloop moet stinken opdat de omwonenden een hogere levensstandaard zouden bereiken, dan moet die waterloop begot maar eens flink gaan stinken. Het tij keert toch om de zeven jaar. Maar ik hou wel van een gedroogd blad uit de eigen tuin. Des winters sieren ze de muur waar ik naar staar wanneer ik schrijf. En wat vind ik deze zomer nog in mijn tuin? Het bekkeneel van een vogel. En wat bewaar ik nog in een glas? Een gedroogde edelweis. Hoe die hier is geraakt, weet ik niet meer. Eens moet hij mij dierbaar zijn geweest. Ik bezit ook vijf kiezelstenen: ontvoerd uit de oprijlaan van het laatste ouderlijke huis waar ik woonde. Ik hielp mijn ouders verhuizen en bedacht plotseling dat niks over zou blijven. Vijf is het volmaakte getal. Het vogelschedeltje ligt op een ochtend in de tuin. Het blijkt een zwaluwrelikwie te zijn. Noch de lente, noch de zomer hebben die gemaakt. Wel de zondvloed. Die regen! Die ellendige Vlaamse regen!

Alzo pluk ik af en toe uit de tuin. Ik volg de raad op van Pangloss, uit Voltaires 'Candide': *'Toen de mens in de Hof van Eden werd geplaatst, gebeurde dat ut operaretur eum, opdat hij hem zou bewerken. We moeten onze tuin bebouwen.'* Binnenkort hangen de nevels van september 's ochtends boven de volkstuintjes en de hondenhokken. Het zijn de lijkwades van de zomer. Weldra zal de hooikoorts weer verdwijnen. Bijna jammer. Plaats voor vers ongemak. Nooit hebben we eens rust in dit aardse paradijs.

PIKANT

Ik ben drieënveertig. Ik weet waar ik de mosterd haal: nog altijd in mijn geboortestad Torhout. 'Sparrenstede' Torhout: zijn sparren, zijn aardewerk, soms zijn paarden, altijd zijn mosterd. Betere, scherpere en bruinere mosterd ken ik niet of weiger ik te kennen. Wat niet weet, wat niet deert. Deze delicatessse verdient een ode. Torhoutse mosterd Wostyn zorgt voor een hoogdag op de papillen. Op onbewaakte ogenblikken, als alleen de Schepper van Hemel & Aarde toekijkt, smeer ik mosterd uit Torhout op mijn dagelijks brood, zoals vroeger. Ik draai daarbij niet rond de pot, maar er stevig in. Dat goedje heeft een prachtige bruine kleur. Het overstijgt het middelscherpe van alle andere mostaarden die ik al heb geproefd. Hij moet ook uit dat klassieke ronde potje komen, het liefst uit een winkeltje op een hoek. Maar hoekige potjes zijn dan weer voor pickles. Zoals Duvel zich tot andere bieren verhoudt, of whisky tot andere sterke dranken, zo verhoudt Torhoutse mosterd zich tot andere pikanterieën. Naast de aardewerkscherven en enkele graszoden van de T/W-rockweide verdient ook de mosterd een plaats in het schild van de Sparrenstede. Hij is er al sedert 1869. In de lagere school controleert de meester ons op maandagmorgen op nagelbijten en rouwranden. De stok achter de deur hierbij is: als je het nog eens doet, dan smeer ik mosterd op je vinger-nagels. De meester beseft niet dat dit eigenlijk een beloning is. De bakermat van de beste mosterd ter wereld is een van die oude smalle straatjes in het centrum van Torhout. Jammer dat die pikante smaakmaker nooit eens opduikt in onze lessen op school. Liever dan te horen te krijgen dat België twee keer de oorlog wint tegen Duitsland, zou ik over mosterd leren: de wonderlijke combinatie tussen mosterdzaden, azijn, water en zout. Ja: liever dat dan mosterdgas. Het Bijbelse mosterdzaadje zou dan ook iets meer betekenis gekregen hebben. Poperinge zijn hoppe, Wervik zijn tabak, Meulebeke zijn asperges, Roeselare zijn Rodenbach, Avelgem zijn perentaarten, Lo zijn nieuwjaarswafels, Brugge zijn Japanners, Oostduinkerke zijn garnalen, Veurne zijn babbellutten, Torhout zijn mosterd. Dijon? Tierentyn? Geef mij maar Wostyn, meneer Elsschot.

MENSLIEF

Ik ben vierenvijftig. Ik denk dat ik de ontroerendste plek in West-Vlaanderen ken. Tot een paar jaar geleden dacht ik dat dit de Menenpoort in Ieper was. Met de dagelijkse Last Post erbij, bij het vallen van de avond. Maar ik zie ook al enkele jaren iets anders. Zonder afbreuk te doen aan die hartaanvallende Menenpoort. Ik zie de dodengedenkplaats op het domein van Dienstencentrum Gits (in de volksmond 'Dominiek Savio'), de bekende biotoop van de gehandicapte mens (laat ik maar het meest bekende woord gebruiken), ietwat verstopt en verborgen tussen bomen en gezond groen. Er is geen Last Post-kippenvel bij. Nooit, geen enkele dag van het mensdom. Er zijn ook geen toeschouwers. De heroïek is hier verstild. Er liggen keien, met voornamen op geschreven, op een helling zonder moeilijke trappen. Er is water te horen. Ik ontdek een bescheiden bloemtuiltje. Ik zie een bescheiden troetelbeertje tussen die keien. Ik lees de voornamen: Freddy, Günther, Rita, Katrien, ... Ik kan lange tijd doorgaan met het lezen van die namen. Het zijn de namen van de mensen die minder kansen hebben gehad

dan de anderen. Ze leefden op dit domein, in dit bos, dit gezonde groen, het aardrijkskundige middelpunt van West-Vlaanderen. De spoorlijn passeert er, maar het station is al jaren dicht. Mobiliteit? Ministerpraat. Ik kom er elke week. Het hoeft geen november te zijn.

BRING IN THE KLOONS

Ik ben zesendertig. Men wantrouwt humor. Nochtans is humor een van de ideale middelen om kennis over te brengen. De clown, de nar, de dronkenlap en Erasmus prediken de waarheid. Humor is ook een vorm van overdrijving. Door de parabool (de omweg van de parabel, de bocht van de mop) onthoudt men de zaken beter. Overdrijf iets en het beklijft. Voor de meesten. Formuleer bescheiden en je hebt al een goede verstaander nodig. Ik leer bijvoorbeeld wiskunde (en ervan te houden) door een leraar met talent voor humor. Zijn toenmalige collega literatuur is humorloos en moet zich behelpen met een voorgekauwd leerboek. Ik hou nog altijd van getallen. Er steekt zelfs humor in bepaalde reeksen. Soms kan ik erom glimlachen. En ik publiceer op mijn webstek mijn eigen rijmend doodsbericht: Joris Denoo is dood. Bring in the kloons!

WERELDSMART

Ik ben vijftien. Wereldsmart. Ik heb er geen ander woord voor. Van jongs af aan hou ik van de wind en van de sterren, twee uitgesproken onbetrouwbare instanties van 's mensen bestaan op de aarde, deze blauwe plek in een heelal. Dan al ligt het dichterschap op de loer. De mensen deel ik in drie categorieën in. Ten eerste heb je de oude jongens. Hun das loopt in de pas, hun jeans is hun harnas. Vaak flikkert hun trouwring vervaarlijk. Ten tweede zijn er de meisjes die voor vrouw leren. Ze zijn vroegoud van nagellak en wapenrok, constant in oorlog met de mode. Vaak zitten die aan hun trouwring te frunniken. De derde categorie bestaat uit een hopeloos aantal nog oudere mensen. Over die gerimpelden en gekrompenen der aarde wens ik niet na te denken, met uitzondering van mijn eigen krimpvrige oma's en opa's, waarvan ik er geruime tijd vier bezit. Kathedraaltjes van ouderdom. Ik hark alle zeer ouden van veel dagen samen in een verdomhoekje van het Museum voor Oudheidkunde. Baby's, ukken, peuters en kleuters, alle kindervlees kortom, ondergaan een analoog lot, want ik vind dat die op oude mensen lijken. Ja, ik ben een zeer gesloten kereltje. Wind en sterren, weet je wel.

EEN ANDER SOORT SCHRIJVEN

Ik ben vijfenvijftig. Na decennia van onder andere spellingonderwijs op hogeschoolniveau ga ik de uitdaging van wedstrijddictées aan. Ik oefen eerst wat via het televisiedictée, nogal breedsprakerig 'Groot Dictée der Nederlandse Taal' genoemd. Het is gewoon op maat gesneden van Bekende Mensen uit Nederland en Vlaanderen (BN'ers en TV's: Bekende Nederlanders en Televisie-Vlamingen) en van een beperkt aantal

uitgelote abonnees van de krant De Standaard. Pappemakkelijk. Andere koek zijn de jaarlijkse Davidsfonds-dictees, met provinciale preselecties en een nationale finale in Brussel. Ik schrijf me in de categorie 'liefhebbers' in voor zo'n provinciale selectie (in West-Vlaanderen) en win die met een percentage dat het hoogste is van alle provincies. De finale in de hoofdstad wenkt. Daar behaal ik een ontgoochelende vijfde plaats. Een jaar later kies ik voor de professionele spellerscategorie. In de preselecties word ik derde, maar door een ongelukkige speling van het wegingscriterium kan ik niet naar de finale, hoewel ik het vereiste percentage behaal. Na nog een aartsmoeilijk zomers wedstrijd dictee in Breskens verlaat ik de slagvelden van de spelling. Tijdsgebrek speelt me parten. Ik beheers het meer dan voldoende, want het is een onderdeel van mijn beroep. Het betreft wel een ander soort van schrijven: het is puur techniek, en het gaat om op- of neerschrijven. Toch heb ik er inhoudelijk een en ander door opgestoken. Pita. Pitta. Münchhausenbyproxysyndroom. Monalisa -glimlach. Marianentrog. En dan heb ik het nog niet eens over hoofdlettergebruik. Nee, ik lijd niet aan hippopotomonstrosesquippedaliofobie. Ik heb geen angst voor lange woorden.

DE ARBEIDSMARKT

Ik ben tweeëntwintig. Op de arbeidsmarkt. Het zijn (beginjaren zeventig van de vorige eeuw) nochtans moeilijke tijden om werk te vinden als onderwijsintellectueel. Ik heb geluk: het chique Brugse Sint-Lodewijkscollege ziet me zitten. Ik 'geef' er vooral Engels. Een verhuis naar Kortrijk een jaar later gooit echter roet in het eten. De directeur van het Sint-Lodewijkscollege suggereert dat ik wat dichterbij in de omgeving zou komen wonen. ('... Kan ik gelijk even over en weer naar huis om mijn haren te kammen ...')

Ik heb daar niet echt zin in en solliciteer meer zuidelijker in de provincie, waar ik wel wil wonen, en waar ik warempel een aantal uren Duits toegewezen krijg. De toenmalige minister van Onderwijs gooit echter (alweer) roet in mijn eten: ik heb officieel geen Duits gestudeerd aan de universiteit in Leuven (hoewel ik drie jaren lang twee uur Duits volg in mijn middelbare opleiding in Torhout) en kan dus de opdracht niet opnemen. Het betreft een nieuwe verordening. Heel toevallig beland ik daardoor na drukke sollicitaties alweer in Brugge ...op pakweg een halve kilometer van mijn vorige school aldaar (waar ik ontslag genomen heb): het Hoger Technisch Instituut, hogeschoolniveau. Ik krijg er de afdelingen Toerisme en Vertaler-Tolk voor Engels en Engelse Correspondentie, een twaalfstal lesuren. Mijn studenten tweede en derde jaar zijn in die debuutjaren vaak ouder dan ik. Het wordt bijgevolg niet mijn aangenaamste opdracht. Gelukkig heb ik ook enkele lesuren in de colleges van Torhout en filiaal Koekelare. Ik pendel met mijn autootje tussen drie scholen, 's middags broodjes kauwend. Na een jaar legerdienst (waarvan ik hoop dat die een adempauze zal betekenen, maar ik rij mijn nieuw autootje in de prak en mijn vrouw is zwanger van een tweeling) begint het 'echte' werk dan, in de lerarenopleiding in Torhout, die later zal fusioneren ... met de hogeschoolcampus in Kortrijk, waar ik al die jaren al woon

TEARS OF A CLOWN

Ik ben zeventien. Plotseling is het 1970. Ongerold als een ansjovis lig ik in bed. Het is al donker op de wereld. De mensheid slaapt. Ik ben gewapend met een minizaklamp en een miniradio. Dit moet ontegensprekelijk het minitijdperk zijn. Uren aan een stuk giet ik radio Luxemburg in mijn linkeroor uit, terwijl hoerachtig schijnsel onder mijn lakens spookt. *Tears of a clown. War. Purple haze.* Ik slaap in met ruis. Ik word wakker met ruis en loop de tunnel van de dag door: verlangend naar het flauwe plasje licht aan het eind daarvan. Presidenten worden neergekogeld. Transplantaties worden verricht. Hemellichamen worden betreden. Ik peuter de verschoten zelfklevers van mijn fiets en vervang die door de beklivende Jim Morrison, de krullen als een doornenkroon om zijn hoofd gevlochten. Op die fiets rij ik naar mijn eerste echte fuif aan de unief, toen nog genoemd 'thé dansant'. *O mamy, o mamy, o mamy blue, o mamy blue.* De witte hemden van de studenten fluoresceren. Ik drink om niet te moeten dansen. Gefascineerd kijk ik naar dat gewriemel in die slangenkuil. Jongens harpoeneren hun tong in meisjesmonden. Bambaronedansen zonder totempaal worden afgewisseld met nummertjes droogneuken in slow motion. Geheel beneveld verlaat ik dit paringsfeest. Enkele weken later zie ik een studente neergebliksemd worden. Het is niet mijn eerste dode, noch mijn laatste.

ACHTERKLAP

Ik ben zes. Ik rol de letteren in terwijl mijn leeftijdsgenoten zich nog uitsluitend met prikken en kleuren bezighouden. Zes jaar ben ik, en ik kan al letters en woorden vormen en ontcijferen: de namen van de dagen. Mijn eigen naam. Die van zuster Serafien, een inktzwart baken van vertrouwen in een grote vreemde wereld. Een jaar later pleeg ik mijn eerste gedicht. Het gaat over een beer. Ik wil 'zien' doen rijmen met 'knieën', zoals het in ons gesproken dialect van de lage streken wel kan. Maar op zogenaamd gewillig papier, en in opgeschoonde taal, lukt me dat voor geen meter. Ik vraag nadere uitleg aan mijn mannelijke verwekker. Die verklaart me de stugheid van sommige letteren. Ik ben boos. Een letter is dus geen letter. Een tijdlang blijf ik die nukkige letterkunde dan maar ontrouw. Het onrijm 'zien' en 'knieën' beschouw ik als achterklap. Maar ras slaat de liefde weer toe. Uit de echte boeken knip ik de onbedrukte stukken, leg en lijm die samen tot ik een boekje van echt boekpapier bekom. Daarop pleeg ik dan verzen, rijmen, raadsels en verhalen. Die 'echte' boeken krijg ik soms cadeau thuis, de goede man, weet je wel, of op school; er zijn elk jaar zogenaamde 'prijsboeken' te winnen voor uitmuntende resultaten. Dat gebeurt in het tijdperk waar het wcpapier nog uit verscheurde kranten bestaat. Men veegt zijn gat aan de letteren.

TAAL- EN LETTERKUNDE

Ik ben negentien. Ik hulde me in een andere mist: die van de sigarettenrook. Met lijvige letterkundige syllabi bouw ik een luchtkasteel. Vanuit de schietgaten vuur ik somtijds zelf een gedicht af, richting grote boze wereld. Ondertussen leer ik dat, wanneer Guido Gezelle geboren wordt omstreeks de Belgische Onafhankelijkheid, de gevangenen eivol zitten. Waar is verduiveld het verband? Ik hoor aan de unief vaklui spreken over poëzie. 'Mijne heren, nu weet ik het ook niet zo goed meer,' spreekt de nog jonge heer

H.B., assistent-professor-criticus. En de zeer oudgeletterde professor A.W., fin de schitterende carrière, steekt op het examen zijn honderdduizendste bastos filter op en krast: 'Aha, kerel: van West-Vlaanderen, zie ik hier op mijn lijst? Daar woont gij toch, hé? Vertel eens over uw mooie streek.' Zijn toenmalige assistente, ook een occidentaal meisje, gooit zich na zijn dood op de kinder- en jeugdliteratuur, men bedoelt eigenlijk literatuur voor kinderen en jongeren, een 'nog onontgonnen terrein'. Mijn maten dro- men hardop van journalistiek, televisie en schrijverschap. Meisjes smeken thuis, ge- bruik makend van veel verkleinwoorden, om nog een 'jaartje' extra Communicatiewe- tenschappen te mogen 'doen'. Op een zwaarbewolkte dag in juli enkele jaren later mompelt een oude prof achter een kathedr dat de meesten van ons geslaagd zijn. Ik verlaat mijn kroegen en keer terug naar de lage streken in mijn platte provincie om een meesterwerk te schrijven.

LACHAISE ET LA LANGUE

Ik ben tweeënvijftig. Het is 2005. Ik heb de kaap van vijftig jaar al geruime tijd gerond. Ik slaap met mijn navel naar de aarde gekeerd. Mijn kinderen zijn draadloos met mij verbonden; af en toe duiken ze thuis op om de schade op te nemen. Ik zie de oude Dimitri Van Toren (een zanger) zijn ding oppoetsen in een oude Vlaamse dorpszaal. Ik lees dat Armand '*Ben ik te min*' twee weken op een rantsoentje pindakaas leeft. De stille drummer van de Stones doet in antiek in het rustige Devon. Er zijn plannen om Jim Morrisons graf uit Lachaise te verwijderen. Hier bij ons in West-Vlaanderen zouden ze zeggen: 'Wegens te veel leven'. Ikzelf heb het nog altijd niet gevonden. De vraag is maar: wat? Mijn ongeduld wordt niet beloond. Ik word een oude jongen in een gekke megawereld. Zou professor H.B. het ondertussen al weten? Gelijkt het eeuwig jacht- veld van professor A.W. op West-Vlaanderen? Ach, van alle materialen waar ik me ooit mee omringde, schiet alleen de taal over. Wegens te veel leven.

DRIE BIEBS, VIER BORSTEN

Ik ben veertien. Ik ben druk aan het lezen, zeg maar: verorberen van boeken. Mijn stadje telt gelukkig drie biebies: de katholieken, de sossen en de blauwen bewaken er ieder apart hun boekenvoorraad. De katholieke boeken zijn met bruin schijtpapier ge- kakt; de sossenromannen met blauw; de liberale zijn chic geplastificeerd (ik zie er mijn eerste vier borsten op een cover van Henry Miller). Ik betrek mijn boeken uit alle drie. Noch voor lezer, noch voor schrijver kun je echt leren. Je kan je wel onderscheiden door goed te leren lezen en schrijven. Maar dat stopt op een bepaald punt: daar waar mijn leermeesters uitgepraat en uitverteld zijn. Het oog is verzadigd. Dus: op naar de velden van de geest. Fantasie, exploratie, uitvinding, onderzoek, constructie, decon- structie, idee, causaliteit. Het begint te dagen in het oosten van dat drukbeletterde hoofd van mij. De kaap van de moeilijke woorden reeds lang voorbij, begint het echter ook soms te schemeren. Ik ondervind dat er soorten letteren zijn. Die kunnen knette- ren, maar ook etteren. In de middelbare school begin ik hele oeuvres ineens mee naar mijn leeshonk te slepen. Literair en triviaal. Fictie en non-fictie. Mijn leeswoede wekt thuis soms argwaan op. Men fronst bedenkelijk de wenkbrauwen wanneer ik me met

opgespaard zakgeld een detectiveromannetje (met op de cover een krijtlijk) en een egodocument van een aan palfium verslaafde schrijver aanschaf. Ik flanker deze boekwerken aan beide kanten met mijn collectie brave school- en cadeauboeken. Nog altijd ben ik een bewonderaar van de verhalen van Roger Van de Velde.

HET ETTEREN DER LETTEREN

Ik ben vierentwintig. Resoluut heb ik voor de letteren gekozen. Vier jaar lang produceer ik papers, analyses, syntheses, leesverslagen, recensies, essays. Vooral de oudere proffen met hun bezetenheid voor welbepaalde periodes of oeuvres kan ik pruimen. De jongere, ook vooral op de jongere letterkunde promoverend, weten het vaak nog niet zo goed. Wij wel. Lichamelijkheid en poëzie, van dattum. De jaren zestig zijn amper uitgewoed. De beginjaren zeventig vertonen nog hevige remsporen daarvan. Pas na vier jaar intense filologie ga ik zelf aan de slag als publicist, in los-vast verband. Dat gebeurt via krantjes, kranten, magazines en tijdschriften. En ziedaar: plotseling is ook mijn eerste gedichtenbundel een ontwapenend feit op de literaire markt. Die verschijnt in een zichzelf bedruipende serie, waar vooral de auteur zelf in meebetaalt. Er hoort ook een 'literair-plastisch' tijdschrift bij: Yang. Mijn bundel scoort goed. Ik word ter redactie gevraagd en ingelijfd als Yangredacteur. Mijn honger naar letterkunde genereert in die jaren nog enkele boekwerkjes en veel verhalen en proza in diverse literaire bladen van nog meer divers allooi. Nou, het loopt lekker en het loopt ook soms fout. Het redacteurschap bij dat toch wel toonaangevende blad veroorzaakt ook wrevel en kritiek bij de concurrentie. Ik kies, selecteer, recenseer en (ver)oordeel er namelijk ook duchtig op los. Dat wordt van mij ook verwacht. Maar daardoor kan van een gestroomlijnde carrière in de fraaie letteren geen sprake zijn, in mijn geval alleszins niet. Ik vat alles aan en vreet papier tot er inkt door mijn aderen vloeit. Dat levert prijzen op, onderscheidingen, wraakoefeningen, afkeuring, sabelkritiek, weerwerk, controverses, applaus, hoongelach, polemiek. Het lot van bijna elke scribent is me dus beschoren. Ik mep in het rond dat het een lieve lust is en incasseer zelf ook slagen. Pieken en dalen worden mijn deel. Ik leer ondertussen ook bijna alle schrijvers kennen, ter gelegenheid van diverse evenementen. Oude, jonge, piepjonge, midlifers, overlevers. Durvers, filosofen, dromers, kluizenaars, tafelspringers, middenstanders. Soms is het leuk of interessant zo'n boekenman of -vrouw te ontmoeten, omdat ik die tot dan alleen ken ... uit de boeken. Soms ook kom ik walgend en kokhalzend thuis.

PARNASSUS OF GOLGOTHA

Ik ben vijftig. Mijn fascinatie voor de schone letteren is na een halve eeuw nog niet verminderd. Mijn fascinatie voor de letterkunde zoals ze heden ten dage en te lande wordt bedreven en bekokstoofd, is volledig gedooft. Hoe vuile was wordt witgewassen, interesseert me niet. Deze letterkunde wordt namelijk bepaald door enerzijds het kleine gelukkige kliekje van zelfverklaarde topbewoners van de Parnassus, zichzelf en elkaar bedruipend met staatssubsidies en anderzijds door populistische schreeuwleijkerds die door de media uit hun middelmatisme opgetild worden tot de status van kanon of icoon. De ene categorie verkoopt 37 exemplaren van een boek, de andere 35

000. Ze zijn allebei niet goed bezig. Daartussen of daarnaast zul je maar stikken of verstikt worden. Succes kent geen genade. Als je de Parnssus niet op mag, wordt het mestvaalt, molshoop en knekelheuvel.

Nu ben ik vrij voor filosofie, echte filosofie. Misschien wordt het tijd om het oude marxisme weer uit de kast te halen, denk ik soms even in een opwelling van teder sentiment. Gelukkig behoedt een tekst uit 1938 me voor een nieuwe stuwing in de vaart der volken. Hij is van Roland Holst. Nog nooit heb ik een betere formulering gevonden in verband met het verschijnsel 'dichter'. In het holst van de woorden – skuus voor de woordspeling. De dichter-schrijver stelt dat te midden van de meeste mensen, die zich reeksgewijs naar karaktersterke voormannen schikken, zich afzonderlijke aanwezigen bevinden.

'Het zijn wezens, die als het ware vanuit een ijler en volstreker leven in deze wereld kunnen doordringen en er zich handhaven door een tot hier geborene in te varen nog voor de vorming van de korst, die karakter heet, begonnen werd. Zij gaan, tegelijk hevig en droomzwaar, hier om, helder of duister, in ons midden of afgewend, en leven – al is het maar in verhalen – naderhand voort in de wereld of in een dorp, of maar in een straat. Soms verschijnen zij als helden of als heiligen, soms als bozen; zij leven zonder karakter te vormen, enkel als verzichtbaarde wezens van buiten uur en feit, luide of stille bezetenen, en kunnen, vaak nog door de herinnering, die zij nalaten, velen uit het reeksgewijze bestaan losrukken en onverschillig maken voor karakter of aanzien, hen verterend in de hoge koorts van het heimwee naar de gebieden waar zij vandaan komen. Heimwee, want bij elke wieg heeft een deur opengestaan, al was het nog zo kort en op een kier, naar wind en licht buiten de tijd.'

De literatuurbeschouwer Hugo Brems even parafrazerend: als alle zitplaatsen in alle compartimenten van de rede en het gevoel ingenomen zijn, komt er zich dan nog zo'n dichter tussenwringen, ongevraagd. Soms eist hij zelfs de ereplaats op, ook al parkeert hij als enige zijn woorden in de vreemdste volgordes. Ofwel zit deze duistere gast geheimzinnig te mompelen, ofwel brult hij het uit. Tja, het zal een manier van 'zijn' zijn, zeker? Leven, zegge en schrijf. Is de echte knettergekte van de vervloekte dichter verleden tijd, dan vinden we die nu wel terug in de teksten: woordenwatervallen, partiturenpraat en andere bizarre tekstsoorten waarin o.a. ook gesampled en gestreekt wordt. Moet kunnen. Een cliché als een kathedraal met duivenstront op naast een homerische vergelijking. Zeer goed. Welbegrepen. Maar op grond van deze bizarre keuzes eigenen de zelfverklaarde uitverkorenen zich het monopolie over de poëzie toe. De poëziepolitie – allemaal douaniers uit eenzelfde familie – heeft de strategische posten ingepalmd en bepaalt wie geacht en gesubsidieerd wordt. Twintig jaar geleden zou hun moeilijkdoenerij weggehoond worden. Nu is de tijd rijp voor hun zelfontworpen professoraat in de poëzie, bij gebrek aan echte leerstoelen.

MASTER

Ik ben negenenvijftig. Na enkele duizenden jaren loopt de ouderwetse verhouding meester – leerling ten einde, op alle vlakken: kunst, onderwijs, beroep, leven. Leren

wordt meer en meer gedaan via zelfonderzoek en persoonlijke exploratie, winkelend uit de vele aangeboden mogelijkheden. De docerende (in de slechtste gevallen betuttelende en bemoeizieke) didactiek verdwijnt. Betweterij verkoopt niet meer. Weldra zal het beeld van de leraar voor een klas slechts een stoffige herinnering zijn, op te zetten in het Museum voor Oude Onderwijskunde. Dat betekent geen aantasting van gezag en autoriteit. Dat is al langer geleden gebeurd. Nee, die dingen kunnen nu toegeschreven worden aan bronnen, boeken, cd-roms, naslagwerken, standaardwerken, methodes, visies. Wat er alleen maar verdwijnt, zijn de tussenpersonen: de krassende stem van professor Prikkebeen, het lentejurkje van juffrouw Zonnebloem. Borden, bordwissers en schoolbanken zullen fossiliseren in krijtlagen. Ook buiten het onderwijs vervagen de functies van meester en meesteres steeds meer. Is er bijvoorbeeld hier en daar nog een vader of een moeder beschikbaar? Een lagere school in Nederland weigerde niet lang geleden nog Moederdag te vieren, bij gebrek aan moeders. Mensen die beroepshalve graag bevelen geven, instrueren, controleren en honoreren zullen dus op zoek moeten gaan naar andere lucratieve bezigheden. Vadermoorden en generatieconflicten zullen overbodig worden. Een jonge snuiter die aan de bak wil komen, zal niet meer op tafel moeten springen en uitschreeuwen dat alles wat voor hem gebeurde, zinloos en dom was. Er zal namelijk niemand meer zijn om te luisteren. Hij zal het alleen moeten doen. Hij zal geen rechtstreekse vijand of schietschijf meer hebben. Er is nog een *worstcasescenario* mogelijk. In het allerslechtste geval zal het rolmodelschap overgenomen worden door filmsterren en tv-idioten. De geestelijk onfortuinlijken zullen zich daaraan spiegelen, in de waan dat ze een nieuw evangelie ontdekt hebben. Hun opleiding bestaat uit chips vreten en opstandig in het niets staren. Nog een verdere stap in deze betreurenswaardige evolutie is dat alle graden en onderscheidingen geschrapt zullen worden. Daar zorgt de tweede klasse voor, die momenteel de dienst uitmaakt in de directieurenbureaus. Men zal voor iets geschikt geacht worden, of ongeschikt. Blijf 'shoppen', keer even terug richting 'af', en het zal ooit wel gaan. Vroeger kon je dat immers ook: veearts of dokter worden, als je maar lag genoeg aan de unief bleef, tot je het heel goed kon. Misschien breekt nu het tijdperk van de 'selfmade-man/woman' aan. Want als je je, gewapend met drie diploma's, ergens meldt in de hoop op werk, dan zendt men je wandelen: je bent overgekwalificeerd, dus onbetaalbaar. Nou, voor de volgende paar duizend jaar is het duidelijk: geen Bergredes meer van meesters of messiassen, en de schoolgebouwen krijgen een andere bestemming. Het is niet toevallig, overigens, dat er eigenlijk geen centen meer zijn voor nieuwe onderwijsgebouwen. Iedereen beseft dat het gedaan is. Alleen de administratieve hokken zullen overblijven.

KWALITEIT

Ik ben vijfendertig. Schrijver dezes treft op één bladspiegel een record aantal spel- en taalfouten aan, ondertekend door vier specialisten ter zake, waarvan er twee voor de kwaliteitskrant De Standaard schrijven. Het juryverslag van de Vijfjaarlijkse Romanprijs van de stad Brugge heeft het ook over 'bijvoorbeeld het belang van een correcte spelling en schone taal'. Nooit vergeet schrijver dezes echter op dit blad (waarin natuurlijk

uitvoerig over gebrek aan kwaliteit wordt geëmmerd) het woord *resentent*, tot tweemaal toe op die manier gespeld. Over de vele andere taalfouten valt een lijvig leerboek te plegen. Het is voer voor een colloquium. Wat je zegt, ben je zelf. In datzelfde jaar schiet ook de kwaliteitskrant De Standaard enkele spellingbokken, vooral waar het ei/ij betreft. Die duiken zelfs in het tv-programma De Zevende Dag op. De hoofd- en/of de eindredacteur hebben blijkbaar moeite met enkele of dubbele stippen. Vlaanderen spaanderen!

BARRE GROND

Ik ben zevenenveertig. De Vlaamse literatuur is een slagveldje. Ik blijf me ergeren aan gigantische pretentie, klakkeloze diefstal van opgewarmde nieuwigheidjes, het schaamteloze vissen in oeroude vijvertjes, het hanteren van onrechtvaardige verdeelsleutels bij de distributie van staatsgelden en het obligate negeren van de gedesavoueerden. Velen krijgen niets (noch erkenning, noch centen), enkelen krijgen alles. Deze consecratie van enkele oeuvres (zeg maar: dichters, de venten halen het gewoonlijk op de vorm) is vals en elitair. De *mainstream* is uitgeschakeld. Het besloten binnenpleintje der uitverkorenen blaakt van gezondheid, vetmesterij, binnenvetterij. Wie kan wat doen voor wie? Wie mag niet gesignaleerd worden met wie? Welk tijdschrift is fout? Waar bevinden zich de poëtisch correcte *watering holes*? Wie wil niet samen met wie op de affiche? Welke uitgeverijen zijn verdacht? Ach, de poëziepolitie heeft niet veel werk. Er zijn 7,5 echte dichters en 3 768 slechte dichters. Fluitje van een cent. Maar de poëziepolitie heeft wel de handen vol met het promoten van zichzelf. Want er is geen publiek meer voor hun partiturenpoëzie. Ze hebben de poëziefhebbers weggejaagd. Er zit 6,5 man in de zaal als 1 van hen vooraan op het podium doordraaft uit eigen werk. Alleen een dode dichter uit de *mainstream* trekt nog volle zalen.

Nou, we zitten dus op barre grond. De onderschatting van een aantal Vlaamse dichters is hemeltergend. De lijstjes der gegadigde voorlezers-uit-eigen-werk zijn zo verdomd voorspelbaar, zo moe. Prima oeuvres en prachtige gedichten worden genegeerd, opzij gerangeerd, over het hoofd gezien en geweerd door bloemlezers, organisatoren, cultuurpauzes, jury's en die ene stalinistische literaire organisatie die de volledige stal der 'namen' beheert. Een dichter is heden ten dage als een bekende Vlaming: hij is bekend omdat hij bekend is. Als hij niet bekend is, is hij niet bekend. Of hij wordt de meest onbekende bekende dichter. En toch prijkt op de allereerste plaats van de top 100 van de gedichten van de twintigste eeuw een gedicht waarin woorden voorkomen als 'ik', 'morgen', 'dood', 'kind', 'bomen'.

HINASE HIC ENDA THU

Ik ben negenentwintig. *Hinase hic enda thu*. Behalve ik en jij. Is de poëzie misschien een hoer? Enkele dichters dijen zelfvoldaan uit, aanliggend aan haar tepels, vretend, zuipend. De meeste anderen belanden in het gootje van de vergetelheid na herhaalde bordeelbezoeken. Voor al wie in zo'n wiegje ligt terwijl de deur op een kier staat, is de

hoer gewillig gereed. En toch schrijft iedereen hetzelfde gedicht: *suck, fuck*. Gerijmde achterklap, ongerijmde achterklap. Teksten met niet-gecentreerde rechterkanten, waar de ratten aan gevreten lijken te hebben. Leven, liefde, dood. Maar er is geen consecratie zonder medestanders en gelijkgezinden. De *loner*, de einzelgänger en de ouderwetse rebel doen het niet meer. Deze dichter, hij ligt er.

- Gij schrijft gedichten, man?
- Dat klopt.
- Kunt ge daar van leven?
- Ik ben nog niet dood, hé.
- Nee, serieus: kunt ge daar van leven?
- Ik kan er wel bij blijven werken.
- Leeft ge dan niet van de pen?
- Ik leef voor de pen.
- Ge zijt altijd een rare snuiter geweest, hé.
- Bij de conceptie van een gedicht zweef ik wel even, maar na een eerste reactie van de buitenwereld sta ik weer met beide voeten op de begane grond, hoor.
- O, is het al zo laat? Ik moet er weer vandoor.

Veel hulp, steun of begrip van *out there* komt er niet. Bekend is verplicht, onbekend blijft onbemand. Alleen wat bekend is, is veilig. De kleur van de keuze is grijs. Dicht is dicht, of wat dacht je. Dit is een blauwe plek in een heelal. Nochtans: een windvlaag waait de herfstbladeren veel mooier samen dan een hark. De tuinmannen van de dood kunnen u de fraaiste ritselhoekjes aanwijzen. En de kleur van de poëzie, zeg maar: wereldsmart, is het oker van oktober, getooid met de rode slierten die de ondergaande herfstzou op de achtergrond drapeert.

OLLA VOGALA

Ik ben zevenenvijftig. *Olla vogala*. Als voorbedachte betweterij of publieke opinie de nieuwe autoriteiten vormen, dan ziet het er bruin uit voor de meeste dichters. Dan worden ze veroordeeld tot de simpele gedachtecronkel van Jan Modaal: we horen of zien of lezen die nooit of nergens, dus ... Dat is dan het legertje van de ondode dichters. Want Jan Modaal is streng: hij kijkt 1 tv en soms leest, nou: bekijkt hij 1 krant. Wat niet in deze evangelietjes voorkomt, kan niet bestaan. 'Gezien op tv' is een van de onnozelleste reclameslogans van de afgelopen jaren. Alsof de dagelijks tentoongespreide debiliteit op dat treurscherm een referentie kan zijn. We zijn ver heen als dat zo is. Die 'tv' heeft enkele dichters (immer dezelfde) weer tot leven gewekt en honderd andere monddood gemaakt. Er is een vreselijke gelijkmaking bezig, een genocide van de geest. En met die gelijkmaking steekt ook de bête idolatrie weer de kop op, die zich richt op de weinige gelukzaligen die in beeld komen. Wantrouw die alomtegenwoordige meninghebbers. Want wie schrijft die blijft maar beter buiten beeld.

JEKYLL, HYDE & HIDE

Ik ben vierenveertig. Op een dag als een ander beslis ik: 'Laat ons drie tenten bouwen. Een voor mezelf, een voor mijn alter ego en een voor mijn andere ikken. Dan kan ik schuilen.' Aldus geschiedt. Als woordendokter blijf ik onder mijn eigen naam publiceren. Maar ik lanceer ook, met een tussenpoos van twee jaren ongeveer, twee pseudoniemen: een man en een vrouw. Na enkele jaren ontsluit ik één ervan. Dat is niet echt nodig, want enkele publicaties heb ik opzettelijk op mijn eigen naam en die van het pseudoniem de wereld ingezonden. Wie dat wil, kan het vinden, en mag het vervolgens houden. De behoefte om nog andere identiteiten aan te nemen groeit uit noodzaak. Ik wil mijn teksten laten spreken, niet mezelf. Al te vaak namelijk wordt hier de man gespeeld, niet de bal. Vooral als je zelf jarenlang betrokken persoon bent bij allerlei letterkundigs, vorm je een gedroomd doelwit voor wraaklustigen en jaloersers. Onderduiken dus. Gedeeltelijk en helemaal. Mantel, masker en degen. *The Scarlet Pimpernel*, weet je wel. Ik ontwerp mijn eigen drie-eenheid. Twee derde is naspeurbaar en officieel geregistreerd. Een derde is dat helemaal niet. Het zijn leuke tijden voor mijn drie ikken. We boeren goed, wij gedrieën. Zo opent een gedicht van een mijner pseudoniemen het themanummer over Vlaamse letterkunde van het tijdschrift Yang waar ik twintig jaar daarvoor redacteur van ben geweest, maar nu ... pseudobiografisch twintig jaar jonger en twintig jaar later. (Noot: een redacteur die mijn gedicht 'Westfront – Vlaamse koppen' heeft geselecteerd als prelude op het grote literatuuroverzichtsnummer van Yang heeft bezwaar tegen dat 'Vlaanderen spaanderen', dat als slotregel voor mijn laatste strofe figureert. 'Dat is van Tom Lanoye', schrijft hij, de uitslover. Mis poes: mijn spaanderen komen uit een grappig Rondetafelboek van Terence White. TL pikt het misschien ook daar? Is er dan werkelijk niemand meer op de hoogte?)

Na anderhalf jaar heeft mijn eerste pseudoniem al een fraaie bibliografie, inbegrepen enkele nominaties en prijzen. Mijn tweede schuilnaam volgt gezwind, nog wat later. Soms prijken we met z'n tweeën, drieën in hetzelfde literaire magazine, zonder medeweten van de (hoofd)redacteurs. Nog een andere keer wil de hamcriticus van een bekende Nederlandse krant bij hoogdringendheid weten: 'Wie bent u?' Hij heeft mijn mini-essay over taal al met veel lovende woorden goedgekeurd. De naam baart hem blijkbaar zorgen, want ook bij hem is onbekend onbemand en dus onbemand. Geen probleem voor mij: mijn taalessay krijgt in de loop der tijden onderdak op drie verschillende plaatsen onder twee verschillende pseudoniemen. Maar ik krijg nu wel een duidelijk zicht op het kleine bedrijf van de menselijke letterkunde. Wie bent u ook weer? Ik sorteer dus het effect dat ik hebben wil: dat men over mijn tekst oordeelt, niet over mijzelf, niet over een naam. En ik ondervind gelijk hoe men met literatuur omgaat: men kijkt naar de naam, 'een naam'. Een cyclus gedichten onder mijn pseudoniem wordt gepubliceerd in een bepaald tijdschrift, diezelfde cyclus onder mijn echte naam is anderhalf jaar daarvoor door datzelfde tijdschrift geweigerd. Wanneer Hugo Claus (respect voor de meester) een wind laat, pakt men die met een strikje in en verkoopt men die duur. Dat mijn werkwijze naast gemonkel soms irritatie in de hand werkt, spreekt voor zich. De meeste schrijvers die voor een pseudoniem kiezen, zetten ook altijd hun echte naam tussen twee hoopvolle haakjes ernaast. Ik dus niet. Mijn pseudoniem – althans: het meest recente – is een echte schuilnaam. En voor het tweede pseudoniem

moeten ze maar uit hun doppen kijken, of mijn webstek even besurfen. Ondertussen is mijn schuilfamilie nog wat groter geworden. Ik ben al met z'n zessen ondertussen. De vorm of de vent of de vrouw? Oubollig geleuter.

HAIR

Ik ben zestien. In mijn klas zit Bernard, de zoon van een notaris. Hij incarneert de klassieke dure verschijning, ondanks zijn leeftijd. Hij is natuurlijk ook een en al vlotheid in het Frans. Af en toe geeft hij opmerkingen over mijn kleren. We leven immers nog in het tijdperk dat de meesten daar niet in kunnen kiezen. Ook ik ben een soldaat in het grote wanhopige voddenleger. Bernard kamt nooit zijn halflange haren. Althans niet: in de voormiddag. Hij gaat voor de net-uit-bedversie. De leraar Nederlands vraagt hem daar op een bepaalde ochtend uitleg over. Dat gebeurt niet bars, maar nieuwsgierig, want we leven in een tijd van opstand en revolte; het is uitkijken geblazen voor schoolvossen. Het antwoord van Bernard: 'Mijn haren moeten 's ochtends wakker worden en dat duurt een tijd. Ze mogen niet gestoord worden. Na de middag trek ik er wel een kam door.' Om een of andere reden onthoudt een mens soms onnozele en futiele details een leven lang.

HAIR BIS

Ik ben vijfenvijftig. Mogelijke antwoorden op de vraag: 'Waarom dat lange witte haar?'

- Ik speel in een film: de film van het leven.
- Een weddenschap van lang geleden die ik absoluut wil winnen.
- De scharensleep komt nooit langs.
- Ik doe dapper mee aan de vergrijzing en laat het lang en breed hangen.
- Wit is altijd schoon.

COPYWRITING

Ik ben tweeëndertig. Ik mag dan al quasilevenslang mijn haren halflang torsen, ik heb niks speciaals met shampoo. Maar zie: een bekend haarwasmiddel dat onder auspiciën van het prestigieuze Procter & Gamble bestaat, schrijft ter gelegenheid van Valentijnsdag een leuk wedstrijdje uit. Gevraagd wordt zonder het woord 'shampoo' te gebruiken een aardige eenlijnerige liefdesregel te schrijven voor de allerliefste. Ik voel me aangesproken, want korte teksten zie ik altijd zitten. Overigens doe ik wel vaker aan copywriting in opdracht. De bekroning houdt in dat de 'slogan' op 100 000 bierviltjes gedrukt zal worden en dus te lezen in honderden Vlaamse cafés. Op een januarivoormiddag is de streekpers verzameld in een mooi Kortrijks kaffaat. Ik word er geïnterviewd over mijn ene be kroonde regel die op 100 000 exemplaren het licht zal zien in diverse horecabedrijven:

Kleren, schat? Niks van aantrekken, ik zie je het liefst met je haar.

Onderhoud daar de perslui maar eens mee ...

Later zal ik me nog aan copywriting wagen, voor firma's, evenementen en verenigingen. Zelfs voor een formule 1-coureur in de dop: Stoffel Vandoorne. Elk jaar neem ik

ook de diplomeringspeech op mijn hogeschool voor mijn rekening. In het diepste van mijn hart moet ik bekennen dat dit soort schrijven (en spreken, voorlezen) me het best ligt en meest zint. Ik kan er soms geweldig tevreden over zijn. De lezers en de luisteraars ook.

FANTOOMPIJN 1

Ik ben negenendertig. Stigma één. In 1992 publiceert uitgeverij Manteau mijn gedichtenbundel *Voltooid Verwarmde Tijd*. Eerder is een cyclus van twaalf gedichten uit deze bundel verschenen in het gedegen literaire tijdschrift *Maatstaf* in Nederland. Naar aanleiding van deze cyclus schrijft redacteur Martin Ros mij letterlijk: *‘Ja, dat is poëzie naar mijn hart, zo zou ik schrijven als ik kon schrijven. De veel groter poëzieproever collega Theo Sontrop was ook enthousiast.’* Korte tijd na publicatie van mijn bundel ontvang ik een ditmaal kregelige brief vanwege uitgeverij De Arbeiderspers: waarom ik in 's hemelsnaam toch niet bij hun aanklopte met mijn poëzie? Mijn antwoord is kort, doch hevig: *‘Mijn bundel ligt al anderhalf jaar bij jullie én er is zelfs al een cyclus van twaalf gedichten uit gelicht die in Maatstaf is verschenen, jullie blad. En nu u?!’*

PS Uitgeven in Vlaanderen: een avontuur! Manteau-directeur Lionel D., die in hoge mate afhankelijk is van de beslissingen van de Nederlandse grote bazen, verschijnt op de presentatie van *Voltooid Verwarmde Tijd* (in galerij Desimpel, omgeving Kortrijk) met 37 exemplaren van de oplage van ongeveer 500. De overige bundels moeten in Nederland gesleten worden, zo meldt hij me. Er zijn 312 mensen in de zaal. 214 ervan die de gedichtenbundel wel degelijk ter plaatse willen kopen, tekenen dan maar in op een lijstje (bij gebrek aan het echte boek) voor een exemplaar. Publiceren in deze lage streken: om je de haren uit het hoofd te rukken.

FANTOOMPIJN 2

Ik ben zevenenveertig. Stigma twee. Op de ochtend van de presentatiedag van mijn dichtbundel *Linkerhart* (uitgeverij Poëziecentrum, 2000, in manuscript bekroond met de Vijfjaarlijkse Guido Gezelleprijs van Brugge) ontvang ik een brief van uitgeverij Querido waarin men me meldt dat 'Linkerhart' zeker in aanmerking komt voor uitgave. Het zal je maar overkomen, het is sommige anderen ook overkomen, maar het scheelt honderden lezingen, voordrachten, uitnodigingen, voorpagina's, interviews en meer van dat fraais. En bovenal: het scheelt in de waarneming en de waardering. Je kunt het gevoel hebben dat je niet bestaat. Je wordt overgeslagen. Je *name* wordt niet *gedropt*. Wereldsmart (waar elke dichter het over heeft: leven, liefde en dood) kan de gezondheid ernstige schade toebrengen. Fantoompijn is zoals de poëzie zelf: hij/ze/het is er omdat iets er niet (meer) is.

PS De bundel *Linkerhart* verschijnt ruim een jaar te laat, wanneer de aandacht rond de Guido Gezelle Prijs al weggeëbd is. Er breekt brand uit in het Gentse Poëziecentrum en uitgever Willy Tibergien verschijnt diverse keren niet op de afspraken. Uitgeven in Vlaanderen ...

FANTOOMPIJN 3

Ik ben vierenvijftig. Stigma drie. Oblomow in Handzame: een dichtbundel van me met hoog West-Vlaams en Russisch gehalte. De uitgever, Willy Tibergien van het Gentse Poëziecentrum, maant me al in 2005 aan het manuscript en de diskette vliegensvlug in te zenden ter publicatie. Aldus geschiedt. Twee jaar lang blijft de man verder in gebreke. Hij maakt afspraken en daagt vervolgens niet op. Zo trek ik op een speciaal vrijgeroosterde dag naar Gent voor een vergadering omtrent de publicatie, maar de vogel blijkt gevlogen ... naar Nederland, verneem ik telefonisch van het baliemeisje. Bakje troost gedronken dan maar, in de stad der stropendragers.

Willy Tibergien vraagt om steeds nieuwe versies, die steeds dezelfde blijven, zijn: mijn bundel is immers af, en inmiddels alom voorgepubliceerd, en hier en daar fragmentarisch bekroond. De uitgever blijft maar aanmodderen. Wanneer uiteindelijk mijn Oblomow in 2007 verschijnt, is dat net een week te laat om mee te dingen naar de Provinciale Poëzieprijs van West-Vlaanderen. Dan te weten dat ik voor de bundel ook provinciale subsidie heb verworven en dat bedrag aan de uitgever (diens eis, in handschrift op het contract erbij geflanst) dien af te staan. Het duurt daarenboven twee afleveringen van Poëziekrant (pakweg een halfjaar) vooraleer eens melding wordt gemaakt van het verschijnen van de bundel. Melding, welteverstaan. Van een recensie is nooit een spoor te bekennen. Uitgeven in Vlaanderen ...

FANTOOMPIJN 4

Ik ben vierenvijftig. Stigma nummer vier. De Nederlandse uitgeverij 521 keurt anno 2007 het manuscript van mijn nieuwe dichtbundel goed. Die dient alleen nog via Gerrit Komrij te passeren. Dat zal in de loop van april gebeuren, 'met goede hoop', wordt me gemeld. De betreffende redacteur gewaagt van grote zekerheid aangaande publicatie. Daar hou ik dus in mijn verdere jaarplanning rekening mee. Omstreeks begin zomer ontvang ik een schrijven waarin wordt medegedeeld dat de betreffende poëzierreeks (het Sandwich-label) opgedoekt wordt wegens het vertrek van een redacteur. Een jaar later blijkt die reeks echter weer springlevend te zijn. Ten faveure van wie nu weer? Neen, ik heb niks meer laten horen. Kwaak. Kwaak. Nederland kikkerland!

BRUGGE DIE SCONE

Ik ben zevenentwintig. Op de administratieve hoogten van domein Boeverbos aan de rand van Brugge, huisvestende o.a. de provinciale dienst cultuur van West-Vlaanderen, werkt eind vorige eeuw na Christus de hr. C.V. Ik bedien me van zijn initialen om zijn oude dag niet te verstoren, maar ook uit disrespect. Hij ontfermt zich elk jaar over de inzendingen voor de provinciale literaire prijzen, categorieën gepubliceerd en on gepubliceerd werk (anoniem in te zenden). Hij controleert vooraf of aan de voorwaarden is voldaan en neemt ook kennis van de identiteit van de inzenders. Daarna worden de manuscripten en de boeken naar de juryleden getransporteerd. (Een van die post-auto's is zelfs ooit per ongeluk gekaapt, in de waan dat er geld te rapen viel. Alle inzenders moesten hun werken opnieuw inleveren). Schrijver dezes komt op een

bepaald moment in aanvaring met deze ijverige ambtenaar. Van dan af wordt nooit nog een boek of manuscript van mij weerhouden, tot aan de pensioengerechtigde leeftijd van de heer C.V. Wat is er gebeurd? Lang geleden kom ik met het manuscript van een roman in aanmerking voor de provinciale letterkundige prijs. Eén jurylid blijft echter koppig tegenspartelen: een gesjeesd dichter die ik ooit van veelschrijverij beschuldigde en die later journalist werd. Ik vermoed dat hij op dat ogenblik 'meer weet'. Het wordt uiteindelijk niks. Op een van de vele letterkundige evenementjes in deze lage streken vertelt C.V. (wellicht met een glas op) aan schrijver dezes wat er gebeurd is. Echt uit de biecht geklapt dus. Ikzelf, dubbel gevoelig in verband met deze materie, nl. bijna-bekroond en ongekroond, vertrouw deze mededeling toe aan een literaire vriend. De tamtam doet zijn werk. Het duurt geen anderhalve week of de woedende ambtenaar C.V., die zijn mond voorbijgepraat heeft, velt telefonisch het literaire doodsoordeel over mij en mijn letterkunde. In de provinciale ban geslagen! Tot aan het pensioen van C.V. blijven dichtbundels en manuscripten van het slachtoffer duidelijk ongelezen. Een eerder bekroonde bundel (Vijfjaarlijkse Guido Gezelle Prijs Brugge) blijft zelfs maagdelijk dicht; ik heb het minutieus getest. C.V. heeft die dus nooit doorgesluist naar de juryleden. Hij neemt immers vooraf kennis van de identiteit van de inzenders. Makkelijk zat om krenge en hufters bij voorbaat eruit te laten en hun inzendingen een jaar lang ongelezen in de kast te laten rotten. Enkele trucjes volstaan om te bewijzen hoe de vork aan de steel zit. En zie: C.V. is amper van de arbeidsmarkt verdwenen, of schrijver dezes veroverd een provinciale premie voor een ongepubliceerd theaterstuk ... dat enkele jaren daarvoor ook al bekroond is door de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde Gent.

COMMISSIE

Ik ben eenendertig. De Commissie Taal- en Letterkunde van de provincie West-Vlaanderen vraagt me op een bepaald ogenblik als deskundige mee te zetelen op hun kwartaalzittingen. Dat gebeurt vooral op woensdagmiddagen, waarschijnlijk om de schoolvossen de kans te geven aanwezig te zijn. Ikzelf heb als docent aan een hogeschool altijd les die namiddagen en avonden. Ik kan dus zelden van zijn zitpenningen genieten. De weinige keren dat ik dat wel kan, rijzen mijn haren te berge bij het horen van hoe de heren en dames zonder verpinken elkaar of hun vriendjes bekronen, eren en betoelagen. Een gewichtig commissielid krijgt zelfs voor zijn inmiddels gepubliceerde dichtbundel de provinciale prijs voor ongepubliceerde poëzie met voorkennis van de jury, want een van de juryleden heeft in de loop van de beoordelingstermijn de bundel nota bene zelf openbaar ingeleid. Na twee jaar geef ik mijn ontslag. Een jaar later ontvang ik een brief van de Commissie Taal- en Letterkunde waarin kond wordt gedaan van het feit dat men jongere mensen zal aanspreken om in de commissie te zetelen. Ze bedoelen waarschijnlijk: meer beïnvloedbare. Maar ik heb een jaar daarvoor al ontslag genomen. Willen ze nog eventjes natrappen?

ORGIE

Ik ben vijfendertig. Electrabel, het veel te dure en steenrijke energiebombasticon, organiseert een tweejaarlijks weerkerende poëzieprijs voor ongepubliceerde gedichten. Er zijn telkenmale veel inzendingen en de stijlvolle bekroningsavond wordt ook talrijk bijgewoond. De jury bestaat jarenlang uit de dichters Gwij Mandelinck (een schuilnaam), Willy Spillebeen (geen schuilnaam) en mezelf (een gezonde Vlaamse jongen). Tijdens een bepaalde editie wordt de (anoniem, onder pseudoniem) ingezonden poëziecyclus van de dichter P.D. uitgesloten omwille van herkenbaarheid; er zijn zelfs duidelijk hints naar 'De Poëziesomer van Watou' van Gwij Mandelinck. De uitsluiting gebeurt tot diens ongenoegen. Maanden later duikt diezelfde cyclus weer op ter gelegenheid van de Poëzieprijs van de Stad Izegem, waar de dichter Gwij Mandelinck alweer in de jury zit ... en de inzending bekroont. Een vreemde wending van zaken? Ha! De dichter P.D. schrijft ook over poëzie(eventen) in het prachtblad Knack. En Mandelinck Gwij organiseert De Poëziesomers van Watou. Hebbes? Een frivoler bericht in dit verband. Na de laatste editie van de Electrabel Poëzieprijs jurering (annex maaltijd en drank) beland ik met zijn jurykomanen Willy S. en Gewijde (ook gezegd: Gwy) M. in een Kortrijks kaffaat. Er wordt Duvel gedronken. W.S. struikelt in de omgeving van de toiletten en wordt bloedend door een ambulance weggebracht naar Spoedgevallen. Dat is aan de aandacht van mezelf en G.M. ontsnapt. In het vuur van onze gesprekken hebben we alleen maar blauw zwieplicht op de achtergrond waargenomen. We veronderstellen dat W.S. er stiekem vandoor is gegaan, wanneer die niet meer blijkt op te dagen. De patron van het kaffaat komt ons uitleg verstrekken. Daarop bied G.M. me een lift naar huis aan. Ik neem dat aanbod aan, want ik ben te voet. Onderweg naar mijn deelgemeente houden we nog even halt aan mijn stamkroeg. Daar worden weer diverse glazen geledigd. Wanneer G.M. vertrekt naar zijn haarddorp Watou, rijdt hij nog op de parking de auto aan van een jonge kerel. Er ontstaat wrevel wanneer de jongeman er de politie bij wil halen. Eigenlijk gaat het om een paar krassen. G.M. windt zich op, pendelt zenuwachtig tussen toog en parking heen en weer, windt zich nog meer op wanneer de politie er effectief aankomt, roept ettelijke keren 'Bel Stefaan De Clerck! Hij kent mij! Bel de burgemeester!', en wordt uiteindelijk gevankelijk door de Kortrijkse flikken weggeleid voor een nachtje cel. Ikzelf ga boven mijn theewater maar rustig te voet naar mijn woning. Eén dichter op Spoedgevallen, één dichter in de cel, één dichter huiswaarts. Poëzie op leven en dood, in goede en in kwade dagen.

Ben ik ooit nog door G(e)wij(de) M. aangesproken na deze dag waarop hijzelve plechtig verklaard heeft (na de eerste cognac al die het jurydiner bekroont) dat ik er zeker weer bij moet zijn op de Poëziesomer van Watou? U blijft mijn antwoord niet schuldig. Hoe raadt u het, lezeres, lezer.

BOEKENDIEF

Ik ben zesentwintig. Een korte periode is Vlaanderens grootste boekendief collega op mijn hogeschool. Voor de West-Vlaamse Literaire Prijs (genre gepubliceerde roman) lever ik mijn eersteling in, op vijf exemplaren, zoals vereist. Omdat het pakket nogal lijvig is om te verzenden, en de collega in de omgeving van het bestemmingsadres

woont, geef ik de bundel met de kerel mee. In de loop van de tijden merk ik hoe die man uit de hogeschoolbieb literaire boeken ontvreemdt. Anderhalf jaar later ontvang ik een brief waarin een provinciaal ambtenaar uitlegt waarom ik uitgesloten word van deelname aan de romanprijs: er zijn maar vier exemplaren aangetroffen van mijn eersteling. Dan gaat me een licht op. De dief heeft zelfs nog het lef gehad om in de loop van het jaar ook het manuscript van mijn roman af te bedelen, 'voor zijn collectie'. Wanneer een decennium later in Humo een interview verschijnt met een boekendief, kan ik me niet van de indruk ontdoen dat het om dezelfde kerel gaat. Hij is ondertussen actief in achtereenvolgens de uitgeverijwereld, de politiek en de cultuur. Uitkijken, mensen!

NAAST HUGO

Ik ben zesendertig. Op een laatste binnenbladzijde van het prestigieuze Nieuw Wereld Tijdschrift verschijnt mijn gedichtencyclus *De Val*, thema epilepsie. In die periode publiceert uitgeverij Lannoo ook mijn tienerdagboek *Vallen en opstaan*: een jeugdroman over hetzelfde thema. Die krijgt ruim aandacht, ook in een druk bekeken tv-programma, zoals wel vaker met probleemboeken gebeurt. Terecht is mijn verbazing wanneer ik merk dat uitgeverij Lannoo er in slaagt op de tegenliggende binnenflap van het NWT een wervende advertentie te zetten voor het zoveelste politieke boek van Hugo De Ridder. Waarom dan niet ... ach. Ik laat hier de woorden echt tekortschieten.

PS Diezelfde herfst zit ik naast politieke Hugo te signeren op de Antwerpse Boekenbeurs. Er torenen twee palletten met zijn boeken boven hem uit. Hij verkoopt die dag 14 exemplaren. Ik ben goed voor 17 exemplaren. Ik heb goed geteld. Een slap dagje?

DEBUUT

Ik ben drieëndertig. '*We zoeken geen probleemboeken,*' laat de befaamde uitgeverij Lannoo me weten, wanneer ik mijn eerste jeugdboek *De Bende van de Beeldenaar* inzend. Het betreft overduidelijk een puur ontspannend school- en detectiveverhaal, dat een seizoen later bij uitgeverij Infodok verschijnt en waarvan later nog een versie in de reeks Vlaamse Filmpjes van Averbode wordt gepubliceerd. Lezen ze eigenlijk nog wel in de uitgeverijen? Ik publiceer later nog drie jeugdboeken bij uitgeverij Lannoo en maak er ook drie redactrices mee. Het verloop is er blijkbaar groot. Aan Els, Hilde en Petra bewaar ik echter goede herinneringen. Petra zie ik enkele jaren later nog terug als redactrice bij uitgeverij De Eenhoorn.

EEN LAGE STREEK MET EENZAME HOOGTEN

Ik ben negenentwintig. Marc Reynebeau, gestraald dichter, recensent, journalist, soms tv-lolbroek gewapend met geprepareerde grappen en *oneliners*, is de dader van dat ene dichtbundeltje: *Spelbederf*. Ik val medio jaren zeventig al in ongenade bij hem omdat ik iets negatiefs over hem in *Poëziekrant* schrijf. Waarschijnlijk tot zijn verbazing, want hij heeft zelf mijn eerste bundels positief gerecenseerd.

De 'eenzame hoogte' van Jozef Deleu, hoofdredacteur van Ons Erfdeel en somtijds dichter, wordt vooral door Marc Reynebeau gepredikt, ten tijde dat hij nog voor het weekblad Knack werkt. De maand ervoor of erna kan je ervan op aan dat er zich ook in Ons Erfdeel zo'n eenzame hoogte voordoet, ten behoeve van Marc, op aandringen van Jozef (die wel zo wijs is anderen te laten schrijven; zelf verbrandt deze zelfverklaarde rebel zich nooit). Vice versa dus. Ze bedienen gewoon elkaar. Ach, de spreekbuisjes van Vlaanderen, tetterend van op de allerhoogste bergen in dit platte land, fulminerend over provincialisme. Vlaanderen de leeuw!

AMERICAN CONNECTIONS

Ik ben acht. Er is de herinnering aan het eenmalige bezoek van drie kleine oompjes van mijn pa ('nonkeltjes', zeiden we) en hun vrouwtjes. Ik hoop dat ik de 'drie kleine nonkeltjes' niet in mijn fantoomreeks moet inlijven, zoals ik dat misschien mettertijd zal moeten doen met het Chinese vrouwtje dat naast mijn po in mijn slaapkamer verscheen. Anyway. Die 'drie kleine nonkeltjes' blijven een begrip in de familie. Ze zijn bijzonder klein van gestalte en ze hebben een leven opgebouwd in 'de' Canada. Het wordt dus een soortement Engels geblazen tijdens dat vreemde bezoek; ik herinner me veel gebaren. Nooit zie ik het dwergtrio later nog terug. Er wordt ook nooit meer over gesproken. Er lijkt een waas te hangen over oude familie zaken. We kennen bijvoorbeeld amper de geschiedenis van onze eigen ma en pa. Er is onder andere diens stiefpa, een onguur heerschap, waarbij ook het woord 'Amerika' valt, in combinatie met 'zwerver'. Maar nooit komen we meer te weten. Blijkbaar is de mist der tijden hier welkom.

Later, wanneer de wereld kleiner wordt en benavigeerbaar door het world wide web, doen zich diverse contacten voor over de grote plas, al dan niet gelegd door (vermeende) familiebanden. De archieven zijn niet altijd duidelijk en volledig. Steve Denoo verkoopt Cadillacs in Syracuse, New York. In een van zijn langere mails beschrijft hij de voorliefde van het geboefte voor Cadillacs, omdat die een grote koffer hebben. Er kunnen zakken cement in. Of nog: drie bowlingballen plus je aan handen en voeten gebonden slachtoffer. Rijd daarmee zo'n honderd kilometer over hobbelige weggetjes en dump daarna het lichaam: de inwendige kneuzingen zijn niet meer te tellen. De doodsoorzaak is ook moeilijk vast te stellen. Verder gaat alles goed met Steve. Hij is al zo christelijk als de pest.

Joan Denoo woont ergens in een van de White Plains. Ze was lerares wiskunde. Nu bekommert ze zich om een kattenkerkhofje. Ze laat zich op het internet ook horen in verband met atheïstische humor. Op Facebook van mijn dochters duikt ze af en toe op.

Pat of James Denowh (hij mailt me als James) is 'parole officer' geweest in Phoenix, Arizona. Zijn grootmoeder moet een feeks geweest zijn. Of is het zijn overgrootmoeder? Ze ziet haar man niet echt graag en helpt hem naar de eeuwige jachtvelden. Zijn familienaam spreekt ze altijd smalend op z'n West-Vlaams – Indiaans uit (ze kan niet

lezen of schrijven); zo wordt Pat Denoo zovele jaren later James Denowh, samen met nog andere Denoos/Denowhs. Anno 2011 krijg ik nog een vreemde mail uit Londen: James zou er door een straatcrimineel in elkaar geslagen en beroofd zijn. Ik beschik over geen enkel verder gegeven; de afzender (mij onbekend) beantwoordt nooit mijn vraagmails, en bovendien heb ik de indruk dat James Denowh in het mailbericht zelf aan het woord is. Raadsel rond een ex-parole officer...

Ook aan 'de kant' van mijn vrouw heersen af en toe picareske toestanden. Er is bijvoorbeeld de jonge kerel op vrijersvoeten die zijn rivaal van een rijdende trein duwt, met de dood tot gevolg. Hij vlucht en duikt jarenlang onder in Frankrijk, waar hij onder andere in grotten woont en aardappelkweker wordt. Wanneer hij veel later weer in Vlaanderen opduikt, is hij het welgestelde hoofd van een ruim gezin. Ja: Vlaanderen zendt zijn zonen en dochters uit.

MIJN SCHRIJVEN DD. TWINTIGSTE EEUW

Ik ben zevenentwintig. Grote gribus, nu ik eraan denk, vleermuis: je vroeg me een 'goed' boek. Ik koop echter geen boeken meer. Ik lees nu al mijn boeken voor de tweede of de zoveelste keer. Ik heb er genoeg van. Het zijn alle goede boeken. Ongeaarne breng ik ze mijn huis uit. Het enige boek dat ik je nog wil geven, is dit hier. Nee, een echte boekenkrijg is het niet meer. Liever mag ik door de stad struinen, zonder boeken in mijn hoofd, terwijl de frisse geurtjes van leerplichtige meisjes me in het gezicht waaien. Op een dergelijke brandstof kan ik vele kilometers stappen. Liever mag ik op een bank in het park zitten denken dat jij ook op die bank zit. Dat we praten zoals het niet in de boeken staat: zonder bijsluiter, zonder vervaldatum. Ik wandel voorbij een gebouw. De tuimelramen zijn opengeklapt. Daarachter weerklinkt een profetische stem die spreekt: 'Acht komma vier.' Wanneer ik omhoogkijk, zie ik dat het een schoolgebouw is. Het 8,4 betreft boekenwijsheid. De ogen die bij die stem horen, hebben die wijsheid gisteravond in een boek gezien. 'Acht komma vier,' doet het vandaag de ronde. En niemand is gelukkig met deze mededeling. 'Acht komma vier,' ruist het in de bomen. En niemand luistert naar deze boodschap. 'Acht komma vier,' spreekt een stem in de stad. En niemand gelooft het. Nog liever mag ik planten en boeddha's in mijn boekenkasten zetten. Gewone boeken zijn maar boekensteuntjes voor weer andere gewone boeken. De onwijs symbolische boeken stop ik ver weg, voor het geval een gezelschap op spaghetti of *gourmet dining* komt en een spervuur van domme vragen aanlegt betreffende diepere inhouden en dubbele bodems en vele, vele lagen taal. Ach welnee, een boekenverbrander ben ik niet. Nog niet. Ik heb eerbied voor drukwerk. Maar wie mij boeken vraagt, wakkert een brandje aan. Ik heb mijn boeken zozeer lief, dat ik ze haat. Ik haat de zorg die ik aan ze besteed. Ik haat hun affe voldongenheid. Onachtzaam staan ze in mijn kasten. ZIJ staan lijdzaam op MIJ toe te zien. Ik hoor hun mooie zinnen die de mijne niet zijn. Vroeger stelde ik ze boven de mensen. De mensen bleven weg. Van nu af aan geldt hier deze regel: een boek dat mijn huis verlaat, is het mijne niet meer. Wat hierbinnen goed is, wordt daarbuiten slecht. Mijn hoop in bange dagen en mijn vreugde onder een zwam van Vlaamse regen is anderhalve meter *Livre de Poche* per jaar. Tijdens zo'n

leesjaar bereik ik zelden pieken. Het jaar bestaat namelijk uitsluitend uit pieken: in de trein, op perrons, op banken, in wachtkamers. Vreemd genoeg nooit in bed, de plaats waar zovelen lezen: nekwervelproblemen, wegens te veel lezen. Nee vleermuis, een 'goed' boek geef ik je niet. Liever een portie spaghetti. Wel wens ik je een vruchtbare Boekenbeurs toe. Dag.

WEG

Ik ben zesenvijftig. De dinsdag is de druifoor onder de dagen. Het regent. Men zit maar zijdelings in het leven. Men wil deze dag overslaan. Wie geen moord te plegen heeft, blijft droog. Wel valt een gestage stroom auto's naar de containerparken aan de periferie van mijn stad te constateren. Dinsdagen zijn zo droevig dat er dan vooral weggegooid wordt. Zelfs zich van overbodige dingen ontdoen heeft iets oubolligs. Af en toe lijkt het er op dat iemand het liefst meteen ook maar zichzelf in de container wil storten. Men voelt zich schroot, nat en dood. Ikzelf, die vandaag het liefst onder een pseudo-niem tussen de mensen zou komen, drijfhout in de vaart der volken en de stuwende stormen des levens, blijf met alsnog geopende kofferklep aarzelen boven een laatste bananendoos met 'oude' boeken. Vooruit, weg ermee, niet bladeren, wegschrapen, buitengooien, afbladderen. Ik sta voorovergebogen dappere synoniemen te mompelen. Even flink zijn. Eigenlijk schuil ik onder de kofferklep even tegen de striemende regen. Er bestaat geen weg terug voor deze boeken. Jack London, Charles Dickens, Geschiedenis van het schaakspel, De verdwijning van sir Adam en iets met een bruine wikkel om waarop in schuine hoofdletters *CHARELKE* geschreven staat. Ze zijn oud, die boeken. Ze zeggen iets over mij. Ze moeten weg. 'Alles is afval,' schrijft Tom Lanoye in een miniboekje dat hij me lang geleden cadeau doet ter gelegenheid van de poëziewedstrijd Gent-Wevelgem ('Van oor tot oor', als ik me goed herinner: een zelfgemaakt dun ding met gele cover). Akkoord hoor. Voorjaar 2009 verlaat ik ook na twee decennia definitief mijn schrijfhonk ofte binnenverblijf in de stad. Ik heb in die periode zo vaak de containerparken aan de periferie van mijn stad bezocht, dat er weer adem- en werkruimte vrijgekomen is thuis. Tabula rasa in mijn binnenverblijf; tabula rasa thuis. Alleen in mijn werkruimte op mijn hogeschool sta ik mezelf nog geordende slordigheid toe. Maar ook daar aarzel ik op gezette tijdstippen niet: alles loopt kans weggeflickerd te worden in een van de vele sorteerbakken die het hogeschoolinterieur ontsieren. (Gek hoe milieubekommernis horizonvervuiling en interieurbezoedeling in de hand werkt.) Ik begin te houden van de doffe klappen waarmee bundels papier in de containers ploffen. Stof en oudheid stinken naar vrijheidsberoving en claustrofobie.

BEENDERMAN

Ik ben zestig. Oude tijden. Met een knarsend geluid van tanden worden die afgesloten. De grote K decimeert ijverig mijn generatie. We kunnen niet anders dan terugdenken aan die fameuze Tsjernobildag. En er is ondertussen ook Fukushima. Alom wordt er druk gesneuveld. Op stagebezoek bij mijn studenten in diverse secundaire en basisscholen hoor ik mentoren vooral over de dood praten, en welke vormen die allemaal

aanneemt, en de snelheid waarmee hij maait. De beenderman is overal. Ik ruik hem al vaker als ik ergens binnenkom. Meer en meer heb ik wind nodig, helende wind, want ik ben de adem afgesneden door voldongenheid. Nu ik niet meer zo bepalend door papier omgeven word, heb ik geen verschansing meer. Ik ben uit mijn loopgraven geklauterd en storm blindelings en onbeschermd vooruit. Ik voel me transparant, digitaal en kwetsbaar. En ik ga voor de zoveelste keer, zoals elk academisch jaar, met een buslading studenten naar de Menenpoort in Ieper. Ik, M/V, *brother-in-arms of the Known to God*.

OP DE FLES

Ik ben vijfenveertig. Leest u graag gedichten die uit een fles komen? Ik niet. Luistert u graag naar gedichten die door iemand op de achterbank van een taxi worden voorgelezen? Ik niet. Zit u graag aan een stoel gekluisterd om dichters uit hun eigen werk te horen mompelen? Ik niet. Vindt u zo'n literaire brulkikker geloofwaardig? Literatuur hoeft voor mij niet van de daken geschreeuwd te worden. Dat jarenzestiggedoe van 'poëzie op alle plaatsen' lijkt maar niet te willen verdwijnen. Tot in de 21ste eeuw nog proppen ze mensen in tentjes, auto's en woonkamers om naar verzen te luisteren. Wat bezielt ze toch? Gedachten aan de bekeerdrift van missionarissen zijn niet veraf. Vier decennia lang ben ik docent Taal en Literatuur aan een hogeschool voor lerarenopleiding. Poëzie heb ik altijd aangeboden zoals het hoort: in boeken. Op papier. Later ook digitaal. Poëzie bevindt zich desnoods bescheiden ergens in een klas. Je hoeft er de voorhoofden van leerlingen of studenten niet mee te tatoeëren. We doen toch ook geen gehakt in een ijs hoorntje? 'Performen'? Laat me niet lachen. Hoe harder een schrijver brult, hoe beter men zijn spraakgebreken hoort. En een fles moet drank bevatten, geen onder elkaar geparkeerde berijmde achterklap.

MOOIE OUDE GOD

Ik ben eenendertig. Ja, ik beken: ik ben een van de mooie jonge goden van de jaren tachtig. We publiceren dan met z'n dertienen een kortverhaal in de Vlaamse prozacompilatie 'Mooie jonge goden' bij uitgeverij Kritak. Hoewel ik daarna (bijwijken be kroond) proza, theaterwerk, poëzie, essays en jeugdboeken produceer, word ik niet echt bekend als schrijver. Gebrek aan medestanders in de media? Wellicht. Een soort van minachting ten opzichte van de kinderboekery? Misschien. Die kinder- en jeugdboeken springen veel meer in het oog dan de rest natuurlijk. Men kan me niet in een hokje thuisbrengen of catalogeren. En gemakshalve doet men dat het liefst. Voor welk publiek schrijf ik nu eigenlijk? Er is echter ook een familiaal thema dat me noodzaakt diverse activiteiten te dimmen en de schijnwerpers niet voluit op te zoeken. Ik schrijf en publiceer daar wel gedichtencycli en een paar jeugdboeken over. Het thema zwaar-tekkracht, lees epilepsie, doet zich namelijk vlak voor mijn neus voor en dringt zich in hevige mate op. Ik hoef mijn thematiek niet te gaan zoeken. Zo verdwijn ik echter ook ruim een decennium uit de literaire tijdschriften en van de letterkundige podia.

Ondertussen, jaren later, ben ik onder pseudoniem een 'mooie oude god' die om de haverklap verhalen en poëziepartituren geplaatst krijgt in o.a. de letterkundige prachtbladen Dietsche Warande en De Brakke Hond. Soms word ik daartoe zelfs uitgenodigd, zoals bijvoorbeeld wanneer ik gevraagd word een extra laatste hoofdstuk aan 'De Avonden' van Gerard Reve te schrijven. De moeilijkeliteratuurprofessor Hugo Bousset heeft mijn alter ego in een radio-interview zelfs 'veelbelovend' genoemd. Mijn pseudoniem kaapt ook prijzen weg. En ik heb het al gehad over het kritische themanummer van het tijdschrift Yang (handelend over zoveel jaar Vlaamse literatuur), waarin twintig jaar na mijn eigen redacteurschap een gedicht van mij (onder pseudoniem) de hele mikmak preludeert. Zodoende omzeil ik vaak de klippen die heten: leeftijd, vooroordeel.

MONSTER

Ik ben zes. Vrijwel dagelijks leer ik leven met een monster in levenden lijve. Achter onze tuin strekt zich een groot veld uit. Dat wordt bewerkt door een gepensioneerde rijkswachter-boer en diens zuster. Twee afschrikwekkende figuren. Victor gaat uit zijn dak als hij ons weer eens op zijn veld betrapt; zijn zuster en heks Marietje zegt nooit een woord, maar balt woedende vuisten naar ons. Af en toe schort ze haar kleren op om op het land te piesen: oude bleekwitte billen tussen jong groen. Zij is 's zomers een van onze doelwitten voor onze schietlappen. We kruipen tot in de top van onze appeelaar en nemen haar ongenadig op de korrel. Alleen als we een maïsjaar hebben, verliezen beide partijen (wij, zij) elkaar een tijdlang uit het oog. Victor heeft ook een zoon: Julien. Die is in hoge mate spastisch en spreekt ook onverstaanbaar. Toch waggelt hij dagelijks als een dronken ledenpop in de geulen tussen de gewassen. Elke zomer noemen we onze lelijkste knikker naar hem: Julien, ofte, in ons koeterwaals: Solien. Als je Julien niet kent, schrik je je dood wanneer je hem voor het eerst ziet en hoort. Voor ons is hij een deel van ons leven, weliswaar veilig afgescheiden door een omheining. Julien raapt stenen op en stopt die in zijn zakken. Julien ruikt naar aarde. Julien kan exact voorspellen wanneer het gaat onweten. Solien is geblutst en gebuild; niemand van onze kornuiten wil ruilen voor een andere knikker.

BURGER VAN DARLINGEN

Ik ben vierenzeventig. Kortrijk: hier kun je boeken schrijven. Alleen en van geen mens gestoord. Kortrijk: ettelijke steenworpen, boogschoten en schimpscheuten verwijderd van de letterkundige cenakels en culturele bordelen van Brussel, A'pen en A'dam. Vlaanderen stopt aan Gent en zijn galerijen. Is Kortrijk het dodelijk saaie Darlingen uit het boek van Hendrik Conscience ('De burgers van Darlingen')? Men wil dat hier niet geweten hebben, hoewel hij-die-zijn-volk-leerde-lezen er korte tijd verbleven heeft. Er zijn 'specialisten' die beweren dat het Dendermonde is. Ze baseren zich hiervoor op aanduidingen in verband met kilometerafstanden, niet echt een staaltje van omgaan met fictie. Nou, als heremiet of kluizenaar is het hier wel leuk toeven. Er gebeurt namelijk niet al te veel. Om de haverklap eigent het stadje zich zaken toe waar het helemaal niks mee te zien heeft. Strips. Design. Gastronomie. Fietsen. Misschien komt dat

doordat Kortrijk Xpo (voorheen De Hallen) vaak onderdak biedt aan grootse exposities/beurzen/manifestaties. Een inhaalbeweging op allerlei gebied (sedert de eerste winkelstraten en de koosnaam 'Petit Paris' beginjaren zeventig blijft Kortrijk zich stilstaande wentelen in zelfgenoegzaamheid) noodzaakt het bestier echter her en der diepe putten te graven en verse overbruggingen te voorzien. Bijvoorbeeld om te beletten dat de Leie, ooit Golden River, thans traankanaal, blijvend een donker, diep, vreemd voorwerp blijft dat de Guldensporenstede in tweeën klieft. Ja: er vallen nog altijd bommen op Kortrijk. Het diet mort. Maar er is beterschap te bespeuren, in de vorm van promenades, nieuwe bruggen, het kersverse winkelcentrum K en zelfs een minstrand.

Zo beschrijft Hendrik Conscience de stad Darlingen: *'Een honderdtal kilometer van de hoofdstad verwijderd, tegen de spoorweg aangehurkt, ligt een kleine stad, die we om verschillende redenen Darlingen zullen noemen. Die stad telt ongeveer veertienduizend inwoners. Er zijn diverse kerken en kloosters, en een ziekenhuis dat omwille van zijn ouderdom en zijn gotische bouwstijl zeker de aandacht van kunstliefhebbers zal trekken. Wanneer men ongeveer vijftien jaar geleden in Darlingen halthield, en de navel van de stad naderde, ontwaarde men eerst en vooral fabrieksschouwen die boven grote werkhuizen uittorenden. Daardoor was men geneigd Darlingen als een druk economisch centrum te beschouwen. Dit gevoel werd nog versterkt door de concrete drukte in de fabriekswijken. Nauwelijks echter was men de lange toegangsstraten gepasseerd, of die drukte verminderde aanzienlijk. In de plaats daarvan trad stilte in, vooral toen men het centrum van Darlingen naderde. Ja, er waren brede, mooie straten met grote huizen, bewoond door vermoedelijk welvarende mensen. De gevels van die huizen waren echter vuil en grijs. De meeste luiken voor de vensters waren permanent dicht en de trottoirs zagen groen van het gras, dat hier en daar zelfs tot het midden van de straat reikte. Een zeldzame keer ontmoette men er een levende ziel. Het was er stil en dood, alsof iedereen de hele dag sliep. Alleen het geklep en gelui van klokjes en klokken doorbrak af en toe die stilte, in vele hoeken van de stad. En overal was het stil en eenzaam, met uitzondering van de fabriekswijken. Ook genoot Darlingen de dubbele faam een rijke, maar buitengewoon vervelende stad te zijn. (...) Nu zijn we de fabrieken voorbij. Werp uw blik op lange, eentonige straat die zich voor u ontrolt, met die gesloten huizen, die stilte, het gras dat tussen de stenen groeit: zeggen die tekenen van bewegingloosheid u niet dat Darlingen wil slapen, terwijl iedereen wakker is en werkt? (...) Ook spreekt men er onder elkaar vaak kwaad van een ander; veel goeds zegt men niet. (...).'*

Dat is het begin van de roman 'De burgers van Darlingen' van Hendrik Conscience, 19de eeuw. Ik heb er hedendaags Nederlands van gemaakt. De man die zijn volk leerde lezen, woonde korte tijd in het *Vlas Vegas* van Vlaanderen, later ook genoemd *Texas*. Is er ondertussen al iets veranderd in de stad waar de schrijver het over heeft, met uitzondering van het aantal inwoners? We mogen hopen van wel. Of heeft de beroemde schrijver het helemaal niet over Kortrijk?

FRIENDS

Ik ben achtentwintig. Literaire vrienden? Ik noem Frank Pollet, Marc Desmet, Leo Pleysier. Ik besteed in de periode van mijn redacteurschap bij Yang geregeld aandacht aan de romans van Leo Pleysier. We zien elkaar wel vaker, o.a. ter gelegenheid van de jaarlijkse Boekenbeurs in Antwerpen. Ik vind hem een rustgevend man en een interessant schrijver. Hij woont in een totaal andere streek, maar ik meen zijn verhalen goed te begrijpen. Ik voel me verwant met zijn proza. Misschien herken ik ook mezelf wat in zijn conditie van net-niet: hij grijpt naast enkele 'belangrijke' literaire prijzen en blijft zo een beetje buiten beeld, onterecht. Onze contacten blijven gaandeweg achterwege. Ik ben geen kampioen in vriendschappen.

Marc Desmet is een decennium lang mijn metgezel in de letteren. Deze ietwat jongere collega-germanist en streekgenoot is vooral actief als literatuurbeschouwer en veellezer. Hij richt het tijdschrift Noodrem op waarin we ons uitleven in de letterkunde. We schuimen samen de literaire wegen en markten af. Zijn plotse beheptheid met computers – hij gaat als een der eersten op internet – roept onze Emmaüsgang een halt toe. We ontmoeten elkaar nog sporadisch.

Een blijvertje mag ik Frank Pollet wel noemen. We hebben al jarenlang contact. Onze poëzie is verwant. Een van mijn eerste literaire prijsjes, annex publicatie van een boekje, behaal ik in een wedstrijd die door zijn stichting is opgezet. Frank gaat gaandeweg ook de jeugdboekerij bedrijven. Ik doe in educatief verband nog steeds een beroep op zijn schrijfkunst en die van zijn vrouw, de schrijfster Moniek Vermeulen. Met de naar Hasselt verkaste Luuk Gruwez, toch ook mijn generatie-, streek- en studiegenoot (Germaanse Filologie) en mederedacteur van het tijdschrift Yang, heb ik alleen maar gelegenhedencontacten. Wederzijdse ironie kleurt dan vaak onze gesprekken. Ooit vatten we het plan op de schedel van Prosper Van Langendonck op te graven. Dat project blijft echter steken in een studentikoze spaghettiavond 'op kot' in Leuven. Het verwondert me niet dat, omstreeks 2007, Jeroen Brouwers in een stuk in het tijdschrift De Brakke Hond in verband met Luuk Gruwez woorden gebruikt als 'ijdelruit', 'roddeltante' en 'ouwelullenproza'. Zijn gedicht Moeder wordt anno 2009 n.a.v. Gedichtendag als mooiste gedicht verkozen en op affiches verspreid. Acteur Wim Opbrouck geeft daartoe in De Standaard het noodzakelijke kontje.

EEN BLAD VOOR DE MOND

Ik ben zesenvestig. Een van mijn vensters op de literaire wereld betreft de tijdschriften. Ik publiceer in ongeveer alle letterkundige bladen in Vlaanderen en Nederland. Als ik schrijf 'ongeveer', dan zit ik er niet ver naast. Een van mijn mooiste publicaties (mijns nederig inziens) in zo'n verband heeft te maken met mijn collectie verkeerde lieveheeren. In de tweede helft van de jaren negentig van de vorige eeuw bestaat het oudste literair tijdschrift van Nederland 100 jaar: De Gids. Ter gelegenheid daarvan wordt een prozawedstrijd uitgeschreven. Ik zend een ruime novelle in waarin mijn collectie verkeerde lieveheeren een beduidende rol speelt. Sedert de beginjaren tachtig collectioneer ik namelijk gekruisigde christussen die hun hoofd naar links nigen om te luisteren naar het alibi van de slechte moordenaar. Mijn jesusfactornegatief, zeg maar.

Aandacht voor de duistere kant; het begin van bevrijdingstheologie en van rechtschapen rechtspraak. Mijn verhaal veroverd een van de vijf bekroonde plaatsen uit een totaal van meer dan 700 inzendingen. Een 'rare' opmerking vanwege het enige Vlaamse jurylid – een gevierd schrijver – kost me de hoofdprijs: hij vindt het iets te erg dat ik in mijn verhaal de beeldend kunstenaar José Vermeersch (jarenlang een goede vriend van me) laat sterven terwijl die nog in leven is.

Aan elke andere literaire publicatie in een tijdschrift, blad of magazine bewaar ik goede herinneringen. Heel in den beginne zijn dat bijvoorbeeld Avenue, jawel, het strenge Maatstaf en idem dito Hollands Maandblad en het prestigieuze De Revisor. Ik prijkt ook ooit met twee verhalen in Knack. Er volgen nog tientallen leuke, soms lijvige en goedbetaalde bijdragen in vele literaire bladen. De Brakke Hond bijvoorbeeld is voor mij altijd een blijvertje geweest. Ook Dietsche Warande & Belfort (oude en nieuwe generatie) publiceert op gezette tijden een van mijn verhalen of poëziepartituren. Mijn collectie verkeerde lieveheren heb ik afgebouwd. De grotere exemplaren zijn naar de containerparken uit de omgeving verscheept. Enkele uitzonderlijke en kleine gekruisigde jezussen heb ik blijvend onderdak verleend. Ook mijn bijdragen aan de tijdschriften heb ik tot een ruim minimum herleid. Ik publiceer alleen nog in Dietsche Warande (onder een van mijn bekende pseudoniemen), in De Brakke Hond, en sporadisch in Poëziekrant. 'Minder is meer'? Ach, niet altijd. In al die jaren heeft ooit slechts één uitgever gereageerd op zo'n tijdschriftbijdrage. Hoewel aanwezigheid in die bladen misschien wel geholpen heeft bij de realisatie van bepaalde boeken. Via voorpublicaties bijvoorbeeld.

ENJOY TEACHING, ENJOY LEARNING

Ik ben tweeënveertig. We fusioneren, anno 1995, en we worden met onze hogeschool (de oudste Vlaamse 'normaalschool') een departement van een groter geheel van hogescholen. We worden 'lector' en 'docent' genoemd. Gaandeweg leveren we 'bachelors' af. Ook het 'shoppen' kon een aanvang nemen, zowel voor de bachelors als voor de masters. Men kan uit diverse ruiven eten. Baviantaal grijpt om zich heen: BaMa, ManaBa, BanaBa, ManaMa. Er zijn zoveel verschillende studieroutes en afko's dat het een kluwen van gewillig en onwillig papier wordt. Wie beweert dat hij nog het overzicht behoudt, liegt dat hij zwart ziet.

Onze hogeschool (lerarenopleiding lager en secundair onderwijs) ondergaat zoveel facelifts dat ze soms lelijk wordt van vernieuwdrift. Studentenaantallen groeien en krimpen als vanouds naargelang van de vraag, maar toch krijgen we beduidend meer kandidaten dan vroeger over ons heen. Lesgroepen van 35 à 40 vormen geen uitzondering. Waarom willen er zoveel het onderwijs in? Dat is toch een sissende hogedrukpan geworden op een vuur van onbehagen? De verhouding meester-leerling is na 2 000 jaar toch aan vele bedenkingen onderhevig? De papieren monsters (lees: de stuurlieders aan wal, zij die geen les meer durven of kunnen geven, de betuttelaars) eisen toch steeds meer tol van de veldwerkers? Wat valt er dan godgenageld nog te *enjoyen* qua *teaching & learning*?

HANDELAAR IN VROUWEN

Ik ben tien. Ik wil mijn zus verkopen aan Leopold die elke dag naast mij in de bank in de klas zit. Leopold krijgt veel zakgeld van zijn pa. Ik niet. En ik collectioneer postzegels. In de etalage bij Verduyn heb ik een mooie collectie van twintig zegels in een doorschijnende verpakking gezien. Te duur voor mij. Dus verkoop ik mijn zus, om met het losgeld de hebbedingetjes te kunnen kopen. Leopold valt op mijn zus. Dat weet ik. Zij niet. Dat weet ik ook. Ik beraam dus een snood plan. Leopold maak ik wijs dat zuslief wel degelijk een boontje voor hem heeft, mits het betalen van twintig Belgische frank aan mij. Mijn zus koop ik zelf om met mijn eigen bescheiden zakgeld van twee weken. Ze wordt medeplichtig en zal enkele dagen lang het spel meespelen. Ik spiegel haar nog meer zakgeld voor. We zullen wel zien. Ik verover de twintig frank en koop er diezelfde dag nog prompt de begeerde postzegelcollectie mee: Togo! Suid-Afrika! Waw! De zegels blijken echter op een kartonnetje vastgekleefd te zijn. Ik heb niet het geduld om die er met stoom af te halen. Alles moet immers stiekem en vlug gebeuren, want hoe kan ik in hemelsnaam die postzegelcollectie verantwoorden? Door mijn zenuwachtige ongeduld help ik de voltallige verzameling naar de haaien, terwijl mijn wanhooft steeds groter wordt. De gescheurde en gekreukte postzegels verdwijnen in propjes in de wreedaardig gorgelende schooltoiletten. Als handelaar in vrouwen, zakenman en filatelist ben ik zwaar in gebreke gebleven. Wekenlang gebruik ik mijn zakgeld als afbetalingsmiddel aan twee partijen.

STUDENTEN MET TALENTEN

Ik ben vijfenveertig. Een aantal van mijn oud-studenten aan de lerarenopleiding duiken – al of niet fulltime – de letterkunde in: Geert De Kockere, Heidi Wallegheem, Patrick Corneillie, Danny Verstegen, Luc Simoen, Maaïke Monkerhey, Katrien Rotsaert. Ik mag hopen dat ik daar voor iets tussen zit. Zij leveren alvast een didactisch eindwerk (later genoemd: bachelorproef) onder mijn promotorschap af. Vele anderen, die niet in de literatuur belanden, schrijven als eindwerk een heus boek bij mij. Dat kan en mag plotseling. Omdat ze dat willen. Omdat ze creatief willen zijn. Sommigen omdat ze literaire plannen koesteren. Het betreft ongeveer vijfendertig studenten: geteld vlak voor het ter-container-gaan met de zoveelste lading dozen. Er zitten enkele geslaagde verhalen tussen. Er is echter nog meer nodig om de stap naar de uitgeverij te zetten: tijd, geluk, geduld, en soms wat meer talent. Wie ben ik om te oordelen? Ik kan ze alleen maar zeggen: 'Het is bij wijze van spreken makkelijker om een (eerste) boek te schrijven dan om het bij een goede uitgeverij gepubliceerd te krijgen.' Ik kan veronderstellen dat de enkelingen die het echt geprobeerd hebben en geen onderdak voor hun boek gevonden hebben, zwaar ontgoocheld zijn. Maar er kan maar één Harry Potter zijn, één De Bel, één Moeyaert. En soms vormt dat ook het probleem.

A LOVIN' SPOONFUL

Ik ben negenentwintig. Onder het gebeuk van bolstaande wind waaiieren horden regendruppels op de vensters uiteen. Peloton na peloton wordt in een hoek gejaagd,

opgezweept door een nijdig rikketikken van takken tegen glas.

Ook ik stroom over. Een zee van zaad wolkt in haar en begint haar te bevolken. Mijn lava wordt tot in haar verste provincies gestuwd. Zo denk ik het; o zie ik het; zo voel het. En zij? In het centrum van de stad passeert een optocht ten voordele van de ongeborenen. Dat weten we op dat ogenblik niet.

'Is er nog soep in huis?'

Ik rol mijn dampende, leeggelopen lijf naar een koele plek ten westen van ons bed.

'Sedert ik niet meer rook, heb ik altijd een godgenagelde honger.'

'Jammer.'

'Dat ik gestopt ben met roken?'

'Nee, dat er geen soep meer is.'

'O shit.'

'Luister naar de wind.'

Ik draai me weer en bots met mijn neus tegen haar linkertepel.

'Spiegeleieren dan', knor ik.

'Mm?'

De wind giert en fluit door de straten.

'Zijn er eieren?'

Ze zucht zwaar. Ze inhaleert de volledige voorraad lucht in de kamer. Ik kijk naar haar kruidnagelbruine krullen, daarnet nog in toom gehouden door een spinazie-groene haarband. Hoeveel liters liefde worden op dit tijdstip op deze aarde in zoveel schokkende taferelen vergoten? Hoeveel festivalheuvels in naam der liefde betreden? Het is een zee van meerminnetjes en zeepaardjes. Een woud van vleesetende planten. Een zee van spijt. Een bed van splijtzwammen.

Afkoeling dreigt. Daar doen we wat aan. Daarna vallen we als oude lappen op het bed neer. Regen tokkelt driftig op het dak. Boomkruinen worden op één dag röntgenfoto's van boomkruinen.

'In de boeken van Françoise Sagan wordt nu een sigaret gerookt.'

'Roken in bed is gevaarlijk.'

'Uit bed ook.'

'Dat zit hier wel snor voor wie van shows houdt. Ik geef er twee per dag.'

'Wat?'

'Dat zit hier wel snor voor wie van shows houdt. Ik geef er twee per dag.'

'Wat bedoel je daar mee?'

'Treinlectuur. Niks van aantrekken. Gezien op een affiche. Zeehondjes.'

'Ik ken er ook zo een, hoor.'

'Ja?'

'Bent u niet tevreden: vertel het mij. Bent u tevreden: vertel het anderen.'

'Waar heb je dat gezien?'

'Frituur Monique. Je moet de groeten hebben.'

'O, die vettehapkeet. Middenstandspraatjes en handig verpakte cholesterol.'

ANDERIKKEN & PAPERMATES

Ik ben vijfendertig. 'Het kerkhof ligt vol onmisbare lieden'. Mijn anderikken is dat lot niet beschoren: Bjarne Donderdag, Geraldine Roslare, Erica Wrangel, Bärbel Urquhart, Eric Otonne, Sjors DNO, Marius Vanthomme.

(The Artist Formerly Known As) Prince, (G.K.) (van het) Reve, A.F.Th., Pessoa, Andy Warhol, Panamarenko, Rudolf Adriaan 'Rudy' Cornets de Groot, Aletrino, Brandt Corstius: zomaar, noodgedwongen, even, af en toe of altijd hijsen ze zich in een ander hesje. Soms willen ze zichzelf wat dimmen, soms willen ze wat meer glimmen. Mummificeren of fluoresceren. Het betreft een letterlijk letterlijke ingreep, waardoor op hun etiket een andere naam komt te staan: pseudoniem, schuilnaam, ander ik, alter ego, X. Zo ook ik.

Namen zijn bepalend. Lelijke namen doen het niet. Voor besmeurde namen bestaan tweede kansen. Een pseudoniem kan noodzakelijk worden: als schuilplaats, tweede huid, refugium. Een naam waar men bijvoorbeeld onbevangen satisfactie mee kan bedrijven. Schilderachtigheid in de naamkeuze werkt nefast. Pastorale, zweverige, idyllische en mythische verwijzingen zijn uit den boze. Men kiese bij voorkeur iets wat in het collectieve geheugen vastgeklit kan worden. Gewoonheid waarboven een vraagtekentje als een waakvlam danst, dat is de goede combinatie.

Soms is het niet gezien. Soms is het onopgemerkt gebleven. Het lijkt alsof men niet bestaat. In rijtjes van vijf wordt men vergeten, als zesde. Men wil daar wat aan doen. Soms neemt men iemand zijn veelheid kwalijk. Men wil daar wat aan doen. Dus gaat men verdelen om te heersen.

Wat de Vlaamse en de Nederlandse poëzie betreft: gebakken lucht met als bijsluiter een bevriend flaptekstje. Ons kent ons. Schoudergeklop, *namedropping*. Of kritiek en literair negationisme. Wanneer blijkt dat een 'jongere' schuilnaam (met hoorngeschal ontvangen) het met eenzelfde tekst beter doet dan zijn oudere echte ik (die honend geweigerd wordt), dan weet je het wel. Enkele auteurs hebben in het verleden al dezelfde test gedaan. Het komt dus vaak op hetzelfde neer: vooroordelen. Te oud, te jong, te west, te oost, te Vlaams, te moeilijk, te dit, te dat. Wat men ook beweert: je moet bij het clubje horen. Als Vlaams dichter betekent dat: economisch collaboreren met Noord-Nederlandse uitgeverijen uit de grachtengordel, waar ze elkaar ook de kop afbijten en waar een bundel poëzie ocharmen net zo min verkoopt als hier in Zuid-Nederland. Wat een embleempje op een dun boekje toch doet!

Nou, ter zake. Ik zit elke dag met mijn zes medemensen om de laptop geschaard. We voelen ons goed. Vijf is een wiskundig volmaakt getal. De zesheid waar ik de oorzaak van ben, telt hier (letterlijk) niet mee. Ik ben namelijk de baas. Ik heb het voor het zeggen, schrijven.

Ik ben tweeënveertig en ik ben zagezegd twintig. Ik laat mezelf herboren worden. **Bjarne Donderdag** is er eerst. Hij solliciteert naar een plaats in mijn oeuvre. Deze eerstgeborene (° 04-11-1973, Bloemfontein, Suid-Afrika) krijgt onmiddellijk een naam, een beroep en asiel. Deze biochemicus, werkzaam in een Noord-Frans bedrijf, zal 'Bjarne' heten, naar de eenmalige Tour-de-Francewinnaar Bjarne Riis. Ik ben zo'n beetje supporter van deze Deense eendagsvlieg, nou: eenentwintigdagsvlieg.

'Donderdag' vind ik een mooi woord en is gelijk de interessantste dag van de week, zegge en schrijve: avond. Ik lieg twintig jaar en laat Bjarne Donderdag 2 decennia jonger zijn dan zijn Frankenstein. Enkele pasfoto's (met ouderwets-modieuze bril) liggen er wél om. Bjarne Donderdag krijgt onderdak in mijn stedelijke schrijfhonk te Kortrijk, gezegd 'binnenverblijf', pand dat ik zeventien jaar lang apart van mijn randstedelijke woning huur. Ik bedenk hem ook met een e-mailadres en een heus postrekeningnummer. Ik deponeer hem onmiddellijk bij SABAM en bij de Regie der Posterijen. Dat laatste is niet zo eenvoudig; het speelt me af en toe parten op z'n kafkaiaans. Mijn argument(en) om Bjarne Donderdag in het fictieve leven te roepen groeien uit onvrede met sommige reacties op mijn teksten. Ik krijg al vaker eens met vooroordelen te maken. Het hindert. Dat komt o.a. door mijn verleden als redacteur van het literair-plastisch tijdschrift Yang, standplaats Gent. Een decennium lang ongeveer ben ik er namelijk ook verantwoordelijk voor de beoordeling van teksten. En er wordt behoorlijk wat ingezonden, want Yang heeft veel abonnees en is mede toonaangevend. Soms komt een jaloers boontje later om zijn nijdig loontje. Of word ik nog maar eens, jaren na vervaldatum, door mijn Yangverleden achtervolgd. Vandaar de behoefte aan een schuilnaam. Zo zullen aanvankelijk mijn teksten onbevooroordeeld gelezen worden, zonder 'de man' te spelen. Aldus geschiedt. Zelfs in het hedendaagse Yang, *of all places*: twintig jaar later ... en twintig jaar jonger open ik/Bjarne er het themanummer over de Vlaamse literatuur met het gedicht 'Westfront' (Yang 04, 37ste jaargang, Flanders Language Valley Revisited, Over de Vlaamse literatuur zoals zij was, is en ooit nog zal zijn, dec. 2001, p. 455).

Intussen heb ik al een bloemlezing van kleinere en grotere avonturen met en door de heer B. Donderdag. Een keer prijken ikzelf en de heer Donderdag samen (en dan nog vlak na elkaar) in hetzelfde literair tijdschrift, de een met poëzie, de ander met proza. We winnen zelfs af en toe een literaire prijs, en vaak moeten we knokken om afwezig te kunnen blijven op de prijsuitreiking. Podiapersonages en vermommingen zie ik immers niet zo zitten. Dan nog liever de algehele ontstentenis. Een keer wordt daardoor een – weliswaar onbelangrijke – prijs bijna niet uitgereikt. Bjarne krijgt telefonisch te horen dat hij laureaat is van een literaire wedstrijd, en dat zijn overkomst dus wel dringend gewenst is, in verband met voorlezen en zo. Een smoes van medisch allooi lost dergelijke knelpunten gewoonlijk op.

Bjarne Donderdag is tevens de menner van een van mijn acht blogs op het internet. Op Seniorennet runt hij de blog *DEZE KANT BOVEN/SCHUINE TEKSTEN*: een compilatie van cursieve teksten, waarvan een deel vroeger al in papieren versie als column verschijnt in De Krant van West-Vlaanderen, maar dan onder mijn eigen naam. Lijvige stukken proza van zijn hand krijgen onderdak in De Brakke Hond (afgewisseld met idem dito lijvige prozastukken van mijn eigen hand), Passionate (NI), DW&B en Mens & Gevoelens (NI). Na dubbele medewerking van Bjarne Donderdag aan het gelegenheidsnummer t.g.v. 150 jaar literair tijdschrift DW&B (waar ik vroeger ook zeer geregeld onder eigen naam in publiceert) volgt een interessante maar uitdagende opdracht vanwege de redacties van DW&B en het Nederlandse blad Parmentier (Nijmegen):

een extra slothoofdstuk breien aan 'De Avonden' van Reve. In 2005 besluit Donderdag zijn experimentele poëziepartituur 'Dagboek van de Dichter' (reeds elektronisch gepubliceerd in Nederland en Vlaanderen) een papieren bestaan te geven. De Antwerpse uitgeverij Ampersand & Tilde gaat met hem scheep. Positief-verbijsterde reacties volgen. Ja, het blijft Bjarne Donderdag voor de wind gaan. Bjarne Donderdag treedt toe tot het openbare leven in juni 2003. Dan verschijnt de monografie over Joris Denoo in de VWS-Cahierreeks (Bibliotheek van de West-Vlaamse Letteren), auteur Julien Vermeulen, geïllustreerd, 48 blz. Zie p. 16 in dat Cahier.

In een radio-interview voor het programma Alinea, Klara (interviewer Werner Trio, n.a.v. 150 jaar literair blad DW&B) verklaart de letterkundige heer Hugo Bousset 'dat men zeker nog zal horen' van Bjarne Donderdag. De interviewer heeft hem attent gemaakt op de door hem zeer gesmaakte bijdragen van Donderdag. Daarop vertolkt de heer Bousset zijn trots i.v.m. het opsporen van jong talent. (Winter 2005-2006). In een KNACK-nummer eind januari 06 krijgt ook Dagboek van de Dichter een 'bespreking'. Het valt niet tegen, het valt niet mee: de recensent (ene K.v.d.B., zoon van een bekende schrijver) weet er duidelijk niet zo goed raad mee, maar daar wordt nou net weer het bewijs geleverd van vooroordelen ... t.o.v. de *real person*. 'Niemand kent nog Joris Denoo,' luidt het. *Et alors?* Misschien zou ik toch beter in de bibliografische noot achter op mijn poëziepartituur mijn echte naam niet vermelden.

Eric Otonne (°29-10-1952, Brussel), het enige anderik dat ouder is dan zijn Frankenstein, heeft bij zijn geboorte al een flinke staat van dienst, maar dat weet hij dan nog niet. Hij wordt ten tonele gevoerd om op eerder beschouwende wijze vier decennia onderrichtservaring (taal- en letterkunde) in een lerarenopleiding te beschrijven. Zijn taak wordt: oud nieuws heroprakelen. Ik dicht hem de volgende realia toe: leraar Nederlands op de Antillen, docent Taalkunde aan de Lerarenopleiding VLOHO. Hij krijgt tevens een e-mailadres en een blog (via Seniorennet) te zijner beschikking: (M/V): *MEESTER IN DE VAKKEN*. Een thuis- of huisadres ontwijk ik vakkundig. Eric Otonne (mijn voorkeur voor de herfst en mijn voorliefde voor de Franse letteren schemeren in zijn naam door) benadert het dichtst mijn leeftijd en oefent volledig mijn (hoofd)beroep uit. Ik ben en hij is sedert 1975 fulltime actief in een bekende Vlaamse 'Normaalschool'. Dat maakt het onderwerp uit van zijn brieven-, verhalen- en cursievenblog, met diverse uitweidingen in de richting van taal en letterkunde. Hij heeft ook net als ik een zelfstandig statuut 'in bijberoep' zoals dat dan heet, als schrijver. D.w.z., er staat administratief letterlijk gedefinieerd: 'Het schrijven van teksten'. Eerder zal de hel dichtvriezen dan dat er in Vlaanderen een statuut voor de kunstenaar komt. Misschien ben ik 'in bijberoep' een soort veredelde copywriter. Op die bezigheid hebben de kafaatjes meer vat, nietwaar.

Eric Otonne beperkt zich tot het mensen van de hem toegewezen blog. Hij publiceert niet in tijdschriften en heeft evenmin plannen of projecten bij uitgeverijen. In een vlaag van betrokkenheid durft hij een zeldzame keer wel op te doemen in een of ander

elektronisch gastenboek. Ze moeten het maar weten. De bi(bli)ografie van Eric Otonne beperkt zich dan ook tot het bovenstaande. Het is hier immers dimmen geblazen, wegens de vele oud-studenten. Het enige wat we verder kunnen prijsgeven, is dat E.O. – net als B.D. – in een identieke sneeuwstorm wordt gesignaleerd: E.O. in Bologna, B.D. een keer op Wrangel Island en een keer in Chicago. Ze hebben dan ook een voorkeur voor slecht waaiweer gemeen. *Check the blogs & the site.*

Sjors DNO (een combinatie van strip en erfelijkheidsleer) is mijn leeftijdsloos anderikje dat *VREESLIJKE VERHALEN* blogt op Skynet. Hij heeft onmiskenbaar een liaison met Geraldine Roslare, een ander anderikje. Veel wil ik niet over hem kwijt. Galg en rad, weet je wel. En ik moet hem ietwat beschermen. De Bond tegen het Vloeken en enkele fundamentalistische schrijvers willen namelijk zijn vel. Ik dien het hier – vreemd genoeg – te hebben over het tolerante Nederland.

Vooraleer ik naar mijn vermoedelijk vrouwelijke anderikken overschakel, introduceer ik ook mezelf even: **Joris Denoo**. Navigeert u op de mens van vlees en bloed achter deze naam en u komt voldoende te weten over de derde vermoedelijk mannelijke persoon in deze Heilige Drievuldigheid.

Ikzelf ga aanvankelijk met open vizier en voluit voor de thematische blog i.v.m. epilepsie: *EEN BLAUWE PLEK/JONG DICHTER*. Ook hier kies ik voor Seniorenet als onderdak. Ik ben immers bij het opstarten van mijn blogs de 50 al voorbij, en ik heb ook gemerkt dat dit net heel succesvol is qua organisatie, gebruiksvriendelijkheid, snelheid en bezoekers. Men wil gelezen worden, nietwaar. De titel van de blog is aanvankelijk *BRIEF AAN MIJN ZOON/HERSENSTORM*. Daar verschijnen dagboeken, reflecties, ervaringen, gedichten, verhalen en herschrijvingen van eerdere boeken over dit thema, dat zich letterkundig wel eens aandient via de motieven zwaartekracht, vallen, opstaan, vliegen, zweven. Dit alles deed/doet zich vrijwel dagelijks voor mijn neus voor. Ik hoef(de) niet op zoek of onderzoek te gaan. De termen ‘probleemliteratuur’ en ‘therapeutisch schrijven’ doemen hier op. U dient het woord ‘zoon’ in de titel wel degelijk letterlijk te interpreteren. Gaandeweg bouw ik dat epithema af. Niet dat het uit ons leven verdwijnt. Het dagboek van een jong dichter volgt erop: een vroeger jeugdboek van mijn hand, gebaseerd op mijn dagboekjes van weleer. Een lijvige jeugdzonde, ietwat bijgeschaafd.

Letterkundig bekeken gaat het verder ook met deze naam goed. Zo ontvang ik voor alle genres die ik beoefen in manuscriptvorm (anoniem ingezonden en dus objectief beoordeeld) literaire prijzen: de 5-jaarlijkse Guido-Gezelleprijs voor Poëzie, de Nederlandse Dunya Prijs voor Poëzie, de Jeugdboekenprijs Tielt, de Millennium Essayprijs, de Essayprijs van de Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde, de Theaterprijs van diezelfde eerbiedwaardige Academie en de Meulenhoff-De Gids Proza Prijs voor novelle. Voor de rest van het letterkundig(e) verhaal verwijs ik u naar mijn webstek, die u verwelkomt met een donders onweer. Satisfactie gegarandeerd. *The other place to be* is de bliksemse blog *SATISFICTION* op Skynet.

PS Langer geleden doe ik sporadisch al eens een beroep op een anderik. Dat fungeert dan gewoonlijk eenmalig als echte schuilnaam. Toch kan men me soms op het spoor komen. Een greepje uit de korf: Eric Daalman, Robaert, Georges Van Hene-gouwen, Joris d'Hainaut, JDLVDM, Greyhound. Er zijn er nog, maar die wens ik te vergeten. Mijn allereerste dekmantel wordt me (zoals vele toenmalig jonge Vlaamse dichters) toegeleverd door Albert de Longie in het tijdschrift Nieuwe Stemmen: hij behandelt me in zijn korte beschouwingen over mijn 16-jarige poëtische inzendingen als 'Integer'. Heden ten dage signeer ik af en toe een e-mailbericht met 'Zijne Witte Merelachtigheid te Heule-les-Bains'. Alweer een vleugje satisfactie.

Een kleine twee decennia lang leef ik ook samen met drie vrouwen: mijn tweelingdochters en mijn vrouw. Misschien zijn mijn drie vrouwelijke anderikken (althans: anderikken met een vrouwelijke naam) spin-offs daarvan. Geraldine Roslare, Erica Wrangel en Bärbel Urquhart zien in deze volgorde het fictieve levenslicht. Ook zij worden in identieke sneeuwstormen gesignaleerd, respectievelijk in Chicago, Sint-Petersburg en Cadzand. *Check the blogs.*

Geraldine Roslare heeft net als Bjarne Donderdag een tamelijk duidelijk profiel. Ze is op 04 augustus 1972 in De Panne geboren. Ze is thee-importeur, instructeur in de origamikunst en ook een 'paper femail artist': ze beschouwt haar postzendingen als kunstuitingen. Haar coördinaten vermelden dan ook: < no ph, sometimes e >. De noodzaak van e-mailbereikbaarheid dringt zich jammer genoeg op. Haar (t)huisadres (het 'binnenverblijf' in de stad) doet vermoeden dat ze samenkomt met Bjarne Donderdag. Qua leeftijd kan dat ook kloppen. Haar voornaam is puur ritmisch taalplezier. Er is ook zo'n Chaplindochter, *by the way*. Haar achternaam is een Ierse havenstad (weliswaar Roslare geschreven) en tevens het (qua uitspraak) verengelste en verwestvlaamste hart van het nijvere West-Vlaanderen: Roeselare. Bij deze naamkeuze laat ik mijn anglofiele hart spreken.

Geraldine is een vrouw naar mijn ziel. Ik koester nog plannen met haar. Zij is momenteel o.a. de menner van de blog (alweer op Seniorennet) MOORD! In de bezoekersstatistieken scoort zij hoog, elke dag weer. Nu begrijp ik bijvoorbeeld het succes van Aspe. Ongeveer 70 % van de verhalen die zij elektronisch de wereld in zendt, zijn al in tijdschriften en magazines verschenen. Vaak niet in de minste. In haar verhalen gebeurt gewoonlijk een moord, een brand, een onthoofding, een ontploffing of iets ergers. Let wel: hierbij houdt zij telkenmale angstvallig het literaire gehalte van haar tekst in de gaten. Geraldine is de gedroomde vrouw om de accolade te maken naast al mijn korte verhalen, kortverhalen en nouvelles. Zij propageert de short story als volwaardig letterkundig genre. E.A. Poe zou haar voorbeeld kunnen zijn. Een scheut gothic kan niet ontkend worden. Een belangrijke reden voor haar blogging: papieren uitgevers zien al geruime tijd geen brood meer in verhalencompilaties. Er zijn ook weinig literaire bladen (met gewoonlijk een gering aantal lezers) die een interessant onderdak aan verhalen bieden.

Soms infiltreert Geraldine toch even in het tijdschriftenwezen. Dat kan af en toe enige verwarring veroorzaken. Het lijkt er dan even op alsof ze verwante bloggers plagieert. Ze deinst er evenmin voor terug de namen van haar anderikken ook te gebruiken voor bepaalde personages uit haar verhalen. Dat maakt het er natuurlijk niet eenvoudiger op. Fictie gaat hier a.h.w. dubbel undercover. A propos: het is niet allemaal moord en doodslag bij Geraldine. Wil u even hartelijk letterkundig lachen, zoek dan haar verhaal in het Nederlandse blad Lava op. Of in Gierik/NVT.

Erica Wrangel (°28-02-1973) opteert voor een Skynetblog: *DE ONGECOMPO-NEERDE NOOT*. Zoek daarin de verborgen auteursnaam. We weten voorlopig erg weinig over haar. Haar naam verwijst naar een zeer noordelijk gelegen eiland. Associaties met Erica Wrangel: noorden, Rusland, rood, zwart, wit, Alaska, zeppelin, duikboot. Ze koestert sympathie voor zowel de Romanovs als de Bolsjewieken. Ze houdt van de Krim. Erica bedrijft vooral het compacte proza. Het lijkt vaak op brede parland-opoëzie, die volledig haaks staat op de verticale 'rietstengelpoëzie'. De ratten hebben dus niet aan de rechterkant van haar teksten geknabbeld. Ze werkt vooral in de breedte. Haar voorkeur voor alles wat Russisch is, klinkt duidelijk door in vele van haar minipartituren. Ondanks het moeilijke genre ('Wat is dat nou eigenlijk?') krijgt Erica behoorlijk veel lezers op bezoek. Zij linkt ook met plezier mijn anderikken. Sporadisch doemt zij op in Nederlandse literaire bladen. Zelfs in een bloemlezing hier of ginder.

Bärbel Urquhart is ook al helemaal ontdaan van bio- of bibliografische ballast. Ze is immuun. We weten totaal niets over haar. Misschien heeft ze een probleem met satisfactie: ze is het enige anderik dat pas veel later gelinkt wordt op de andere blogs en zelf vermeldt ze ook nog niet zo lang enkele 'zielsverwante' links. Ze wil haar blog eigenlijk het liefst geheim houden. Die heet *ROMANESKE BOEKEN* en ze doet het, net als haar stiefzuster Erica, ook via Skynet. De enige informatie die we krijgen, luidt: 'Romans in hapklare hoofdstukken'. Nou, de eerste serie leesvoer die ze ons serveert, is alvast hoogst romanesk. Liefde en bedrog voeren er de hoofdtoon. Wil Bärbel Urquhart eigenlijk wel elektronisch bezoek? Is zij bang voor verwarring tussen fictie en realiteit? We hebben er het raden naar. Het vlies tussen Bärbel en de werkelijkheid is alsnog te stevig om te worden doorgeprikt. Ofschoon het vertellende ik-personage in haar eerste romaneske verhaal mannelijk is, hebben we hier duidelijk te maken met een vrouwenboek. Misschien zet ze ooit nog wat meer stappen in de richting van liefde en begrip. Het zou haar alvast een gulp meer digitale lezers opleveren. Wat te denken van de onmiskenbaar picareske romans die ze intussen hap na hap op haar blog heeft neergepoot? En waar blijft die foto van haar in een sneeuwstorm in Cadzand? Vreemde naam, vreemde vrouw. Iets Schots?

Tot slot is er **Marius Vanthomme**, gesigneerd M/V. Ik gebruik hem soms als papierale en digitale correspondentienaam. Altijd handig om onbevangen reacties te ontvangen. Hij is gewapend met een heus e-mailadres. In dat pseudoniem combineer ik de voor-naam van mijn zoon en de achternaam van mijn geliefde grootvader.

Zo, dat zijn ze. Mijn laptopkomanen, mijn *papermates*. Vooralsnog heb ik ze alle vijf op een rij, maar een sterfgeval is niet uitgesloten. Wanneer ik bijvoorbeeld Eric Otonne hartelijk dank voor bewezen diensten, een papieren handdruk geef en zijn meesterlijke blog bevries, dan wordt hij mijn slapende vennoot. Zijn afgesloten oeuvre wordt dan elektronisch-digitaal bewaard voor het nageslacht. En het blijft raadpleegbaar. Het is gemummificeerd. Het zweeft, zoals Mohammeds doodskest tussen hemel en aarde, ergens tussen het woeden van de wereld en het zoemen van de kosmos. Mannen sterven eerder dan vrouwen: ik zie Geraldine, Erica en Bärbel inderdaad langer actief fictief en fictief actief blijven dan Bjarne, Eric of Sjors. Soms dient er toch een einde te komen aan een systeempje. Soms worden metaforen moe en woorden woedeloos. Dat is bijvoorbeeld in de zomer van 2011 met de blog van Geraldine Roslare gebeurd, na een wereldschokkend voorval. Een verrijzenis behoort altijd tot de mogelijkheden. Hoe dan ook: ik heb al veel steun en hulp gekregen van mijn anderikken. Als we ooit gezamenlijk aanspoelen op ons eigen onbewoonde eiland, dan hoeven we Bijbel noch Babel noch enig ander Bouw-Zelf-Uw-Eigen-Hutboek te raadplegen. We lezen gewoon voor uit elkaars hoofd.

BENT U BEROEMD?

Ik ben negenenvijftig. Ik heb toegezegd voor een zoveelste 'lezing' over mijn jeugdboeken in een basisschool in Knokke-Heist. Het is eens een zaterdag. In sommige scholen is dat eenmaal 's jaars boekenbeursdag. Het is (naar schatting) mijn achthonderdste lezing. Ik trek er dus volledig ontspannen maar ook nog altijd nieuwsgierig naar toe. Welke zaal of ruimte staat er me te wachten? Hoeveel luisteraars zullen er zijn? Komen er ook ouders bijzitten? Het is immers weekend. Zal ik weggeblazen worden door Geronimo Stilton of door megabekende collega's? De commercie slaat bikkelhard toe, vooral op boekenbeursjes tijdens weekends. Opluchting: ik beland in een mooie kleine refter die tijdens de week gonst van eetlust en bedrijvigheid en krijg drieëntwintig leerlingen voor mij op piepkleine stoeltjes. Derde graad, tweede graad. Veiligheids-halve komen er nog een juf en een vrouwelijke ouder bijzitten. Het onderwijs is voor een groot stuk 'vervrouwelijkt'.

Het loopt lekker. Het is muisstil in de refter. Het keukendecor inspireert me niet echt, maar dat is ook niet nodig. Een schrijver is een kameleon. Hij past zich overal aan. Hij wordt desgewenst één met eender welke biotoop waar hij in gedropt wordt. Er mag middaggerammel van potten en pannen zijn. Er mag passage zijn van niet ter zake doende mensen. Het kan zich ook voordoen dat een cameraploeg zegt dat ze zullen komen filmen, terwijl er plotseling een interessant ongeval gebeurt dat de voorrang krijgt ... : echt meegemaakt.

You know what? We did it. Achthonderd keer. Ik ben negenenvijftig. *Still alive and kicking.* Tot nader order. Van wie? Van de god van de gezondheid. En ik wil niet gefilmd worden in een ongeval.

LITERATUUR ONDER INVLOED

Ik ben eenentwintig. In een van de vele saaie boeken over literatuur citeert en signaleert Paul De Wispelaere mijn licentiaatsverhandeling 'De poëzie van Sybren Polet' (KULeuven, 1975). Ik kies voor Sybren Polet als onderwerp omdat ik van de Vijftigerperiode hou, omdat hij er de bekende onbekende van is, en er dus weinig hinderende bibliografie over bestaat. Ik kan mijn gang gaan. Daarenboven blijkt Sybren Polet een soort van marxistisch getint schrijver te zijn, die 'marxisties' schrijft – dat scoort bijzonder goed in die gouden tijd van literatuur, protest en engagement; mei 68 smeult namelijk nog wat na.

Via antiquariaat Schuhmacher in Amsterdam kan ik nog net de poëziebundeltjes van Sybren Polet verwerven. Hij is dan al ietwat een heer van jaren, in mijn ogen toch. Ik correspondeer wel eens met hem, maar laat hem verder met rust. Een tijdlang kan je zijn sporen in mijn eigen eerste poëziepublicaties terugvinden.

Officieel wordt mijn verhandeling aan de universiteit van Leuven 'gepromoot' (hol woord voor 'begeleid') door professor Marcel Janssens, dan een toonaangevend katholiek criticus. Het concrete begeleidingswerk echter wordt verricht door een paar assistenten. Er is nogal wat verloop in die tijd; uiteindelijk beland ik bij de dan nog jonge Hugo Brems, in latere jaren een poëziepauze. Hij gaat wel eens sympathiserend in de deuropening staan wanneer een studentenbetoging passeert. Van deze Hugo Brems vergeet ik nooit de uitspraak 'Mijne heren, nu weet ik het ook niet meer.' We zitten dan met z'n twaalven op een literair seminarie in een herenhuis van de unief Hugo Claus' cyclus 'Tancredo infrasonic' kapot te analyseren.

Ik volg dan ook seminars prozaletterkunde bij de gerenommeerde professor en criticus Albert Westerlinck. Die kondigt in het begin van het academisch jaar aan, terwijl hij een sigaret opsteekt: 'Dit jaar behandelen we literatuur onder invloed. Felix Timmermans en Malcolm Lowry iemand een bezwaar?' Nee hoor.

OEFENING IN SENTIMENT

Ik ben zesentwintig. In Restant, een ernstig progressief literair blad met hoog academisch gehalte, publiceert ik een oefening in gevoelerigheid en clichéliteratuur. Uit een magazine van Engelstalige 'romantic stories' van tijdens het interbellum kies ik een tearjerkerverhaal ('Sea Magic') en vertaal dat (als 'Betovering der zee'). De redactie van Restant begrijpt de oefening en publiceert mijn meeuwen-, rotsen-, klotsende golven-, zee- en liefdesverhaal. Storm ... een hut tegen de rotsen ... smachtende lippen ... het schuim der golven ... liefde ... Het Bouquetreeksgehalte is hoog. 'Leuteratuur' noemt men het soms. Of 'lectuur'. Het woord 'huisvrouwen' loert daarbij immer om de hoek. In Restant heet dat 'triviale literatuur', ietsje moeilijker. Ja: de moeilijke jongens hebben ook aandacht voor zulke zaken. Zelfs de strip doet dan zijn intrede in het literatuuronderzoek.

Paul Gallico doet het wat gevoel(erigheid) betreft in zijn novelle 'The Snowgoose' vele keren beter. Maar dan is alweer een wereldoorlog gepasseerd. Ik vertaal dit prachtige verhaal tot tweemaal toe.

VLAAMSE FILMKENS

Ik ben elf. Ik verslind elke week een aflevering van de Vlaamse Filmkens (later Filmpjes). Er zijn er al enkele duizenden van die leespockets verschenen, jarenlang, elke week, via een systeem van schoolabonnementen in katholiek Vlaanderen. Ook om te concurreren met de protestantse Hanskes-reeks, die voorheen razend populair is. Het zijn gewoonlijk boeiende verhalen. Elk verhaal bedraagt ongeveer tweeëndertig bladzijden. Ook John Flanders doet er zijn duit in het zakje: een Gentse jeugdverhalenschrijver die in Frankrijk bekendheid geniet als Jean Ray, auteur van 'Malpertuis'. Hij schrijft ook voor Presto Films, de Franstalige tegenhanger van de Vlaamse Filmpjes. Veel van mijn generatiegenoten krijgen de leesmicrobe te pakken door de Vlaamse Filmpjes. Ikzelf publiceer er later ook acht, o.a. een dubbelnummer met kerst en een speciale extra editie met een verhaal over Tineke van Heule. Ook de moord op de Heulse Krakeelhoek (Schoolstrijd eind negentiende eeuw) en mijn vertaling van Gallico's The Snowgoose krijgen er onderdak.

HOGESCHOOLVOS

Ik ben zestig. Achtendertig jaar na mijn debuut als leraar sta ik op een dag in augustus op de parking van het Sint-Lodewijkscollege in Brugge. Anno 1975-1976 zet ik hier mijn eerste stappen in het onderwijs. Ik geef Engels en een beetje Nederlands. Het zijn moeilijke tijden in verband met werk vinden en werkzekerheid. Een jaar later geef ik Engels en Engelse Handelscorespondentie aan het Hoger Technisch Instituut (alweer) in Brugge, afdelingen Toerisme en Vertaler-Tolk. Een aantal van mijn studenten zijn zo oud als ik, of ouder. Ik moet er hard voor studeren en mezelf blijvend documenteren. Na nog een jaar legerdienst (omwille van familiale omstandigheden verbreek ik mijn aanvraag voor de vervangende twee jaar culturele burgerdienst) in het Militair Hospitaal in Oostende kan ik eindelijk aan de slag in de Lerarenopleiding in Torhout. Dat ligt vlak bij Brugge. Het is mijn geboortestadje. Zeventien jaar lang woon ik in Torhout, dat later vooral bekend wordt door de afko T/W, ofte het rockfestival Torhout/werchter. Brugge en Oostende zijn mijn 'zustersteden': ik ken die als mijn broekzak. En Kortrijk (waar ik in het fusiejaar 1977 definitief naar verhuis, deelgemeente Heule) is mij ook goed bekend; ik doe er immers mijn twee kandidatuurjaren Germaanse Filologie aan de campus KULAK, waarna ik voor mijn licentiejaren naar Leuven trek. In de jaren negentig fusioneert overigens de Torhoutse Lerarenopleiding met die van Tielt en met de KATHO-campusen in Roeselare en Kortrijk. Anno 2013 merk ik dat het Sint-Lodewijkscollege in Brugge andermaal aan het uitbreiden is. Vreemd, maar aan al mijn scholen hou ik prima herinneringen over. Ik ben een tevreden (hoge)schoolvos, maar misschien bedek ik de kwade dagen met de milde mantel van de vergetelheid. Een beetje mist kan in dit geval goed zijn. Of misschien 'overschadwt' het aantal goede dagen de kwade. Ik zou het waarschijnlijk allemaal opnieuw doen, mocht ik voor de keuze staan. Met de schrijverij erbij. Ik ben (nl.) niks vergeten. Ondanks de rook en de mist.

GLADDE PALING

Ik ben zesendertig. 'De Vlaschaard' is nog eens op tv. Ik verlang hevig naar zo'n zomervlaag zoals die in de film te zien is. Te voelen. Iedereen heeft dorst naar zo'n vlaag die over beemden en landerijen nederdaalt. Want hier en nu regent het alleen maar doodgewoon en onverdroten. Verdrietig.

Met de regelmaat van klokken zie ik er dronken en afgepeigerd uit: morene op mijn gezicht, meegevoerd na een steile nacht. Ik onderga graag een paar van de tachtig dronkenschappen. Keuze te over: 'Under the Volcano', 'Brideshead Revisited', ... zo-wat de hele literatuur. In de boeken wordt aardig wat afgezopen. De dronkenschappen waarvan ik kan zeggen dat ze een hoog gehalte hebben, spelen zich in gezelschap van de oudere beeldhouwer José Vermeersch af. Hij is een bekende kunstenaar. 'Ar-tiest', zeggen de mensen. Je kunt hem makkelijk herkennen aan zijn beelden. Hij vindt dat vrouwen de wijn verstoren. We kennen inderdaad vrouwen die de wijn ontzettend verstoren. Vermeersch heeft niet zo'n hoge pet op van vrouwen. Hij beeldt ze liever uit. Het liefst zet hij ze naakt op een sokkel, vereert ze een tijdje, en mept ze er dan weer af. Ze zijn formidabel mooi. *Each man kills ...* Thibault is een wereldreus. Hij verbrijzelt en bouwt op. De eerste cognac die ik met hem drink, heeft de afmetingen van een aquarium. De eerste sigaar met hem moet ik met beide handen stutten. Hij leeft in de tijd van toen de hanen nog gregoriaans kraaiden. Met scharrelaars heeft hij niks uitstaande. Bij problemen schraapt hij zijn keel. Dan spuugt hij. Zakenlui die ook zo'n beeld als een gebed in hun grote huizen willen, mogen pas hun mond roeren als hij vier whisky's heeft gedronken, zodat de gewenste doofheid is ingetreden.

De beelden van Vermeersch beginnen aan de voeten. Zo maakt hij ze ook. Zo trekt hij ze op. Naarmate je hoger stijgt, wordt het warmer: het gemompel wordt duidelijker. Soms doet zich een gesprek voor. Deze wereldreus houdt namelijk van het woord. Zijn eigen materie, klei, beschouwt hij niet als alleenzaligmakend. Gedichten leest hij nooit; hij luistert er liever naar. Zijn beelden staan in grote wereldsteden. Een aardbeving in 1989 verbrijzelt er een aantal van. Antiek kan hem gestolen worden. Antieke mensen ook. Een keer wordt zijn antiek ook echt gestolen, uit een honk in de Westhoek. Hij drinkt de vleugellamme gendarmes onder tafel en ontmaskert zelf de dader na een lange calvarietocht van aperitieven, afzakkers, grote bollen streekbieren en scherven. De arm der wet herademt. De dader mag van Vermeersch alles houden, nadat die zes uur buiten westen tussen de tafelpoten heeft gelegen, verlamd door drank en magie. Voor wat, hoort wat.

Op een van onze nachten gooit Vermeersch met een paar kilogram verse paling naar een kraaknette Mercedes, ontstemd als hij is omdat die laatste afscheidswisky er niet meer komt. Vrienden die niet op zijn invitatie ingaan, daar kan hij niet goed tegen. We kochten die dag paling in een 19de-eeuws boerderijtje, waar mensen zonder tanden wonen die hun voordeur nooit ofte nimmer gebruiken. Het is met grote spijt in zijn hart dat Vermeersch een half etmaal later met verse vis naar die schone auto van onze vriend gooit: hij wil nog geen afscheid nemen. Over die paling schrijf ik kort daarna een gedicht, dat in het Nederlandse blad *De Revisor* verschijnt. Als een tijdelijk boze

Wodan verdwijnt de beeldhouwer dan in de ochtendlijke beemden, waarover nevel als een lijkwade hangt.

Ergens in die kleine, onmetelijke Westhoek hangt een bord van de Zouaven. Daarop staat: *'MAIS TIREZ DONC, NOM DE DIEU!' 'Maar schiet dan toch, godverdomme!'* Daar houden we ook halt, tijdens een van onze helse tochten. Er is geblaf van honden onder een loden lucht. Het zal gaan regenen. Aan het Zouavenbord moeten we kiezen: een Permeke-expositie in een polderkerkje, een onverwachte inval bij een bevriende veearts of een verrassingsaanval op een dichter die dicht bij de Franse grens woont.

Wereldreuzen kiezen altijd alles. In volgorde van belangrijkheid gaan we bij de veearts iets strafs drinken, binnensmonds in dat kerkje staan vloeken en daar waar het Vlaamse land de kont van Frankrijk kust, zitten luisteren naar die nedergedaalde god van een dichter die zijn pas geschreven gedichten in een kachel gooit die niet brandt. Thibault houdt wel van woorden, maar ze mogen niet te mooi gerangschikt zijn. Zelf heeft hij nooit een souffleur of een vaste claus nodig. Hij is gewapend tegen de evangelies van zwakke hogepriesters, die de kunst (vooral de kunst op weg naar het museum) in verzen onbenul en regels achterklap verkavelen. Tja: ik zie er soms moe en zat uit. De schuld van die beeldenaar uit Lendeledede.

LIVING MAIL ONE

Ik ben achtenveertig. Mailen: snel, veilig, persoonlijk, onpersoonlijk. Zoals een *Dead Male One* (Onbekende Mannelijke Dode Eén) in een aflevering van de detectiveserie *A Touch of Frost* diezelfde Frost parten blijft spelen, zo doet Living Mail One dat een tijdlang bij mij. Ongevraagd duikt deze correspondent in mijn bestaan op. Omdat veel van die elektronische postduiven onder een andere naam vliegen, hecht ik geen biografisch belang aan de naam van de afzender. Mannen gebruiken bv. graag een vrouwelijk pseudoniem. Van in den beginne noem ik mijn afzender Living Mail One. Uit zijn welhaast dagelijkse mailtjes kan ik veel beter zijn biografie reconstrueren. Living Mail One verschijnt op mijn scherm omdat hij in een elektronisch literair tijdschrift mijn internetcoördinaten heeft ontdekt. Bij dezen laat hij me weten op internet een boek van me te bespreken. Aldus geschiedt. Het valt mee, hoewel LM1 nogal brusselmansiaans tekeergaat, dus na-aapt. Ik reageer even, en vanaf dan kan ik me een beeld vormen van een door de letteren bezeten jonge oude kerel die ik nog nooit heb ontmoet. Vice versa krijgt LM1 wel een duidelijker beeld van mij via bezoek aan mijn webstek. Living Mail One beklagt er zich over dat hij ondanks een behoorlijk aantal losse publicaties nog niet bekend is. Hij vraagt zich ook af hoe ik er in hemelsnaam in slaag zomaar verhalen uit te vinden en op te schrijven. Waar haal ik het toch vandaan? Af en toe jent hij me ook wat. Dan lach ik ook hem wat uit, door hem bijvoorbeeld op spelfouten te wijzen. Zelf kan ik niet veel voor LM1 doen, want de literatuur is een troebel watertje waar het moeilijk in vissen is. Hij klinkt ontgoocheld over hoe het eraan toegaat. De literatuur, zegt hij, mailt hij, is ingepalmd door enkele klieken in het noordwesten van Nederland, zeg maar Randstad. Bij zijn zoveelste verzuchting denk ik: 'Gelukkig bestaat er nog zoiets als mailen en internetten'. Als maildetective krijg ik stilaan een

duidelijker beeld van Living Mail One: een *angry young man* die bezeten is door de letteren, maar in een land zonder noemenswaardige lees- en boekencultuur tegen de bierkaai moet opblijven. Ik herken mijn vroegere zelf er ook in. Oud nieuws dus. Ja: ik ben ook veel liever in Mouscron geboren; dan kan ik me tenminste van een mooie en wijd verspreide taal bedienen. Ik ontdek ook dat hij oud-student Taal en Letteren is aan de hogeschool waar ik werk, hoewel ik er zelf in die tijd geen les aan geef. Nu, ik wens Living Mail One alle heil toe. Zijn mails zijn lezenswaardig. De kerel kan schrijven, zoveel is zeker. Hij moet alleen nog het nabouwen en het papegaaien afleren. Hij moet vergeten dat hij Komrij en Brusselmans heeft gelezen. Een paar jaar later begint men hem te kennen in deze Zeer Lage Landen. Living Mail One heeft het ietwat gemaakt. Met enkele bundeltjes poëzie: dunne dingetjes die hij als kleinodiën voor zijn imposante lijf uit houdt bij voorleesbeurten. Het onvermijdelijke prozaboekje dat erop volgt, is een schotje naast de roos. Dit terzijde. En dan blijven de mails verder uit. LM1 is geslaagd in zijn opzet. Ik slaak een zucht van ouderdom.

DE HEE EN DE HAA

Ik ben negenendertig. The west the best? O die heerlijke voorleesbeurten wanneer de West-Vlaamse Dichter Voorleest Uit Eigen Werk! Hoedenavond, provinciegenoten. Heeft u al gehoord van de haa-naar-omhoog en de hee-naar-beneden? De gele dag al spookt die vraag door mijn hoofd. 'Ja maar: moet het nu met een haa-naar-omhoog of schrijf ik het met een hee-naar-beneden? (ofte:omlaag). Ik lach me te pletter bij dergelijke kwesties. Het slachtoffer herstelt zich dan, maar vervalft alweer in een ander euvel: al zijn haa-naar-omhoog worden plotseling diep in de keel halfzacht in de boter gewenteld, en al zijn hee-naar-omlaags (ofte: benedens) worden in overdadig geschraap geflambeerd. Hij begint dan plotseling als een Hollander te spreken die te veel Dixmuudsche boerenboter op zijn kop heeft. Is me dat toch een alomtegenwoordig griepje! Nu, erg is het niet: er bestaan remedies tegen. Frans spreken bijvoorbeeld. Of Engels. Of niet spreken. En de A'pen, O'Vlamen, Limbo's en Brabo's hebben ook hun afschuwelijkheden. Die zijn dan nog gewoonlijk in de waan dat ze officieel Nederlands babbelen. Ze gebben heen helijk!! Het West-Vlaams is het 'verste', het 'oudste' en het 'waterachtigste' dialect. Het scheelde verdorie geen haar of het werd de voertaal, toen Brugge economisch hoogtij vierde. Jammer dat de haven van Brugge verzandde: het zand verzwind, het zwin verzandde. Misschien komt het door deze aanslibbing dat ook de hee's en de haa's een heel apart wildwestelijk leven zijn gaan leiden. Maar de laatste jaren boert Brugge-aan-de-Zee verre van slecht. Er is weer hoop voor de hasj en de zjee. Heert Goste moet zich vooralsnog heen zorgen maken. Het West-Vlaams ligt tamelijk goed in de markt: vette e's die als drassige weiden met een huigploff word'n afgeslot'n, zodat ze niet uit hun omheining ontsnappen, sk'tjes die klink'n als 't klapp'n van zwep'n en lasso's van ondernemende cowboys, o's die als donkere modder in een betonmolen hun rondjes baggeren. O ja, begrijp me niet verkeerd: ik hoor heel graag mijn dialect. Niemand als wij kan de haa's naar omhoog doen gaan en de hee's naar beneden. We maken er soms ook een tekeningetje bij: een haastige luchtkrabbel die op een zwijnenstaart gelijk.

GEJAAGD DOOR DE WIND

Ik ben vijftig. Gejaagd door de wind. België in een boze bui. Opedragen aan Slechtweervandaag, een bekend paard. Dit zijn de slagzinnen van een blog waarin ik mijn liefde voor de letteren en voor prachtig slecht weer volop kan laten woeden: *SATISFICTION*. De blog start biobibliografisch. Maar dan komt bewolking opzetten. Wind en regen. Van het briesje van de appelschudder tot het woeden van het tempeest. Van mij mag het stevig waaien en regenen in de boeken, terwijl daarbuiten echte regen op de pannen roffelt en de wind om de daken giert. We wonen in het goede land daarvoor: een druilerig koninkrijkje waar het nooit lang mooi of slecht weer kan zijn, want het is zo klein. Genieten dus maar van die bui en dat onweer! Uit boeken (sporadisch is dat eens een jeugdboek. Ik heb me echter hoofdzakelijk over 'volwassen' literatuur gebogen, want het zijn vooral de grote mensen die over slecht weer zeuren) van Belgische prozaschrijvers in de Nederlandse taal (of uit het Frans vertaald) sprokkel ik winderige zinnen of regenachtige fragmenten. Belgisch weer dus. Of varianten daarvan. In binnen- en buitenland, vroeger en nu. Als een loos vissertje sla ik ze aan de haak, diep ze uit hun diverse seizoenen op en hark ze samen in een beaufortbloemlezing. Tarief: 1 per auteur, eerst Belgisch, later internationaal. Lezen ... blad na blad omgedraaid door een wintervlaag, lentebui, zomeronweer of herfststorm. Vertel het aan de wind ...

'Atmosferisch' is misschien een goed woord voor het gevoel dat wind en/of regen kunnen wekken. Het (voorspel op een) zomeronweer is daar wellicht de kampioen in. De Belgische herfstbui zal op minder sympathie en fraaie woorden kunnen rekenen. En de voorjaarsplensbui al helemaal niet. Of de eindeloze druilregen: onverdroten regent het ... en het woord 'verdriet' lijkt erin te schuilen. 'Slecht weer' betekent gewoonlijk wind en regen. Bij mij wordt dat 'mooi weer'. (Stiekem, tussen twee haakjes, want ofwel gelooft men me toch niet, ofwel dreigt men met een pak rammel). Waaiweer associeer ik met gezelligheid en goed gevoel. Reeds als ik zit ik gefascineerd in mijn hoge stoel bij het raam naar buiten te kijken wanneer het waait, me afvragend: beweegt de wind nou de bomen of maken de bomen die wind? Ietsje later vraag ik elk jaar aan de goede man die op Slechtweervandaag over de daken rijdt een machientje om op zolder te zetten en gierende wind te veroorzaken. 'Die kleine windbui,' moet hij gedacht hebben, want het komt er nooit van.

Ik heb er geen probleem mee dat er vaak negatieve woorden vallen in verband met storm, wind, regen. Des te meer verkneukel ik me daarin wanneer op de gezichten van de mensen die dergelijke woorden gebruiken er dan nog extra onweer verschijnt en er zware bewolking over hun gezicht trekt.

Voor mijn fascinatie voor storm, in iets mindere mate regen, heb ik geen verklaring. Films en boeken met stormscènes hebben altijd al mijn voorkeur genoten: Ryan's Daughter (Ierland), Babette's Feast (Jutland), Dokter Zjivago (Rusland), Lawrence of Arabia (woestijn), Wuthering Heights (Engeland). En is het waar dat Chicago ('The Windy City') en Edinburg de winderigste steden ter wereld zijn? Dan moet ik daar dringend naartoe.

Hét herfstgedicht bij uitstek, mijns inziens, ofschoon het niet uitgesproken stormachtig klinkt, wel weemoedig, verstillend en verinnerlijkt, preludeert mijn bloemlezing. Het gaat natuurlijk over zoveel meer dan een seizoen en het daarbij horende weer. Het is het enige gedicht uit mijn compilatie: 'Een lege postbode verdrinkt in de landweg', Hans Lodeizen. Mijn aanvankelijke selectiecriteria zijn namelijk: wind, storm, regen, proza, fragment, zin, zinsnede, Nederlandstalig van de hand van een Belgisch auteur, of van over de taalgrens uit het Frans vertaald. Zo kan ik ook Simenon inlijven: nog een kampioen van regen- en stormweer, zowel in Dieppe als in Veurne. Een enkele keer pluk ik een tekst uit een Belgisch stripverhaal ('Het gele teken', Edgar P. Jacobs). Het is mijn blikopener. Ook treft u ergens een fragmentje aan uit een zg. 'Vlaams Filmpje' (speciale aflevering nr. 1000) van een wereldbekend Belgisch schrijver, die ik onder een van zijn pseudoniemen presenteer: John Flanders. Later bloemlees ik ook de internationale prozaliteratuur, van overal ter wereld. Omdat het literaire landschap blaakt van gedichten waarin herfst en wind en regen de hoofdrollen vertolken, en er al zoveel poëziebloemlezingen zijn, kies ik alleen voor proza. Maar de door mij gekozen fragmenten (met behoud van de oorspronkelijke spelling) hebben dan weer de omvang van (amper) een gedicht.

Zijn weerberichten van belang in boeken? Tja ... ik kan zo voor de vuist weg wel enkele titels opsommen waar dat weer op een of andere manier in figureert. Als het al in de titel staat. Meestal heeft het weer wel een decorfunctie. Of versterkt het gevoelens en gebeurtenissen: zinderende zon, dreigende storm, kletterende regen, weet je wel, van die metaforische weerberichten. Er zijn ook schrijvers die duidelijk lak hebben aan het weer. Dat komt niet in hun verhalen voor, of het moet al via een herinnering of een vergelijking zijn. Bij hen is het lang zoeken, maar toch: dat kleine beetje klimatologische Belgitude zit er wel in. Keer op keer wijst mijn wichelroede me de weg. Het meeste plezier echter beleef ik aan auteurs die plotseling als het ware achteloos of slordig een wind laten of een druppeltje laten vallen, terwijl dat verhaalmatig niet eens nodig is. Charmant, vaak ongewild humoristisch.

Het ordeningsprincipe voor mijn blog heb ik afgekeken van mijn grote voorbeeld, de wind. Liever dan de hark die de herfstbladeren in een doodsoeketje samen veegt, hanteer ik de adem van de wind voor mijn warrelende bloemlezing. Het waait immers in 1908 net zo hard als in 1939 of in 2009. En de regenvlagen striemen eenieder in het gelaat. Ik heb dus noch de chronologie, noch het alfabet gerespecteerd. Alleen een namenindex biedt u enig houvast in dit stormachtige boek.

Alle echelons van de schaal van Beaufort zijn vertegenwoordigd, maar ik heb niet naar een crescendo toe gewerkt. Dat kan ook een ordeningsprincipe zijn. Bijvoorbeeld: eindigen met de moeder van alle stormen, het onweer in Streuvels' De Vlaschaard. Zo'n werkwijze doet me echter te veel denken aan die schaal van Beaufort. Ik laat dus de willekeur van de wind heersen. In dat verband geef ik een citaat uit 'Manieren van ordenen' (over het verzamelen van boeken en de 'problemen' die ermee gepaard gaan – van feitelijk gebeuren tot conceptueel idee'), Jan Van Herreweghe, De Gebeten Hond, 2006:

'In zijn korte roman 'Herinneringen aan mijn droeve hoeren' beschrijft Gabriel Garcia Marquez op een bepaald moment een noodweer dat het huis van zijn hoofdfiguur, een negentigjarige oude man, teistert. Hij gewaagt van winden met een orkaansterkte. Door het barslechte weer zet hij pannen op de grond om het water op te vangen dat door het dak lekt. Maar er is weinig beginnen aan en zodoende komt een gedeelte van de bibliotheek onder water te staan. Uiteindelijk gaat de storm liggen en komt de liefde terug in het huis. Met de kracht die hem nog rest neemt hij het initiatief om de vernielingen die door de storm zijn aangericht te laten herstellen. En hij herschikt zijn bibliotheek: "Ik reorganiseerde de bibliotheek en zette de boeken in de volgorde waarin ik ze had gelezen." Fantastisch toch.'

Sommige teksten, hoe kort ook, zijn tekenend voor de schrijver (m/v) en zijn werk. U hoeft er niet eens de context bij te hebben. Ik beperk me overigens tot het loutere weerfragment. Af en toe steekt er voorwaar wat humor in. Lachen om het weer mag ook wel. Mocht u mijn blog *SATISFICTION* bezoeken, dan wens ik u geen bladstilte toe.

MET VERVE

Ik ben zesenvestig. Honderden vernissages van beeldende evenementen heb ik mee-beleefd, maar nooit ofte nimmer komt het bij mij op zelf aan de slag te gaan. Twee op de tien (dat symbolische maximum!) is immers het lot dat me vaak beschoren was in de lessen 'Tekenen'. Daarenboven ben ik voor een stuk kleurenblind. 'Warme' of 'koude' kleuren zeggen me niets. Stillevenen nog minder. Aan verkeerslichten moet ik extra uitkijken. En toch.

Jo Vantournhout, mijn beeldend collega aan de hogeschool voor lerarenopleiding, is al jaren bezig met wat ik het 'Provenceschilderen' noem: op groot formaat konterfeit hij landschappen, terrassen en andere zuiderse gezelligheden. Licht en luchtigheid troef. Hij 'verkoopt' prima. (Een veelgehoord criterium bij kunstenaars). Hij is zich ook goed bewust van wat hij kan, waar hij voor kiest en wat hij niet wil. Hij combineert vakmanschap met koopmanschap.

Van het een komt het ander. Ik schrijf een boek vol teksten bij zijn schilderijen. In vraagvorm. Dat is al vaker gebeurd. Niets nieuws onder de zon: schilder + schrijver gaan samen scheep. Die samenwerking verloopt echter goed. We vinden elkaar ook gastronomisch. Niet onbelangrijk. Kunst wil gevierd en beklonken worden. En zo ontstaan 'Spikkels' en 'Fleur': twee grootschalige schilderijen waarop we simultaan met verf schilderen (hij) en schrijven (ik). Diversiteit en de levenscyclus vormden respectievelijk onze thema's. Ik borstel (vooral in vraagvormen) mijn zinnen in mijn ongeofende handschrift op zijn gedoodverfde panelen, waarbij we allebei met de gekozen thematiek rekening houden en simultaan alles afwerken. De eerste keer vertrekt Jo van de veelvoudgedachte in gebladerte, de tweede keer van een klassiek vijvertaferaal: diversiteit resulteert in 'Spikkels' en de seizoenencyclus mondt uit in 'Fleur'. Telkens werkt hij abstract en vaag-figuratief. Ik vul simultaan aan met een twintigtal vraagzinnen die als serpentes door de verf wapperen. Jo eist wel dat ik mijn

doodgewone, ongeforceerde handschrift borstel. Het mag geen kalligrafie worden. Of schoonschrift. Omdat de weersomstandigheden het dan toelaten en we op groot formaat werken, kunnen we alles buiten doen.

Dat lukt wonderwel. We krijgen interessant weerwerk. We verkopen al eens wat. De thema's 'diversiteit' en 'levenscyclus' doen zich spontaan aan ons voor, gezien ons werk aan de hogeschool. Later kiezen we voor nog meer specifieke thema's: 'stenen' bijvoorbeeld, of 'gerecht'. Prettig detail voor mezelf: het geboortefeest voor mijn eerste kleinkind Wilma heb ik gesponsord met de opbrengst van 'mijn' eerste schilderij. Leven van de letteren en de verf!

DE DOOD VAN EEN BLAD

Ik ben eenenvijftig. Anno 2004 verschijnt The End: de noodgedwongen laatste aflevering van het literaire blad Kreatief. Een paar decennia lang is Kreatief (hoofdredacteur Lionel Deflo) medebepalend voor de letteren: ooit jong, gestaag verouderend. Waarom niet. Men is een kind van zijn tijd. En het zijn eigenlijk niet de tijden die veranderen, maar de mensen die verouderen. Ik werk graag mee aan het blad. Yang en Kreatief zijn verwant met elkaar. Maar aan het begin van de eenentwintigste eeuw doen zich literaire vadermoorden voor. Ook Kreatief wordt vakkundig genekt. Niet jong, niet sexy. De subsidies stremmen; jongere adviseurs krijgen het voor het zeggen. Ergens lees ik een aantal argumenten die de toelagestop moeten staven. Ikzelf (oude jongere? Jonge oudere?) word er ook bijgesleurd: men wil niet langer subsidiëren voor dit en voor dat en o.a. ook niet voor 'het zoveelste verhaal van Joris Denoo'. Eigenlijk komt het hierop neer dat oudere leeftijd alweer verdacht is. Discriminatie. Het betreft vadermoordjes door jongere leuteratureluurdertjes die overijverig jury's en commissies bevolken. Kan ik immers niet ongehinderd (want onder het pseudoniem Bjarne Donderdag) ettelijke verhalen kwijt in het zwaar gesubsidieerde en toonaangevende Dietsche Warande? In diezelfde periode en nog jaren daarna? Blad dat 'nieuwe' en 'moeilijke' literatuur propageert en jongere leuteratureluurders met graagte omarmt? Nou moe!

EEN RUS GETOETST

Ik ben vierendertig. Wanneer houdt lawaai op en waar begint het dan muziek te zijn? Rock-'n-rollerig heb ik me altijd gevoeld en soms gedragen, maar enig gerucht bij het schrijven heb ik nooit kunnen uitstaan. Alleen de percussie van regen op mijn dakpannen en het gegier van wind om de nok vinden genade in mijn oren. Toch heb ik een componist die me kan havenen, in alle betekenissen van het woord: Rachmaninov. Ik word op zijn werk gewezen door een oud-studente van me die ook behoorlijk piano speelt. Het geeft me inspiratie. In het darnet vermelde doodnummer van Kreatief publiceer ik het verhaal Rach 3, naar het gelijknamige moeilijk-speelbare stuk van de meester. Daarin sterft mijn hoofdpersonage een soort vampierdood, nadat hij een gekregen piano (waarop iemand diverse keren Rach 3 gespeeld heeft) volledig ontmanteld heeft (ten behoeve van een verhuis), maar die niet meer ineengeknutseld krijgt. Op een bepaalde namiddag hoor ik op Radio 3 (later: Klara - waarom die verkleuterings toch? Zelfs bij 'hoge' cultuur?) een tiental verschillende uitvoeringen van Rach 3, zoals

het pianostuk gemeenzaam wordt genoemd. Ik heb het geluk net een lange autotrip voor de boeg te hebben. Het gevoel dat mijn hersenen en mijn gemoed even volledig ingevuld worden, heb ik vroeger of later niet veel meer gehad. Dan wel. Urenlang.

DAGELIJKS WOORD

Ik ben zeventien. Als prelude op mijn studies Germaanse Filologie trek ik enkele weken naar Engeland. Op de boot – nog zo'n goeie ouwe 'maalboot' die vanuit Oostende naar Dover vaart – begin ik een dagboekje bij te houden, pocketformaat. Vele jaren lang zal ik dat blijven doen. Het bekende tv-programma Man bijt hond vraagt me tot tweemaal toe om fragmenten voor te lezen. Tweemaal gaat dat door omstandigheden niet door: de eerste keer ben ik in Tunesië; de tweede keer heb ik de pure dagboekerij al opgegeven. En Man bijt hond speelt altijd heel kort op de bal. Ik beschik dus over een archief van ongeveer twee decennia, in allerlei vormen en formaten. Sommige jaren betreft het erg losse, bijna inventariserende details. Andy Warhol doet het ook zo: hoeveel kost de taxi? Wat heb ik gerookt? Wie heb ik gezien? Soms ook schrijf ik proza. In het verlengde van mijn eigen dagboekerij lees ik graag – zoals zovele mensen – andermans autobiografische notities. Mijn voorkeur gaat hierbij uit naar de dagboeken van Virginia Woolf, van de gebroeders de Goncourt en van Paul Léautaud. En als het biografisch moet gaan: het prachtige boek over dokter Tsjechov van Henri Troyat lees ik zelfs meerdere keren, als troost. Zovele jaren later – ik rond bijna de kaap van zestig – doet de behoefte aan autobiografisch schrijven zich weer voor. Vandaar dit boek.

LIONHUNTER

Ik ben drieënvijftig. Ik ben geen doetje. Dat zullen sommigen geweten hebben. Een aantal keren ontmoeten Jozef Deleu ('Ons Erfdeel') en ik elkaar. In het begin van mijn literaire 'carrière' lijkt het erop dat je die man en zijn blad 'gepasseerd' moet zijn om geconsacreerd te worden. Slijmjurken alom dus te Rekkem en omstreken; ze zetten er hun geurvlaggen uit.

In die oude tijden heb ik enkele leuke, lijkige publicaties (poëzie en proza) in het Nederlandse Maatstaf (dan een imposant bastion) en in het Vlaamse Nieuw Vlaams Tijdschrift (dan een toonaangevend blad, naast DW&B en De Vlaamse Gids, waar ik ook al in publiceer). Ik neem dus de kaap van Ons Erfdeel helemaal niet, en daarenboven ben ik al op jonge leeftijd ingelijfd bij de redactie van het springlevende Yang. Een allereerste embryonaal voorstel van Jozef om een bijdrage te leveren voor Ons Erfdeel loopt op niets uit: ik stel (toegegeven) een te onbelangrijk onderwerp voor. Dat moet dus gezegd. Maar geleidelijk aan voel ik ook het onbehagen groeien tussen ons. Hij lijkt moeite te hebben met mijn letteren. Of is het met mij? Omdat ik doceer aan de hogeschool waar hij ooit onderwijzer is geworden? Wat hij veel later, na zijn officieel

pensioen, wel zal doen, in Het Liegend Konijn, doet hij dan niet: kansen geven aan echte nieuwelingen, durven te kiezen voor jong talent, eventueel zelfs uit zijn eigen streek. Nee, het moet allemaal al beveiligd, goedgekeurd en gecanoniseerd zijn, bijvoorbeeld door de publicatie van een boekje bij een Noord-Nederlandse uitgeverij of na officieel schoudergeklop door een ons-kent-ons'er. Dan pas komt er een welwillend gebaar vanuit Rekkem. Hij leert ook de beeldend kunstenaar José Vermeersch grondiger kennen via mij. Als (West-Vlaamse) redacteur van Yang zorg ik voor een themabijdrage over Vermeersch. Zo ontstaat een vrij intens contact. Aan de hogervermelde containers is een aantal gelegenheidstekeningen van de kunstenaar ontsnapt; ik bewaar die als herinnering aan een epoque. Ik ben al enkele jaren op pad met die dertig jaar oudere krasse knar wanneer we op Jozef botsen. Of heeft, omgekeerd, Jozef weer wat 'geroken'? Lont? Hij kaapt zowat de beeldhouwer van naast mij weg en trekt er zelf mee de wijde wereld in.

Nou, dat doetje dat ik niet ben, schrijft een openbare brief aan de heer Jef Deleeuw. Er moet geen postzegel op. Hij is voor iedereen bestemd. En hij is al enkele jaren kant-en-klaar: onveranderd; alleen de spelling moet even een update krijgen. Enkele intimi lezen de brief. De zonen van José Vermeersch, met name, waar ik ook contact mee heb: een dokter, een beeldend kunstenaar. De een raadt euforisch publicatie aan, de ander reageert afwijzend (maar hier speelt ook een persoonlijke reden – ik ben niet tussen doetjes gepokt en gemazeld, zoals gezegd). Ik wacht met de openbaring, want na zijn opruststelling heeft ook Jozef, zoals zovelen onder ons, diepgaande bekommernissen omtrent lijf en leden. Maar nu ... ach: wie ligt er nog wakker van een polemiekie? De missmaker Ignace Crombé woont hier jarenlang om de hoek bij mij ... en om de andere hoek hokt verdorie de pruilende dichter Erik Spinoy ...
Postcode 8501: iedereen is gewaarschuwd.

EPISTEL AAN EEN PAUS

*Mijnheer Deleeuw
Oud-hoofdredacteur Ons Zwerfdeel
Ridder
Kanunnik*

*U meende ik een paar jaar geleden te ontwaren (**of anders was het een kloon van u**), getooid met een geel strikje (of alleszins iets oranjeachtigs, de kleuren maken de man niet), ergens in Nederland ter gelegenheid van het in de echt verbinden van de kroonprins van kikkerland en een Argentijnse breedglimlachende met een aangebrande vader. En zie: plotseling welde ook in mij een tango op. Een tango waarop droevige tamme leeuwjes dansten, te zwaar gevoederd door oppassers en kijklustige toeristen. Mijn droefenis betrof niet de vraag: 'Wat doet u daar?' Neen, want u bent overal, op alle plaatsen, en bovenal op recepties: in Frankrijk, in Nederland, en, als de wind gunstig waait, in België. Neen, mijn droefenis omarmde als een beklemmende accolade de vraag: 'Hoe bent u zo ver kunnen geraken? En voelt u zich daarbij wel*

goed?’ Bij de aanblik van uw aanwezigheid aldaar welde namelijk een bloemlezing herinneringen in mij op. Ik hou het kort, nog korter dan uw verzameld werk.

Van uw zelfverklaard rebelschap heb ik nog nooit een glimp mogen opvangen. Zeker geen woord. U keek wel uit. Uw boekje betreffende de ‘pleinvrees’ van ‘kanunniken’ was gecompileerde lammetjespap en opgewarmd geleuter. Nooit hebt u in het door André Demedts opgerichte en verder (na uw onderwijzerschap) door u gerunde blad *Ons Zwerfdeel* de durf gehad échte keuzes te maken en iets écht nieuws te brengen. Dat was waarschijnlijk uw keuze. Misschien was u ‘a rebel without a cause’. U hebt altijd braafjes gewacht tot iets bekroond, gevierd, aanvaard was, en u hebt het dan pas – safety first – nog maar eens geconsacreerd. De veilige keuze kleefde u aan, meneer Deleeuw, zoals u me ooit toevertrouwde tijdens een allertreurigst Dietsche-Waranden-Belfortweekend tussen de bomen in Dworp: ‘Ik draag bij voorkeur grijze pakken, om de mensen vooral niet op stang te jagen of te verontrusten’. In eenzelfde muisgrijze pak won u ooit op bedenkelijke wijze (en reeds ietwat van jaren zijnde, had u dat echt nog nodig na al uw Franse eretitels?) met voorkennis van het belangrijkste jurylid (de inmiddels fel verbrande Hugo ‘mijne heren, ik weet het ook niet meer’ Brems) de West-Vlaamse Poëzieprijs, een ‘anonieme’ manuscriptenwedstrijd. U zetelde overigens zelf in de provinciale commissie die deze jury samenstelde. **Of was dat een kloon van u?** Bent u daar gelukkig mee? U die zelfs als voorzitter van die commissie al jarenlang vlakbij de vetpot zit?

Anderhalf decennium geleden probeerde u uw toenmalige ‘boezemvriend’ de beeldend kunstenaar José Vermeersch te imponeren door hem – het liefst in gezelschap – dweperig na te apen. U dronk bier uit uw linkerschoen, Jozef. Te Watou, dat heb ik gezien. Als een kind. Nu hij al een aantal jaren dood is, bent u in deze biotoop nergens meer aan te treffen. U bent spoorloos. Zit u nu bij Hoet? Delvoye? Zelfs in *Ons Zwerfdeel* werd toen met geen gebenedijd woord meer gerept over het ultieme Vermeerschboek dat ondertussen verscheen. Een vraag daaromtrent vanwege de familie (die zich de tijd van de feestjes scherp herinnert, de cadeaus, de diners, de verjaardagen) werd door u beantwoord met een krampachtig bitse brief waarin een werkwoordfout staat waarvoor u van de Taalunie levenslang zou krijgen. Het voltooid deelwoord van ‘verheugen’ krijgt een d, wist u dat? Ik dacht dat uw vaderland de Nederlandse taal was, zoals een van uw boektitels luidt? **Of was dat een kloon van u?** En als uw ‘vriend’ de drukketroonde en geldweigerende Jeroen Brouwers de pijp aan Maarten geeft, gaat u zich dan ook in een o zo Vlaams stilzwijgen hullen? Dan maar bij Komrij op de thee?

Ik doe een greep in vele jaargangen *Knack*, ridder Deleeuw, en ik zie Marc Reynebeau, ondertussen ‘bladwijzer’ en zelfverklaard ‘mediawatcher’ als alibi voor vele verschijningen op teevee, in koeienletters koppen: ‘OP EENZAME HOOGTE’. Het betreft een lovend artikel (waarin de zeem op z’n intellectuaals tussen de regels gesmeerd zit) over een van uw poëziebundeltjes, die u gewoonlijk zelf massaal aankocht en gratis verspreidde, gesigneerd, met warme groeten, jawel, maar poëzie? Op eenzame hoogte?? Een tijd later merk ik dat de heer Reynebeau, toen al niet vies van

alomtegenwoordigheid, zijn ding dan mag doen in Uw Zwerfdeel. Spelbederf, heren, spelbederf! **Of was dat een kloon van u?**

Ons kent ons, kanunnik Deleeuw. Als er al iemand pleinvrees heeft, dan bent u het wel. O, u was erbij in Watou, jawel, natuurlijk, telkenmale bijna. Van dié markt was u alleszins thuis. We zien u daar alweder streekbier hijsen uit uw linkerschoen, het ene oog gericht op de belangrijkste man uit het gezelschap. U wou wederom scoren, als een kind. Natuurlijk was u er bijna elk jaar bij, want anders vreesden de betrokkenen vogelvrij verklaard te worden in Uw Zwerfdeel, of betreffende de provinciale vetpot. Met u wist men maar nooit, nietwaar. U zette in zovele territoria geurvlaggen uit: alom bestierde u bezette gebieden. O, men hield zich zo gedeisd bij het naderen van dat muisgrijze pak, die strenge bril, die hardos als een goed onderhouden wiegende weide. Niemand kon vermoeden wat voor Robin Hood of Uilenspiegel daarachter schuilging. En kwam u ook niet graag ergens net te laat, als iedereen al gezeten en uitgekucht was, bij voorkeur in het gezelschap van bijvoorbeeld meester Claus, omdat u naar eigen zeggen aan de micro 'klein maar fijn en toch net iets te lang had getafeld en geproefd van allerlei heerlijks zodat de tijd zo voorbijvloog'? En u die van anderen beweert dat het kanunniken zijn, hebt u zelf ooit kunnen kiezen tussen Lannoo en Kritak? Westen- of oostenwind? Bent u dan een ridder op twee paarden? En wat deed u bij uitgeverij Nijgh & Van Ditmar? En prijkten er in een van uw befaamde bloemlezingen plotseling een opvallend aantal gedichten van de ongeëvenaarde dichter Pierre H. Dubois? Zou er een verband bestaan hebben? **Of was dat een kloon van u?**

Neen, we gaan te ver. U bent immers een rebel. U durft. U trekt uw schoen uit, giet er hommelbier in en drinkt dat vol verwachting uit. Die Jozef! Als Midden-West-Vlaamse landbouwerstelig met onderwijzersopleiding hebt u het zeker nooit bestaan het woord 'werkvolk' met gekrulde bovenlip uit te spreken. U zou niet durven. Neen, nooit hebt u beweerd dat de gedichten van Hans Andreus het werk 'van een onderwijzer' zijn. Evenmin hebt u zich meesmuilend over de dichter-internist Wilfried Van Craeynest uitgelaten, een verdraaid goed dichter voor zijn tijd. U doet dat niet. U bent immers een van de tien of twintig vooruitgeschoven intellopionnen van het tsjevendom. Ze zijn gerust in u. U zult geen potten breken. Hùn potten niet. U draagt een rebels strikje als dat nodig is, dat twee kanten uit kijkt. Als het over televisieland gaat, doet de sp.a een beroep op u. Ook een bezet gebiedje van u. U hebt immers de spirit om weer voor saaie cultuurprogramma's te pleiten. En u bent inmiddels onschadelijk geworden. U hoeft niet meer onder tafel tegen schenen van excellenties te schoppen. U danst desgewenst een tango. Of u joelt mee op Zorba-de-Griekmuziek als u ergens ver weg thuis bent of op eigen verzoek gedelegeerd, weze het Antillen, weze het het Verre Westen tussen Kortrijk en Poperinge.

Vreemd, heel vreemd was het uw naam vaak aan te treffen tussen de illustere voorleesgezelschappen van de grote dichters. Uw naam stond er als een vreemd voorwerp bij. Hoe kwam dat toch? U die eigenlijk alleen maar zuinigjes enkele woordjes onder elkaar parkeerde? Nodigde u zichzelf uit? Was u een soort van gecoöpteerd poëziesenator misschien? Kon men niet om u heen? Solliciteerde u middels een

proefnummer van *Ons Zwerfdeel*? En gaf u toen ook punten op de tien aan die grote jongens, zoals u vaak op z'n onderwijzers met een air van welwillendheid deed met de mindere goden? **Of was dat een kloon van u?**

We vernamen dat u om een en ander te vieren (wat is dat eigenlijk met dat Franse zogenaamde 'ridderschap'? Bent u nu Leliaert geworden?) de 'topdichters' verzocht iets voor u te plegen. U compileerde dat dan, gewoontegetrouw, bij een van uw huisuitgeverijen. Maar doet u eigenlijk zelf wel iets beklivends, schrijvenderwijs? Nog iets anders dan u omringen met een hofhouding die op veilig speelt? En houden deze hovelingen wel allemaal echt van u? Eventueel ook zonder Uw Zwerfdeel? Hoe zit dat, daarnaast, met uw filosofische en sociaaleconomische overtuiging? Klopt het bijvoorbeeld dat u ooit applaudisseerde voor een gederangeerde professor die het toenmalige Vlaams Blok propageerde (... maar pas nadat u merkte dat de parlementariër naast u aarzelend zijn beide handjes tegen elkaar begon te brengen ...)? Yep, dat u toen net weer op die verdomde eerste rij stond! Het zal u maar overkomen. Dat zal in een voor u ongevaarlijke zone gebeurd zijn, zeker? **Of was dat een kloon van u?** Misschien wil oud-premier Dehaene u wel in zijn collectie windhanen. En, uw pioniersrol: hoe zit dat? Hebt u ooit als eerste aandacht gehad en kansen geschapen voor jong maar nog niet gevierd talent? U die over de macht en de middelen daartoe beschikte? Of moest een verschijning in *Ons Zwerfdeel* als beloning worden opgevat? Plechtige Communie? Dan nog! Aten ze dan verder uit uw hand? Hebt u ooit écht naar een dichter geluisterd toen u in een zoveelste panelgesprek met het verzoek 'Wij bidden u' het woord doorgaf en daarna verveeld zat te kijken tot het weer uw beurt was voor een overbodige interventie?

Uw verdienste, ridder-kanunnik Deleeuw, bestaat ook hierin dat u de West-Vlaamse talenten uit uw omgeving monddood probeerde te maken. U gaf ze desnoods een kolommetje of twee in uw blad. Wat van verder kwam, was veiliger. Beter. U had angst. U was bang. Er kan maar één 'citoyen van de grens' zijn, nietwaar. Eén paus. Ons geloof moet groot en sterk zijn. Op verplaatsing maakte u als grijze ridder graag indruk. U hield meer van uitmatchen. Maar u speelde nooit echt mee; u dacht scheidsrechter te moeten zijn. Een onderwijzerstrekje? U reisde ook al zo veel als de echte paus van toen, een Pool die zowel Zuid- als Noordpool genoemd kan worden. U kuste ook zo vaak. En men kon u ook kussen. Maar ik heb u nooit gekust. Ook niet toen u me zei: 'Het is dankzij mij dat gij hier zijt.' Of: 'De berg komt naar de muis.'

Ontspan u heden, heer Deleeuw. *The lion sleeps tonight*. Gun u wat rust, gecombineerd met vertier. Voor dat laatste scoorde u al vaker een negen op de tien. U kunt het. Neem deel aan de Breugelfeesten in Rekkem, bijna-Frankrijk, nog-geen-Nederland. Laat een verse staatsiefoto van uzelf nemen. Deel verder kwistig uw gesigneerde boeken-met-opdracht rond. Stel een bloemlezing samen van allen die u doorhebben en in u ontgoocheld zijn. Begin misschien al heel vroeg in de tijd, in uw bronstijdperk, toen u er nog van droomde beroemd te worden, en er nog bordkrijt onder uw nagels zat. De tijd van dat kinderboekje van u, weet u nog wel? Waar u niet graag aan

herinnerd wordt. Het wordt een kanjer. We willen helpen bij de gratis verspreiding van uw gebloemleesd boekje.

Waarde Leeuw van Vlaanderen, deze Witte Merel, ondergetekende, klapt bij dezen vele deuren, deurtjes en achterpoortjes dicht. Hij zal deze tekst niet straffeloos gepleegd hebben. U bent immers op vele pleintjes thuis. U ging uw doemdagen zelfs in de Gentse Vooruit gedenken, avanti! Hij was er niet bij. Hij vertolkt ook het gevoel van een generatie die ellebogen en schouders nooit belangrijk hebben gevonden. Hij zal dus gelijk krijgen. Maar hij heeft geen pleinvrees. Hij zal niet onder de indruk zijn van uw schare onder de knoet gehouden dweepers en dwazen. Zijn spelling is ook in orde. Hij leest ook, herleest, op de achterflappen van uw boeken uw voorkeur voor 'provoocerende uitspraken'. Hij is, tot nader order, een vooralsnog tamelijk gezonde Vlaamse jongen. Nader tot u. Hij groet u, met tegenzin. En hij bidt u, met zijn grote dode vriend Erasmus: 'Vaarwel, betoon uw bijval, geniet van de taal en drink ze nuchter, gevierde tegenstander'.

PS Nog een laatste harde noot. Westhoekse groeten aan uw doodsbanige vriend Chuido Chaerynck, ook gebukt gaand onder de benaming Chewijde van Mandelzijde, Kampioen van de Mouwzuigerij en de Namedropping, Koning Kloon van het Onbenul, zijn bundeltje dichtwerk bij De Arbeiderspers op nachten van poëzie dermate hevig omkreukend en verkrachtend dat iedereen toch wel het AP-logo op het dunne rugje van betreffend bundeltje kon ontwaren, totdat enkele mensen opmerkten: 'Wie is toch dat schriële ijvende ventje dat ginds vooraan zo zijn best staat te doen om te articuleren? Kom, laten we er ondertussen een gaan drinken'. Die groeten dus, aan dat bange mannetje, ondertussen verkast naar een ander gebiedje in deze lage streken. Hetzelfde onderdeurtje dat door twee andere juryleden van de Electrabel Poëzieprijs belet werd de inzending van Paul Demets (toenmalig Knack-recensent poëzie) wegens herkenbaarheid te bekronen, maar diezelfde inzending luttele maanden later wel be kroonde, zetelend in de jury voor de poëzieprijs van het stadje Izegem. P.D. kon immers Watou in de Knack evoceren, nietwaar. Dat Chuidootje dus. Het door Grote Poëzie getormenteerde kereltje dat aan Frankrijk grenst, nou: grensde. Ik cheb er heen woorden voor.

Ik verblijf, geheel de uwe

Schrijver dezes

VAN HET WESTELIJK FRONT GEEN NIEUWS MEER

Ik ben drieëndertig. Watou ... dat metaforisch geladen geografische speldenprikje op de kaart des vaderlands. Wellicht komt het door de Poëzieprijs van de Stad Poperinge dat ik door de paus van de Watouse Poëziezomers maar tweemaal word uitgenodigd om er een gedicht te leveren: heel vroeg al (in 1983, 'Artiestenrandeevoe' Watou) en later ter gelegenheid van 'Dichters rond José Vermeersch' (die ik dan al heel goed ken) anno 1992. Die Poëzieprijs van Poperinge is zoals vele Prijzen maar een kort leven beschoren. Ik herinner me wel de gigantische stapel inzendingen. We moeten echt

hard ons best doen. De jury bestaat uit Herman De Coninck, Willy Spillebeen, Gwij Mandelinck (de stichter/baas van de Watouse Poëziezomers dus) en ikzelf. Zoals gebruikelijk blijven we na de feestelijke uitreiking annex receptie op het Poperingse stadhuis aldaar plakken in de staminee Oud-Vlaanderen. De jury is nog voltallig. Het wordt een gezellige, leuke avond, waar Guido Haerynck, aka Gwij Mandelinck, toch wel heel erg hard zijn best doet om tegelijkertijd te ijveren voor een journalistieke job voor zijn zoon (welke vader zou dit niet doen?) en het de beroemde dichter Herman De Coninck (immers: topjournalist bij 'de' Humo) naar de zin te maken. Gwij voelt zich natuurlijk ook gastheer, terecht. In het vuur van de gesprekken (gelukkig diept Gwijde dan geen des nachts gepleegd gedicht uit zijn binnenzak op, dat gebeurt wel eens – José Vermeersch maakte ooit een opmerking over zo'n binnenzakgedicht, waarop de gekrenkte dichter het nachtelijke gedicht verfrommelde en terstond in zijn kachel gooide, maar die bleek niet te branden) kleurt Gwij zijn Verkavelingsvlaams meer en meer met streekgebonden klanken. Vooral de h, g en ch moeten het ontgelden. 'Cherman, chij die voor de Chumo schrijft: denkt chij aan mijn zoon?'

Tja, ondergetekende kan het niet laten. Luttele maanden later verschijnt in het prachtblad De Brakke Hond een hilarisch verhaal over de jury van de Poëzieprijs van de Stad Poperinge, waarin de dialogen tamelijk fonetisch de teneur van de gesprekken weerspiegelen. Ook de treurige hondenogen van Herman De Coninck komen ter sprake. Ik schrijf het verhaal in een Leuvens dagcafé, en amuseer me er dermate mee dat de patron me voorwaar komt interpellieren over de oorzaak van mijn vreugde.

Maar de gevolgen blijven niet uit. Ik word uit Watou verbannen. Voor altijd. En de paus die me in deze ban heeft geslagen, gebruikt ook nooit mijn naam meer. Hij refereert naar mij als 'de witte merel', doelend op mijn (inmiddels) hagelwitte haren, waarover hij ook (ten onrechte) het gerucht verspreidt dat die 'gekleurd' zijn. Niets is minder waar. Ik met al mijn zorgen ... En lange jaren daarna komt er van het westelijk front geen nieuws meer. Nog slechts één keer, wanneer ik de Vijfjaarlijkse Guido Gezelleprijs voor Poëzie win, en ook ter gelegenheid van de Electrabel-poëziejury, gewaagt Gwijde Mandelinck van een herantreden van mij op de velden van eer te Watou. Maar een paar uur later zit hij te zuchten in een politiecel ... die fameuze allerlaatste Electrabeljurering, zie hierboven ergens ... Ik grijp dus naast eerherstel, want de opgesloten dichter associeert zijn onfortuinlijke avontuur natuurlijk met mijn aanwezigheid. Die valavond scherm ik nochtans nog samen met de cafébazin zijn omlaag gedraaide autoraampje af met plaklint en plastic, wanneer hij gevankelijk wordt weggevoerd, ter bescherming van zichzelf en zijn omgeving ...

DE MUUR

Ik ben vierenveertig. Ik ben een goede verspringer, loper en (heel) goede volleybal-speler (geweest). Ik kan daar ooit t.g.v. een Gentse Nacht van de Poëzie uitvoerig met Bram Vermeulen zaliger over palaveren, ook een 'serieus' ex-volleyballer – tijdens de oude epoëque van de vorige eeuw, wanneer Merckx en Pingeon en de witte Georges Pintens nog koersen. Ik hou overigens nog altijd van sport: schaken.

Over 'koersen' wordt verdraaid veel geschreven. Het lijkt een godenwereld. De Carmina Burana en de pathetische jubelwoorden bij de journalisten zijn nooit veraf. En er zijn veel boeken over om ter rapst fietsen gepubliceerd. Anno 2009 verschijnt er zelfs nog een over kannibaal Eddy Merckx, waar ik de taalkundige redactie voor verzorg: Merckxissimo. Ik ruil even later mijn gesigneerd exemplaar voor een peperdure fles whisky.

Op een komkommerdagje in volle zomer – de Tour is zich aan het afspelen – besluit ik ook mijn wielerverhaal te schrijven. Ik vind een renner uit, Marius Urquhart, een puur fictief personage, bezorg die een biografie en ontwikkel een tourverhaal annex geheimzinnige verdwijning dat van a tot z kan kloppen. Marius Urquhart duikt bij een afdaling voorgoed in de struiken en duikt daarna nimmer weer op. Dat verhaal voltrekt zich over ettelijke decennia van de vorige eeuw. Een heuse oefening in fictie. In een vlag van weet-ik-veel mail ik omstreeks augustus (na de Tour) het verhaal naar Mart Smeets, de Nederlandse sportjournalist die vaak op tv te zien is, vooral t.g.v. de Tour. Hij zetelt mee in de redactie van het prestigieuze boektijdschrift De Muur, waar heel aardige bijdragen in verschijnen. (De titel van die publicatie behoeft wellicht geen uitleg?) Tot mijn niet-geringe verbazing reageert hij vrijwel onmiddellijk. Hij heeft zich kostelijk geamuseerd, vindt het goed geschreven en zal het vast en zeker in De Muur publiceren, een bekend literair wielersblad in Nederland. En aldus geschiedt. Hij heeft maar één opmerking: de bochten bij het afdalen van een col hebben een welbepaalde genummerde volgorde. Daar heb ik een foutje gemaakt. Dat wordt hersteld.

Dat betreft mijn aangenaamste wielherinnering. Een eerdere doet zich voor t.g.v. Gent-Wevelgem, waar ik in opdracht van een krant de koers dien te volgen en te verslaan ... maar alleen betreffende wat er zich zijdelings afspeelt, 'in de marge'. Des ochtends heel vroeg al sta ik (negatief) te plassen naast Laurent Fignon (ja: de blonde gebilde met zijn manen in een staart) in de toiletten te Gent. Het regent oude wijven. De renners, messcherp in hun doorzichtige hesjes, snijden tegen de wind in. Ik bevind me in een van de vele volgauto's ... en zie voor de rest van de dag geen fietsende renner meer. In een café aan de eindmeet in Wevelgem drink ik nog een pint met keizer Rik Van Looy en een heel gezelschap, terwijl we op het scherm in de onvermijdelijke hoge hoek de 'aankomst' zien. En daarna volgt een chique receptie, waar ik de pikorde, lees: hiërarchie, leer kennen van de wielermiddens. Jaren later wint Nico Mattan, toch wel een beetje coureur locale, heel sympathico, goed bevriend met mijn tweelingdochters, een Gent-Wevelgem. Ik denk dat Wevelgem nooit in de annalen terecht zal komen als onderdak voor het redactiesecretariaat van het literair-plastisch tijdschrift Kreatief. Wel voor iets anders. Vliegende wielen.

REMARQUABEL

Ik ben achtendertig. Een mof. Een Duits. Je hebt oorlogen en oorlogen. Een Groote, bijvoorbeeld. Te Yperen en omgeving. Mijn Zuid-West-Vlaamse omgeving, met uw goedvinden. Ik combineer in een viertal gedichten de thema's epilepsie, bommen,

aanval, shelter, scherven en ... jonge leeftijd. Ik weet waar ik het over heb. In Ieper lees ik die voor, ter gelegenheid van een zoveelste herdenking.

De *underdog* en de *upperdog* kunnen op mijn sympathie rekenen. Wanneer de stichting In Flanders Fields in Ieper enkele Vlaamse dichters uitnodigt om het peterschap waar te nemen over een 'warpoet' of oorlogsschrijver, kies ik voor een Duitser: Erich Maria Remarque. Een verliezende winnaar. Een winnende verliezer.

(Het valt me terloops op dat nogal wat literatoren in de medische dienst van hun krijgsmacht/oorlog belanden. Eenzelfde lot is mij beschoren, anno 1977 weliswaar, in volle vreedestijd, in het Militair Hospitaal van Oostende. Straks meer daarover, o.a. in verband met mijn generatiegenoot Jotie T'Hooft. Maar wat is het verband tussen schrijvers en bloed? Ongewapend oorlog willen voeren? Vrede?)

Onwaarschijnlijk detail: in Remarques wereldbekende bestseller 'Im Westen nichts Neues/All quiet on the Western Front/Van het westelijk front geen nieuws' komt de plaatsnaam Thourout voor, waar in die tijd een Duits lazaret is ondergebracht in een school. Het motief in dat stukje is luizen. En hoe je er schoensmeer van maakt. Laat dat nou net mijn hedendaagse (hoge)school zijn ...

Erich Maria Remarque is maar even in de Grote Oorlog, van 26 juni tot 31 juli 1917 bij de Gruppe Ypern, in de sector van het bos van Houthulst en Bikschote. Hij maakt daar de voorafgaande bombardementen en de eerste dag van Third Ypres mee. Hij wordt ernstig gewond en verblijft daarna meer dan een jaar in een militair hospitaal in Duisburg. Daar doet hij extra inspiratie op voor zijn verhaal. Het wordt de ultieme Duitse roman over WO I en een van de bekendste oorlogsboeken aller tijden. Het is een indringende onverbloemde beschrijving van de oorlogsgruwel. De roman verschijnt in 1929 en wordt in meer dan 30 talen vertaald. Een filmversie in 1930 maakt Remarque wereldberoemd. Nazi-Duitsland verklaart hem ook tot vijand: zij zien er een anti-Duits pamflet in, terwijl het universele kritiek betreft op het oorlogsbedrijf. Remarque vlucht naar Zwitserland en de USA. Hij krijgt er een liaison met Marlene Dietrich en trouwt er met de actrice Paulette Goddard ('Modern Times', Charly Chaplin). Hij blijft tot in der eeuwigheid veroordeeld tot dit ene werk. Latere boeken hebben niet meer zo'n succes. Een winnende verliezer. Een verliezende winnaar. *My choice*. In Vlaanderens velden.

JOTIE

Ik ben vierentwintig. Het is herfst 1977. 'Kijk: je dichtersvriend is dood,' wijst adjudant-chef Georges D. van de Sectie Personeel van het MHO. Hij toont me een foto in Het Nieuwsblad. 'Van drugs.'

Jotie beeft opvallend wanneer hij me een hand geeft. Ik vind het hoegenaamd al vreemd dat hij me een hand geeft. Een korte tijd dienen we onderling met elkaar af te spreken in verband met recensies voor het tijdschrift Yang. Hij schrijft me op hemelsblauw luchtpostpapier vanuit zijn zwartgeverfde woning. Een paar keer lezen we voor op eenzelfde poëziemanifestatie. Dan gaat hij dood.

Begin 1978 wordt ene R. de G. in het Militair Hospitaal van Oostende binnengebracht. Daar passeren de dienstplichtigen waar medische of andere twijfel over bestaat. Ik doe er zelf mijn legerdienst: ik werk er op de Sectie Personeel. Die R. de G. is een van de laatste mensen die bij Jotie T'Hooft is, op die fatale overdosisavond in Brugge, wanneer de dichter als een hond achtergelaten wordt aan een ziekenhuispoort. Zo krijg ik postuum nog een ietsepietsie met Jotie te maken. Tijdens mijn legerdienst. Maar het spoor van R. de G. kan ik niet verder volgen. Ik heb dan andere bekommernissen.

'Dood verkoopt goed,' deelt ADC Georges D. me nog troostend mee, wanneer het weer eens over Jotie T'Hooft gaat. 'Maar jij met je lang haar en stoppelbaard op de achterflap van je boekje...: niet goed hé ... ' (Ik heb dan al mijn poëziedebuut gepubliceerd, een jaar voorheen).

Ja, in die tijd zijn dichters en dienstplichtigen treurige prinses.

PS Verder valt er over mijn legerdienst weinig en veel te melden. Bloed, zwachtels, operaties, ambulances, Oostende by night met Marvin Gaye (die daar dan al bijwijlen opduikt) en beroemde basketballers, gebraden kippen met brood in de immer roerige Langestraat, een gestolen Ensor die terug wordt gevonden krek op de plek waar de meester ooit het duinenkerkje schilderde, een pendelende pornokorporaal, de geboorte van mijn tweeling vlak na mijn afzwaaien. Nou!

EEN EUROPEES GEBORTEPLEKJE

Ik ben veertig. Wanneer het hedendaagse Europa gestalte begint te krijgen, beginjaren negentig van de vorige eeuw, publiceert ik een pamfletboekje over de Nederlandse taal bij uitgeverij Peregrinus in Roermond/Maastricht, Drielandenpunt: 'Taal is een aardig ding'. Mijn onderwerp betreft o.a. ook de rekkelijkheid die we kunnen hanteren als we het over Vlaams, Hollands of Nederlands hebben. Ondertussen heb je nog aardige dingen, zoals daar zijn: het Opperlands, het Korterlands, het hypenederlands en het Hedenlands. Mijn motto ontleen ik aan Michel de Montaigne, de oervader van het essay: *'La plupart des occasions des troubles du monde sont grammairiennes'*. De slotzinnen sprokkel ik uit 'Lof der zotheid' van Erasmus: *'De voorschriften, en meer nog de voorbeelden, van onze meesters zeggen dat wie niet dwaas wil zijn een beetje zorgeloos moet wezen' – 'Daarom: vaarwel, betoon uw bijval, geniet van de taal en drink ze nuchter, gevierde medestanders'*.

Het wordt dus geen saai essay. Ik kan me als taalfanaat heuglijk uitleven in mijn boekje. Toch staaf ik mijn beweringen met ernstige voetnoten of verwijzingen. En ik hou er een weekendje Drielandenpunt aan over met leuke mensen. Ik krijg er zelfs een roman uit de gevangenisbib van iemand cadeau. Maastricht: toch ook een van de geboorteplekjes van de Europese gedachte ... Mijn pamflet verschijnt in 1993. Ondertussen is Europa in zijn puberteit.

Naar aanleiding van mijn boekje word ik voor het tv-programma De Zevende Dag uitgenodigd. Op zaterdag, de dag ervoor, lig ik grieperig in de sofa. Ik word opgebeld

door de redactie met de mededeling dat ook de dichter Benno Barnard uitgenodigd is; er zal een soort België-Holland van de taal gaan gebeuren. Dat zie ik helemaal niet zitten, omdat mijn boekje niet zo opgevat is. Daarenboven blijkt (voor, tijdens en na de uitzending) dat presentatrice/interviewster Pascale Deboosere mijn pamflet helemaal niet gelezen heeft. Het belangrijkste woord dat dan uit mijn mond komt: 'Shit'.

KALLIGRAFIE

Ik ben dertig. Kunstschilder Philippe Bouttens duikt in mijn leven op. Ik leer hem kennen het jaar dat het zelfs in Jeruzalem sneeuwt. Hij schildert een tijger die een staart heeft die een slang is die haar eigen staart in de mond neemt terwijl de strepen op de huid van de tijger ook slangen zijn die verdomd ook alweer hun ... Schoonschrift is dat. Kalligrafie. Acupunctuur. Bamboecultuur. Uit de doeken van Bouttens ontsnapt gebrul.

'Ludiek', oordeelt een criticus op de radio.

'Ludiek', herhaalt een criticus in de krant.

'Lucide', bedoelen ze.

Die kettingrokende slapeloze whiskydrinkende rattenkop van een Bouttens, daar voer ik graag snelle gesprekken mee. In Duinkerken slaan ze de voorruit van zijn nieuwe auto aan diggelen (zoals in Tripoli de politie doet als je verkeerd geparkeerd staat) en nemen zijn leren jas mee, maar hij keert met de trein terug, koopt met het uitgespaarde benzinegeld verse tubes verf en gaat diezelfde nacht nog aan het werk. Het blauw van Bouttens mag er zijn. Je vindt het nergens anders, denk ik, hoewel ik eigenlijk voor een stuk kleurenblind ben. Onderaan een doek, of soms er middenin, zoals het hem uitkomt, kan niemand zijn eigen naam erop kladden zoals hij dat doet. Behept met verf is hij. Op een avond ergens in Mechelen, bij het chinezen te zijner ere, krijgt hij visioenen. Hij valt met zijn hoofd op tafel in slaap, wegens drie nachten verf. Wanneer we vertrekken, is hij weer uitgerust voor vers gebrul.

Ik bel graag bij hem aan. Altijd zijn er problemen met gas, water, elektriciteit, huur, eigenaar, toilet en dakpannen. De dichte intensiteit van werken hangt als gezonde smog in zijn ateliers. Het belet krompraat. Aan die elektriciteit valt niet te ontsnappen. Het is een mist waar ik met genoeg in baad. Jammer dat schrijven niet ruikt. De tijd van de inkt is voorgoed voorbij. Daarom veroorzaken we soms grote moedervlekken wijn, daar in de verfkamers van Bouttens. 'Vaderspatten': dat woord gebruik ik eens in een gedicht over zijn werk. Ik zie hem niet graag naar een andere stad verkassen. Hij wil plotseling per se de provincie verlaten. Daar heeft hij groot gelijk in. Maar ... hij komt in een andere provincie terecht. Daar wonen al net zo veel helderzienden als hier bij ons. Hij heeft ogen op zijn gat, hoop ik. Die zelfs in het donker kunnen zien. Niemand zal hem op zijn staart kunnen trappen. Er komt elektriciteit uit. Blij dat ik hem leer kennen. Hij komt ooit wel terug. Een tijgerin achterna.

VALLEN EN OPSTAAN

Ik ben tweeënveertig. Ook Jan Van Rompaey heeft mijn jeugdroman 'Vallen en opstaan' niet gelezen wanneer hij mijn zoon, mijn vrouw en ikzelf (vergezeld door Robert Mosuse zaliger) in zijn druk bekeken tv-programma uitnodigt. Hij luistert zelfs niet eens naar onze antwoorden, want de in zijn linkeroortje ingefluisterde vragen van de regie nemen hem in beslag. Daarenboven laat hij de dag voor de uitzending via zijn redactie weten dat hij het exemplaar van mijn boek verloren heeft. Daar geloof ik geen snars van. Nu, tot daar: wellicht zal iemand blij zijn met het cadeauboek. Het thema van mijn boek en het interview is epilepsie. Vandaar dat de betreurde muzikant Robert Mosuse erbij zit. En bovenal: mijn zoon. Robert onderhoudt regelmatig contact met mijn zoon. Ze zijn lotgenoten. In het waargebeurde verhaal geef ik mijn zoon wel een andere naam.

Het boek scoort goed. Ondanks de foeilelijke cover, waar 'studio Lannoo' voor tekent. Er wordt later nog veel naar gevraagd. Het lijkt een longseller te kunnen worden. De uitgeverij gaat echter nooit tot een herdruk over. Daar wordt ook nooit over gepraat. Ik dring er niet echt op aan, want ik heb een dubbel gevoel bij het succes van het verhaal. Alles gebeurt wel met instemming van mijn zoon, maar toch ... Vijftien jaar later herschrijf ik mijn boek zelf op een internetblog. Ondertussen heb ik ook een tweede boek over epilepsie gepubliceerd: 'Een blauwe plek. Getekend: Jasdora'. Ik kies dit keer een meisje als (puur fictief) hoofdpersonage. 'Vallen en opstaan' daarentegen is voor honderd procent het verhaal van mijn toen twaalfjarige zoon.

Nog wekelijks informeert iemand wel naar 'Vallen en opstaan'. Gelukkig dat we als schrijver alles zelf in handen kunnen nemen. Het (taalkundig opgefriste) verhaal is digitaal beschikbaar op een van mijn blogs.

EEN NERVEUZE ALCHEMIST

Ik ben drieëntwintig. Een nerveuze alchemist. Zo luidt de titel van mijn echte gepubliceerde eersteling: een dichtbundel bij uitgeverij Yang Gent, die zelfs een bescheiden tweede druk kent. Ik doe er dingen in die ik later en nog veel later zie gebeuren bij diverse dichters die dankzij nieuwe media en ellebogen en tafelspringen en groepsvorming veel duidelijker in beeld komen. 'Jij deed dat toch al in 1977?' merkt uitgever Willy Tibergien van Poëziecentrum soms op, wanneer zich weer eens 'wat nieuws', 'wat anders' of een verse hemelbestormer aankondigen. Wat kan ik 'anders' dan schouderophalen?

Mijn voorganger aan de hogeschool voor lerarenopleiding (tevens priester-dichter) Roger Verkarre noemt me een 'nerveuze alchemist' nadat hij mijn manuscript heeft gelezen. Dat promoveer ik tot titel van mijn poëziedebuut. De bundel vertoont invloeden van de Nederlandse dichter Sybren Polet, over wiens poëzie ik in 1975 in Leuven een licentiaatsthesis schrijf. Nu is dergelijke 'moeilijke' poëzie schering en inslag. Moet ik nu net zo hard roepen als de huidige tafelspringers, schreeuwleijkerds en andere 'performers'?

MIJN BUITENLANDEN

In het begin van de jaren negentig reizen we tweemaal een drietal weken naar Hongarije. We hebben er contact met de burgemeester van Salgotárjan, een industriestad in het noorden. Tweemaal wordt het een beklievende ervaring. Het Hongaars is een unieke, moeilijke taal. Onze vrienden-Hongaren zijn van divers allooi; we krijgen o.a. een tsigane-kok toegewezen. De afspraken, rekeningen en allerlei andere zaken gebeuren 'op z'n Hongaars'. Dat is een eufemisme voor: 'niet of helemaal anders'. Wat me opvalt in het straatbeeld: Hongarije (niet zo lang geleden nog de meest 'losse' satellietstaat van de U.S.S.R.) probeert met reuzenschreden te verwesteren. De Muur is immers al gevallen. Ze consumeren razendsnel: alcohol, nicotine... Luxe betekent ook afval; met dat afval hebben ze nog niet leren omgaan: ettelijke keren zien we hoe de heer burgemeester en de schepen van sport blikjes en brikjes uit de auto katapulteren, o.a. in de omgeving van de mooie rivier Tisza. Een bijzondere kleur (nl. bruin) krijgt onze eerste Hongaarse reis doordat iemand uit ons gezelschap een paar vizsla's koopt in het dorp Vizsla: bruinrode Hongaarse jachthonden. Hij voert ze in Vlaanderen in om verder te kweken. Dat heeft wel wat poten en voeten in de aarde, o.a. ter hoogte van het secure Oostenrijk. Wat ik nog onthou: hoe intens de Hongaar met zijn literatuur en kunst omgaat. In vrijwel geen enkel huis ontbreken boeken. En... pálinka: de nationale borrel.

In de eenentwintigste eeuw ondernemen we nog (vaak met onze zoon: veilig all-in) reizen naar Tunesië, Turkije, Marokko en Bulgarije. Tussendoor blazen we ook af en toe uit aan de Côte d'Opale in Frankrijk. Geleidelijk kiest zoon Marius meer en meer voor reizen met het Nederlands Epilepsie Fonds Utrecht. De begeleiding is er intens en goed. Hij bezoekt o.a. Gran Canaria, Turkije en het Gardameer.

Tunesië is mij het best bijgebleven. Ik vind het meer Maghreb zijn dan Marokko. In Marokko heb ik voortdurend een 'westers' gevoel. Tunesië lijkt wat exotischer. Turkije is vooral lekker. In Bulgarije eindigt alles op –ov. Voor mij is dat dik in orde. We beleven er driemaal een ideale vakantieweek, terwijl het in Vlaanderen pijpenstelen, oude wijven en haaiantanden regent. Kreta vereren we tweemaal met ons bezoek.

KONINKLIJK HOFLEVERANCIER

Ik ben twintig. Mag ik mezelf een koninklijk hofleverancier noemen? Tussen mijn kandidaturen en licenties Germaanse Filologie in doe ik o.a. een veertiendaagse vakantiejob in een hermetisch afgesloten college in Dendermonde. Mijn opdracht bestaat erin (samen met anderen) de aanvankelijke Nederlandse taal te doceren aan 14-jarige Franstalige landgenootjes. Het betreft hun eerste stappen in die landstaal. We gebruiken moderne dia's: *Meneer Dupont gaat – visueel - naar de markt! Meneer Dupont leest de krant.*

Er zijn niet alleen dochters en zonen van Luikse en Brusselse zakenlui (ik herinner me de naam B. de Grimaldy). Het college wordt in die periode namelijk van de buitenwereld afgesloten omdat prins Filip van België, dan 14 jaar, er zijn aanpalende landstaal

komt leren. Op onze zeldzame uitstapjes in de omgeving krijgen we dus voortdurend gezelschap. Enkele onopvallende monsieurs Duponts volgen in ons kielzog. We krijgen ook zelf een blitzopleiding in het omgaan met prinselijke dictees en het protocolaire aspect van dag van aankomst en vertrek. Kwestie van mama Paola op de correcte manier te kunnen behandelen. Jammer genoeg mag ik hier de (toekomstige) kroon niet ontbloten, ook al speelt dit alles zich nog tijdens het Boudewijntijdperk af. Eén iets wil ik wel kwijt: ik krijg er de ergste hooikoortsaanval uit mijn leven, tijdens een augustusvoetbalmatch met onze kroonprins.

DE HEERLIJKHEID, AMEN

Ik ben van alle tijden. Engel en varken. Zo voel ik me soms - skuus voor de metaforische overdrijving – in De Heerlijkheid, mijn stamcafé, ook kaffaat genoemd. ‘Aan weerskanten van het gelijk’: zo prijkt het als ondertitel aan weerszijden op de gevels, want zoals elk goed café is De Heerlijkheid een hoektand op een stationsplein. In en in de zaal naast het café zijn tientallen cultureel-literaire evenementen doorgegaan. Ik breng er ‘Confessions liquides’ (Tien Kaffaatgedichten) met mijn kompaan Pol, zoon van de beeldhouwer José Vermeersch en huisarts alhier. Voor hem schrijf ik ook de avondvullende monoloog ‘Braem & Duyck’, gebaseerd op lokale historie. Volks- en poëzieavonden volgen, afgewisseld met heftige fuiven. Onze donderdagavonden, nou: -nachten, de laatste vijftien jaren van de vorige eeuw zijn bekend en berucht. Velen vinden er de weg naartoe. Soms komen ze van ver: uit de tijd, uit de ruimte. Nu is de rust er nedergedaald. Er is dubbel glas. Af en toe een expositie. De Grote Dagen liggen achter ons. In het centrum van onze deelgemeente blaken drie, vier gelijkaardige *watering holes* van gezondheid. En wij, van De Heerlijkheid, liggen een beetje buiten westen.

Nog een laatste, om het af te leren, we hebben maar dat: *‘Goh, ik zou er een boek over kunnen schrijven. Of weet je wat? Doet GIJ dat! Schrijft GIJ eens een boek over mijn leven! ’t Is de moeite, ze! Kijk: hier is mijn kaartje. Bel best op woensdag. Dan maakt ge ’t meeste kans.’*

Een carwashvrouw, een verpleegster, een beroepsvolleyballer, een drummer, een oud-burgemeester, een baliebediende en een suppoost in de leeszaal van een bieb teisteren me bij bezoeken aan de horecasector met deze bede, wat zeg ik: dwingend verzoek. Een schrijver op café verdwijnt het best voor de zatheid toeslaat en House-cooking Sally en Meatpie Johnny naast hem aan de toog hun leventje als een film beginnen te zien dat dringend verboekt moet worden. Languit liggen lurken aan de tepels van de tappen van de consumptiemaatschappij kan een mens in een gezevende toestand brengen. Het is dan de kunst om helder uit te leggen wat het verschil is tussen schrijven en opschrijven.

SPOOKSCHRIJVER

Ik ben zevenenveertig. Om den brode, nou: meer om beleg op dat brood, treed ik soms als spookschrijver of undercover redacteur op. Ik herschrijf het schabouwelijke biografieproza van een oud-burgemeester van Kortrijk. Een door de uitgeverij ultrageheim gehouden boek over kannibaal Eddy Merckx, met bijdragen van de opperste BV's en BN's, geef ik een heuse opknopbeurt. Een streekjournaliste die exemplarische inwoners uit Kortrijk en randgemeenten interviewt met de bedoeling een originele geschreven atlas maken, sta ik gewapend met taal terzijde. Ik zet mijn tanden in het proza van een gepensioneerd computerpionier die boeken publiceert over kansberekening en firmacomputers. Zonder medeweten van de auteur (op verzoek van de uitgever zelf) herschrijf ik grondig een lijvige literaire roman. Ik kalefater een kanjer van een boek over het geheime verzetsleger in België tijdens WO II. En ik neem ook enkele jeugdboekomnibussen van een Antwerpse uitgeverij onder de loep. Samen met het schrijven van boekrecensies voor het magazine Spectator en voor de kranten Gazet van Antwerpen en Het Volk brengt dit een aardige duit in het zakje in den beginne van mijn letterkundige loopbaan. De boterhammen smaken des te beter. En ook mijn bibliotheek wordt volslank.

ICK SIE BOVEN UUT MIJNEN THRONE

Ik ben dertig. Ongeveer elke dag van de week sta ik voor ze. Bijwijken bezoek ik ze op stage. Een onrechtvaardige doorsnede van mijn hogeschoolstudenten: één groep, één bepaald jaar.

A: breedste mond, Belmondo, Mick Jagger, zachte jongen, hard gezicht, drinkt, rookt, succes bij vrouwen, 'zuiders', maar in wezen een noorderling.

B: irriterende goodwill, vakantiejobs in 'zee' en 'toerisme', puberteitssmoel maar rijp vanbinnen, kandidaat om na gedane zaken misschien nog wel even na te trappen.

C: klassieke lange haren, maar 'modern' opgelost, onvermoede hobby's (cf. figuur), zwijgzaam, erg lief, eigen code van 'doorzetten', toch niet bijster begaafd, wit plus roze soms blauw de voorkeurkleuren.

D: superzware stem, polderlandschappen, hard labeur, pechvogel, ouder dan de rest, laatstekansjongen, bijziendheid die hij camoufleert, kwaad op zijn eigen voor-naam, partner dringend gewenst.

E: klein, gewoon mooi aan haar ene kant, buitengewoon aan de andere, buit dat geweldig uit, verwekt dus misprijzen bij de klasintelligentsia (waar ze net niet bij hoort), badkamergedachten, kapsalons, alles valt altijd in de perfecte plooi, origineelste schrijfbeurt over 'De eerste keer' (vrije keuze onderwerp): consultatie bij de tandarts.

F: gewoon lief, ideaal bedgenootje wellicht, zachte stem, heeft aan clichés genoeg maar kan veel beter, ook ontevreden over haar voor-naam, elke ochtend en avond fiets plus bus, allang aan de pil.

G: bril, lelijk bij de eerste oogopslag, alleen de eerste!, verbaal sterk, dominerend, smaakmakend, alle antwoorden meteen opiniërend, erudiet op één niveau, hobby's: party's bouwen, algemeen ontevreden.

H: sloddervos, Nicolaas Beets-jongen, zijn beschaving sleept lang aan, beetje defensief, bakermat: oubollige doorrijgemeente, groot en sterk, dringt alles voldoende tot

hem door?

I: jonge dandy met huidproblemen, veel watertjes doorzwommen, bekend en bewonderd mannetjesdier, onbetrouwbaar, rivaliserend met iedereen, rijbewijs al geruime tijd veroverd.

J: timide, onbewust in de leer bij I en G, thuisfront erg bepalend: een echt 'front', gecensureerd, wellicht de oudste thuis, verstandig, mooi, geen taalspelletjes, benen om naar te fluiten, welluidende achternaam.

K: Jij dus, mijn eeuwige A, B, C en ga zo maar door. Ik ben bestand.

L: de schaduw van Gino, slachtoffer van een verkeersongeval, gekleurd lokje boven het linkeroor, David Bowie.

M: Marianne met de blauwe laarsjes, poëzie.

N: een vrouw voorwaar, Groot Geheim dat ze met O deelt, zal me ooit dat Geheim toevertrouwen, begaafd met balpen en potlood, voorkeur voor vierkantjes in de kleren, alert, verdomd alert.

O: delend met N dus, zelfde bakermat ook, Streisand-type (twee keer kijken), prachtigste lichaam onder deze lichamen, agrarisch aura net zichtbaar, kandidaat-slachtoffer van misverstanden, vallen andere wijfjes op haar?, presteert de middelmaat.

P: de onvermijdelijke 'baardmans' in elke groep, fotokopie en erfgenaam van de '68-gedesillusioneerde, traag, niet antipathiek, sociaal bekommerd, muurkrantenjargon, ergens anders al eens gezakt, zou twintig jaar geleden priester geworden zijn, vader-type van de groep.

Q: een 'nakomertje', een 'laatbloeier', muterende stem, mager, klein, speelbal van de meisjes (niet van J), thuis het tirannetje?, niet geschikt voor het lerarenberoep, sympathiek.

R: lekker stuk, Rode Ridder-kapsel, eerder groot, kleine borsten, uitzonderlijk expressief, voortdurend knap en verstandig tenzij op examens, soms eens los uit de bol, genoeg reserves, aanleg voor experimenten, perfecte stem, een naam waar je overheen leest maar o la la!

S: provinciaal voetbal, disco, weinig bagage, sciencefictionliefhebber, vroegoud, reeds veel geld op de bank (provinciaal bijeen gevoetbald), Franse voornaam, Franse maniertjes, gezakt voor Frans.

T: type Job op de mestvaalt of Wandelende Jood, fysiek een tegenvaller, gevoel voor absurdisme, bespeelt enkele snaarinstrumenten, komt uit ontvolkende, kansarme streek met veel groene heuvels ('Vlaams lerland').

U: boezemvriend van T., snaarinstrument, Barmhartige Samaritaan, geen enkel talent, meedrijvend op middelmaat, vriendelijk, zwaar gekleurde streektaal, Duitse voornaam, het tegenvallend zontje uit een rij van vijf.

V: iets te lijvig, eeuwige madonnaglimlach, ravenzwart, alles gaaf, alles veilig, met moeder uit winkelen ('shoppen'), bijwijken onweerstaanbaar (dat zwart!), ingetoomde Spaanse furie, een filmrol?

W: vaak 'ziek', 'autorijles', 'treinvertraging', 'wekkerprobleem', Toren van Babel, gevatte antwoorden, een paling, geen respect, gladheid alom, profiteert van andermans clichés.

X: 'leest het liefst het Marcusevangelie omdat het het kortste is', veel troeven achter

de hand, rijk, nonchalant, vriend van S., vroegtijdige haaruitval, mannelijke boegbeeld, begeerd door C, E, F, G, J(!), N, O en V. Alleen R valt niet voor hem (inwendig gejuich bij mij).

Y: verdwijnt al medio januari, vensterneigingen, staat buitenspel, wil dit ook zo, kan niet wennen, ze wuiven hem uit maar hij kijkt zelfs niet om.

Z: de docent: praatpaal, etterbak, pispaal, biechtvader, zeurpiet, kommaneuker, puntenkwijler, schoolfrik.

OP DE PLANKEN EN IN DE VELDEN

Ik ben vijfendertig. Atlete Veerle Dejaeghere, acteur Kurt Defrancq, actrice Maaïke Cafmeyer en beeldend performster Sigrid Tanghe mocht ik ooit (in de lerarenopleiding) onderhouden over lijdende voorwerpen, jeugdliteratuur en verhandelingen. Met Kurt heb ik nog sporadisch leuke contacten; hij durft wel eens in De hogervermelde Heerlijkheid op te duiken. Hij verdwijnt na een jaar uit de lerarenopleiding om fulltime acteur te worden. Maaïke zie ik bij bijzondere culturele gelegenheden in onze geboortestad Torhout: we zijn er allebei ex-inwoners, zoals het levende striplijk Herr Seele. Veerle, ook bachelor lager onderwijs, heeft inmiddels de spikes aan de wilgen gehangen. Ik volg haar carrière op de voet, zo dat al mogelijk is, en pleeg ook een gedicht voor haar op de webstek over haar. Sigrid Tanghe, die hier 'bij ons' eerst bachelor lager onderwijs wordt en daarna beeldend in Brussel doorstudeert, is een van mijn muzische collega's geworden en performt met een team in binnen- en buitenland. Ik vergeet er nog die op de planken staan: stand-upcomedian Piv Huvluf bijvoorbeeld, ook ooit hier in de 'normaalschool' in de bank zittend als Jan Catrysse. Dat het ze allen goed moge gaan: mijn schrijvers, mijn acteurs, mijn kunstenaars.

SERIEWOORDENAAR

Ik ben dertien. Dat ik voor een leven kies waarin het woord en de boeken een hoofdrol spelen, staat al vast. De beroepen astronaut, brandweerman, detective en apotheker heb ik geschraapt: ik wil journalist, dichter of schrijver worden. Ik verorber vele, vele boeken. Meer dan mijn leraren Nederlands. Mijn eerste echte leraar Nederlands signaleert me de leuke cursieve teksten van ene Godfried Bomans: Kopstukken en Buitelingen. Daarna lees ik Ernest Claes, over het studentenleven in Leuven. Daarna is het hek van de dam: ik verslind alles wat ik uit de drie bibliotheekjes in mijn geboortestadje mee naar huis dragen kan. Soms gaat het over vijf boeken per week: er is immers heel weinig televisie voor de jeugd (... als je tenminste al zo'n toestel thuis hebt...). Op mijn zeventiende verjaardag fiets ik 24 kilometer heen en terug om mijn eerste literair werk in een warenhuis te kopen: de pocket Kaas met gaatjes van Roger van de Velde. Als kind van mijn tijd lees ik uiteraard ook de zo noodzakelijke non-fictie: Che Guevara's Boliviaans dagboek, het fameuze boekje van Mao, Regis Debray. Diverse passages kan ik zo uit het hoofd citeren. Mijn leven lang zal ik ook – zelfs met een duidelijke voorkeur naarmate ik ouder word – informatieve werken lezen: spionage, geheime diensten, maffia, economie, sociologie, wiskunde, kosmologie,

kwantumtheorie. Fictie is intussen niet echt meer aan mij besteed. Lezen: je zou er een parallel tweede leven moeten voor hebben.

SCHOOLVOS OF LITERATOR

Ik ben tweeënveertig. Schoolvos of literator? De beide dus. In de jaren negentig kies ik voor een zelfstandig statuut als schrijver in bijberoep. Mijn hoofdberoep als docent taal- en letterkunde aan een hogeschool voor lerarenopleiding vloeit daar naadloos in over. Een ideale en zelfs lucratieve combinatie vind ik in het schrijven van educatieve letteren. Ik bedenk en publiceer gedichten, verhalen, bewerkingen van proza op diverse niveaus, non-fictieve teksten en dialogen voor Wereldoriëntatie- en Taalmethodes. Ik schrijf een dertigtal AVI-boekjes en organiseer ook een heuse leesbieb voor de zes leerjaren van de basisschool, waarvoor ik aan diverse Vlaamse auteurs medewerking vraag. Het gaat immers om een bieb die bij een Vlaamse taalmethode aansluit. Ook voor een typisch ervaringsgerichte uitgeverij lever ik proza: over dood, troost, rouw, gevoelens. Ik moderniseer er ook de axenroosverhalen qua taal. De hogeschool doet vaak een beroep op mij voor copywriting en speeches. Waar ik er vroeger als de dood voor was om naar voren te komen en iets voor te dragen, daar schep ik er gaandeweg groot plezier in toespraken te houden, bijvoorbeeld ter gelegenheid van de diplomering van een verse lichter bachelors. Ongetwijfeld zullen mijn lessen en mijn literaire voordrachten daartoe bijgedragen hebben: alleen al in verband met mijn jeugdboeken tel ik zo'n achthonderd voordrachten overal te lande, in biebs, culturele centra en scholen. De hogeschoollessen zijn ontelbaar, in goede en in kwade dagen.

Wat er dan vaak wel sneuvelt: de zg. 'vrije' tijd van avonden, weekends en vakantieperiodes. Sporadisch trekken we eropuit: Cornwall, tweemaal Hongarije, Tunesië, Marokko, Turkije, Kreta, Cyprus, Kos. Maar meestal wordt het Dichtbijstan.

IK HEB STIEKEM MET JE GEDANSD GEDANST

Ik ben zevenentwintig. Ook mijn naam komt ooit voor op de lijst die door de mompelende en hummende voorzitter van de examencommissie Germaanse Talen en Letteren wordt voorgelezen. We zijn rumoerige studenten geweest. Ons wordt voorspeld dat er koppen zullen rollen. We zullen opkijken.

Horen we dat goed? Het gemompel ginds vooraan betreft ons pasverworven diploma. Ik bel mijn ouders op. Ik vervul mijn legerdienst. Ik vind werk. Moedertaal zal ik doceren, aan een Vlaamse normaalschool. Sommigen zeggen: Pedagogische Academie.

Enkele jaren later zak ik Bettina voor Spelling. Het gaat om de bij wet verplichte Voorkeurspelling. Alle onderwijzers en onderwijzeressen moeten die vlekkeloos kunnen hanteren. In september van datzelfde academisch jaar zak ik haar weer. Bettina verdwijnt. Ondertussen verschijnen alweer de verse kandidaten voor het eerste jaar. Misschien zijn er weer Bettina's bij.

De eerste Bettina is dus weg. Mijn hele mens protesteert daartegen. Door koelbloedige berekeningen heb ik haar uitgestoten. In de lichtbak van mijn gemoed

reproduceert haar betraande gezicht zich als een koppige fotokopie. Ik ben een liefdevolle christus, een weifelende pilatus en een verloren judas.

'De Voorkeurspelling berust op vier principes'. Ocharmen.

Bettina prikt teksten aan de klasmuur. Stiekem lees ik die.

'Ze lijken nergens naar', predikt een ikje.

'Kleine woede en zakformaat onmacht moeten kunnen rijpen tot taal waar het bevattingvermogen glans aan geeft', oordeelt een anderik.

En een derde ik fluistert samenzweerderig: 'Eigenlijk valt het mee. Zo was ik ook. Ik huil even met je mee, meid'.

Nee, haar een lijstje overhandigen doe ik. Het is mijn enige wapenfeit, ofschoon ik zelf gedichten schrijf. Een lijstje met de titels en de auteurs van enkele gedichtenbundels geef ik haar. Nooit rept ze er verder met een woord over. Misschien heeft ze alle titels al gelezen. Dan sta ik daar. Misschien is mijn lijstje volslagen geheimschrift. Dan sta ik daar ook. Bettina duwt dus punaises in de muur waar gedichten aan hangen. Gekruisigde gedichten. Het zijn beperkte, maar wereldomvattende gedachten. Er steekt nog veel jeugdbeweging in. Het betreft vooral schema's van hoe alles is, zal zijn, niet mag, moet zijn, niet kan. Nooit staat er een spellingfout in. Poëzie is eenvoudig. Die handgeschreven teksten zijn ook maar een rietstengel dun. Zelf zit Bettina altijd stilletjes poëzie te zijn op de tweede rij in de klas. Praten doet ze af en toe ook wel, maar dat is leeftijdsgebonden proza waar ik als docent geen boodschap aan heb. In dat meisjesevangelietje wil ik niet lezen. Voor directe rede blijf ik doof. Ik geloof dat haar voorkeurkleur het paars is. Dat meen ik te mogen afleiden. Ik hoop het ook een beetje. Van dat hele zestigergedoe is er aan de achterkant van mijn hart een flinterdun snippertje purperpaars sentiment blijven haperen. Meer niet. Het paars dat Bettina draagt, associeer ik met het puin en de pijn van de dingen en de mensen op deze aarde. Misschien betreft dit ook maar een schematische gedachte van mij. Wat je zegt, ben je zelf.

Tijdens die sombere september van een of ander jaar begin tachtig van de vorige eeuw loop ik zowat als een verdwaalde heelmeeester in die Hogere Opvoedkundige gebouwen rond. Bettina is er niet meer. Zij en haar moeder hebben mijn onheilstijding beluisterd. Ze zijn verdwenen. Ikzelf ben gesmolten tot een plasje ontroering, spijt, medelijden. Ik zit daar doodgewoon proza te zijn op een stoel.

Ze woont in de streek van de duizenden en duizenden dode soldaten uit de Grote Oorlog van 1914-1918. Bettina en Spellingik hebben dan geen gesprek. Wel zeg ik haar moeder iets. Ondertussen glijdt mijn rechterwijsvinger over een kolom in een laf puntenschrift. Het is een overbodig manoeuvre: Bettina staat nummer twee op de alfabetische klassenlijst. Dat weet ik maar al te goed.

Zal ik Bettina ooit nog spreken? Misschien ziet ze me dan als een snel wegdeemsterend fantoom in haar leven. Of een foute lieveheer die nog snel over zijn linkerschouder heen mompelt dat hij het allemaal niet zo gewild heeft.

Augustus is dus weggewaaid. Medio september doe ik weer mijn intrede. Ik heb nog altijd wat pijn. Nieuwe gezichten wachten op richtlijnen. Ik kijk over ze heen. In het

holst van mijn linkerbroekzak omklem ik Aloysius, de kleine witte plastic kosmonaut die ik een tijdlang als talisman bij me draag. Dan hoor ik mezelf zeggen dat een Spellingcommissie de grijze hoofden aan het buigen is over bepaalde moeilijkheden van de Voorkeurspelling.

'Kvint ut hoog tijt worden dat ze er 'ns werk van maken,' orakelde ik. "t Sou ons eens en voorgoet uit de narechijt helpen, nietwaar?'

'Narecheit, m'neer?', vraagt een bloedmooie kersverse schone.

Een antwoord daarop laat ik ontbreken. Twee minuten later dicteer ik mijn allereerste zinnetje van het nieuwe academisch jaar:

'Ik heb stiekem met je gedanst.'

ALOYSIUS

Ik ben zes. Lang geleden, heel lang geleden, wanneer de dieren nog kunnen spreken, wellicht West-Vlaams, volg ik mijn eerste jaren onderwijs in de Sint-Aloysius-school. Dat vind ik dan al een vreemde, fascinerende naam. In de loop van mijn carrière bedenk ik respectievelijk een troetelbeer, een talisman en mijn eerste computer met die naam.

Eigenlijk heet mijn troetelbeer aanvankelijk Boontje. Hij is bijna zo groot als ikzelf. Plotseling gaat hij Aloysius heten: een minder kinderlijke naam. Door het gaatje dat ik in zijn navel heb gepeuterd, prop ik op geregelde tijdstippen enkele Vlaamse frieten. Berenhonger, weet je wel. Wanneer daardoor de stank te erg wordt, laat mijn ma Aloysius door de vuilniskar ontvoeren.

Een tijdlang draag ik in de diepte van mijn broekzak een kleine witte plastic astronaut mee, als talisman. Dat is dus ook een Aloysius. Op een avond schroef ik die in de aarde op het kerkhof in mijn geboortestad, bij het graf van Roland. Hij is mijn eerste overledene: een jongen uit mijn klas aan wie ik wilde kosmos- en marsmannetjesverhalen vertel. Hij wordt door de grote K uit dit leven weggemaaid, amper twaalf.

Mijn derde Aloysius is mijn allereerste computer: een Sinclair met minicassettes. Hij is dan ook wereldschaakkampioen. Ik herinner me de groene letters op het schermje van mijn monitor en het aangename lichte geratel bij het opslaan van teksten.

LEVEN VOOR DE PEN

X: Voelt u zich verwant aan andere schrijvers?

J (37): Jazeker.

X: Aan welke dan?

J (37): Aan alle dode schrijvers.

X: O. En kunt u leven van het schrijven?

J (37): Jazeker, ik kan er wel bij blijven werken.

X: U bedoelt?

J (37): Het is bij herhaling een leven op later en dood.

KEUKENPIET

Ik ben zesendertig. GaultMillau. Ook voor dat boek opereer ik op een keer als spookschrijver, in opdracht van chef Piet Huysentruyt. Het gebeurt ten tijde van zijn restaurant ter hoogte van Wortegem-Petegem. In het steentijdperk van zijn tv-bekendheid wil hij wat hoger scoren in de GaultMillau. Misschien is hij ergens in een ander uitgekookt boek een ster kwijtgespeeld? Anyway: later ligt hij minder wakker van dat culinaire-gidsgedoe. Als streekgerechtgenoot kent hij me wel. Hij engageert me voor een opdracht die hem misschien een punt meer zal opleveren in de GaultMillau: er moet geschreven worden over alle aspecten en specifieke troeven waarover het restaurant beschikt zonder het over de bereidingen of menu's zelf te hebben. In het Nederlands en het Frans. Piet toont me zijn schilderijen, leidt me rond in zijn kweektuin en laat me zijn rockmuziek horen. Daarna zitten mijn vrouw en ik samen met chef Piet en zijn vrouw (een ex-Tineke van Heule) aan voor een zevengangenmenu waarin o.a. bloemen, merg en gemalen hoefjes verwerkt zijn. Lekker is vele vingers lang; om langejaap en zijn kompanen bij af te likken. Het lukt me korte tijd daarna een wervende tekst af te leveren en Piet Huysentruyt aldus een kontje te geven in de bekende culinaire gids GaultMillau. Als broodschrijver leven van de letteren? Ja, bijwijlen rijkelijk.

VOOR DE ZIEL VAN HET KIND

Ik ben zesentwintig. Mijn debuut in de jeugdliteratuur gebeurt later dan mijn debuut in de literatuur voor ex-kinderen. Beroepshalve vormen kinderen, jongeren en hun literatuur een wezenlijk onderdeel van mijn bestaan. Plotseling ook 'hebben' we zelf kinderen. Een meervoud: onze eersteling is een meisjestweeling. Dat resulteert in een embryonaal boekje bij een kleine uitgeverij, gevolgd door een herwerkte uitgebreide versie bij een grote broer. Eigenlijk heb ik het manuscript ingezonden voor een belangrijke wedstrijd. Ik win die. Naast een aardige geldprijs komt er ook een professionele uitgave van. Zo zet ik al van in den beginne een stevige stap in de jeugdliteratuur. Honderden voordrachten volgen. Ik schrijf mijn jeugdboeken mee met de leeftijd (en de problematiek) van mijn eigen kinderen.

Wanneer ik deze bedrijvigheid al ietwat aan het afbouwen ben, vuur ik nog een oprisping af van op het digitale Lerarenforum, waar ik als vast blogger opereer. Die gaat over de bête idolatrie voor de alleenzaligmakende uitgeverij Querido met in haar slipstream de kwijlende Vlaamse kidlitseuten.

De hautaine betweters, bedillerige kwezels en betuttelende blauwkousen die al jaren oordelen over de Vlaamse jeugdliteratuur via tijdschriften en jury's en commissies enzovoort, hebben Pietje Bell en Pippi Langkous vermoord. Ze hebben het ook met Marc De Bel geprobeerd. Tevergeefs. Ze hebben hun ziel verkocht aan een bloeiende Nederlandse uitgeverij en kwijlen als hondjes, nou: teefjes, bij het horen van die naam alleen al. Al de rest is verdacht, overbodig, Vlaams, ongevraagd, ongewenst, niet via

henzelf gepasseerd of gesignaleerd, dus niet goedgekeurd. Deze Vlaamse, vaak: Antwerpse, kwezels plegen vaandelvlucht en collaboreren met zg. 'grote namen', gemakshalve, veiligheidshalve, voorspelbaar, en eigenlijk doen ze ook de moeite niet nog andere boeken diezelfde aandacht te gunnen. Het blijft altijd bij dezelfde namen. Door deze permanente *namedropping* hopen ze zelf in beeld te komen en mee van de koek te eten en in het zonnetje te staan. Je weet maar nooit dat ze ooit gevraagd worden zelf eens een boekje te plegen. Bij die 'grote' Nederlandse uitgeverij natuurlijk. Ze propageren ondertussen onverdrot en veilig en voorspelbaar de namen van de zg. 'betere' auteurs. Zeg maar: 'saaie'. Die zijn ondertussen zelfs zo saai geworden dat ze alleen nog gelezen worden door diezelfde hogervermelde kwezels van 40-plus, jury's en enkele collega-schrijvers. Niet door de jeugd. Pas als een Vlaamse uitgeverij succes begint te kennen, bv. door hun illustratoren, springen die kwezels op de kar. Ze verhuizen er zelfs van 'werkvloer' voor. Deze propagandisten van het 'betere' boek en de boodschappelijkheid jongleren graag met woordjes als 'diepgang' en 'psychologie' en verfoeien fantasie en avontuur. Ze hebben dus Pietje en Pippi vermoord. Ze hebben met hun diepgang de leuke jeugdliteratuur ondermijnd en de avonturenboeken ondergraven. Bij hen zou een manuscript van Astrid Lindgren geen kans maken. Misschien zelfs niet van ene Roald Dahl.

Lig ik daar wakker van? Nou, nee. In de literatuur voor de 'volwassenen' zien we ook al pakweg twintig jaar de tafelspringers en de slaggers en de lijkenpikkers en de televisionele gezichten en de meninghebbers de plak zwaaien, terwijl de goede boeken en hun schrijvers in de schaduw blijven. Je kunt maar hopen op andere tijden. Maar ach, ik heb, zoals bekend, een hart van koekebrood. Als ik een hartinfarct zal doen, zal het niet door boekbesprekers komen; het zal te wijten zijn aan een rozijn.

MIJN POLITIEK PROGRAMMA

Ik ben tweeënveertig. Tweemaal word ik door een politieke partij gevraagd om 'op de lijst te staan': door sp.a en door Groen! Tweemaal doe ik het niet. Mijn politiek programma klinkt namelijk nogal heftig.

Geachte kiezerin en kiezer, beste burgers. Graag pik ik wat van uw kostbare tijd om mezelf voor te stellen en uw stem te vragen. Mijn kandidatuur voor de verkiezingen hoeft niemand te verwonderen. Ik wil macht en ik wil geld. Reeds lang voel ik de politieke microbe in mij woekeren. Het is een schitterende ziekte, waar ik u allen het slachtoffer van wil maken. Wat u dan na mijn uitverkiezing uitvreet, gaat me geen bal meer aan. Ikzelf heb de knoop doorgehakt. Ik wil vernieuwing, doorbraak, grote kuis, evenwicht, vooruitgang en rechtvaardigheid. Ik wil ten minste ergens een rustige zetel, om te kunnen indommelen en slapend rijk te worden. Als het even kan: een ministerpostje. Ik denk dat ik er het talent voor heb. En de visie. Als ik spreek, blijft een dichte woordendamp in de cafés hangen. Als ik schrijf, trek ik rookgordijnen op. Mijn lijf smeekt gewoon om een gratis autonummerplaat en belastingvrijheid. Dat lijf is al op talloze recepties getraind. Mijn glimlach is in mijn aangelaat gebeiteld. In tijden van crisis draai ik de knop op grimlach. Mijn kop straalt politieke integriteit uit. Die staat vol-ledig ten

dienste van de gemeenschap. Hij ziet er ook bruin uit, door de vele korte vakanties op Jersey, op de Antillen, op de Kaaimaneilanden en in andere Zwitserlanden. U kent me en u weet dat ik altijd mijn beloftes maak. Ik wil alle groen weg uit de stad. Daar is het platteland voor, weet u wel. Een stad moet uit neon en beton en frietketen en cinema's bestaan. Weg met die hinderende bloembakken en hangende tuinen. Basta. Fietzers en voetgangers moeten onder de grond, via een tunnelsysteem. Eenzelfde systeem als dat van de buizenpost zorgt ervoor dat ze het echte bovengrondse verkeer niet langer hinderen. Vriendjes worden in mijn politiek zeer gewaardeerd. Mijn vernieuwde aanpak (afbraak sociale zekerheid, ontmoedigingspolitiek voor natuurontwikkelingsprojecten, subsidiestop cultuur, sluiting tijd- en geldverslindende parken en sportvelden, parkeermeters in de buitenwijken) geldt niet voor hen. Voor wat, hoort wat. Ik zal het wel pakken waar al mijn voorgangers het gepakt hebben: bij de gewone man. Ik wens ook uitdrukkelijk belastingen te heffen op lelijkheid. Gedaan met druipende bloembakken op vensterbanken, huisjes met rode of blauwe luiken, gevels in aquarelkleuren, wildplak van rockaffiches, langharig tuig van de richel, kaalgeschoren kotjesvolk, hippo's, punkbejaarden, flaminganten met ringbaarden, liberalen met gel op hun kop, socialisten met designdassen en zonnebankkatholieken die op woensdagavonden dictielessen hebben genomen. De spitsuren zal ik afschaffen door de scholen langer te laten duren en de fabrieken nog langer. Er komt ook een avondklok. Ze moeten het maar weten, zeg ik. Onze kas kan er wel bij varen. Onder mij zal iedereen rechtop worden begraven. Zo springen we zuiniger met ruimte om. Ja, beste burgers, met uw steun zie ik het wel zitten. Geef me een kontje. Kleur straks mijn bolletje rood, want het is vijf voor twaalf op mijn Rolex. Ik sta op de 18de plaats van de lijst Vlaamse Windhanen. Op de groepsfoto herkent u mij aan mijn hangbuik, glimmende kin, worstenvingers. De zon ketst gezellig op mijn trouwring af. Uit mijn linkeroor druipt wat hersensap. Ik draag een driedelig politiek apenpakje. Mijn dienstbetoon? U kunt me altijd aantreffen in café Het Politieke Beest op de Koeienmarkt, de nacht van vrijdag op maandag. Vrouwen graag een rokje, maar zakenmensen gaan voor. Ik ben namelijk een gezonde hetero. Ik zou zo zeggen, geachte kiezerin, kiezer: graag en steeds tot uw dienst. Doorzetten! Werken aan de toekomst! Samen op weg! Inspraak! Verandering! Groene energie! Een witte wereld! Meer blauw op straat! Blablablablablaba!!!

EN NU SERIEUS

Ik ben achttien. Van Joris Van Severen en Hitler tot Marx, Che Guevara en het rode boekje van Mao: ook de non-fictie draagt mijn voorkeur weg. Een korte tijd ijver ik (in gedachten) voor de Vlaamse zaak middels een lezersbriefje naar een veelgelezen magazine. Als puber trek ik met mijn grootvader naar Vlaamse 11 julivieringen in mijn geboortestadje. Aan de universiteit ben en word ik een kind van mijn tijd. Ik studeer er in de periode van de naweeën van mei 68. Zowel AMADA ('Alle Macht aan de Arbeiders') als RAL ('Revolutionaire Arbeiders Liga') als AIB ('Anti-Imperialistische Bond') als CVA ('Centrum voor Vorming en Actie') als PA ('Politief Alternatief') krijgen mijn aandacht. Een keer breng ik vierentwintig uur in een cel van de Rijkswacht door na deelname aan een verboden betoging. We knokten met het VMO ('Vlaamse Militanten

Orde'). Daartoe drenken we diagonaal opgerolde exemplaren van de letterlijk breedste en grootste Vlaamse krant (dan de GVA, de rechtse Gazet van Antwerpen, bijgenaamd De Frut) een poos dubbelgevouwen in water, zodat we een knuppel verkrijgen die we min of meer onder onze jas kunnen verbergen. In die tijd schrijf ik ook een literair pamflet 'tegen' priester-schrijver Cyriel Verschaeve (die ooit ronselde voor het Oostfront). Dat gebeurt ter gelegenheid van een toneelstuk over hem door Bert Verhoye, dat in Leuven opgevoerd wordt. Mijn engagement voor marxistische groeperingen neemt daarna ietwat af, wanneer ik muilkorverij gewaarword. Fictie en literatuur horen er niet echt thuis. Utopie des te meer. Ik voel me geremd in mijn schrijven en lezen. Sociaal-realisme en naturalisme interesseren me niet. Later blijft alleen nog mijn stemgedrag over. Ik kleur bij elke verkiezing de bolletjes van de linkse underdogs. Een paar keer ook kleur ik groen. *Mainstream* heeft me nooit geboeid. Een van mijn dochters doet aan militant socialisme. Ikzelf voel me nog altijd politiek dakloos. Misschien wil ik zelfs helemaal geen politiek dak boven mijn hoofd. Dat geldt ook voor Stan (beroepshalve: ... de Mailingman), mijn sociaalgeëngageerde 'brother-in-arms', zoals we elkaar noemen. We delen nog het loopgraafgevoel. Bij elke seizoenswisseling maken we een fles champagne soldaat in stamkroeg De Heerlijkheid.

GOLGOTHA

Ik ben eenendertig. Wellicht is mijn collectie verkeerde lieveheren gegroeid uit mijn fascinatie voor de Bijbelfilm, afdeling passieverhaal. In 'The Robe' krijg je de gekruisigde niet frontaal te zien, wel vanuit het beulenperspectief; een rode mantel krijgt er a.h.w. de hoofdrol. En Salvador Dalí beeldt de gekruisigde Christus in vogelperspectief van op de rug af. In de andere passiefilms zie je wel het Christusgezicht. Het is bijna jammer dat er sowieso een gezicht 'zichtbaar' is, zodat de kijker de kans ontnomen wordt er een 'gelaat' bij te denken. Gelaat heeft meer met lijden te zien dan gezicht. Ik bedoel maar: suggestie kan zoveel sterker zijn dan realisme. Bijbelfilms boeien me omwille van het sterke verhaal. Ze bieden fictie van de bovenste plank, immer hetzelfde oude verhaal evocerend met immer dezelfde personages. Een held, een antiheld, een publieke vrouw, een moeder, enkele volgelingen, de vijanden, het volk, verraad en een adembenemend decor. Mijn poëziecyclus 'Encefalogram' vertelt in tachtig regels dit verhaal. Ik vertrek van het beeld van de doornenkroon. De dag nadat mijn zoon in verband met moeilijk behandelbare epilepsie het zoveelste encefalogram in een of ander universitair of academisch ziekenhuis ondergaat, dringt dit beeld zich verder op en begin ik eraan. De gelijkenis is treffend. Hij valt ook zo vaak. En hij draagt ook zo'n pijnhelm.

ETMAAL

Ik ben vierendertig. Het is al laat wanneer ik arriveer, ergens op het richeltje tussen een zaterdag en een zondag. Die dag begraven we eerst een oom van mijn vrouw, in een gehucht aan een dode Schelde-arm. Het is een mooie lentedag in Vlaanderen. Die oom is een echte goeie man, vader en oom geweest. In zijn omgeving ontbrak de

fles rode wijn nooit. In die fles zat de dood; uit die fles is de dood ook gekomen. Ook waren er constant de rookgordijnen van zelfgerolde werkmanssigaretten. Tijdens de rouwmaaltijd is van dat vreemd, bijna ongepast optimisme te voelen. Vredigheid. Goedigheid. Het is alsof we ieder apart een deel van zijn goedheid terugvinden, en dat ook nog eens weerkaatsen. Liefde en dood.

In de valavond bevind ik me weer onder de levenden. Ik ga naar een optreden van een Vlaming en een Nederlander. Ze zingen ieder een uur. Hun 'performance' gaat totaal de mist in: te veel grappig bedoelde 'oneliners', te veel gedoe met snaren en micro's. Kilo's kasten en kilometers kabels, weet je wel. Om middernacht ('FREEZE!' roept de Vlaamse performer, 'GEDAAN!' zegt de Nederlandse performer) trek ik naar dat andere dorp, naar een ander optreden: meer pit, oorverdoving alom, een bad van lawaai, dansbaar. Tegen mijn woeste metgezel (die zich later van het leven zal beroven) zeg ik dat we verdorie niet vroeg naar huis zullen rijden. B. is er ook. Ik stuit bij nacht wel es vaker op hogeschoolstudenten waar ik beroepshalve mee te maken heb. Sommige kunnen daarmee om. Is een schoolvos ook niet opgetrokken uit vlees en bloed?

Omstreeks de ochtend – het daagt in het oosten – komen vrouwen met emmers en dweilen het danssmurrie ruimen. Met bengelende benen zitten we tussen het puin op het podium spijtig te zijn dat het voorbij is. Naast dat parochiepodium geeft een wandklok nog de wintertijd aan, zodat ik in de prille ochtend een uur later dan gedacht tussen de paaseieren voor de kinderen laveer op weg naar de bedstee. Krak! Wroeging maal drie.

Twee weken daarna zie ik op de hogeschool B. weifelen tussen een schuwe goeden-dag en een goedgemeende grijns. Opnieuw hoor ik het gekraak van plastic bekertjes en het gedreun uit de boxen. Later tref ik B. nog verscheidene keren aan tussen feestend en fuivend volk, als een verwonderd konijntje na een nucleaire ramp. Ze kan heel lang stil blijven zitten, zonder daarom muurbloempje te zijn. Die mooie lentedag en die matineuze smurrie vergeet ik nimmermeer.

ROOD LICHT

Ik ben achtenveertig. Een jaar voorbereiding; een volle stadsschouwburg. 625 toeschouwers wonen anno 2001 in Kortrijk mijn literair podiumprogramma 'Rood licht' bij. Ter gelegenheid van Valentijnsdag schrijf ik een plucherood scenario bijeen, met proza, poëzie en bindteksten, in samenwerking met kompaan Pol Vermeersch. Het moet een oefening worden in aanvaardbaar sentiment, kantje boord gevoelerigheid, randje ernst. Het luxebordeelsfeertje is niet veraf. We engageren een vormgever, een kelner, een presentatrice, een zangeres aan een vleugelpiano, een beeldend kunstenaar en een danseres. Iedereen en alles ziet er 'lief' uit; een rood vrouwenschoentje prijkt als talisman (*what's in a name*) voor op het podium.

'Rood licht' wordt een aardig stuk om naar te kijken en te luisteren, anderhalf uur lang. 'Als God liefde is, dan moet hij hier op de eerste rij zitten': ik lanceer die *catchphrase* als lokkertje voor pers en publiek. We doen druk aan pr middels affiches, flyers en brochures. En God ziet dat het goed is. En liefdevol. En er volgt lof van oud en

jong.

PS De dichter Eddy Van Vliet zit in de zaal. Een paar jaar later sterft hij, in het West-Vlaamse Roeselare.

KERSTENINGSTIJD

Ik ben achtendertig. Eenzelfde lang episch gedicht als 'Encefalogram' is 'De rollen van de Dode Zee', waarin dit keer een eenzaat op kerstavond aan cafébezoek doet en de spot drijft met de opgefokte commerciële kerstsfeer. Heb ik ook iets met kerst? 'Het kind van de rekening', een jeugdboek van mij, brengt het klassieke kerstverhaal op z'n Vlaams. Een West-Vlaamse schrijnwerker en diens vrouw rijden naar de Brusselse kerstmarkt. Drie vrachtwagenchauffeurs voeren er kiekens, kippen en konijnen aan. Er is een koor: engelen komen uit alle windstreken van Vlaanderen aanwapperen. Er is een frietkeet. En wat koopt de schrijnwerkersvrouw op die kerstmarkt? Nou: een kind, natuurlijk.

Arla Theys, actrice bij Antigone, brengt een aantal keren de beknopte versie van mijn Vlaams kerstverhaal op de planken. Ze doet dit ook met 'Nu ik ken, kan ik niet zonder': een monoloog die ik schrijf over een poetsvrouw die 's ochtends in de firma de restanten aantreft van een avondje cultuur annex drinkgelag: een twintigtal bekende gedichten. Daar doet ze wat mee, terwijl ze herinneringen ophaalt aan haar pasgestorven kerel.

Een recensieseut van een soortement nationale jeugdliteratuurstichting schrijft in haar betoelaagde stukje dat mijn kerstboek vrouwonvriendelijk is. Noch de uitgever, noch de redactrice, noch ikzelf gaan daarmee akkoord. Ik krijg daar ook nooit ofte nimmer een aanmerking over. Een paar jaar later werkt de seut *herself* bij de uitgeverij die het aangedurfd heeft dit vrouwvijandige boek te publiceren.

OP DE PLANKEN, STRAKS ERTUSSEN

Ik ben negenenveertig. Theater! Wat een woord. Een stuk! Brr. Lang ben ik de mening toegedaan dat dit niet voor mijn pen of laptop is. Naar aanleiding van mijn eerste (bekroonde) jeugdboek krijg ik vanuit diverse hoeken positieve kritiek op mijn dialogen. Misschien is dit het hendeltje dat mijn bescheiden toneelschrijverij veel later aanzwengelt. Ik begin met een oefening in jeugdtoneel en zet door met een tiental avondvullende stukken voor volwassenen. Dat gaat wel vlot, met tussenpozen. Maar waar moet je met toneelteksten terecht? Jury's, wedstrijden ...

Een stuk is zelfs tweemaal bekroond ('Dode adder', met name): door de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde en door de provincie West-Vlaanderen. Het juryrapport is bijzonder lovend. Maar of er iets van mijn stukken 'gespeeld' is? Noch ALMO, noch Toneelfonds Janssens, mijn literaire agenten en tekstuitgevers in dit verband, kunnen me tot nu toe een blijde boodschap bezorgen. Ondanks bijvoorbeeld de bekroningen.

De laatste jaren schrijf ik ook af en toe stukjes voor mijn studenten in de lerarenopleiding, in het kader van mijn vak Uitdieping Drama en Expressie met ouderejaars. Dat betreft regelrechte praktijk: een prima leerschool. Voor hen, voor mij.

BIJNA-DOODERVARING

Ik ben vijfenvijftig. Naar het einde van 2008 toe verzend ik op een bepaalde voormiddag ijlings een twintigtal e-mails naar familie en vrienden om hen te verwittigen van mijn ondoed, want mijn homonymische vriend is gestorven. Hij luistert naar dezelfde voornaam (in verkorte vorm weliswaar) en achternaam, maar die laatste heeft wel een andere schrijfwijze wat de slotklank betreft. Van horen zeggen is dat dus krek hetzelfde. Bij leven en welzijn krijgen we ook ettelijke keren elkaars telefoontjes en briefwisseling. Mijn naamgenoot is namelijk verantwoordelijk voor een belangrijk klassiekemuziekfestival in de streek, terwijl ikzelf druk in de letteren bezig ben. Zijn dood (hij sterft vrij jong, na een slepende ziekte) wordt over de radio medegedeeld. Enkele minuten daarna krijg ik al verontruste e-mails. Dus ga ik even zelf aan de slag. Het is dan overigens een droevige begrafenistijd. Een oud-student heeft zich in zijn tuin van het leven beroofd en de vrouw van een vriend plus mijn naamgenoot sneuvelen door de grote K. Soms wordt men noodgedwongen een kerkganger.

SCHUINE TEKSTEN

Ik ben zeventien. Als student al schrijf ik korte beschouwende stukjes over literatuur voor de krant op het thuisfront (ik herinner me de vreselijk woordspelerige titel 'Literatuur-tjes') en teksten voor studentenbladen ('t Kulakske, 't Germaantje). Later pleeg ik jarenlang elke week scherpe cursieve columns voor een provinciale krant met groot bereik. Dat is dus een dapper tempo. Ik ben volledig vrij in mijn onderwerpen. Zowel politiek als hooikoorts als zwervende bermkippen komen ter sprake. Tweemaal krijg ik naar aanleiding van zo'n stukje doodsb bedreigingen: een keer schriftelijk, een keer in de trein. Dat heeft telkens te maken met stellingen die ik inneem (soms op humoristische of hilarische wijze) in verband met paardenwedstrijden in de straten van enkele West-Vlaamse dorpen. Humor is blijkbaar een moeilijk genre ... ook voor sommige lezers. Voor de rest krijg ik (vooral mondeling) heel veel lovend weerwerk. Ik publiceer ongeveer zeshonderd columns. Een tijdlang heb ik daarna een beurtrol met drie schrijvende vrouwen. Het dappere tempo (wekelijks) vermindert dus. Wanneer de teksten ook nog korter moeten worden dan ze al zijn (de eis van de tijd), is de lol eraf. Ik erger me ook mateloos aan de taalfouten en het groeiende tabloidgehalte van de krant. Uitroeptekens, stomme wedstrijden, sportprietpraat en tv-gezichten ontsieren vele bladzijden. Ik geef er in mijn laatste stukje nog een flinke lap op en staak de (onderbetaalde) schuinschrijverij.

Korte tijd later ben ik (op verzoek) alweer columns aan het plegen, voor het nationale magazine van het Vlaamse amateurtheater: OpenDoek. Over theater, natuurlijk: minder schuin, meer empathisch, 'zoals toeschouwers bij toneel'. Ook voor de nationale site Lerarenforum en voor de regionale KR-redactie Kortrijk schrijf ik columns.

MOORDDORP

Ik ben vierentwintig. Ik woon in een dorp (nou: intussen verstedelijkte deelgemeente) dat een tijdlang in de Belgische geschiedenisleerboeken figureert: Heule. Herfst 1880 is de jonge vlaskop Frank Lateur, alias Stijn Streuvels, er (reikhalzend, op de tippen van tenen) getuige van een drama, twee dagen voor hij negen jaar wordt. In die tijd woont hij namelijk in Heule. Hij heeft het er later in een van zijn boeken over: *'Rond dien tijd is er te Heule iets voorgevallen waarbij de gemeente een treurige vermaardheid heeft verkregen.'*

De Moord van Heule staat beschreven (en zelfs getekend) in vroegere schoolleerboeken. Het is het verhaal van de eerste zgn. 'Schoolstrijd' (een nationaal politiek probleem in België over de organisatie van het onderwijs, waarbij het stuift tussen liberalen en katholieken), die door omstandigheden gewelddadig escaleert in Heule, met name op de 'Krakeelhoek', een straatje in het centrum van het dorp. Daar schieten de gendarmen na hevig gekrakeel bij de zondagsschool een man dood. Er valt ook een zwaargewonde, na een achtervolging. Verschillende dorpingen, waaronder de pastoor en enkele notabelen, moeten later naar de gevangenis. Er volgt een politiek proces. Boetes en straffen worden uitgedeeld. Er is sprake van opruiing, ophitsing, bedreiging, zelfverdediging. De dorpingen willen echter niet klikken. Geheimagenten doen er de ronde, gewapend met met chocolade voor de kinderen en gratis pinten trakterend aan de groten. Niemand echter lost een woord, zoals afgesproken. Op de vraag wie de alarmklokken heeft geluid (mede de oorzaak van de volkstoeloop bij de ontruiming van het schooltje), zwijgt iedereen als vermoord. Hun motto luidt: *'En we zwijgen dat we zweeten'*, gelanceerd door een liedjeszanger op Heule-Plaats. Deze geschiedenis is het onderwerp van mijn eerste en enige historisch boekje: 'Moord op de Krakeelhoek'. Ik woon immers sedert het fusiejaar 1977 (wanneer grotere Belgische steden en gemeenten aanpalende en omliggende dorpen opsloppen) in die roerige randstadgemeente, toenmalige *population* 11 000 inwoners, in 1880 een dorp met 3 800 zielen. Er bestaat een dubbele uitgave van mijn verhaal: een voor volwassen lezers met belangstelling voor heemkunde en een als 'Vlaams Filmpje', de bekende leesreeks voor de jeugd die op scholen wordt verspreid. Een semiprofessionele filmclub gefocust op historische, sociale en geografische items is van plan mijn verhaal te verfilmen.

STOKHEER

Ik ben zesenvijftig. Op de eerste dag van mijn zomervakantie loop ik ter hoogte van mijn stamkaffaat een dubbele breuk op: enkel en kuit stutten me aan de rechterkant niet langer. Ik raak 's nachts (vreemd genoeg) nog eenbenig met de auto thuis, maar 's ochtends moet ik naar Spoed, waar ik stevig ingegispst word. Te stevig, blijkt later. Twee maanden blijf ik horizontaal thuis. Ondertussen schrijf ik twee toneelstukken. Ik

ruil bij bezoek van vrienden een door mij geredigeerd boek over Eddy Merckx ('Merckxissimo') voor een superfles whisky rechtstreeks uit Schotland: een hoogdag. Eenmaal voert een van mijn dochters me naar de winkel om chocola: nog een hoogdagje. Elke dag krijg ik spuiten; mijn buik is een vergiet. Wanneer de krukkenfase aanbreekt, blijkt dat ik eigenlijk geopereerd had moeten worden. Ik ben ook al die tijd veel te strak ingegispt. Het duurt lang vooraleer ik weer kan stappen, en dan nog: ik mank. Een tweede opinie maakt me duidelijk dat er een fout is gebeurd. Noodgedwongen gebruik ik nog een halfjaar lang een stok. (Alluderend op dat getik noemen mijn dochters me dan 'punt-komma'). Kinesie en lymfedrainage verhelpen het euvel ietwat. Ik blijf echter permanent pijn hebben, en ook het manken kan ik bijwijken niet verbergen. Nog drie jaar later heb ik er last van. We besluiten echter die charlatandokter met rust te laten. Een oude oorlogswonde, weet je wel.

GRENSGEVALLEN

Ik ben eenenveertig. Smokkelen levert me een toneeltekst, een cyclus gedichten en een reportagereeks op. Via via krijg ik contact met een industrieel, die op zijn beurt goed bevriend is met een heuse smokkelaar op rust. Ze zijn eigenlijk op zoek naar een auteur die het verhaal van de bejaarde smokkelaar op wil schrijven. Na een diner in Veurne (jong konijn) doet die smokkelaar, een krasse knar van negentig, me zelf nog zijn verhaal, in zijn villa ergens aan de Vlaamse westkust, medio jaren negentig van de vorige eeuw. Als smokkelgeneraal dirigeert hij eind jaren veertig Vlaamse en Franse smokkelaars van de Vlaamse polders tot Parijs. Tabak legt bij nacht en ontij, gedragen door bretellen, stiekem afstand af zodat die even verder zoveel meer waard geworden is.

Er komt een gigantisch miljoenenproces in Duinkerken van, begin jaren vijftig, maar generaal X blijft buiten schot. Hij vertelt me hallucinante verhalen, gestaafd door vele Noord-Franse en Vlaamse kranten uit die tijd. Zelfmoord, fabrieksbrand, versplinterde tolbarelen, achtervolgingen, vrouwenkwesaties ... een echte film. Het is op zijn verzoek dat ik er een uitvoerige krantenreportage over maak, waarbij ik uiteraard zijn naam niet vermeld. Ik noem hem 'generaal X'. Hij wil iets voor de eeuwigheid, denk ik. Hij dringt ook aan op een 'echt' boek, dat ik zou moeten schrijven.

Wanneer de reportage in de krant verschijnt (ik schrijf er dan ook wekelijkse columns voor), krijg ik de indruk dat X ineenschrompelt en zich terugtrekt. Hij reageert amper. Is hij geschrokken van zichzelf? Heeft hij zich zijn bekentenissen beklagd? Vreest hij alsnog gepakt te worden? Sommigen worden inderdaad bang als ze het gedrukte woord 'echt' zien staan, ook al biechten ze vooraf dapper alles en nog wat op. Ik breng een seizoen later de doos oud krantenvoer terug en krijg alleen zijn toenmalige vrouw te zien. Een tijdje later verneem ik dat hij gestorven is.

In het nieuwe eengemaakte Europa waar de grenzen sneuvelen en de douaniers andere opdrachten krijgen, laat de oude smokkelthematiek me niet meer los. Dat resulteert in een reportagereeks voor het nationale blad van douane en accijnzen in Antwerpen, een volkstoneel (in opdracht) over de vroegere grensproblematiek in Zuid-

West-Vlaanderen en Frankrijk en een gedichtencyclus over de 'gang du tabac' van 'generaal X' in de jaren veertig in De Moeren/Les Moères.

MIJLPAALTJES

Ik ben zestien. Ik lees heel veel. In mijn jeugdijaren verorber ik de drie biebies die mijn geboortestadje rijk is: dat van de brave katholieken, de gevaarlijke sossen en de goddeloze liberalen. Er komt ook altijd voldoende bedrukt papier binnen bij ons thuis. Mijn ma heeft voor een krant gewerkt; mijn pa is aanvankelijk linotypist in een grote Gentse uitgeverij. Wanneer ik naar de universiteit vertrek, heb ik omzeggens de Vlaamse en een stuk van de Nederlandse letterkunde onder de knie. De Vlaamse schrijver Roger Vandevelde zaliger vergeet ik nooit: hij schrijft mijn eerste zelf gekocht boek. Ik schaf het me aan in de oude tijden: wanneer er nog echte onafhankelijke boekhandels zijn, zelfs in het middelgrote stadje waar ik woon. 'Kaas met gaatjes' heet de pocket; een onnozele titel voor steengoed proza en beklemmende literatuur. Palfium: gevaar! Côtes de Kabylie: gevaar!

Andere mijlpalen uit mijn leesleven memoreer ik hierna. Een gezellig Hollands dievenverhaal uit het oer-Hollandse jeugdmagazine Taptoe, waarin ene Douwe Tjaarsma en diens handlanger des nachts bij guur weer klokken in het dorp gaan stelen teneinde het perpetuum mobile te ontwerpen. Een tegenliggende bladzijde over de voetbalscheidsrechter Leo Horn interesseert me geen bal. Het Vlaams Filmpje 'Het zwarte plein' (heruitgegeven als 'De straat der zeven duivels', het nummer 1 000 uit de reeks) van meester-verteller John Flanders. Spookachtig en realistisch. Het ontroerende liefdes- en oorlogsverhaal 'De Sneeuwvangans' (Een verhaal van Duinkerken) van Paul Gallico. Dat vertaald en bewerk ik zelf, ook voor de jeugd. Het ijzige naoorlogse 'De avonden' van Gerard Reve. Ik schrijf in 2007 (in opdracht) een extra hoofdstuk aan deze roman, waarin ik het hoofdpersonage Frits verder alle pijn bespaar en hem met een doodssmak uit een boom in de tuin laat kukelen. Tot slot het in alcohol gedrenkte 'Under the Volcano' van Malcolm Lowry, de Bijbel van (een deel van) ons Leuvens germanistengenootschap in de jaren 1973-75, terwijl de naald stilvalt op de lp 'Harvest' van Neil Young.

Nee, niets van Jotie T'Hooft. Te nabij. En we doen het zelf.

BOEKBABELS: EEN LEZING

Ik ben achtendertig. 'Waarom schrijf je boeken?' vragen kinderen me vaak, als ik ergens ga spreken. 'Uit jaloezie', antwoord ik dan. Ze kijken me aan met ogen als schoteltjes. Enkelen giechelen. Of grinniken. 'Ja hoor', steek ik dan van wal. 'Uit jaloezie. Luister. Torens boeken heb ik vroeger gelezen. Boeken en nog eens boeken. Het stadje waar ik toen woonde, dat is Torhout in West-Vlaanderen, had drie kleine bibliotheken. Iedere politieke partij had er één. Elke week bezocht ik die. Je kunt

je dus wel voorstellen hoeveel ik las. Mijn stapel boterhammen was altijd kleiner dan mijn stapel boeken. En na verloop van tijd werd ik echt jaloers op mensen die zo'n boek hadden geschreven. Ik wou dat ook. Ik wou mijn eigen naam boven de titel zien staan. En op de rug van het boek. Ik begon te dromen dat ik ook schreef. Omdat ik dus echt jaloers was op al die schrijvers, probeerde ik het ook eens. Zo ben ik er zelf een geworden. Maar eigenlijk, om heel eerlijk te zijn: het komt vooral door heel veel te lezen. Ik was echt een hoekje-met-een-boekje-kind'. 'Aha', knikken de luisteraars. Dat hebben ze beet. Die jaloersheid is dan ook zeer menselijk. Ze begrijpen het volkomen.

'Bent u al een Bekende Vlaming?' 'Mm . . . nee', aarzel ik. 'Ik kom te weinig op televisie. En ik doe niet mee aan domme spelletjes'. 'Hoe vind je al je verhalen uit?' 'Dat vind ik een prima vraag!', zeg ik. 'Eerst en vooral: ik heb zelf drie kinderen. Een zoon en twee dochters (een meisjestweeling). Die gaven me ideeën. Ze beleefden van alles. Ze vertelden veel. Ze hielden mijn ziel jong. Daar putte ik dus af en toe uit. Ten tweede kijk en luister ik altijd heel oplettend. In het dagelijkse leven gebeuren zoveel interessante dingen. Zelfs als je naar een foto kijkt, gebeurt er nog iets heel belangrijks net buiten het kader van die foto. . . Je moet dus niet echt gaan uitvinden om een boek te schrijven. Er is genoeg om je heen. Wedden? Als je dat niet gelooft, luister dan naar mijn derde punt. Ik verzamel vreemde berichten uit de krant. Daar heb ik er al enkele mappen vol van. Ze zijn heel vreemd en toch echt gebeurd. Daardoor ondervind je: ja, de werkelijkheid is soms veel kleurrijker en vreemder en spannender dan wat je uitvindt. Je moet echt niet gek zijn om schrijver te worden en met je fantasie te werken. Wat steekt er zo allemaal in mijn collectie vreemde berichten? Een vogel pikt een vals gebit en brengt het netjes terug, mensen uit een Hongaars dorp krijgen op één nacht allemaal paarse haren, een kind zit 23 jaar straf uit onder de trap in huis, een Duitser achtervolgt kinderen, bijt in hun neus en vlucht dan weg, een bende knipt het lange haar van meisjes af en spurt ermee weg, de ontdekking van een onderaardse telefooncentrale uit de Eerste Wereldoorlog, uitwerpselen van elanden worden in de vorm van gebakken beeldjes als souvenir aan de toeristen verkocht die Zweden bezoeken, ga zo maar door. Nou, wie is er gek: de schrijver met zijn fantasie of de werkelijkheid met zijn vreemde verschijnselen en mensen? Soms gebeurt het dus dat ik dergelijke berichten gebruik bij het schrijven'. 'Wauw', doet een meisje. 'Verschijnt er zo eentje?' 'Er is er al eentje', knik ik. 'Het heet Meisjeslokken, over die bende die haren steelt'. 'Dat wil ik lezen!' 'Ik ook!' 'Ik ook!' Glimlachend kijk ik naar de juffrouw, de meester of de bibliothecaresse en hoop in stilte dat ze het boekje hebben. Wat sta ik hier anders te doen? Een spervuur van vragen breekt los. Het ijs is gebroken. Ik heb mijn kattebelletjes getoond. Treintickets waar ik op de achterkant invalletjes op krabbelde. Mijn kladpapieren. Potloden, balpennen, vulpennen, een geheimzinnige lege fles vol met lege inktpatronen, schema's, mislukte rommel, manuscripten, proefdrukken, tekeningen, brieven, foto's. Alles hebben ze gezien, tenzij Aloysius, de computer. Die is te zwaar om mee te sleuren. Kennen ze toch wel. Ik heb voorgelezen en verteld. Nu komt het. 'Schrijf je al lang?' 'Van in de derde kleuterklas. Echt waar hoor. Ik kon toen de namen van de dagen al schrijven. Daar maakte ik rijmpjes mee. Met een griffel op een lei'. 'Verdien je veel met je boeken?' 'Ha! Slimme vraag. Laat ik even een vraagstukje

opgeven. Dan kun je berekenen hoe rijk ik ben. Als ik een nieuwe Porsche kan kopen of alleen maar een paar nieuwe schoenen. Van mijn laatste jeugdboek zijn 3000 exemplaren gedrukt. De schrijver krijgt gewoonlijk 10 percent per verkocht boek. Het boek kost 10 euro in de boekhandel. Nu moet je natuurlijk nog weten . . .'. 'Hoeveel zijn er al verkocht?' 'Dat weet ik nog niet; ik wacht met spanning'. 'Teken je zelf je illustraties?' 'O nee. Ik heb twee linkerhanden. Op de schooltekeningen die ik vroeger moest maken, stond gewoonlijk AFSCHUWELIJK. Nee, de uitgever kiest gewoonlijk zelf een tekenaar. Of een tekenvrouw'. 'Heb je al eens een mislukt boek gehad?' 'Dat gebeurt. Dan keert het terug. De uitgever moet het niet. Het is niet goed genoeg. Of er zijn er al te veel van. Of ze hebben iemand anders. Er is altijd wat. Of je moet lang wachten. Het gebeurt ook soms dat een andere uitgever dat boek dan wel wil'. 'Ben je dan kwaad? Wat doe je dan?' 'Dat is natuurlijk een ontgoocheling. Dan wacht ik enkele weken. Ik probeer mijn verdriet te vergeten. En ik doe alles nog eens over. Of ik gooi het zootje in de prullenmand. Of . . . een andere uitgever wil het misschien wel doen'. 'Hoeveel keer is dat al gebeurd?' 'Twee of drie keer'. 'Ben je al verfilmd?' 'Nee. Ik zou graag eens een boek schrijven dat zo spannend is, dat ze niet anders kunnen dan het verfilmen'. 'Hoe ben je op het idee gekomen schrijver te worden?' 'Dat heb ik al gezegd, hé: veel gelezen vroeger, en jaloers geworden op al die schrijvers'. 'Wat heb je vroeger gelezen?' 'O, ik herinner me boeiende boeken over de detective Pim Pandoer, die altijd erwtensoep at, over Arendsoog en Witte Veder. Titels zoals De Bende van de Blauwe Bergen, Hallo, hier Denemarken en De Straat der Zeven Duivels. Mijn allereerste boekje dat ik las, was Van een Konijntje en een Ei. Het ging over een kieren dat te lui was om te broeden. Het konijn deed dat dan maar, 21 dagen lang. Ik las toen al zo graag, dat ik me nu nog altijd de eerste zin herinner van dat boekje: 'Paul en Margreet zijn naar de markt geweest'. Voor mijn achtste verjaardag kreeg ik drie boeken ineens van de sint. Eén over een duikbootexpeditie, één over de avonturen van een Zweedse kruidendokter in middeleeuws Japan en één over een vissersjongen'. 'Waar schrijf je?' 'Ik zit heel graag op mijn schrijfzolder thuis. Daar is het lekker ijsberen. Want schrijven is ook nadenken, piekeren, tobben, heen-en-weer lopen. De wind giert er extra hard als het waait. De regen roffelt er op het dak; het lijkt wel het drumstel van Metallica. Dat heb ik graag zo. Als het stormt, wil ik schrijven. Soms zit ik ook in de stad om te schrijven. Ik hou van de stad. Soms gebeurt het ook in de trein. Ook daar hou ik van'. 'Wanneer schrijf je het liefst?' 'Graag 's avonds. Dan is alles wat stiller. Maar geroezemoes mag best. De drukte van een stad. Maar mijn radio moet uit. Ik speel ook geen cd's af. Met muziek erbij kan ik me niet concentreren. Ik wil zo weinig mogelijk geluiden'. 'Maar daarstraks zei je dat je zo graag had dat de wind om je zolder gierde!' 'Ja, maar dat is de enige uitzondering! Slecht weer is goed weer voor mij. Die geluiden heb ik heel graag. Kijk: toen ik klein was, vroeg ik elk jaar aan de sint een machientje om wind mee te maken. Dat zou ik dan op zolder zetten en er elke dag wind mee maken. Het is er nooit van gekomen. Maar nu schrijf ik veel over de wind. In bijna al mijn boeken regent het. Soms heel hard, haha'. 'Is je zolder hoog?' 'Twee trappen hoog. Er ligt wel een centimeter stof, want ik stofzuig nooit. Mijn vrouw mag er toch nooit komen spieken wat ik uitspook, dus erg is dat niet. Als het stof te hoog ligt, zet ik een raam open en hoop dan dat het hard waait, zodat het stof naar mijn buurvrouw waait. En

klaar is kees'. 'Mijn mama kent jou van vroeger'. 'O, dat is leuk. Groet je haar van mij?' 'Vinden je kinderen het goed dat je boeken schrijft?' 'O, ze vonden dat wel leuk. Ze waren beroemd op de speelplaats. Nu zijn wel al een stuk ouder'. 'Lezen ze je boeken? Zeggen ze dan of ze die slecht of goed vinden? Laat je ze vooraf iets zien?' 'Vroeger lazen mijn tweelingdochters alles van mij. Later waren ze vooral met muziek bezig. Marius, mijn zoon, leest nog altijd heel veel. Nee, ik toon nooit iets vooraf. En als het boek er eenmaal is, dan lezen mijn kinderen het wel, hoor. Soms stiekem. Gewoonlijk zeggen ze er weinig over. Het is ook een beetje vreemd, een boek lezen dat je pa geschreven heeft. Zou je nog durven zeggen dat het slecht is zonder een koppel labberdoedassen te krijgen?' 'Labberwàt?' 'Oorvijgen, ha ha!' 'Komen je eigen kinderen soms in je boeken voor?' 'De laatste tijd laat ik ze er niet meer in. Het is al welletjes geweest. Over mijn tweelingdochters heb ik twee boeken geschreven. Er werd er één van bekroond. En Marius doet mee in een boek dat hij eigenlijk zelf verteld heeft. Het gaat over een vogelverschrikker op het land. Die bezochten we elke dag, tot hij van zijn stokje gevallen was. Elke dag vertelde Marius me een verhaal over die vogelverschrikker. Dat vond ik zo interessant dat ik dacht: laat ik alles opschrijven, want kinderen worden vlug groter en vertellen dan minder. En ik moet alles goed onthouden. Marius doet ook mee in een probleemboek over epilepsie. De mensen noemen het ook 'vallende ziekte'. Jammer genoeg heeft mijn zoon daar een groot probleem mee. Dit boek is een soort van dagboek, van toen hij twaalf jaar was. 'Wat schrijf je het liefst: kinderboeken of boeken voor grote mensen?' 'Mm . . . moeilijk om te kiezen. Hangt van het weer af, hé. Grapje. Nee: het allerliefst eigenlijk dagboeken. Die heb ik al van toen ik zeventien was. Ik begon eraan tijdens een reis naar Engeland, op de boot. Nog elke dag schrijf ik een dagboekbladzijde. Ik schrijf ook wel graag gedichten. O ja: mijn volgende boek wordt ook een dagboek. Maar dat verklap ik nog even niet'. 'Je eigen dagboek?' 'O nee! Het dagboek van een zestienjarige jongen. Maar misschien zit er wel een stukje van mij in . . .'. 'Wie lees je het liefst?' 'Ik lees heel graag en heel nieuwsgierig allerlei Vlaamse en Nederlandse schrijvers. Soms wel eentje uit het buitenland, in vertaling, als het geen Engels is. Ik hou ook van Roald . . .'. 'Ik ook!' 'Ik ook!' 'Ik ook!' (maal 50). 'Vindt je vrouw het niet vervelend dat je altijd maar zit te schrijven?' 'Nee, ik heb een bovenste beste vrouw. Maar ik had haar wel vooraf verwittigd: ik schrijf graag en daarvoor moet ik vaak alleen zijn en het kan heel lang duren en ook mislukken af en toe. Dat wist ze dus allemaal. Toch is ze met mij getrouwd'. 'Komt ze ook in je boeken voor?' 'Niet echt. Misschien wil ze liever niet. Toch duikt ze af en toe op. Een ma heb je vaak nodig, niet?' 'Gebruik je echt al die potloden?' 'Zeker weten! Ik slijp er een twintigtal van, zodat ik door kan werken zonder te stoppen. Ik hou van lange, scherpgepunten potloden. Ik hou ook van het zachte geluid dat ze maken wanneer ze over het papier glijden. En daarna komen de balpennen en de vulpennen in beweging'. 'Weet je altijd al vooraf waarover je zult schrijven?' 'O ja, gewoonlijk wel. Anders begin je er beter niet aan. Eerst moet de kerstboom er staan, hé. Dan pas komen de balletjes, de cadeautjes, het engelenhaar, de versieringen. Ik maak altijd een plan. Tot in de details, want je moet heel veel onthouden onderweg. Als het regent in hoofdstuk 1, kan het in hoofdstuk 12 niet blijven regenen. Of een jongen met een flapoor op bladzijde 4 moet ook op bladzijde 123 nog dat flapoor hebben, begrijp je?' 'Heb je al eens

een slechte kritiek gekregen van iemand?' 'Dat gebeurt. Over hetzelfde boek kun je makkelijk goede en slechte dingen te horen en te lezen krijgen. Geen probleem hoor. Wat je zegt, ben je zelf. Het is een van die dingen waar je als schrijver gewend aan raakt. Het is natuurlijk altijd leuker als iedereen je overal en altijd fantastisch vindt. Soms gebeurt dat opzettelijk, in de kranten en op televisie. Je hebt maar beter veel vrienden overal'. Even ligt het spervuur van vragen stil. De kinderen spieken op hun briefjes. Het mochten ook moeilijke of lastige vragen zijn, had ik vooraf gezegd. Ikzelf probeer ondertussen tevergeefs orde te houden in al de papieren die ik ter illustratie en omwille van de aanschouwelijkheid mee heb gezeuld. Ik ga altijd op pad met twee, drie koffertjes. Toevallig de kleuren van de Belgische vlag, ontdekte ik tot mijn grote verrassing onlangs. Er is een koffer met de gepubliceerde boeken. Er is er een met de manuscripten en proefdrukken en zo. De derde, de zwaarste, is volgestouwd met potloden, balpennen, slijpers, katebelletjes, kladpapier, kladversies, tekeningen, brieven. Al die dingen liggen nu in een hopeloze puinhoop voor mij op de drie bijeengeschoven tafels in de bieb of in de refter of op de schoolzolder of in de grootste klas van die school. En straks, dat weet ik uit ondervinding, straks wordt het nog erger. Dan volgt de echte belegering. Het signeren van pieterkleine snippers papier. En boeken. En leeskaarten. En bladwijzers. Maar gelukkig ook boeken. Even kom ik op adem. Ik schrik op van een lichtflits. Iemand neemt een foto. De kinderen kijken om. Juf, meester, biebwezen glimlachen. 'Voor ons archief', zegt hij/zij. 'En ik heb ook nog een vraag voor u, meneer'. Ik knik. De kinderen kijken op; ik word op de rooster gelegd met een moeilijke examenvraag. 'Wat is er nodig om goed te schrijven? Kun je de kinderen goede raad geven hierover? Waarop moeten ze speciaal letten?' (O god, denk ik, straks worden dat hier allemaal concurrenten, die me de markt uitschrijven! Gedaan met Denoo!). 'Ja,' zeg ik, 'dat zijn pas lastige vragen. Veel moeilijker bijvoorbeeld dan 'Waarom schrijf je?' en 'Hoeveel verdienen je met een boek?'. Wel,' ga ik dan moedig verder, 'ik denk wel dat ik daarover iets kan zeggen. Kijken en luisteren zijn heel erg belangrijk. Wie zijn ogen en zijn oren goed de kost geeft, kan daar veel van gebruiken in zijn verhalen. Natuurlijk: je moet het ook nog altijd op kunnen schrijven, hé. En dat moet je vooral graag doen. Hoe veel mensen zuchten niet: daar zou ik een boek over kunnen schrijven? Nou, dat ze dat maar eens proberen! Een bladzijde uit de telefoon-gids overschrijven is al lastig, en dat moet je zelf nog niet eens uitvinden. Tja, het is een lastig karwei'. Eigenlijk ben ik niet tevreden over mijn antwoord. 'Denkt u dat het aangeboren is, het talent om te schrijven?' vraagt de meester dan. Ik zie zijn brillen-glazen vol verwachting flikkeren. Ai ai, dat is een gemene joekel van een vraag. Als ik 'ja' zeg, dan ontgoochel ik de meeste kinderen. En het klinkt ook zo pocherig. Als ik 'nee' zeg, dan zal ik moeten antwoorden op een volgende lastige vraag, namelijk: 'Hoe kun je dan schrijven echt leren?'. Dus neem ik maatregelen. Ik ben immers op alles voorbereid. Ik zeg, voorwaar: 'Oei, oei, meester, daar valt verdraaid moeilijk op te antwoorden. Je hebt mensen die schilderen. Dansen. Schaken. Beeldhouwen. Kunst-schaatsen. Waarom doen ze nou precies dat? En zo goed? Het zal wel een ietsepietsie talent wezen, zeker? En heel veel afzien ook. Hard werken. Schrappen. Overdoen. Alsmar overdoen'. De meester knikt verheugd. Ik zie hem denken: 'Overmorgen schaats ik met mijn knalrode balpen als een razende gek door alle opstellen heen'.

Nee, ik beeld me maar wat in. Meester Prikkebeen koestert geen snode plannen in verband met 'tekenende' woorden. Deze meester is van goede wil. Waarom zou hij me anders hebben uitgenodigd? Het vragenhalfuurtje is bijna ten einde. 'Waarover gaat jouw volgende boek?' vraagt een bedeesd meisje met kruidnagelbruine krullen nog. Die wippen als jojootjes op en neer als ze haar hoofd beweegt. Echt een kind om in een Vlaams Filmpje mee te laten spelen. 'Ja,' zeg ik, 'slimme vraag om te besluiten. Mijn volgende boek, eh, boeken, gaan over verlegenheid, kinderen baas over de grote mensen en een jongerenkrant. Ze zullen heten: Rode Blossen, Kind toch! en Krantenpraat. Verlegenheid, ken je wel hé: vlug rood worden en zo, het een ramp vinden om naar voren in de klas te moeten komen, . . . Het meisje knikt begrijpend. Haar hoofd krijgt de kleur van een biet. 'Ik was vroeger ook zo', voeg ik er aan toe. Ik stierf zowat van de schrik als ik ook maar iets moest zeggen of doen in de klas'. 'ZO', klinkt het plotseling achteraan. De meester veert op. 'Frederik?' Vijf seconden lang heerst suspens. Iedereen kijkt vol verwachting naar de eerste rij. Dan staat een grappige jongen uit de eerste bank op. De hele tijd heeft hij niks gevraagd. Hij zat vlak voor mij. Misschien heeft hij voortdurend zijn toespraakje zitten repeteren. Hij strijkt een papiertje glad en keert zich naar de klas. 'Beste Joris Denoo', zegt hij dan. '6B vond het bijzonder fijn met u en uw werk kennis te maken. We zullen uw boeken alleszins lezen, als er nog nieuwe verschijnen. Het was leerrijk en boeiend. We wensen u nog veel succes. En omdat u zo veel van potloden houdt, en er zo graag mee schrijft, hebben wij nog een cadeau voor u. Dank u dat u gekomen bent'. 'Dank u wel, dank u wel', zeg ik, knik ik, door het applausje heen. Een meisje komt me een schitterende bundel potloden cadeau doen: gestroomlijnd, lang, glanzend, ongeslepen. De potloden, bedoel ik. Tien seconden later begint dan de belegering van mijn tafels.

Een tevreden jeugdboekenschrijver maalt de kilometers huiswaarts af. Het was weer feest in letterland. De inhoud van de drie koffertjes is onherstelbaar dooreen gehutseld. Geen probleem. Voor de volgende voordracht, morgen, vinden we daar wel wat op. Desnoods begin ik van achteren aan mijn spreekbeurt. Wat ik achter de rug heb, is fijn. Anderhalf uur leefden we in een wereld van fictie, maar toch heb ik ze aangetoond dat een schrijver ook van vlees en bloed is. Hij kan morsen, net als iedereen. En iedereen deed mee. En het vreemde is: die wereld is door mij uitgevonden. En een aantal kinderen is bereid er in te geloven en er een tijdlang in te vertoeven. Ik weet dat ik binnenkort weer enkele briefjes in de bus mag verwachten. Enkele weken lang ook zal ik een meer uitgeleende schrijver dan Guido Gezelle zijn in de stedelijke bieb. En zo, voortbollend op de cadans van de wegnaden, met Vlaamse regen die over de voorruit biggelt, zweer ik dat ik steeds betere boeken zal schrijven. Omdat kinderen alleen maar goede dingen verdienen. Het zal me misschien nog vele potloden kosten. En de vreemde berichten die ik uit kranten knip, die zullen het niet maken. Het moet helemaal uit mezelf komen. En ik moet het ook wel willen. Want als ik niks te melden heb, doe ik er beter het zwijgen toe. Als ik al vijftig kilometer verder ben, zie ik nog steeds 6B van daarstraks voor me zitten. Ze waren heel aandachtig. Mijn koffertjes, Belgische kleuren, kregen veel aandacht. Ik mompel wat voor mij uit in de auto. Ik herkauw vele vragen en antwoorden, om te proeven of ik echt wel mijn best heb gedaan. Wat staat

me morgen te wachten? Ik ben op alles voorbereid. Ze mogen me de gekste dingen vragen. En dat gebeurt dan ook, een dag later, op een heel andere plaats in dit regenland. Ik heb amper mijn koffertjes uitgepakt, of een vrolijke reus van een zesdeklasser vraagt gnuivend: 'Is dat een pruik?' Geproest alom. De bibliothecaris bedaat de gemoederen. 'Als ik mijn haren knip,' zeg ik, en ik trek stevig aan mijn haardos, 'dan ben ik mijn kracht kwijt. Dan krijg ik veel vlugger schrijfkrimp'. En ik steek weer van wal, anderhalf uur lang.

GRAPPA

Ik ben zesenvijftig. We nemen contact met een hondenopleidingscentrum in Brasschaat in verband met een epilepsiegeleidehond voor onze zoon Marius. Het is een peperduur beestje; een koningspoedel. Grappa is de naam. Er is nog twee jaar opleiding nodig, o.a. met mijn zoon, die ondertussen zelfstandig begeleid woont in West-Vlaanderen. Diverse afspraken worden gemaakt. We stellen een tijdstabel op. Enkele keren boren we ons door druk vrijdagmiddagverkeer richting Brasschaat. Plotseling valt alles stil. Contacten blijven uit. Erg vervelend is dat, want ondertussen heb ik een benefietactie op touw gezet. Ik schrijf en publiceer een novelle op vijfhonderd exemplaren bij een bevriend drukker en verkoop die aan wie wil steunen. Thema is uiteraard epilepsie. Uiteindelijk horen we helemaal niks meer van de vrouw die het hondencentrum in Brasschaat leidt. Verzachtende omstandigheid: haar man sterft een halfjaar nadat wij solliciteren bij haar centrum. Ze staat er dan vrijwel alleen voor. Daarenboven wordt ze op reis overvallen; we krijgen de foto's te zien. Na ongeveer twee jaar zonder nieuws van haar houden we het voor bekeken. Sms'sjes en mails helpen blijkbaar niet. We snappen niet wat er aan de hand is. We zoeken de bekende stichting Hachiko in Gent op en zijn er meteen bijzonder welkom. Het is nu hopen en wachten op Grappa II. Maar ondertussen zijn twee jaren gezelschap en hulp verloren gegaan. Gelukkig krijgen we in de herfst van 2012 een bericht van Hachiko: we zitten 'in het systeem' en mogen (met geduld) uitkijken naar een volgende fase.

UN TAXI MAUVE

Ik ben zevenentwintig. Ik zie op een televisieavond bij ruig weer per toeval de film 'Un taxi mauve'. Een ontdekking. Ik heb iets met die 'oude' film. Niet alleen omdat Charlotte Rampling en Philippe Noiret erin meedoen. Het Ierse landschap, het metaforische rengordijn, de muziek, de ingehouden tristesse waaraan ieder personage 'lijdt' en natuurlijk de vertolkingen maken er een onbekend meesterwerkje van. In het boek zelf, van Michel Déon, ook al een van mijn favorieten, gebeurt er nog meer. Maar voor een keer kan een film evenaren met zijn boek. Yves Boisset is de maker. Er is ook een rol voor Fred Astaire, die als plattelandsdokter in een ouwe purperen taxi rondkart. Hij lijkt een hoofdrol te spelen, maar zo is het niet. Toch een vondst: zo'n bekende 'star' in een bijrol engageren. Idem dito voor Peter Ustinov, die de 'kwalijke' rol toebedeeld krijgt. Ik bekijk in de loop der tijden 'Un taxi mauve' meer dan twintig keer in diverse talen en lees het boek in zijn oorspronkelijke uitgave driemaal.

ONEDAYSTAND

Ik ben vijftig. Cadzand. Bray-Dunes. Daartussen heb je de Vlaamse Noordzeekust. Om overbevolking van blote lijven te ontlopen, wijk ik vaak af naar zowel Bray-Dunes als Cadzand voor mijn eenzaatstrand- en duinentochten. Ik blijf ernaartoe trekken, als hevig hooikoortslidder soms zelfs hopen op regen en wind, voor de gezelligheid, de verlatenheid, de gezondheid. *En passant* leer ik Nieuwvliet en Breskens beter kennen, en Zuydcoote, want ik stap steeds dapperder door, steeds verder. Mijn beloning betreft een bezoek aan de horeca tussen de middag. Soms krabbel ik onderweg iets in een boekje; altijd kom ik wel met iets thuis. Stappen genereert schrijven. Ook daar schuilt een beloning in.

Mijn tochten naar Cadzand, Bray-Dunes, in het duinenreservaat tussen De Panne en Frankrijk of de stille dijkwandeling tussen Fort Napoleon in Oostende en Bredene koester ik als mijn geliefde eendagsvliegjes.

GEDACHTEBRIEF AAN B.

Ik ben zevenentwintig. In gedachten schrijf ik een brief aan B.

Een buur, terug van verre reis, bracht daarnet een olijfhouten kruikje. Met een olijfhouten kruikje kan ik bitter weinig aanvangen. Versierselen voor mijn interieur kies ik liever zelf, of laat ik aan mijn vrouw over. Ik zet dus het olijfhouten kruikje tot nader order tussen andere kruikjes in een van mijn boekenkasten. Roxy Music en Brian Ferry draaien onder de naald. *Still running wild*, vinyl. Fijn om te horen omdat het fijn om te weten is dat je het ook fijn om te horen vindt. Je ziet: niet alleen muziek draait door. Ook taal kan dollen. Ik heb het je vroeger al eens verteld: wie onder de tafel gluurt, bijvoorbeeld als hij een kaart laat vallen en zich bukken moet, merkt soms – uiteraard tot zijn ontzetting – dat de overbuur (medestander of lid van de tegenpartij) bokkenpoten heeft. Of op zijn minst iets met hoeven. Ook zijn er die een staart hebben, maar die valt makkelijker te camoufleren. Horens zijn al moeilijker om te dragen. Mensen met onverwachte uitsteeksels worden in kloosters en abdijen opgevangen en weggeborgen, om de bevolking niet te verontrusten. Enkelen lopen nog los in het rond. De katholieke godsdienst heeft dus nog zijn menslievende kantjes, ofschoon je er vaak met een loep naar moet zoeken. Er zijn er ook die gedaanteverwisselingen ondergaan. Dat zijn natuurlijk de gevaarlijkste. Dat is het echte tuig van de richel. Die laten zich niet vangen en wegstoppen. Dit terzijde.

Al het voorgaande heeft niks met jouw derde oog te zien. Dat is van een andere orde. Oké: je bent dus geboren met een derde oog, op je voorhoofd. Ja, je verbergt het angstvallig onder een gordijn van haar dat de helft van je gezicht bedekt. Ik geloof er heel graag in. Ik weet ook wat je ermee ziet. Ken je de beroemde oude schilderijen waar je in de ogen van de figuren of in de reflecties van glas de meester en zijn atelier ontwaren kunt? Beetje narcisme, toch. Het liefst echter zie ik je naar buiten kijken. Ik zie mensen naar hetzelfde kijken en er dezelfde gevoelens voor koesteren. Wat dan als wij eens naar mekaar kijken?

Herinner je je nog dat optreden van die hedendaagse performers en die in decibels wadende rockgroepjes? Mijn ogen maakten daar een troebel beeld van. Ik vroeg me toen ook af wat jouw derde oog er van bakte. Eens heb ik je ook, in de weerkaatsing van een kioskraam, een vol halfuur stiekem bekeken, tot je gezicht een en al gelaat werd. Dat derde oog zag ik inderdaad opgloeien, want ook jij weet dat glas reflecteert. Het was een zomer met oneindig veel regen. Hoe zacht je ook over je derde oog vertelde, er sprak grimmigheid uit. Misschien zag je er ook dingen mee die je liever niet had gezien.

Ik ken een beroemde, ontevreden beer. Hij is de recordhouder van de grimmigheid. Zijn naam is Thomas Bernhard. Hij schrijft. Wat hij haat en graag ziet is o.a. zijn geboorteland Oostenrijk. Dat land had een voorafbeelding kunnen zijn van de Verenigde Staten van Europa. Of het had zinvolle allianties kunnen smeden. Niks daarvan: treurigheid alom. Gedoe met bier en hoempa. Veerhoedjes. Tirolerseks. Er was een televisieprogramma over hem: 'Portret van een grimmige Oostenrijker'. En zie: maak een portret van iemand, en hij sterft. Vier een honderdjarige met een fanfare aan de deur, en hij schrikt zich dood. Thomas Bernhard werd dus zaliger. En misschien grimmiger. In 'Een dag op het land', een dun boekje van de Vlaamse schrijver Paul de Wispelaere, wordt grimmigheid verdund tot weemoed.

Als ik jou hoor spreken, denk ik: Oostenrijk, Bernhard. Als ik het op zou moeten schrijven, koos ik: de Wispelaere, dat platte land van hem. Je derde oog, B., dat zoveel ziet, is een grimmig oog. Het kijkt en het ziet, bijna twintig jaar al. De woorden die het veroorzaakt, zijn hard en helder als kristal.

(Deze brief wordt nu onderbroken door telefoongezoem van lief allooi. Ken je Sandra nog? Je streekgenote en ex-klasgenote met het adembenemende ballerinalichaam? Ze is terug van anderhalve maand Zambia. Ze heeft voedsel en drank van ginder meegebracht en bouwt daar nu een feesttentje mee. 'Nee', zei ik aan de telefoon. 'Nee, maar 't is wel heel sympathiek dat je belt'. Ik moet de hoofdstad in dit seizoen niet. Toen ik de hoorn weer zacht neerlegde (achter in mijn hart danste weer een klein, spijtig mannetje), merkte ik dat de poes een waterjuffer pakte (... Jean-Marie Pfaff die een penalty stopte ...) en die met veel onbeleefde bijgeluiden opvrat).

Anderhalf jaar is nu al verstreken voor ik me er bewust van word dat je ook mij door je derde oog waarneemt. Ik weet nu ook waarom je haar je gezicht voor de helft versluiert. Zo, lieve rattenkop, dat is het weer. Het oog wil dus ook wat.

DE ONBEKENDE DICHTER

Ik ben drieëndertig. Ik wil iets doen voor de onbekende dichter. Een eeuwige vlam? Een nederige urne met een pietepouterig waakvlammetje? Een zuil? Een symbolische steen of vergeetput? Ik koester al lang het plan om een monument op te richten voor de Onbekende Dichter (m/v). Waar zou dat dan moeten komen? Watou is allang voorbehouden aan de elkaar op de schouder kloppende gecanoniseerde dichters. In Brussel brandt al een vlam voor zij die niet meer spreken of schrijven. Gent met zijn

Poëziecentrum kan in aanmerking komen. Misschien ook, of all places, Merchtem: daar waar jaarlijks duizenden jonge dichters en dichtersessen hun inzendingen droppen en waaruit dan door het comité Jeugd & Poëzie naderhand enkele gelukkigen worden gefilterd. Antwerpen Boekenstad heb ik al geschrappt: te veel dweperig rumoer met die stadsdichters.

Het liefst kies ik een leeg pleintje in een volstrekt anoniem dorp, en mijn voorkeur gaat naar een vergeetput. Er zou bijvoorbeeld van alles in gedumpt kunnen worden: al het papier dat zijn weg niet gevonden heeft naar de gedrukte openbaarheid middels uitgeverijen, boeken, tijdschriften, kranten, jury's, kliekjes en andere heilige huisjes of cenakels. Elk jaar, bijvoorbeeld op Gedichtendag, zou die papieren toren in de vergeetput door een plechtig dalende toorts in de fik gestoken kunnen worden, om plaats te maken voor verse afgewezen manuscripten, weigerbrieven, achterklap op rijm en onverkochte boeken. Ik denk eraan sponsoring voor het project te vragen aan het Vlaams Fonds voor de Letteren en aan de stichting Behoud de Begeerte, de Führers van de Abwehr in de Vlaamse literatuur. Op de gedenksteen bij de vergeetput voor de Onbekende Dichter komt te staan: *'Hier ligt er / een onbekende dichter.'* Eenvoudig, *to the point, no nonsense*, in de put. Mijn monument zou ook aanleiding kunnen zijn tot een extra invulling van de uitdrukking 'in de put zitten'. Mijn gedenkput zou duizenden en duizenden dichters en dichtersessen memoreren, waarvan er vermoedelijk een honderdtal wellicht beter zijn dan de bekende levende dichters en dichtersessen waarvan bedrukte papieren bestaan. Tja, zo zit de wereld met zijn bewoners in elkaar. Het leven is een lotto. Mensdaden tegen de misselijkheid, misdaden tegen de menselijkheid. Het schone geheim van de poëzie ligt soms diep begraven. Ik hou u op de laagte van mijn project.

APEN EN STINKENDE VIS

Ik ben elf. De KSA (Katholieke Studenten Actie) en de VVKS (Vereniging van Vlaamse Katholieke Scouts) zijn de bekendste jeugdbewegingen voor jongens in mijn stadje van vroeger. We verwijzen naar elkaar als de Kongolese Slinger Apen en Vorte Vis Kan Stinken, want we voelen ons vijanden. Ikzelf ben door mijn ouders ingelijfd bij de KSA. We hebben een tijdlang onze 'lokalen' in hetzelfde oude gebouw als de VVKS. Daar krijgen ook een maffe muziekschool en een prehistorisch bodybuildingcentrum onderdak. Ik volg ik er ook notenleer, tijdens valavonden na schooltijd. Van achter een haag kogel ik er eens met een sneeuwbal een motorfietser omver. Zo dapper. Ik herinner me nog de geur en het zachte gekraak van de gevlochten leren ring die om de oranje das geschoven moet worden tot tegen je keel. Dat alleen al doet je als dapper kereltje van elf zweren: *'Alles voor Vlaanderen, Vlaanderen voor Christus!'* Het dappere kereltje dat ik ben, gooit op een keer een ruit in bij de Vorte Vissen. Hun aalmoezenier stormt prompt naar buiten. Ik zet het op een lopen en hij volgt, razendsnel. Ik kan gelukkig nog een versnelling hoger; na vier straten geeft hij het op. Ik hoop dat hij mijn gezicht niet gezien heeft, want hem ken ik wel: hij is de strenge leraar Aardrijkskunde aan de middelbare school en ze noemen hem Sapperloot. Een leider van de KSA neemt me in bescherming; wellicht iemand die les krijgt van de gevreesde

Sapperloot en de man niet gunstig gezind is. Maar wekenlang nog ga ik naar school met de bibber op het lijf. Er gebeurt verder niets.

Decennia later doe ik de figuur van Sapperloot weer opduiken in een jeugdverhaal: 'Het raadsel van de verdwenen kruisbeelden'. En ook daar verschijnen mijn 'verkeerde lieveheren' weer. Ik ben Kreeft, met een voorliefde voor het verleden. Ik blijf trouw, ook aan mijn angsten van vroeger. En ik heb spijt van die sneeuwbal.

D-DAY

Ik ben negenenvijftig. Zoals elk jaar eind juni voltrek ik exact eenzelfde ritueel op wat ik D-day of Diploday noem: de diplomering van mijn derdejaarsstudenten bachelor lager en secundair onderwijs. Anderhalf decennium lang al zoek ik die namiddag een terras op – desgewenst of noodgedwongen een ruim café. Daar drink ik enkele whisky's. Voor mij ligt de speech die ik niet en wel herlees. Ik werk er elk jaar al vanaf Nieuwjaar aan, gestaag opbouwend. Telkens kies ik een ander thema. Elk jaar leuk ik zodoende de eerder saaie proclamatieavond (genre 'academische zitting', voorheen nog erger, met een 'heilige mis') op met een luchtige doch welgemeende speech. Ik werk er zolang en zo intens aan dat ik eigenlijk niet hoef te 'repeteren': mijn woorden en zinn en pauzes zitten na verloop van tijd ingebakken in mijn hoofd en mijn hart. En al zeg ik het zelf: ik scoor, elk jaar. Jaar na jaar suggereert men zelfs een compilatie te (laten) maken van alle speeches. Ik krijg telkenmale de bekende tekenen van appreciatie: vierhonderd glimlachende gezichten (studenten, ouders, vriendjes, vriendinnetjes), een gemeend applaus, f en toe een collectieve schaterlach die als een ola door de zaal golft. Ik doe dit bijzonder graag en put er grote tevredenheid uit, want dit is regelrecht toegepast schrijven en spreken. Het vormt een deel van mijn oeuvre, voor velen 'daarbuiten' onbekend. Voor mij is het letterkunde.

LEZERSTRALEN DOOR HET NIETS

Ik ben achtenveertig. Leegte is prachtig. Zodra je er een grens om trekt, is die verdwenen. Daarom is het beter geen grenzen te trekken, want verderop is er niets beters dan hier. Alles is voortdurend anders behalve jezelf. Vertrouwdheid kan aangenaam verblinden. Zeg ook niet: 'Dat zien we later wel'. Later zie je niks. Later kan het donker geworden zijn.

Prairie en woestijn en zee en daar de wind overheen. Leegte is niet saaier dan slootwater. Hitte kan denderend op je afkomen in zo'n volle leegte. Grote bomen die met hun kruinen over een weg heen groeten, zijn ook mooi. Waar vind je al dat fraais nog allemaal? In de boeken natuurlijk.

Al die moeilijke gedachten kwamen in me op terwijl ik onder het eten van Russische sprot lees in 'Zen en de kunst van het motoronderhoud' (1974) van Robert Pirsig.

Daarin wordt een serieus potje afgefilosofeerd op, naast en via de motorfiets. Het boek beschrijft een tocht van Minnesota naar Californië op de motorfiets, door de verteller en zijn elfjarige zoon Chris. Het is ook een filosofische verhandeling en een twintigste-eeuwse versie van de Erlkönigsage van Goethe (man en zoon te paard; spook; einde: dood zoon). *'Wer reitet so spät durch Nacht und Wind? Es ist der Vater und seinem Kind'*. Na deze wereldbekende, moeilijke en moeizaam te lezen kluif (je hebt er een stevige laserstraal voor nodig, vooral als moto's je niks zeggen) verorber ik langzaam de lijkige Tsjechov-biografie van Henri Troyat. Mijn ziel wordt daardoor gevat in een soort van gelatine. Ik ga veel sympathie koesteren voor de bloedspuwende journalist-schrijver-huisarts wiens eerste toneelstuk een drama is, ik bedoel: echt wel een drama. Ook zijn begrafenis is een drama, maar dan meer een draak. De genodigden vergissen zich van stoet en volgen de verkeerde kist: die van een generaal, begeleid door de nodige bombariemuziek. Iedereen loopt er hoogst verbaasd bij: dit is zo on-Tsjechov!

Het is passend en rechtvaardig dat ik dit boek lees onder de treurberk in de tuin. Maar het is dan een prachtige hoogzomer met schitterend slecht weer en ik wil vooral aan niks denken. Dat is een van de moeilijkste dingen: je hersenen vakantie gunnen. Met een volstrekt nietszeggend gezicht, desnoods vreselijk dwaas, naar prachtige leegte zitten staren of naar een boom die tot ver beneden naar de grond groet. Kijken naar kiekens zonder dat je beseft dat het immense kiekens zijn en zonder dat je ze echt ziet. Van krommenaas gebaren als een of andere slimmerik het weer meent te weten, weet je wel. Soms wordt het allemaal plotseling weer anders. De woestenij is in zicht. De woeden van de wereld, weet je wel.

BEURS

Ik ben achtentwintig. U ook een boekenbeurs? Ach, het slijk der aarde. Ik krijg een paar keer een bescheiden schrijversbeurs. (Of hoe heet dit dan? Schrijfbeurs? Werkbeurs?) Papieren tijgertje Daniël Robberechts zaliger doet daar op een keer stekelig over, tijdens de pauze van een vergadering van tijdschriftredacties (op zoek naar staatscenten) in Brussel. Dat gebeurt achter mijn rug, maar *in my face* vindt hij wel dat ik zo'n fooi verdien. Tja, schrijvers. Ik ben dan nota bene nog een van die witte merels die een abonnement heeft op zijn oersaaie tijdschrift 'Schrift', ofte 'Materialen voor een eigentijdse praktijk van het schrijven', asjeblijft, een moeilijkdoenerig eenmansproject waar geen haan naar kraait tenzij hijzelf.

Later krijg ik die beurs plotseling niet meer. Andere kerels en meiden aan de vetpotten, weet je wel. Men zegt (letterlijk gehoord), men schrijft (letterlijk gelezen), men mompelt: *'Je moet iemand kennen bij het Ministerie.'* Of: *'Er is een maximaal inkomensplafond ingesteld, zoals bij de studiebeurzen: bijna niemand krijgt er nog een, alleen sommige advocaten, want die mogen beroepshalve liegen.'*

Wat de letterkundige schrijverij betreft: kreeg niemand maar wat. Dan ligt de lat voor iedereen gelijk: plat. Zeer plat en dus democratisch. Dan zal dat geweeklaag her en der stoppen. Dan zullen de vriendjes elkaar niet meer kunnen bedruipen. Dan zal wie nu uit de staatsruif eet beter zijn best doen om te overleven. Moet een schrijver, dichter betoelaagd worden

door zijn regering? Moet dit dan ook niet gebeuren voor de goochelaar, de belleman, de indommelaarster, de verteldame en de leesmoeder? Moet een literair tijdschrift met belastinggeld beademd worden? Moet het niet zelf zorgen voor eigen groei en bloei? Al die *nursing* en *pampering* ...

KORTE SATISFICTIE

Ik ben tweeënvijftig. Jammer dat korte verhalen vrijwel geen kans krijgen bij de literaire uitgeverijen. 'Niet commercieel genoeg'. De korteverhalenschrijver is gedoemd onderdak te zoeken bij enkele literaire bladen met een adressenbestand van anderhalve man en een paardenkop. Jammer, want het korte verhaal is nou net het genre bij uitstek dat compatibel is met de hedendaagse tijden.

Na rijp beraad met mezelf medio 2005 besluit ik dan ook mijn verhalen op een paar blogs te groeperen en te publiceren. Dat gebeurt ondertussen op 'Vreeslijke verhalen' en op 'Moord!'. De meeste stukken verschijnen voorheen op papier, in Vlaamse en Nederlandse literaire bladen als De Brakke Hond, Hollands Maandblad, Dietsche Warande, Kreatief, De Vlaamse Gids, Diogenes, Passionate, Mens & Gevoelens, Oikos, De Gids, Deus Ex Machina, Lava, De Muur. Al vlug weten vele bezoekers mijn verhalenblogs te vinden. Dat stemt tot enige bescheiden tevredenheid. Om toch ook weer even het gevoel van papier erbij te hebben, print ik op een bepaalde dag mijn blogverhalen uit. Urenlang raspand en ritsend baart mijn printer miljoenen letters die in een welbepaalde volgorde satisfactie veroorzaken.

NAAR DE KNOPPEN

Ik ben achtentwintig. Letters, woorden, zinnen, teksten en boeken vervagen zienderogen. Welja, zet nog maar eens een video op. Loop dan met roodomrande konijnenogen rond. Druk maar op knoppen. Vergroot jullie ziekte maar even op het scherm uit, krankzinnige videoten. Godallemachtig, hier in het instituut slaan ze elkaar de schedel in voor het sleuteltje van dat 'videolokaal': het nieuwe cenakel, het heilige der heiligen, die ouwe kapel die sedert het schrappen van heiligen in kalenders en de emacipatie van de priesters in onbruik is geraakt. Gepraat, geredeneerd, geschreven, kortom: geleest wordt er nog weinig. Er wordt gekeken. Bekeken. Men kijkt zijn ogen uit. Men wordt beeldbuizerd.

'De boeken van de toekomst zijn de videobanden,' poneert een collega op een mediabijeenkomst.

'Jullie videoten zijn de idioten van morgen', denk ik. 'Jullie zijn de konijnen die door al dat gestaar geen peen van een penis meer kunnen onderscheiden.'

Een docent Beeldende Opvoeding orakelt: 'Wie de machtige taal van het beeld niet begrijpt, wordt de analfabeet van de jaren negentig.'

Orwell na vervaldatum. Een aforismatisch onderschrift op betweterig posterformaat. Welja, zet nog maar eens een video op.

Ik trek me terug in het docentenwerkkamertje om er wat boos te zitten zijn. Ik heb natuurlijk weer niks gezegd op de bijeenkomst. Het is moeilijk optornen tegen de moderne meerderheidsmentaliteit. Moeilijk opbiggen tegen verzamelde gelijkmakers. Eendracht gooit de poorten naar de domheid open. Nieuw publiek wordt andermaal vernacheld. Weerstreven

en tegenspreken, daar heb ik echter schoon genoeg van. Een oubollige lansenbreker voor boeken en drukwerk wil ik per se niet zijn. Te veel retro is ongezond. Het is al welletjes dat ze beseften dat ik zwijg, opstandig zwijg.

Ik kijk door het raam. De studenten verlaten het instituut. De pedagogische gebouwen zweten hun opvoedelingen uit. Nu gaan ze tv-kijken. Ouderwets blokken kunnen ze niet meer. Ze beschiken niet meer over teksten om met ruggen als vraagtekens over gebogen te zitten. De vie-dee-joo heeft alle sporen van denkwerk uitgewist. Nu schieten ze met ge-weertjes op snel bewegende kikkers en eendjes, cola morsend in een pretparkje.

Door een fikse temperatuurschommeling tijdens het weekend is de sneeuw zwart geworden. Al vlug gorgelt ze als vuil snot in kokhalzende rioleringen. Daarboven weeft mist een web. Achter die opake lijkwade hangt iets van lente. Ik ga in de verschoten sofa zitten. Ik leg mijn benen op het tafeltje en zoek naar mijn lijfexemplaar van 'Sexus', Henry Miller. Dan wordt er aangeklopt.

'O, zit u dààr? Ik dacht eerst dat er niemand ...'

'Kom erin, Nancy. Ga zitten.'

'Ja. Eh ... kan ik enkele oefeningen ...?'

'Jazeker.'

Nancy met haar onmodieuze lange haren en dat Franse kopje als een 45-toerenplaatje uit het gouwe ouwe tijdperk. Salut-les-copains. Haar petites histoires. Haar 'allez-ik-bedoel'-Nederlands. Ik luister scherp. Aanpalend weerklinken vrolijke videogeluiden. De amateurs zijn in het vergaderlokaal hun knoppentalent aan het oefenen.

'Ik heb de tekst over De Zwarte Ridder voorbereid,' zegt ze.

'De Groene, bedoel je,' antwoordde ik. 'Het is een groene ridder.'

'O! Is-ie groen? Allez!'

Ik knik, mompel iets over Arthur en Ronde Tafel en zeg dat ze maar eens lezen moet. Ik luister en luister niet. Niets laat vermoeden dat ik over enkele jaren zelf niet meer zonder beeldschermen zal kunnen bestaan.

STER

Ik ben drieënvijftig. Wat moet je doen om door Dirk Van Bastelaere (maar) met één sterretje bedacht te worden in zijn bloemlezing over zestig jaar Vlaamse poëzie, 'Hotel New Flanders'? Het volgende.

Win de vijfjaarlijkse Guido Gezelle Poëzieprijs van Brugge. Publiceer een twaalfdelige cyclus gedichten in Maatstaf, in een periode waarin je omzeggens geen Vlamingen in dat 'Hollandse' Randstedelijke blad aantreft. Doe dit ook in het gerenommeerde Nieuw Vlaams Tijdschrift, op jonge leeftijd. In Avenue. De Revisor. Noem maar op. Win onderweg nog andere poëzieprijzen, ook in Nederland: Dunya Rotterdam bijvoorbeeld. Publiceer met de regelmaat van een boeddha gedichtencycli in Poëziekrant. Doe dit ook tweemaal in het Nieuw Wereld Tijdschrift. Breng recent twee gesmaakte gedichtenbundels uit, anno 1999 (bekroond) en 2007.

Ach, gedichten schieten hier te kort. 'HNF' is de idiototste en de lafste Vlaamse poëziebloemlezing. Iedereen staat erin. Een complete sterrenhemel. Maar verkaveld.

Ik nodig ooit zelf (jaren tachtig) de kalende dichter met het bestudeerd-strengte brilletje uit voor een dichtersspecial in Yang; nieuw talent, weet je wel. Daar zoeken we als redacteur naar. Hij antwoordt: 'Maar ik sta in de wacht voor vijf gedichten in Dietsche Warande & Belfort'. Ik heb het over het oude DW&B, waar dan zelfs parochiepriesters er hun gedichten in kwijt kunnen.

ALCOHOL GEEFT U DUIZEND NAMEN

Ik ben vijfendertig. Een aantal jaren al dwaal ik in de opvoedkundige gebouwen te T. rond. Beroepshalve belijd ik er mijn moedertaal. Voor mijn werkplaats vinden ze in de loop der jaren allerlei namen uit: Post-Secundair, Pedagogische Academie, Lagere Normalschool, Kweekschool, Pedagogisch Hoger Onderwijs, Hoger Onderwijs Buiten De Universiteit, Regentaat, Bachelor Lerarenopleiding, PS, PA, LNS, PHO, HOB, ILLO, BALO, BASO. Duid met een kruisje aan welke benaming u voor uw ziekte het liefst hoort. Vergeet uw echte naam niet op het blad.

Het krioelt er van de pedagoogchelaars met vergaderzucht. Ik 'geef' graag les, maar al de rest verfoei ik. Vaak ga ik in een koffiehuis woedend zitten zijn. Soms treffen studenten me zo aan. Dan wordt er bier gehesen. Totdat het geld op is: hoe meer kaas, hoe meer gaten, hoe minder kaas. Totdat ik me onbehaaglijk voel, dan overmoedig, daarna weer wrevelig: de carrousel van de alcohol. Woede die verdund wordt tot doodgewone opwindning. Of omgekeerd.

Vijfendertig kilometer verder kan ik weer rustig halthouden, aan mijn woning uitstappen en mijn wettelijk geregeld gezin met een behouden thuiskomst verblijden. Soms lost ook lectuur wat op, als ik zelf al niet schrijf.

Spelling (een van mijn opdrachten) bestrijd ik ook met alcohol. Ik sta in een kringetje dat door nieuwbakken tweedejaars wordt gevormd. In deze heksenkring is iemand jarig. Tussen het gewone bier door drink ik iets groens uit een apart glas mee. Door dat apezuur word Spelling-ik driester. Hij wordt een overspelig Speling-ik. Hij zegt gekke dingen tegen meisjes en jongens waar hij het jaar daarvoor tijdens de lessen gewone vragen aan heeft gesteld. Zie: daar waait warempel ook collega S. binnen. S. is een medeplichtige *spleenager* die sinds de putsch in Chili en een reis door Indië in een slapeloos lichaam woont, gevoed door vele pizza's, spaghetti's, couscous en moussaka's. Ik vul mijn tweede emmer met bier, hoog in de versnelling. Drinken is nooit een probleem geweest, tijdens het drinken. De kleine kosmonaut Aloysius, mijn plastic talisman, laat ik voorzichtig in een glas gazeus water neer, dat ik bezijden het slagveld van Koning Alcohol opstel. Stuurloos en gewichtloos dobbert hij in dat oceaantje rond. Hij is de kosmos van mijn linkerbroekzak meer gewend. Ach kleine brekebeen, gooi ik er nog wat bruispoeder bij tegen de hoofdbrekens? Collega S., honderd vijftien kilogram mensenvlees, haalt met groot gemak mijn voorsprong in. Hij vult zijn lichaam met veel drank ineens op. Zo bereikt ons peil dezelfde streep, net voor de pechstrook: een hittegolf in het hoofd, het gemoed uit het vriesvak gehaald en ontdooid, het theewater al pruttelend. Het was van de collectieve oorverdoving daal neder. We drinken

laveloos. Een vreemde graad van helderheid wordt bereikt. Prachtige vergeldingswoorden rollen zomaar uit onze mond. O wat zijn we toch slim en sterk.

Ik rij een eind mee in de auto van S. Gelukkig ontmoeten we op dit uur geen blauw op straten en wegen. Hij levert me thuis af. We hebben het opvoedkundige stadje T. weer eens tot tegen de filter opgerookt en in zovele asbakken doodgedrukt. Reeds onthult het eerste ochtendlicht de hijskranen in Vlaamse havens, de populieren die kaarsrecht de secundaire wegen afbiezen, de fabrieksschouwen, de kerktorens, de tot de hemel reikende roetsjbaan van een vermaard familiepretpark.

‘O mijn God, daar komen ze alweer uit het oosten’, kreun ik. Ik tuimel in een alcohol-slaap. Aan de Deense grens, ergens boven Hamburg, of misschien diep weggestoken in Friesland of zelfs Jutland, pier ik het simpele sigaretje van de vredigheid. Een vrouw met een rug als een vraagteken en een zachte herderinnenvrouw port het vuur in de bungalow aan. Mijn engel. Het waait hard. Haar namen zijn: Averil, Bettina, Candida, Doucelina, Ermenhild, Frideswide, Gavina, Haddewiena, Isotta, Jezeline, Kalliope, Landeline, Myrtille, Nina, Oreltsje, Pippa, Queenie, Ragna, Sinnichje, Tatjana, Urania, Veronica, Wanda, Xenia, Yolante, Zefyrina.

JUNIOR BIJ SINJOREN

Ik ben zesentwintig. ‘Een praalbed bloemen maar ik hoef niet te geuren’ is een plechtstatige seventiesbundel, die opzettelijk ambachtelijk op een oude pers is gedrukt bij uitgeverij Contramine in Antwerpen: een ‘Original F.M. Weiler’s Liberty National 2 degelpers’, dixit het colofon. Ik pleeg wel af en toe iets bibliophiels of *hors catégorie*, zoals ‘Tea for one’, een doos met foto’s en poëzie over WO I (Kunstacademie Gent) of ‘Verzetsgedichten’, een minibundel op groot formaat (Vriendenkring Kunst Houtland).

In de tijd van mijn ‘Pralbed’ begeef ik me ook in Antwerpse vaarwateren. Tony Rombouts en Maris Bayar van Contramine introduceren me eind jaren zeventig bij Henri-Floris Jaspers (blootblaadjes op het toilet), Nic Van Bruggen (een kapotte thonetstoel, bruine vingers van het verse okkernoten-eten), Patrick Conrad (halfdonkere bril), Lucienne Stassaert (purper, paars) en andere illustere Pink Poets. Op de persvoorstelling van mijn gedichtenbundel in de Antwerpse club/galerij Vecu zijn o.a. politicus Hugo Schiltz en acteur Julien Schoenaerts (‘thee met melk’) aanwezig. De ‘Pinks’ hebben in die tijd wel connecties en uitstraling. De vermelding pp achter hun naam is een eretitel. Dat is dus 1979. Ik voel me er zo onwennig dat ik wegvlucht van mijn eigen receptie. Misschien ga ik plotseling niet langer akkoord met de verzen die ik dan gepleegd heb. Misschien voel ik me (alweer) te jong.

PARTITUREN

Ik ben vierenvijftig. Mijn twintig bladzijden tellende poëziepartituur ‘Dagboek van de dichter’ verschijnt medio eerste decennium van de 21ste eeuw bij uitgeverij Amersand & Tilde in Antwerpen. Ik teken met de pennennaam Bjarne Donderdag. Volgens het persbericht hieromtrent wordt de dichter in Nieuw-Zeeland veroordeeld voor

het misbruiken van het woord 'kiwi'. Hij heeft de nationale eer gekrenkt, zo luidt het. Verbijsterd door deze uitspraak gaat de dichter de inquisitie te lijf met een verweerschrift: zijn 'Dagboek van de dichter'. Hij weert zich in een proces tegenover een rechter. Eigenlijk betreft het een bezinning over de positie en de conditie van de dichter ten opzichte van de maatschappij. Dat thema komt in een priller bundeltje ook al voor, in 'De conditie van de dichter', met name, bekroond met de Versprijs Sint-Niklaas. Twee jaar ongeveer na 'Dagboek van de dichter' publiceert het bekende literaire blad Dietsche Warande mijn tweede poëziepartituur: 'Rejoyce'. De schrijfster Virginia Woolf staat er centraal: haar leven, angst, genie, dood. Het is een (voor mij deugddoende) joyceaanse oefening in taal en literatuur. De woordspeling(en) in de titel moeten (on)duidelijk zijn. Ik hou van zulke partituren, maar je mag niet overdrijven in die vrolijke vrijheid. Denk evenmin aan grafische en audiotstanden à la Paul Van Ostaijen. Het heeft er niets mee te zien. Maar een bladspiegel algebra of een panorama beursnoteringen hebben toch iets, vind ik.

MIJN MEESTERS

Ik ben zeven. Ik 'mag' naar de grote school. Meester Gilbert is de vreselijke man die mijn eerste leerjaar in de basisschool dirigeert. Ik heb het over eind jaren vijftig – begin zestig. Ik heb dat, zelf een uk op tafelhoogte zijnde, dan nog niet door, maar mijn eerste 'grote' meester is een onderdeurtje dat met rechtopstaande haren amper 1 m 60 hoogte bereikt en zo mager als een sprinkhaan is. Mocht Bellewaerde al bestaan hebben, hij mocht 'voor niks' binnen. Een ideale limbodanser. Waarom ik hem een vreselijke man vind? Meester Gilbert doet ons naar voren komen om verzen te declameren. En dat is nou net mijn trauma uit de papschool bij zuster Serafien geweest: dat we godgenageld alleen voor de klas liedjes moesten zingen of gedichtjes moesten voordragen. Meester Gilbert, een amateur-toneelspeler van het betere allooi (zijn toneelkring wint enkele keren het nationale Landjuweel), acteert ook zelf de lessen Gewijde Geschiedenis. Het passieverhaal blijft nu nog in mij nazinderen, met de oranje illustraties erbij. Mijn geloof is er echter niet groter door geworden, wel mijn fascinatie voor verhalen. Wie iets goed doet, krijgt een doopsuikertje. Soms moet je dat dan weer inleveren, omdat het niet goed blijft. Vier stokjes aan je m bijvoorbeeld. Of een inktvlek. Dan is dat doopsuikertje al half gesmolten. Je moet het immers bewaren: je mag je beloning alleen maar verorberen tijdens speeltijden. Naast mij in de bank zit een roodharige dikkerd met duizend sproeten en een roze velletje. Soms haalt hij onverwacht maar stiekem zijn piemel uit. Dan moeten we lachen. Helemaal vooraan is Jozef-met-het-brilletje geparkeerd. Hij lijkt dom te zijn. Ziet hij niet goed? Godverdomme, niemand beseft het: eigenlijk is Jozef een beetje doof. Jaren later verrijst er op de plek van de toenmalige basisschool een PMS-centrum, nog veel later CLB genoemd. Daar hadden ze kunnen ontdekken dat Jozef wat doof was, en niet blind, en niet dom. Het zijn harde tijden. Ik ben de tweede van de klas, achter het zoontje van de dokter. Mijn prijsboek heeft als titel: Van een konijntje en een ei. Een kicken wil haar ei niet uitbroeden. Dan maar het konijn ten tonele gevoerd. Op de prijsuitreiking wordt de film Bambi vertoond. Mijn eerste leerjaar? Angst.

Ik ben acht. Meester Vandecasteele (ik ben zijn voornaam vergeten; Norbert?) kleurt mijn tweede leerjaar van de basisschool aangenaam in. Ik begin me eindelijk goed te voelen. Hij is jong. Elke ochtend komt hij op school toe met een scooter, van ergens héél ver. Hij is een beetje Elvis Presley (hoewel wij die naam niet kennen). Er staat een steenkolenkachel midden in de klas. We scharen er ons omheen, riekend naar natte honden. Meester Vandecasteele heeft een beloningssysteem met gekleurde kartonnetjes, waarbij niemand zich gepasseerd voelt. Soms zwiert hij zijn benen naar omhoog en gaat hij even op zijn hoofd staan. We hebben het gevoel dat hij een vreemde snuiter in onze school is. In die tijd arriveert midden in het schooljaar ook een rijke jongen bij ons in de klas. Iedereen wil naast hem in de bank. Hij is met een vliegtuig uit 'de' Congo gekomen: het gevaarlijke land van de negers met de afgehakte handen. In die tweede klas vind ik ook mijn eerste meikever, in de haag omheen de stedelijke speelwarande. Op rapportdag (examens heten dan nog 'wedstrijden' of 'ombesten') blij ik nog meer percent te hebben dan bij die brulaap uit het eerste leerjaar. Het zootje van de dokter is dieper in de rangschikking weggezakt. Meester Vandecasteele is immers geen inwoner uit het stadje; hij komt van ver ... En bij hem mag je ook wat stouter zijn. Dat vormt geen echt probleem betreffende de kolom 'Uitmundendheid'. Ik krijg dus veel prijsboeken. Vooral van Hollandse schrijvers, waar personages Harm en Puk moeten heten. 'Puk zit in de wei bij de beek. Hij houdt een roer vast.' Aan mijn tweede leerjaar bewaar ik warme aangename herinneringen.

Ik ben negen. Meester Wets van de derde klas (die dan al duizend jaar oud lijkt te zijn) wordt ziek. Vrijwel onmiddellijk, aan het begin van het schooljaar, neemt mevrouw M. zijn plaats in. Zij is de vrouw van de toenmalige schooldirecteur. We verhuizen dat jaar ook naar een ander segment gebouwen, palend aan de echte grote school, waar we ooit zullen belanden. Mevrouw M. lijkt in mijn ogen op een gerimpeld appeltje uit de vorige herfst, althans wat haar gezicht betreft. Ze is wel een voorloper in individuele evaluatie. Ze neemt uitvoerig de tijd om van bank naar bank te gaan en daar ter plekke schrift na schrift te becommentariëren en te amenderen. Daardoor, vooral omstreeks april-mei, krijgen we ook soms een stukje van haar boezem te zien. Dat geultje interesseert ons dan al in dezelfde mate als de glijbaan in pretpark Meli. Ofschoon we in die tijd uiteraard een volledige masculiene klassengroep vormen, getalsterkte meer dan dertig eenheden, heeft mevrouw M. geen moeite met ons. We vinden een juf wel eens fijn. Mijn derde leerjaar weekt de vrouwelijke kant in mij los.

Ik ben tien. Meester Haelewijn van het vierde leerjaar vind ik een heel fijne kerel. Om te beginnen heeft hij een boekje gepubliceerd over het nabijgelegen en beroemde kas-teel van Wijnendale. Dat vind ik indrukwekkend, want dan al wil ik schrijver worden. Meester Haelewijn nodigt echter ook eens een echte brandweerman in de klas uit, waardoor ik plotseling besluit: ik word spuitgast! Dat wordt zelfs de titel van mijn daaropvolgende opstel. Hij organiseert ook een heuse studietrip naar een ijzergieterij in de omgeving, want een van de zoons van het bedrijf zit in onze klas. Meester Haelewijn behandelt ons niet als domme onwetende kinderen. Hij gaat rustig en gereserveerd met ons om. Wij, hoe jong ook, appreciëren dat. Geen gebrul, geen lawine van straffen,

een rustig stelsel van beloningen. Zijn natuurlijke autoriteit wordt nog versterkt door zijn bril met zware montuur. Later zal dat mode worden. Het zal ook nog decennia duren voor het woord 'respect' opduikt in het straatvocabularium van jonge *streetwise* durfnieten, maar zeker weten: wij (Armand, Hans, Wilfried, Hans, Eric, Pol ...) hebben dan 'immens' veel respect voor meester Haelewijn. Mijn vierde leerjaar opent mijn vensters op de wereld.

Ik ben elf. Meester Devriese van de vijfde klas is mij zeer goed gezind. Hij kent mijn ouders goed. Bij hem leer ik mijn eerste Frans. Zingend. C'est un éléphant, qui marche ... qui marche ... Hij kan een iguanodon op het bord tekenen. Maar bovenal ontdekt hij dat ik heel mooie opstellen schrijf met veel tekenende woorden in. De zwarte kat liep door de dikke benen van de warme bakker. Mijn mooie zinnen komen telkens weer op het bord, na elk opstel, maar mijn tekeningen op de keerzijde zijn een ramp. Meester Devriese kijkt door zijn wazige gekleurde brillenglazen altijd een beetje treurig. Net alsof hij voortdurend wat ziek is. Hij is ook diepgelovig. Na schooltijd en na de niet-verplichte les Frans kun je bij hem bijvoorbeeld nog EKW volgen: Eucharistische Kern Werking. Dat doet hij samen met een priester met een dun snorretje, in de schoolkapel. Hij komt ook op voor de zwakkere broertjes in de klas. Wanneer we voetballen met een tennisballetje op de speelplaats, en het onhandige Willy'tje 'kopt' het balletje per ongeluk met zijn rug in plaats van met zijn hoofd weg, dan is meester daar om iedereen te bezweren dat dat helemaal niet erg is. Jezus heeft immers ook aandacht voor de minderbedeelden. In mijn vijfde leerjaar al weet ik heel zeker dat ik later boeken zal schrijven.

Ik ben twaalf. In mijn zesde en laatste klas van de lagere school (ik 'doe' geen zevende leerjaar, hoewel heel veel leerlingen dat dan wel doen: onze school kent in die jaren nog drie zevende klassen) is de cirkel rond: weer zit ik oog in oog met een tiran. Meester Rosseeuw ('Spreeuwe') is dubbelkinnig, streng, onredelijk en oud. Ik bewaar maar één goede herinnering aan hem uit dat jaar: wanneer hij elke zaterdagvoormiddag voorleest uit een avonturenboekje over een expeditie. Overigens blijkt jaren later dat mijn eigen pa en de meester niet op goede voet met elkaar staan. Vandaar het ongemak, dat ik elke dag aan den lijve ondervind. Spreeuwe speelt piano en is oerkatholiek. We moeten dus veel zingen. Gelukkig is het dan al de trend dat er in de zesde klas ook door andere meesters les wordt gegeven, ter voorbereiding op de middelbare school. Meester Cafmeyer geeft geschiedenis; meester Schutyser aardrijkskunde; mijn eigen tiran Spreeuwe doceert natuurkunde. Spreeuwe doet zijn ronde met zo'n gigantische rolstempel, zodat iedereen een kikker of de nerven van een blad in zijn schrift krijgt gestempeld. Er is in die tijd wat aan de hand met bisschop Makarios op Cyprus. We moeten er knipsels uit de krant over verzamelen. En o ja: België wint een oorlog tegen Duitsland. Dat is het enige goede wereldnieuws uit mijn zesde en laatste leerjaar in de basisschool. Spreeuwe, als de hemel of de hel bestaan, en ik kom u daar tegen: ik zal me moeten inhouden of ik geef u een optater tegen uw verwaande stekelharen kop, zodat uw kinnen trillen als een pudding.

Mijn meesters en mijn ene juf: gemengde gevoelens. Angst, respect, warmte, bewondering, begrip, afgrijzen. En als het in die oude tijden regent, dan regent het hevig. En als het vriest, vriest het dat het kraakt. En de wind huilt waanzinnig. En de sneeuw ligt metershoog. En de zon brandt ongenadig.

JEF

Ik ben vijfenveertig. Jarenlang is Jef mijn treinkompaan en mijn collega aan de hogeschool. Hij werkt in de afdeling lichamelijke opvoeding. Hij houdt van wind- en internet-surfen en heeft onmiskenbaar ook tekentalent. Een wervelend leven, zo lijkt het. Tot bepaalde details op bewaakte of onbewaakte ogenblikken een belletje doen rinkelen. Op een dag blijft Jef definitief weg. Er is geen goed nieuws te melden. Verwoed surft hij op het internet, op zoek naar die ene remedie, hopen op dat mirakel. Hij zoekt ook de weidsheid van zee en kust op. Tevergeefs: hij sterft thuis, op het hoogtepunt van wat zijn leven zou zijn. Ik heb de eer het gedicht op zijn doodsprentje te schrijven. Ik spreek tijdens de begrafenis ook een rede uit, in naam van de collega's (... toespraak die te wijten aan een godverdomse microfoon in die godverdomse kerk de mist ingaat...)

Jaren daarvoor is mijn schoonma Nelly op eenzelfde manier gestorven. Het is de pijnlijkste zomer uit ons bestaan. Er wordt een cliché als een kathedraal voor gebruikt, maar het is jammer genoeg zo: een lange lijdensweg.

KILOMETERVRETER

Ik ben zevenendertig. *'Waar men gaat langs Vlaamse wegen...'* *'Zevenmaal om de aarde te gaan... om u te groeten'*. Zoon Marius verblijft het grootste stuk van zijn jeugd-jaren in Epilepsiecentrum Pulderbos bij Zoersel. Op den duur kende hij zijn Kempens Antwerps beter dan zijn Zuid-West-Vlaams. Pulderbos is 139 kilometer van onze woonplaats verwijderd. Maal twee: pakweg 280 kilometer. Maal drie verplaatsingen per week (op maandag ernaartoe; op woensdag bezoek; op zaterdag in weekend naar huis): 840 kilometer. Tel daar de kilometers bij in verband met mijn lezingen en voordrachten (vaak ook Limburg, Antwerpen, Brabant) plus de dagelijkse verplaatsingen naar mijn werkplaats in Torhout en je raakt makkelijk aan 1 000 kilometer per week. Jarenlang is dat zo. We verslinden auto na auto en bereiden ons elke dag op files voor. We leven in de auto. We houden angstvallig de dieselprijzen in de gaten, want er is geen tegemoetkoming voor al die kilometers. Elke naad in het wegdek kennen we vanbuiten. Met het vrachtverkeer zijn we vertrouwd als rasechte 'voyageurs'. Een snack of dinerbezoekje langsheen de route biedt soms wat troost. Maar we vreten bovenal kilometers... kilometers...

PS Er is ook een naweeparcours. Jarenlang nog rij ik met zoon Marius op zondagvoormiddag in de auto in eigen lage streken rond. Zomaar een zondagsrit, weer of geen weer. Marius blinkt immers niet uit in mobiliteit. En zo ziet hij nog eens wat van zijn thuisfront. Sluipwegen en achterafweggetjes ken ik als geen ander. Overigens is er

lang geleden een van mijn jeugdboeken uit zo'n rit voortgekomen, toen Marius als kind het bestaan van vogelverschrikkers in levenden lijve ontdekte.

LOSSE FLODDERS?

Ik ben negenentwintig. Het wordt duidelijk dat ik een schrijver zal zijn van een verspreid oeuvre. Ik 'verslijt' niet alleen diverse uitgeverijen, maar ik publiceer ook bij voorkeur korte teksten: columns, verhalen, speeches, gedichten(cycli), copywriting, slogans. Jarenlang pleeg ik een cursieve column in De Krant van West-Vlaanderen. Later herhaal ik dat in het theaternagazine OpenDoek en op de sites Lerarenforum en Kortrijk Regionaal. Ik publiceer enkele decennia lang ook druk in vele literaire tijdschriften. Even ziet het er naar uit dat ik een romancarrière kan opstarten: naar aanleiding van een ingezonden manuscript nodigt de prestigieuze uitgeverij De Bezige Bij me uit voor een gesprek. Ik trek naar Amsterdam met mijn literaire boezemvriend Marc De Smet. Terwijl Marc een bezoek brengt aan de dichter Hans Faverey, heb ik (op café, met Wim B.) een urenlang onderhoud over mijn schrijven. Ik heb 'een indrukwekkende en goed geschreven voorraadschuur van proza aangelegd' – dixit de redacteur –, maar ik zal daar dus nog iets mee moeten doen. Men zal me 'opvolgen'. Na een copieuze maaltijd met kompaan Marc in de Gijsbrecht van Aemstel, en inmiddels snipverkouden en griepig, trek ik terug naar huis, en vandaar stante pede naar Wissant, waar mijn gezin met tentvakantie is. 'Pelforth', het plaatselijke bier, biedt me wat troost. Omdat ik iets vlugger resultaat heb verwacht en omdat een andere uitgeverij me inmiddels positief nieuws in verband met dat manuscript laat weten, verschijnt mijn prozaboek mettertijd niet bij De Bezige Bij, maar een jaar later bij De Clauwaert. En dat maakt een groot verschil... merk ik aan de recensies. Er is pro; er is contra. Gemengde gevoelens dus. Ik publiceer nog een tweetal experimentele prozaboeken en enkele dichtbundels. Maar meer en meer ondervind ik dat ik de auteur van de splinters en de snippers ben. Ik specialiseer me bijvoorbeeld in de korte verhalen, die gretig gepubliceerd worden door prestigieuze literaire bladen: Hollands Maandblad, De Gids (een complete be kroonde novelle), Mens & Gevoelens, Passionate, DW&B, De Brakke Hond... Ik krijg er ook prijzen voor. Jammer genoeg wil geen enkele uitgeverij nog verhalencompilaties op de markt brengen: niet commercieel. Het moet een roman zijn.

PUTAIN

Ik ben achtenvijftig. Verandert de wereld? Worden het andere tijden? Scheelt er iets met de mensen? Dit is wat ik verneem. Een kind van tien (genre: elke dag de straat op in gevlekte legerstockbroek) gaat naar school. Het is al zijn vierde school. En zijn laatste 'lesdag', zo daar in zijn geval al sprake van kan zijn. Hierna volgt het internaat. Hij lanceert op die allerlaatste dag nog een woord dat hij onlangs 'leerde': *putain*. Ook eist hij van een ander kind haar pauzewafeltje – 'omdat het zijn laatste dag is'. Een voorafbeeldende kopie van het gevangenisleven? Mijn kleinkinderen Wilma en Leo zijn vier en twee. Moet ik vrezen?

NAAIMACHINIST

Ik ben acht. Een van de vele woorden die ik in de loop van mijn bestaan op dit ondermaanse uitvind, is 'naaimachinist'. Kijkend naar het vreemde voorwerp dat mijn mama af en toe bedient, komt het woord in mij op. Neen: later zal ik wis en zeker geen naaimachinist worden. Wat dan wel? Nou: aanvankelijk apotheker. Mijn pa brengt eens van de grote drukkerij in Gent waar hij werkt een proefdruk mee: een leerboek scheikunde en fysica met illustraties. Geleerden in witte jassen experimenteren met reageerbuisen, vloeistoffen en poeders. Ik leer ook de kooi van Faraday kennen. En het systeem van de bliksemafleider en de gloeilamp. Dagenlang ben ik gefascineerd door die wereld. Dan beslis ik dit in de praktijk te brengen. Ik zal apotheker worden: experimenten uitvoeren en die dan nog verkopen ook. Iets later kom ik op die beslissing terug: ik bedenk dat ik elke dag van 's ochtends tot 's avonds in de winkel zal moeten staan en het gezeur van oude mannen en vrouwen zal moeten aanhoren in verband met hun pillen en poeders om lang te leven. Nee: daarna ga ik resoluut voor astronaut, te danken aan de kosmische kleurprentjes tussen chocoladewikkels. In de raket naar de maan wil ik wel een zitje aan het raam hebben. Ik fantaseer tegen mijn buurjongen over marsmannetjes in die mate dat op een dag zijn pa bij ons aanbelt met het dringende verzoek de kosmische visioenen stop te zetten: zijn zoon kan al nachtenlang de slaap niet vatten en schiet gillend van de nachtmerries wakker. Ik krijg er voorwaar een stevige berisping voor. Die droom valt eensklaps aan diggelen na het schoolbezoek aan onze brandweerkazerne. Ik zou spuitgast worden. Mijn enthousiaste opstel daarover wordt zo geprezen dat ik eigenlijk ook wel boekenschrijver wil worden. En dat lukt later. Ik word seriewoordenaar. Ik ben het nog altijd.

NAUWE SCHOENTJES

Ik ben tweeëndertig. Op een jaar tijd doen er zich drie zaken voor die ergens wel knellen, hetzij voor mij, hetzij voor de tegenpartij. Eerst probeert de vader (later een echte burgervader van een middelgrote stad!) van een gezakte student me gunstig te stemmen in verband met diens herexamen bij mij. Hij komt (van veertig kilometer ver, in volle zomer) zijn opwachting bij mij thuis maken met een gigantische plastic zak snoep voor mijn nageslacht. Ik hap niet toe en werk de man vriendelijk doch kordaat naar buiten. Niet lang daarna word ik opgebeld vanuit Brussel door de oudere broer van een ook al door mij gezakte student. Het gesprek duurt twintig minuten. De man wil van alles te weten komen, zo te horen. Een week later nodigt mijn toenmalige hogeschooldirecteur me uit voor een dringend gesprek. Voor hem ligt een cassette plus de uitgetypte versie van het bewuste telefoongesprek. De broer blijkt advocaat te zijn. Hij heeft het echter niet helemaal voor mekaar, oals hij verkeerdelijk veronderstelt. Na grondige studie van de zending stelt mijn directeur me gerust: ik heb niks verkeerd, schadelijks of bezwarends gecommuniceerd. Wel moet ik voor de toekomst gewapend zijn tegen zulke acties. Een halfjaar later doet zich iets voor van een totaal andere orde. Tijdens mijn dinsdagavondsessie Culturele Animate in de oude toneelzaal van de aanpalende middelbare school sta ik de studenten toe even een sigaret in de coulissen op te steken. Rond zeven uur 's avonds verlaten we de zaal. Om acht uur begint in diezelfde zaal een film voor de middelbare scholieren van het instituut. De zaal zit

voor driekwart vol. Plotseling kringelt van tussen de plankieren voor het scherm rook naar omhoog ... Alarm ... Evacuatie ... Gelukkig op tijd; het brandje wordt gedetecteerd en geblust. Wanneer ik me 's anderendaags nietsvermoedend van het station naar de hogeschool begeef, krijg ik uit tegengestelde richting al diverse reacties. Mijn bloeddruk stijgt onrustbarend; mijn hart klopt als een drumstel. De naweeën duren een week. Diezelfde begripvolle directeur legt alweer begrip aan de dag, zelf ook roker zijnd. Maar de vuurgrappen blijven wel een flinke poos ongenadig circuleren. Nee, ik brand geen kaars uit dankbaarheid. En een sigaret opsteken doe ik een tijdlang in het diepste geheim.

BESTE D.

Ik ben achtentwintig. Ik heb de groene blokjesdoos weer uit het vriesvak gehaald om mijn whisky met hemelwater te verdunnen. De herfst staat voor de deur: wind, bladerdeeg, gedichten, boomkruinen als röntgenfoto's. De wilde wingerd verschiet al hevig. Ik wil de beer achternagaan in zijn hol. Ik wil me opvouwen. Ik heb Petra, de gans van de overburen, oudbakken brood gevoerd. De populieren rond het weitje waar ze wiegelwaggelt, hebben nu al een kap op hun kop: het ontbladeringsproces is begonnen. Ze beginnen zich van onderen te ontkleden. Iedereen wordt weer eilanderig. Tommie, de troetelbeer van onze jongste, schijnt ergens een voorraad voedsel te hebben aangelegd. Deze zou zich onder de kast bevinden waarop ons piramidelampje voorlopig voor eeuwig brandt. We hopen stiekem dat hij gebrek lijdt en tevoorschijn komt: Tommie brengt namelijk veel leven in de brouwerij. Aardig van hem bijvoorbeeld om buikspreekmatig te tateren als iedereen van woorden uitverkocht is. Hoe schik jij de winter door te komen? Een dikke jas? Veel boeken? Het sneeuwt al in New York. Vandaag heeft het hier ouderwets geonweerd: dat betekent straks sneeuw, schijnt het, en een winter die van wanten weet, sjaals, beenverwarmers, Russische oorkleppen. Het bewind van een strenge vorst kortom. Daarom zou ik je graag nog een droom meegeven. Luister. Er staat een bed op de maan. Op het nachtkastje zie je blauwe bloemen in zeer klaar water. De sterrenhemel is als vanouds, zoals de Grieken en de Egyptenaren hem zagen. In de verte hangt een blauwe bol. Daar komen we vandaan. Middelpuntvliedende verbeeldingskracht bracht ons hierheen. Dit is het jaar nul. Er is een licht, draaglijk geruis. Eigenlijk: gesuizel. We wachten, eeuw na eeuw na eeuw. Zoals kind na kind na kind van een aardse glijbaan af glijdt. Sstt. Geef me je hand. Ik hou mijn hart vast.

LIEVE OUDERS

Ik ben negenenvijftig. Ik sta voor de moeilijkste schrijfp opdracht van mijn leven. Mijn ouders zijn zestig jaar getrouwd en van de oudste, een 'dichter', wordt natuurlijk iets in die aard verwacht. Ik heb dat soort familiaal schrijven altijd kunnen afweren, maar nu vind ik dat het moet. Ik zal waardig opstaan en hen plechtig toespreken. Het zal baderend en ernstig zijn: de ernst zal, zoals gewoonlijk, tussen de regels verborgen liggen. Zo doe ik het graag. Ik ben getraind door honderden speeches: de jaarlijkse

diplomeringsredes voor mijn afstudeerstudenten en hun ouders, de gelegenheidstoespraken op mijn hogeschool, de zovele boekenvoordrachten voor jong en oud, het lesgeven. Toch sta ik voor de moeilijkste schrijf- en spreekopdracht van mijn leven. Ik zal me moeten wapenen met een whisky'tje. En daarna... trekken we met z'n allen naar de Ardennen (... waar ik gewoonlijk claustrofobie krijg: al die boomstammen als tralies!).

KERFSTOK

Ik ben twintig. Samen met enkele vrienden aan de unief hou ik een kerfstok bij: telkens als we een sigaret opsteken, zetten we met balpen een streepje op de rug van onze hand. Systeem vinkenzetten. Waarom in 's hemelsnaam? Je bent jong en je doet wat. Doms. Jarenlang nog zal ik roken, mijn peuken zelf pierend: vreugde na de arbeid. Jarenlang ook zal ik stoppen. Een eerste keer gebeurt dit nadat ik aan het Militair Hospitaal in Oostende een koppige auto help duwen. Ik raak te rap en te grondig buiten adem, niettegenstaande een tamelijk intense volleybalcarrière. Mijn hele verdere legerdienst in het MHO verloopt rookloos. Op zijn sterfbed maakt mijn schoonvader nog een antirookgebaar naar mijn vrouw. Maar ach. Kanker? We denken dat dit voor oudere mensen is. Pas als de rook om ons hoofd is verdwenen, zullen we...

HARDZIEK

Ik ben negenenvijftig. Wandelend op de pier van Nieuwpoort met wilde schuimkoppen om het staketsel slaand krijg ik een telefoontje van dochter Sarah: het ziet er goed uit voor haar debuutroman 'Hardziek'. Ze heeft een goed gesprek gehad met de mogelijke uitgever. Bedoeling is een fonds te maken met jonge romanschrijfsters die ballen hebben en dat ook durven te tonen. Sarah zou daar deel van uitmaken. Ze moet wel nog een slot aan haar verhaal zetten, en er moet min of meer belofte gemaakt worden dat er nog boeken zullen/kunnen volgen. Nou... was ik nog maar zo jong. Duimen nu maar dat dit leuke bericht over fictie geen fictie wordt!

RESPECT

Ik ben zeven. De heer directeur Jozef Noterdaeme – rijzige gestalte, korte zwarte krullen, lange zwarte priestersoutane met bijna honderd knoopjes – leest het palmares voor van mijn eerste leerjaar. Dat gebeurt in de toneelzaal die ik decennia later per ongeluk bijna in de fik doe vliegen. Ik ben de tweede van de klas (de eerste plaats is voor het zoontje van de schooldokter) en ontvang prijsboeken: 'Van een konijntje en een ei', waarin de hoofdpersonages Paul en Margreet figureren, en ook nog een extra prijsboek uit de Rinkelbelreeks. Mijn leeswoede, die hier begint, zal nog vele jaren duren. Daarna kijken we met z'n allen naar de film 'Bambi'. Vele jaren later, wanneer die directeur al grijs is geworden, maar nog altijd net zo imposant groot, is hij ook mijn rechtstreekse werkgever in het oude hogeschoolsysteem. Hij is dus ook de man die de advocatentelefoon en de toneelbrand met veel begrip behandelt. Jozef Noterdaeme is een erudiet, gezagvol, tolerant, breeddenkend en intelligent man. Hij is priester, met een wijnkelder om u tegen te zeggen. Hij is een van

de zeldzame mensen in mijn leven waar ik groot respect en ontzag voor heb. Tot kort voor zijn dood nog belt hij me elk jaar even op, om me een gelukkige verjaardag te wensen. Jozef Noterdaeme: een groot man.

LEVEN EN DOOD

Ik ben drieënvijftig. Andermaal zie ik leven en dood in de ogen. Barra, een iets jongere generatiegenoot, is een kerel naar mijn hart. Hij leidt een compleet ander leven dan ik. Graag mag ik in zijn gezelschap een paar valavonduren vermoorden aan dezelfde toog in mijn deelgemeente Heule, hoewel hij door omstandigheden ondertussen al geruime tijd in de Heuvellandse bossen woont. Hij zakt graag nog eens af. Barra schildert gevels en huizen en gaat frequent in z'n eentje chinezen om zijn honger te stillen. Tussendoor rookt en drinkt hij. Hij beweert dat de treinen die richting eindstation Poperinge razen daar allemaal op een hoop gegooid worden. Plotseling wordt Barra door de Beenderman uitverkoren: hij 'krijgt' de grote K, in tweevoud dan nog wel. Ik maak het even mee, en voel me – raar maar waar – bijna bevoorrecht. Mijn allerlaatste contact met hem (twee weken voor hij sterft) doet zich in Het Leetvermaak voor, een lepers eetcafé. Hij toont er zijn littekens. We drinken ricard. 'Ik heb hoop', zegt hij, 'dubbele hoop. Maar net zo goed is het tegen volgende week gedaan met mij'. Twee weken later is hij dood. Ik verneem dat hij op de valreep nog getrouwd is met zijn 'vlam' – de vrouw bij wie hij eindelijk thuis kon komen. Barra: ik mis je.

HOTEL FOCUS

Ik ben vijfendertig. In Kortrijk opent hotel Focus zijn deuren. Er zijn vier kamers, elk compleet ingericht door een kunstenaar: een musicus, een danser/choreograaf, een kunstschilder, een schrijver. Eigenaars Paula en Jan Vanbaelen hebben me als schrijver geëngageerd voor het project. Tot en met de vorm van de deurknoppen, het formaat van de tegels en de grootte van de spiegels mag ik bepalen. Er is ook de keuze voor een zitbad of een douche. Door mijn gedeeltelijke kleurenblindheid beperk ik me tot wit, zwart, grijswaarden en champagnekleur voor de gordijnen. Ik wil 'mijn' kamer ook een cafésfeertje meegeven, door de stoelenkeuze. Aan de beschikbare muren komt op groot formaat een kopie van mijn handgeschreven kladversie van het verhaal 'De sneeuwgans', mijn bewerking/vertaling van Paul Gallico's 'The Snowgoose – A Story of Dunkirk'. Voor de rest geef ik uiteraard schrijfgerei, manuscripten en een selectie uit mijn boeken onderdak in glazen nachtkastjes en een kijkvitrine. Op mijn badkamertegels prijken enkele waaiende bomen. De andere kunstenaars die mee het kwartet vormen zijn Rik Vermeersch (beeld), David Anne (muziek) en Pol Coussement (dans). Jaren later zal hotel Focus nog uitbreiden met een dozijn kunstenaarskamers, diverse disciplines evocerend. Er komen heel geregeld buitenlandse gasten logeren, vooral ook dankzij Kortrijk Xpo, voorheen De Hallen ('Kortrijk beursstad'). Soms kom ik er een Indiër tegen. Of een Wit-Rus. Soms krijg ik via via de groeten van een schrijver of een acteur die haar of zijn moede lijf in 'mijn' kamer te rusten heeft gelegd. Het is altijd leuk om te vernemen hoe zo iemand 'mijn' kamer heft ervaren, al gebeurt dat vooral slapend. Een getuigenis uit The Bulletin, 12 april 1996, door Sarah Markewich:

'If you prefer black and white to colour, then the room designed by author Joris Denoo might be for you. That was where I felt most at home, although it reminded me of the nightmares in which I am surrounded by words. Denoo, who is colour-blind, originally wanted to cover the walls with newspaper, but he settled on enlarged strips of one of his handwritten manuscripts. The room is also fitted with books, of course, and is devoid of colour, other than champagne-toned curtains (Denoo likes the sound of the colour), and café-style chairs (he finds his inspiration in cafés).'

L1

Ik ben zesenvestig. Leen studeert af aan mijn hogeschool voor lerarenopleiding. Een van mijn vele studentes. Ik val op haar stem. Ze is overigens verwant aan de zangeres Axelle Red. Op een bepaald ogenblik raad ik haar aan om eens een radiostemtest te doen. Ze houdt het bij zingen en volleybal. We blijven jaren contact houden. Elke zomer zoek ik haar eenmaal op in Oostende, haar thuishaven: bijpraten, wat eten. Meer niet. Ze krijgt drie zonen. Die drukke jaren beperken we ons tot sporadisch mailverkeer. Daarna nemen we de draad weer op, gewoonlijk ter gelegenheid van TAZ (Theater aan Zee). Het is iets rimpelloos. We hebben er op geen enkel ogenblik een probleem mee. Zij noemt mij Joor; ik schrijf haar aan als L1. Wat je noemt: een soulmate.

GEZICHTEN OP 'T BEHANG

Ik ben drie. Ik hoor krassende 78 toerenplaten. Ik ruik pannenkoeken. Ik zie echte kaarsjes branden in een kerstboom. Ik voel sneeuw. Ik proef in melk gesopte bet-ter-food-koeken'. De bakelieten muziekplaten steken in bruine papierhoezen. Wanneer er zo een onder de naald draait, weerklinken rare hoge en diepe mannen- en vrouwenstemmen vol passie en weemoed. Op de pannenkoeken sneeuwt het bleek-bruine poedersuiker. De echte sneeuw daarbuiten wordt na enkele dagen zwart. 's Avonds hoor ik, net voor ik alweer een slapeloze nacht opstap langsheen een krakende steile trap, het vreemde koorgezang dat de soldatenradio aankondigt. Daar hoor ik vaak het woord 'Duitsland'. Er is de gillende stoomfluit van de trein die niet ver hiervandaan alsmaar woedender voorbijdendert op weg naar de Noord- of de Zuidpool. Er is Versch Inlandsch Vleesch bij beenhouwerin Paula, Kwatta, Zwarte Kat, Donko's, Zemir, Almos, Sprint. Er zijn de Koloniale Waren.

Waarom denk ik bij het neerschrijven van deze regels aan Gilbert O'Sullivan en Gerard Cox? *'Gezichten op 't behang... maar niet echt vanbinnen bang... Toen was geluk heel gewoon...'*

ARMOEDE

Ik ben achtenvijftig. In het straatbeeld van Kortrijk, een middelgrote provinciestad van ongeveer 75 000 inwoners, zie ik meer en meer bedelaars. Voorheen was dit niet het geval. Er zit er vaak één vlak tegenover het winkelcentrum K. Op zijn bord staat: 'Ik heb honger'. Wanneer ik in mijn (veel kleinere) geboortestad Torhout (*population: 20*

000) mijn wekelijkse aperitiefje drink bij mijn ouders, beweert mijn ma dat er helemaal geen crisis is. We gaan akkoord dat de jaren dertig van de vorige eeuw erger waren.

ZWANENZANG

Ik ben zestig. Mijn ouders zijn vorig jaar ook zolang getrouwd ondertussen. Dat vieren we op een zonnige septemberzondag. Het jaar 2013 wordt een 'boerenjaar': mijn dochter Sarah debuteert pikzwaart en hilarisch met de roman 'Hardziek', mijn zoon Marius krijgt eindelijk P(ersoonlijk) A(ssistentie) B(udget), we reizen naar Bulgarije en Kreta (waar ik als een Griekse god wordt behandeld: ze verwarren me er met de singer-songwriter Nikos Karvelas), en ik zie het einde van mijn hoofdwerkzaamheden naderen: mijn onderwijs carrière in de lerarenopleiding aan de hogeschool KATHO-RENO, campus Torhout. Vanaf september 2013: hogeschool VIVES.

Ik heb ettelijke toespraken voor anderen geschreven; ik heb er ettelijke zelf bekookstofd, o.a. ter gelegenheid van de diplomeringen van onze studenten. Mijn laatste officiële speech in het kader van mijn hoofdberoep is mijn kortste en gaat over mezelf en mijn afscheid aan de 'Normaalschool van Torhout'.

Een bekend filosoof zei ooit eens niets. Ik ben geen bekend filosoof. Dus zeg ik iets. Ik heb 38 jaar lang het geluk gehad dat ik een vak doceerde dat tegelijk inhoud en vorm is. Ik mocht in taal over taal spreken en schrijven en het betrof daarenboven mijn moedertaal. Dat heb ik graag gedaan. Ik zal dat op een andere manier blijven doen, tenminste als mijn vege lijf dezelfde kathedraal blijft als waarin ik zovele hoogmissen (en soms begrafenissen) heb mogen en kunnen vieren.

Mijn mijlpaaltjes.

Anno 1958 ontcijfer ik in de derde kleuterklas het lange woord 'liefdesverdriet' in de krant. Ook probeer ik mijn eerste gedicht uit, maar ik ben boos dat 'knieën' in het mooie Nederlands niet met 'gezien' rijmt, zoals in mijn dialect. ('Heb je nog entwat geziên? De beer zit op zijn knieën'). Van mijn papa verneem ik dat wij eigenlijk twee talen spreken. Schoon en lelijk.

Anno 1960 reikt de indrukwekkend grote zwarte krullenbol Jozef Noterdaeme me mijn palmares van het eerste leerjaar uit. Mijn prijsboek heet 'Van een konijntje en een ei'. Een kip wil haar werk niet doen; vooruit dan maar, konijn! Na de prijsuitreiking kijken we naar de film 'Bambi'.

Anno 1966 krijg ik van priester-studiebewaker Tisten Vanheule (what's in a name!?! Ik ga later in Heule wonen) – de zwartrok had 79 knoopjes aan zijn soutane – in de allereerste week van mijn allereerste jaar secundair onderwijs twee uren strafstudie omdat ik met 'Villa des roses' van Willem Elsschot op mijn knieën lag.

Anno 1973 geef ik op een zomertaalkamp in Dendermonde als jobstudent twee weken aanvankelijk Nederlands aan de 14-jarige prins Filip van België. Ik vrees voor het voortbestaan van België, dit druilerige min of meer driehoekige koninkrijkje.

Anno 1976 geef ik Engels aan de afdelingen Vertaler-Tolk en Toerisme aan het Hoger Technisch Instituut in Brugge. Een aantal van mijn studenten zijn bij mijn debuut als leraar in het hoger onderwijs ouder dan ikzelf. Een van die toenmalige studenten

zal mijn begrafenisondernemer zijn – reizen hiernamaals: ook toerisme, weet je wel. In 1977 publiceer ik mijn eerste boek. Er volgen er nog vele.

Vanaf 1978 zijn mijn tweelingdochters elk jaar jarig... op een verschillende dag. Het scheelt twintig minuten.

Vanaf 1981 is mijn zoon elke minuut van mijn leven in mijn gedachten.

Anno 2009 mis ik de zomer compleet door een dubbele beenbreuk op 1 juli. Ik toleer mezelf horizontaal.

Anno 2013 hou ik het hier voor bekeken. Ik meen mijn eindtermen bereikt te hebben. Ik dank jullie voor het gezelschap in dit instituut en zal met meestal ongemengde gevoelens aan mijn jaren op RENO terugdenken. Ik was en ben fier een lid van dit Torhoutse team geweest te zijn.

GEDENK

Ik ben jarig. Zoals ik al mijn leven lang elke maandag steeds weer opnieuw extra energie voel (waren alle dagen maar maandagen!), zo kijk ik elk jaar angstvallig uit naar mijn nakende gedenkdag van geboorte, begin juli. Elk jaar slaat namelijk een soort noodlot toe, klein of groot. Dat voegt grijswaarden toe aan mijn zomer. Een beknopt bloemlezinkje: dubbele beenbreuk, beduidende computercrash, valpartij met gevolgen, uitzichtloze conflictsituatie... 'In het algemeen' brengt de zomer wel vaker onheil met zich mee: koning Boudewijn sterft; de Dutroux-affaire barst los; de gigantische gasontploffing in Gellingen/Ghislenghien...: allemaal zomerexplosies. Neen, we zijn nog niet jarig.

NIET VAN GISTEREN; NADER TOT U

Ik ben niet van gisteren en nader de honderd. Hoe is het zover kunnen komen? De toekomst komt nochtans maar met één dag tegelijk. Sommige dagen duren afgrijselijk lang, maar decennia vliegen zo voorbij. We hebben nauwelijks onze mond en onze buik vol van de fifties, sixties, seventies, eighties en nineties, of het nieuwe millennium dient zich al aan. En alweer is de eerste hap verteerd. Slecht verteerd. Een kalender vol ellende, zo lijkt het. Toch zullen ettelijke aantallen mensen binnenkort honderd worden. Terwijl Moeder Aarde een gekneusde blauwe plek wordt, groeit de gezondheid van sommige van haar bewoners ... onrustbarend.

... en plotseling lukt niets je nog, ook al ben je zesmaal beter dan vroeger en ben je zevenmaal om de aarde geweest. Je leeftijd is niet interessant meer. Je kop oogt niet goed meer. Je naam bekt niet meer. Andere generaties oordelen over je letteren. Je hebt andere boeken gelezen en andere films gezien. Natuurlijk. Pleit schuldig. Lach en schop terug. Want het zijn niet de tijden die veranderen, maar de mensen en hun dingen die verouderen. Ook zij. Binnenkort. Ooit. Iedereen. Wedden dat ook God veroudert? (Of verkiest u de zachte Zeeuwse en West-Vlaamse g van god, klein geschreven?) Rimpelloos kun je Zijn/zijn bestaan niet noemen, zo daar al sprake van is. Ik zag Hem/hem onlangs nog ergens op de eerste rij zitten ...

LICHTERVELDESTRAAT

Een bekende Vlaamse dichter die in de chique Cogels-Osylei in Berchem resideerde, zette ooit een meesmuilend vraagteken bij het woord Lichterveldestraat in een van mijn gedichten. Mijn inzending verscheen wel in zijn prestigieus Nieuw Wereld Tijdschrift, een literair blad waar vele gegadigden in wilden, maar zonder de aanduiding Lichterveldestraat. Het werd 'mijn straat'. Ik wil het hier verder niet over literatuur hebben. Of juist wel.

Ik woonde tien bewuste jaren (van mijn zevende tot mijn zeventiende, als oudste van vijf) in het ouderlijk huis in de Lichterveldestraat in het toen nog onbekende Torhout, een beetje buiten westen, van 1960 tot 1970. Voorheen bewoonden we drie huurhuizen; daarna verkaste ik via enkele studentenkoten naar andere oorden.

Het was een straat die de naam van een andere aanpalende gemeente droeg. Die leidde aanvankelijk ook naar die gemeente, althans: de eerste vierhonderd meter. Niks boeiends aan. Mijn provinciestedje (met de oubollige bijnaam Sparrenstede, en wat de inwoners betreft: boffers – de officiële bijnaam) werd immers als het centrum van het zogenaamde Houtland beschouwd. We hadden er geen behoefte aan omliggende dorpen op te zoeken, die kilometers ver van ons verwijderd lagen in Saai-Vlaanderen. Binnen een straal van twintig kilometer wekten alleen de wereldsteden Brugge en Oostende onze belangstelling. Toen we de gezegende leeftijd van twaalf bereikt hadden, boden onze fietsen (drie versnellingen) hier mogelijkheden. Medio jaren zestig liep mijn straat echter dood. We zaten gevangen in een fuik. Eerst waren er rioleringswerken geweest, maandenlang begeleid door het doffe getamp en gedreun van allerlei slijkerige machinerie, zelfs bij nacht. Bovendien werd de slagboom een eind verderop, waar we via een lichte bocht een spoorweg over moesten, definitief neergelaten: het laatste bevroren beeld na een lange film. De treinen naar de Noord- en de Zuidpool denderden er voorbij, gillend en zuchtend en fluitend, een stuk evenwijdig met de Lichterveldestraat.

Noch om de kust, noch om provinciehoofdplaats Brugge te bereiken, had je Torhout nodig. Je reed er met de auto omheen, via zo'n grotere omtrekkende ringweg die vooral bekend stond om zijn ongevallen, hoewel die Vredelaan heette. In de trein bleef je gewoon zitten, Torhout links laten liggend. Je kwam vanzelf in Brugge, en rechtdoor in Oostende of Blankenberge. Enkele jaren later werd ook nog een tweede overweg afgesloten, ter hoogte van de enige zijstraat die onze straat rijk was. Mijn eerste kalverlief kwam soms stiekem van daar, van 'over het spoor'. Dat kon nu niet meer. We zaten klem. Both sides of the track.

Er had nog geen man op de maan gewandeld. Het eerste hart moest nog worden getransplanteerd. Presidenten werden nog niet neergekogeld, al zou dat binnenkort gaan gebeuren. Computers waren toekomstmuziek. Telefoons waren van bakeliet. Toen kon het nog stevig waaien. Het struikgewas ritselde geheimzinniger dan nu. De sneeuw kwam hoger. De zomerdagen waren warmer dan heden ten dage. Ik hield van de sterren en van de wind, twee dingen die verschijnen en verdwijnen. Het woei vaak in mijn doodlopende straat. Af en toe zag ik er sterren. Alleen de buurtbewoners en

hun bezoekers kwamen er nog. Anderen passeerden er per vergissing. Die werden terug naar af gezonden, zachtjes voor zich uit vloekend. Achter gordijnen en spievensters klonk gegriinnik. Er was gelukkig een cirkelvormig keerpunt voorzien voorbij de allerlaatste huizen aan de slagboom, waar de zondaars met wat gemanooeuvreer tot inkeer konden komen, soms met een dapper grimlachje om de mond spitsroeden lopend wanneer het mooie weer de bewoners naar buiten had gelokt. 'Kijk: nog één die niet kan lezen!'

Het was een straat als een ander, met huizen, bomen, struiken, telefoondraden, trillende hitte, ongenadige regen, lichtplasjes bij avond en mensen die thuishoorden onder de noemers 'iedereen' en 'men'. Vierhonderddertig meter doodgewoonheid. Toch was het ook zowel een straat zonder einde als een fuik. Je kon je er zowel streetwise als gevangen voelen.

De Lichterveldestraat 'liep' niet helemaal 'dood'. Ze hield nog een troef achter de hand. Bijna aan het einde, tussen twee villa-achtige huizen in, kon je een landweggetje nemen dat leidde naar een van de hoofdstraten van Torhout: de Rijsselstraat. Nadat je een bunker in een weiland was gepasseerd, en wat kauwende koeien, kwam je bij de gebouwen en terreinen van de staatsschool, toen in de (vooral katholieke) volksmond de 'fabrieksschool' genoemd. De hoofdingang van de school lag natuurlijk in die drukke Rijsselstraat. Volgens mijn ouders hadden we niks te zoeken op dat heidense weggetje. We hadden geen enkele reden om het te gebruiken. Het was verboden gebied. De toegang zag er ook zo uit: een donker gewelf van pijnlijk vertakte struikachtige bomen, tussen de zijgevel van een donkere spookvilla aan de ene kant en de schuine voorkant van een wit herenlandhuis aan de andere kant. Het was de poort tot een onbekend Transsylvanië. Soms schreeuwde er een pauw, op tijd en stond monddood gemaakt door passerend treinkabaal.

Er was nog een extra ball voor de stoutmoedigen onder ons: een minuscuul paadje (door iedereen 'het wegeltje' genoemd) evenwijdig met de spoorweg, dat je via die ene huizenloze zijstraat naast de houtzagerij in het midden van de straat kon bereiken, en dat uitmondde bijna ter hoogte van het station. Het wegeltje liep, licht kronkelend en zacht stijgend en dalend, achter de tuinen van een aantal chiquere huizen in de Lichterveldestraat. Ook dat was ten strengste verboden terrein, al kon het een kortere weg naar school betekenen: er werden bommetjes gegooid, er werd stiekem gerookt en er werd gevreeën. Het Grote Wegeltjes Verbod duurde niet lang, want kort na die eerste slagboommoord werden ook die ene zijstraat-annex-wegeltje en de tweede overweg definitief de adem afgesneden. We zaten als ratten in de val. Wrong side of the track.

Er woonden een aantal uitgesproken socialisten in de Lichterveldestraat. De BSP was er stevig vertegenwoordigd, ook al kleurde Torhout in die tijd overwegend katholiek, dus CVP. Met een van hen had mijn vader contact: een brave, gebruikte, verdraagzame metselaar met een mooie vrouw en enkele nog mooiere dochters. Die vakman zal in dat nagelnieuwe huis van ons wel af en toe iets betekend hebben. De schrijnwerker, de duivenmelker en de mensjes uit de resem piepkleine woninkjes naar het midden van de straat toe liet mijn mannelijke ouder letterlijk links liggen. Hij was onder andere wel intens betrokken bij de feestelijke ontvangst van een nieuwe deken, de hoofdman van de gewone priesters in de katholieke hoofdkerk met de vreselijke naam

Sint-Pieters-Banden. De straat – die nochtans niet echt in het centrum van het stadje lag, het was eerder een weg eruit dan een weg ernaartoe – was toen versierd met honderden papieren bloemen die op z'n vlaggetjes-Engels overal gedrapeerd waren. Dagenlang hadden we via zachte dwang daaraan meegeholpen, maar dat vonden we niet erg, want het voelde als iets kermisachtigs aan. Ik weet niet meer of die feestelijke dekenstoet toen al rechtsomkeer moest maken omwille van die neergelaten slagboom. Wel zie ik nog een kale kop als een groot wit paasei, zes opzijgestreken schedelharen, een moeilijke bril en grijze regenluchten voor mij, maar dat kan de voorbedachte rade zijn van mijn herinnering. Misschien hield de religieuze optocht in verband met onze doodlopende straat halt ter hoogte van ons huis, om het te zegenen, en daarna terug te keren, weg van de heidense duivenmelker, schrijnwerker en metselaar. Mijn vader was immers ook een gebruiende Romein in de Credostoet – een zeer katholieke optocht waar iedereen op een bepaald moment voor knielde.

Het was een 'diverse' witte straat. Mijn ouders hadden er een nieuw huis gebouwd, naast een viertal andere gelijkaardige woningen. Er waren ook oudere piepkleine huisjes. Vier eerder bescheiden stadsvillaatjes – in een ervan zou later de aanvankelijke medeorganisator van het wereldbekende T(orhout)/W(erchter)-muziekfestival komen wonen. Een zuinig kasteeltje. Een juwelier. Een groothandel in schoenen. Een zuivelzaak. Een groenten- en zadenwinkel. Een slagerij. Een kleermaker. Een grafzerkenmaker. Een houtzagerij aan weerskanten van de straat. Een compressorenbedrijfje. Een modiste. Een kolenhandelaar. Ergens op een zijgevel was de mededeling 'Koloniale Waren' nog net leesbaar. Er werd ook druk aan huis besteld, soms met paard en kar: melk, kruidenierswaren, soep, kolen, brood. Bij ambulante zuivelboer Maurice Trio was de pint de eenheid van melk. De kleine kruidenier Malou somde in weer en wind aan de deur in één adem (toen al 'rappend') achtentwintig verschillende producten op, terwijl mijn moeder alsmaar nee schudde en een zeldzame keer ja knikte. Onze eigen oom leverde zakken steenkool bij ons thuis, zijn hoofd en schouders in een ruwe monnikskap-met-cape gehuld. Hij kreeg dan een 'druppelke', uit de fles sterke drank waar wij soms al stiekem aan gelurkt hadden en om het kwaad te herstellen aangevuld hadden met water uit de kraan, kwestie van het gelijke peil te behouden in vergelijking met de communicerende vaten ernaast. Een soepauto kwam in de loop van de voormiddag met luide toeters en bellen langs, aangekondigd als 'Soepcentrale'. Zelfs de scharensliep maakte af en toe zijn opwachting. Met uitzondering van mijn ridderachtig uitgedoste oom-roetpiet droeg iedereen van deze handelaren een stofjas in de saaiste kleuren die je je in kan denken: sullenbruin, ouwelullengrijs, somberblauw. Ergens moest er een winkel zijn die schatten verdiende aan dat vreselijke textiel. Zo'n mannelijke 'schort' werd in de Sparrenstede (en in andere West-Vlaamse dialecten) een 'schabbe' genoemd.

Op het bord boven de deur van de groentewinkel stond te lezen: 'JZaden en Planten – Becelaere J-Y'. Die eerste J fascineerde me. Waarschijnlijk had de man (Jozef, groenteboer, ook een gespierde vrijwillige brandweerman) eerst onnadenkend zijn naam willen zetten, maar zijn vrouw zal net op tijd nog van onder aan de ladder geroepen hebben: 'Nee Zozif! Eerst de groensels en de zaden! Dan je naam!' Jozef (Zozif op z'n Torhouts) zal de J niet meer weggekrabd gekregen hebben. In die tijd gebruikte men namelijk beklivende materialen. Het J-sjabloon bleef nog net leesbaar als een litteken op dat bord prijken, zoals het INRI boven een Christuskruis. De groentezaak

verhief zich als een iets grotere robuuste 'doening', in vergelijking met de aanpalende 'gewone' huizen. Er waren twee hoge vensters waarachter de uitgestalde oogsten in de schuine bakken nauwelijks zichtbaar waren en je moest drie treden op om binnen te komen. Er heerste constant een aangename duisternis, misschien uit eerbied voor de rabarber, die graag in het donker gedijde. Jozef en zijn vrouw Yvonne hadden ook nog een ruim perceel vlak naast de oprit bij ons huis. Ze kropen er op hun knieën rond tussen de vele soorten groenten die de jaren zestig rijk waren: erwten, sla, wortelen, spinazie, bonen, spruiten, erwten, sla, wortelen, spinazie, bonen, spruiten. Vanuit het topje van die ene appelboom bij de zandbank in onze tuin katapulteerde ik met mijn schietlapje (een metalen prul met bijhorende 'rekker' uit een zakje zuur, 1 Belgische frank bij bakker Vantieghem in de Rijselstraat – in elk zakje zuur zat een verrassinkje) kersenpitten in hun richting. Hun gebogen ruggen vormden mijn doelwitten. Het gebladerte 'onttrok me aan hun zicht', zoals dat in spannende jeugdboeken luidde. Vaak ook belandde een of andere voetbal of volleybal tussen hun gezonde groentes, van ons of van de andere buurjongen. De frequentie daarvan bepaalde natuurlijk hun graad aan ergernis. Ouders en andere ex-kinderen vormden in die tijd ook hechte samenzweringen tegen de jongeren. Daar waren we elke dag afhankelijk van. We verloren elke discussie. Jammer dat ik soms geen 'omtrekkende bewegingen kon beschrijven', zoals dat ook zo vaak in die jeugdboeken uit de bib voorkwam, want mijn straat liep dus stomweg dood. We zaten als ratten in de val.

Achter onze tuin, na de grens van de slagorde rabarberstruiken, de draadafsluiting van het kippenscharrelweitje en de halfhoge gatenstenen wering waar we gymnastische evenwichtsstunts op uitvoerden, strekte zich ook nog een groot stuk akkerland in de breedte uit. Het werd 'bedricht' door een oud gezin dat een geheimzinnig wit huis bewoonde aan de Rijselstraat. De achtergevel, half zichtbaar tussen het gebladerte ('s winters: gebinte) van bomen, geleek wat op de ajuinkoepel van zo'n Russisch-orthodoxe kerk. Hun 'achterruit' grensde dus aan een aantal achtertuinen uit onze Lichterveldestraat. De akker was ongeveer twee voetbalvelden groot. Victor was de dreigende stamvader – een gepensioneerde helmboswuivende rijkswachter met borstelsnor. Zijn vrouw, een witte feeks in zwarte kleren, verscheen zelden tussen de gewassen. Marietje, een kleine magere zwarte kol die haar rok hief om onbevangen op het land te plassen, en Julien, een vreselijk spastische kerel die zich met moeite tussen de voren staande hield, deden dat wel. Marietje zei nooit iets, schudde haar vuistje, spuwde in onze richting, bewaterde soms de akker en hield afstand. Julien naderde wel onze omheiningen, zwierend en zwaaiend. Hij stamelde onverstaanbaar, maakte bruuske bewegingen als een dronken ledenpop, leek constant hardop te grijnzen en kon exact het weer voorspellen. Je kon er altijd donder op zeggen, tot op de minuut. Gaandeweg verstonden we hem en raakten we ook gewend aan zijn vreselijke handicap, beschermd door onze halfhoge gatenstenen. Sommige seizoenen plantten of zaaiden ze manshoge gewassen, zodat we onze achterburen een tijdlang niet zagen, tot ze plotseling – boe! – opdoemden van tussen de stengels. Het Draculagehalte van deze kleine gemeenschap was zo hoog dat we het zelden waagden hun domein te betreden, tenzij er een verloren voetbal mee gemoeid was. We vreesden namelijk ook wolfsklemmen en schietgeweren. Een gewapende Victor behoorde tot de mogelijkheden. Wellicht konden ze ook sporenlezen. In zomertijden noemden we onder ons, broers, een bepaalde knikker 'Julien', gezeid (in ons dialect, maar toch met een ietwat

Franse wending) 'Solien'. Het was een gehavende knikker, kleurloos als gewoon glas, geblutst, met putjes als acne. Niemand raakte bij ruilhandel of in de competitie op schoolpleinen zo'n knikker kwijt. Te lelijk. Het kaduke ding bleef lange tijd familiaal bezit en dook elk zomerseizoen weer op. Neen, nooit heb ik met mijn schietlap van tussen de takken op Julien gemikt. De verleiding was wel groot wanneer hurkend Marietje met haar blote billen, Vreselijke Victor met de borstelsnor of de witte feeks ten tonele verschenen. Onze appelboom stond helaas 'een boogschot' te ver verwijderd van hun domein. Een frustrerende bladzijde uit mijn eigen jeugdboek. Mijn wapen zweeg.

In tegenstelling tot de weidsheid die we ervaarden aan de achterkant (hoge bomen, akkers, een boomgaard, de verre keerzijde van de huizen in de Rijsselstraat – een natuurlijke kathedraal) keken we aan onze voorkant direct op een resem kleinere woningen. In een ervan, schuin tegenover ons, stond de deur vaak open. Dan zag je nog net een paar verschoten ribfluwelen benen, een derde mager been dat een witgeweeste stok bleek te zijn, de voorste gekromde poten van een fauteuil en ernaast op de grond de vaalwitte vlek van iets wat op een opengeklapte vioolkist leek, iets niervormigs ziekenhuisachtigs: een als kwispedor gebruikte teil. In die fauteuil woonde Remi, een amechtige blinde Franstalige oud-mijnwerker. Vanuit de ingewanden van het woonholletje verscheen soms even een vijftientigjarig Sneewwitje: Angèle. Ze had haren als een waterval, maar ik onthou vooral haar tanden, die me ook aan een boze heks deden denken. Soms moest een van ons de straat oversteken met een etensrestje. Drie obstakels waren daarbij van tel: de spuugbak, het Frans, de rare grimlach tussen die zilveren haren. Vier deurtjes verder woonde Madeleine, een volslank ouder vrouwtje dat doodsbang was voor donder en bliksem. Bij onweer kwam ze ijlings aanbellen en schuilen tussen de mantels in onze vestibule, want zo iets hadden we in het nieuwe huis. Dat was dan de enige plek die haar kon kalmeren. Na elk onweer dat ze overleefd had, vertelde ze over een grote harige vuurbal die ze ooit eens langsheen een afrastering had zien tollen.

Heel in het begin van onze aanwezigheid in de Lichterveldestraat was er nog even Het Bloemenhof: een ruim café vlak aan de overkant, waarvan ik me vooral op zondagvoormiddag het ontspannen geroezemoes herinner. Later, na sluiting, werd het pand bewoond door een vrouw die Esther heette, en die enkele jaren later verhuisde. Ik vond haar naam zowel mooi als vreemd. Ze zag er in mijn ogen ook speciaal uit. Ik zie ze nog altijd voor mij. Decennia later zou ik lesgeven aan haar zoon, die een lerarenopleiding volgde. Toen ik dan zijn achternaam op de hogeschoollijsten zag, ging me een licht op. Stefaan was tien jaar jonger dan ik en stierf al op zestigjarige leeftijd, in volle coronatijden. Ik was van plan hem via het internet op te snorren in verband met deze tekst, en stootte tot mijn ontzetting op zijn overlijdensbericht, daterend van drie jaar geleden al. Een geliefd onderwijzer. Ik was niet op de hoogte. Nog lang woelde hij rond in mijn gedachten.

Honderd meter verderop, richting stadscentrum, woonden Levien en zijn vrouw, twee grijsheden. Zijn naam was voor mijn jongensfantasie voldoende om hem te bevorderen tot 'kleermaker van de maffia'. Ik vond zijn voornaam oriëntaals klinken. Hij kwam bij ons aan huis met verstelde kleren. Daar hoorde een minuscuul briefje bij met het verschuldigde bedrag erop in potlood. Dat was met een simpele speld op het herstelde kledingstuk geprikt. Zijn korte witte haren en snor die op harde spijkers leken en zijn

zware donkere wenkbrauwen deden me besluiten dat hij tot het jodendom behoorde, en opdrachten uitvoerde voor duistere figuren. Hij werkte overigens achter gesloten vensters en gordijnen, zonder etalage. Was dat niet verdacht? Die ene keer dat ik naar binnen kon spieden, op een valavond na de les notenleer in de muziekschool, ontwaarde ik zijn vrouw, languit in een tuinzetel. Ik vond dat ze er als een mummie uitzag en was niet zeker dat ze nog in leven was.

Toen ik twaalf werd, kwam mijn horloge natuurlijk van de 'Verdal', de polsklokken- en juwelenwinkel in het iets drukkere tweede deel van de Lichterveldestraat. 'Waterproof, stainless steel back, Swiss made, anti-shock': ik citeer letterlijk van op de achterkant van het horloge, want ik heb het nog – stilgevallen. De verkoper was een ernstig man gehuld in een bleekbruine stofjas – een van de toenmalige uniformen waardoor iedereen eeuwig en altijd dezelfde wijze leeftijd etaleerde. Ik vroeg me af in hoeverre zijn horloges stofferig waren. Misschien was die lelijke jas bedoeld om het stof der tijden te weren. Zijn zeer zenuwachtige zus (een ander woord werd toen nog niet gebruikt), een goede kennis van mijn moeder, woonde ook in de straat, zeven huizen verder, zovele polsslagen hoger. Ernaast stond een identiek huis met verwaarloosde voortuin. Daar woonden gevaarlijke vrouwen, zijnde een moederfiguur en een (of twee?) zeer wereldse dochters. De gemiddelde brave mens uit de Lichterveldestraat opperde hier zeer ongezonde gedachten bij, die de richting van zonde uit gingen. Vandaar misschien ook de hoge polsslag bij de zenuwvriendin van mijn moeder. Bij haar was het gras in de voortuin pijnlijk gemillimeterd. Zwitserse precisie.

Aan die enkele villa-achtige huizen (spookachtig bruin, hagelwit) in mijn straat besteedde ik nooit bijzondere aandacht, wegens te deftig. Geen interesse. Te hoog gegrepen. Zelfs het leuke kasteeltje met omringende tuin en kastanjabomen naast die ene afdeling van de houthandel liet me onberoerd, vooral toen ik te weten kwam dat er een priester-inspecteur-docent Frans woonde, met zijn dienstmeid. Hij gaf les aan de hogeschool waar ik later zelf docent zou worden. De aanpalende houtzagerij boeide me veel meer: stapels planken aan de ene kant, boomstammen aan de andere kant van de straat, een gammel kantoortje met een plasje geel lamplicht. Hier kon je tenminste samenzweren, geheimzinnig doen en je aan de blikken onttrekken van de ravenzwartharige klikspaan met het overbodige madammenbrilletje op haar neus in de parfumerie op de hoek van de Zuidstraat, het punt waar je net onze straat in dook. In ouderlijke richting was je dan even uit het oog van het grote spievenster in de erker van ons huis, van waaruit de straat gescand kon worden tijdens de avondlijke schoolspitsuren. Soms was het jammer van dat polshorloge van de Verdal. Je kon niet elk seizoen beweren dat je kastanjes aan het rapen was en de tijd uit het oog verloren had.

Neen, het was geen gemak een slagerij als buur te hebben. Bij het Versch Inlandsch Vlees van 'Pola Puut' zoog slager Raf luidruchtig op zijn overgebleven tanden en walmde slagerin Paula somtijds naar rode porto. Vertwijfeling bij mijn moeder, vooral nadat bovendien de huisarts – die ook de onze was – in een portobui de metalen vuilnisbak van de slagerij Depuydt met zijn parelgrijze Plymouth geblutst had. Het stadje telde toen nog een aantal slagerijen; er dienden zich andere en betere mogelijkheden aan. Mijn moeder haastte zich vaak dapper en met gebogen hoofd voorbij de vleselijke buurwinkel, die net aan de andere kant van Jozefs groenteperceel grensde – ze moest

er noodgedwongen passeren op weg naar 't stee. De enige zoon van het slachtkoppel, Mario, was ook een doorn in het oog van mijn ouders, want met z'n vijven bedelden we om beurten om bij het verwende joch te gaan spelen, wat tot grote onderlinge jaloesheid leidde. Het was er immers een aards paradijs van frisdrank, chocolade, fruit uit de boomgaard, speelgoed en popsingles zoals die hemelse Eloise van Barry Ryan. Om van die wellustige porto nog te zwijgen. We waren zelfs jaloeers op de zuiderse naam van onze buurjongen. Vreemd genoeg bleef Mario ook vaak met verlangende blikken over Jozef- en Yvonne's groenteperceel heen naar onze bezigheden in de tuin staren, soms urenlang wiegend op een van zijn twee schommels, of eindeloos ballen trappend tegen de blinde zijgevel van de slagerij waar Versch Inlandsch Vlees werd aangeboden. Later kreeg hij een hondje.

Nog zo'n verwend nest in de straat was Luc C., de artiest. Dankzij hem of te wijten aan hem wilden we allemaal zelf zo'n enig kind zijn. Boven de etalage van de modistezaak van zijn moeder en tante (die er ook samen met hun mannen woonden) had hij al een eigen klein kunstschildersatelier. Vrijheid! Kunst! Verfspatten! Hij volgde ook zo'n beeldende opleiding in provinciehoofdplaats Brugge. 'KAPITALISME OF KOMMUNISME?' luidde het in kapitale letters op een van zijn grote schilderijen die hij op uitnodiging van de lokale kunstkring op de zolder van het stadhuis mocht exposeren. Ondanks het woeden van de jaren zestig torste Luc nooit lange haren. Later kweekte hij wel een geweldige baard. Hij stierf jong. Op zondagvoormiddag hielp hij in het bibliotheekje van Vanneste vlakbij. Meneer Vanneste, bekend liberaal, had een schoenengroothandel, maar ook een bescheiden boekerij, waar de boeken niet (zoals bij de nonnen achter de kerk) gekaft waren in bruin schijf- of blauw schoolpapier met leeftijdsetiketten op. Ze waren netjes in transparant plastic gewikkeld, zodat je alles zag. Ik ontleende er Miller, Claus, Wolkers en Geeraerts. Op zondagen was de grote harige hellehond, die op een binnenplaatsje het schoenenmagazijn bewaakte, spoorloos. Tijdens de schoolweek passeerden wij daar noodgedwongen vier keer per dag, terwijl die zwarte kwijlende blafmachine oogluikend en verlekkerd al dat jong vlees lag te bespieden aan zijn ketting, die enkel los-vast over een pin in de grond was geschoven. De poort naar het magazijn stond namelijk altijd wagenwijd open. Vaak spurten we daar ijlings voorbij, bang voor een hap in onze billen, want af en toe ontsnapte dat beest. Gelukkig kregen we fietsen toen we twaalf werden. We flitsten daarna zelf blaffend en hevig bellend voorbij die hellepoort. Vanneste: boeiende boeken, lelijke schoenen, gevaarlijke hond.

In het bronstijdperk van ons bestaan kregen we wel eens oppassters over de vloer: een keuze uit de drie schoonheden met de Franse voornamen Pierrette, Rachel en Laurette. Ze woonden met hun twee jongere broers in een groot huis dat haaks op de straat stond, omgeven door veel groen. De zijkant van het huis geleek mijns inziens op een grote grafzerk. Hun familienaam was Vandekerckhove, de pa was grafsteenzerkenmaker en hun moedertaal was Frans. De meisjes brachten de zwierige wereld bij ons binnen, terwijl onze onbeholpenheid ten aanzien van zoveel mooi geslacht alleen maar toenam. Ze leken niet in het plaatselijke plaatje te passen. Er woonden nog deernen in de Lichterveldestraat. Odette – haar moeder was weduwe. Elisabeth, gezegd Lisabeth – onze burin met haar moeder (ook weduwe) en oma. Hun tuin met de rode bessen, bonen en aardappelen grensde aan ons kippenweitje, waar eerst eenden in een slijkerig poeltje rond wroetten. Later ging mijn vader de eierentoe op. Lilian, die

op 26-jarige leeftijd met haar sportwagen bij een inhaalmanoeuvre zou verongelukken, terugkomend van Leuven, waar ze als jonge lerares nog bijsstudeerde. De ongelovige dochters van de heidense metselaar en de rode schrijnwerker – hun namen werden veiligheidshalve niet genoemd bij ons; wellicht kenden ze die ook niet. Rita, wier vader ik jarenlang in zijn deuropening heb weten staan. Alleen ten huize van Bertje M., weduwnaar met zeven zonen aan het einde van de fuik, vlak bij de neergelaten slagboom, woonden er geen jonge mensen van het andere geslacht. Roland was er de oudste. Hij stierf al in de zesde klas van de lagere school. Kanker. Ik trok vaak met hem op naar school, verhalen vertellend over de kosmos en marsmanneltjes, geïnspireerd op prentjes van tussen chocoladewikkels en boeken uit de bib. Op een keer kwam zijn pa mijn pa opzoeken met het dwingende verzoek mijn heelalverhalen stop te zetten, want die bezorgden zijn oudste slapeloze nachten. Korte tijd daarna werd Roland zelf een marsmanneltje. Nog voor de echte maanlanding.

In de avondzon op het trottoir zat de mollige duivenmelker in zijn marcelleke omgekeerd op zijn stoel, de benen daardoor uitgebreid gespreid, zodoende het buikspek de volle lege ruimte gevend, de weldoorvoede blote armen op de leuning rustend, het zelf gepierde sigaretje van de arbeider in de mondhoek bungelend. De zoon was uit voetballen met de sossenploeg van café Germinal en zou bij terugkomst na het vallen van het duister nog even met zijn lief tegen de gevel staan konkelfoezen en tongen. Verderop zaten bij zacht weer het besje Metje en het oude mannetje Petje in hun deuropening boven de twee stenen traptreden met ernaast de schoenschraper in de muur – vertegenwoordigers van de tandelozen en de ongeschorenen. Niemand wou nog koffiedrinken bij ze nadat bekend werd dat Metje bij een onverwacht bezoek stiekem (dacht ze) in een kopje gespuwd had en het daarna vlug met haar zwarte schort had afgedroogd. ‘Ge hebt schone jongens,’ riep Metje eens naar mijn moeder, toen we daar (zo rap mogelijk) passeerden, terwijl Petje zoals gewoonlijk zijn ene bruine tand bloot grijnsde. Eindelijk hoorden we eens iets leuks. Lang leve Metje die allang dood is!

‘Uuznie goa weere noa Anzeboets.’ Vertaling uit dit Midden-West-Vlaamse Straats van de jaren zestig: ‘Eugenie gaat weer naar Hansebout.’ Niet ver van de werkeloze slagboom bevond zich de koele hal van zuivelhandel Marcel Hansebout. De melkgeur overheerste er. Gezondheid ruikt gewoonlijk niet echt goed. Soms kon je er ook al met gespaarde punten speciale glazen potjes gekleurde yoghurt krijgen, roze of geel. Of ijs. Tussen al dat gezonds in sleet Marcel ook enkele tafelbieren en straffere aanverwanten, hoewel een ‘pint’ dus melk betrof, zoals bij Maurice Trio. Vandaar het frequente rinkelende bezoek van Uuznie aan de zaak. Het gerinkel heen in de tas klonk wat helderder dan het gerinkel terug. ‘Luistert: Uuznie iz doa weere.’ Leeg heen, vol retour. Flessengeluk.

Mijn vader was gaandeweg niet meer tevreden met zijn straat. Er woonden te weinig leraren in. Hij oefende ondertussen ook een ander beroep uit. Met stofjas, een donkerblauwe en een grijze, in een school. Hij had een bête bewondering voor alles wat onderwijs en lesgeven was. Later liet hij nog een tweede huis bouwen, in een straat met wat meer leraren in. Het was weer een straat die de naam droeg van een andere gemeente, en die natuurlijk ook naar die gemeente leidde: de Aartrijkestraat. Maar toen was ik al foetsie, verder dan zowel Lichtervelde als Aartrijke. Ik had tamelijk goed opgelet op school.

O ja, de Lichterveldestraat in Torhout uit de jaren zestig van de vorige eeuw verdiende best wel een vermelding in het prestigieuze literaire blad Nieuw Wereld Tijdschrift van de beroemde dichter die in de chique Cogels-Osylei te Berchem resideerde. Of juist niet. Het was immers 'mijn straat'. Een beetje buiten westen, weet je wel.

HET LAATSTE OORDEEL

Ik ben er geweest. Een goddelijke bliksemserpentine wappert door het zwerk, gevolgd door streuveliaans gerommel van donder. Luttele tellen daarna laat de muisgrijze zakdoek die de wereld overspant een boze bui vol met goddelijk snot los, een laatste koude douche voor de mensheid. Vlak daarop ontvouwt zich het hiernamaals. Dan is het zover.

We staan met alle geletterden aan te schuiven. Er zijn verschillende sluisen: die van de Poëziepolitie, de Prozapolitie, de Jeugdboekeninquisitie, de Theaterbloedraad, het Comité tegen Cliché en Trivialiteit en het Hof van Subsidie (dat is geen sluis, maar een fuik; een functie hierin is verenigbaar met zo'n andere positie – effe over en weer hollen).

Er zijn wachtwoorden en wederwoorden. Bij elke sluis staat een letterkundig correcte versnipperaar, geflankeerd door een recensent met een bijl. Hoofden en handen van veroordeelden worden ijverig afgehakt. Aha, schrijven is schrappen!? Oordelen is hakken! Het bloed spat naar alle kanten. De afgezonderde lichaamsdelen worden halal behandeld en in een diepe massavergeetput gesodemierd. Wat van het auteurslijf nog rest, wordt naar de literaire hel getransporteerd. In het jargon van de Poëziepolitie heet dat: romptoerisme. Schrijvers die in eigen beheer publiceren, misdaadauteurs en internetliteratoren belanden er alvast *en masse*. Ook diegenen met een verdacht hoog verkoopcijfer. Marc De Bel gaat onverbiddeijk voor de bijl. Herman Brusselmans' beide handen worden standrechtelijk versnipperd. Stijn Streuvels sneuvelt. Omwille van de alliteratie maakt men pita van de hoofden van de dichters Frank Pollet en Sybren Polet. Sneu voor Jozef Deleu, van wie men zelfs geen haar spaart. Philip Hoorne wordt zonder vorm van proces in twee bewegingen ont hoofd. Marc Reynebeau ontvangt zijn laatste cadeau: een stoot door zijn hart met een houten staak vervaardigd uit de eenstijlige meidoorn. Pieter Aspe geeft het verkeerde wederwoord op een wachtwoord en wordt genadeloos afgeslacht. 'Doe mij eerst nog maar vier bladzijden bladvulling, Peter Hesper,' grinnikt een letterdouanier, 'dun gesneden. En nee: het mag niet een ietsje meer zijn.' Dichters die rijmen moeten per drie aantreden. Van horror- en griezelschrijvers maakt men een bloederig bulpakket per dozijn. Willem Elsschot en Hugo Claus sterven in de sluis van de Prozapolitie de dood der duizend *papercuts*. Dirk Bracke wordt geprakt. Saskia De Coster wordt gekeeld en gevijvendeeld. Tom Lanoye wordt nog een kopje kleiner gemaakt; van zijn handjes hakt men de vingertjes af teneinde er worstjes mee te maken. Van Erik Spinoy rukt men eerst de tong uit. Erwin Mortier vindt vanzelf al de dood bij de aanblik van dit alles. Peter Verhelst wordt gillend als een mager varken van kop tot teen gevild. De

hersentjes van meninghester Kristien Hemmerechts (bijgenaamd: 'meningitis') spuiten er al na de eerste sluis uit; niemand raapt die op. Met een vakkundige scheermesbeweging worden de ballen van Gie Laenen van tussen zijn benen verwijderd. Paul Snoek wordt gewoon doodgeknuppeld met het Verzameld Werk van Paul Van Osta-ijen.

Men is in de jury's en de comités bij de sluizen zo ijverig bezig geweest, dat alleen nog jury's en comités overschieten. Er zijn geen pure letterkundigen meer. Er schiet niets anders over dan bij monde van een recensent – 'Candide' van Voltaire plagierend – te zeggen: 'Laten we onze eigen boeken dan maar schrijven, betoelagen en beoordelen'. En aldus geschiedt. Over lijken.

JORIS DENOO

EINDE

